

บทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนามในศึกเดียนเบียนฟู (ค.ศ. 1946 – 1954)

สารนิพนธ์
ของ
ชญชิตา ศิริจันโท

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย
พฤษภาคม 2550

บทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนามในศึกเดียนเบียนฟู (ค.ศ. 1946 – 1954)

บทคัดย่อ
ของ
ชนัญชิตา ศิริจันโท

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย
พฤษภาคม 2550

ชัญญิตา ศิริจันทร์. (2550). *บทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนามในศึกเดียนเบียนฟู (ค.ศ. 1946–1954)*.

สารนิพนธ์ ศศม (ประวัติศาสตร์เอเชีย) กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลับพลึง คงชนะ.

สารนิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเรื่องบทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนามในศึกเดียนเบียนฟู ค.ศ. 1946 – 1954 การรบที่เดียนเบียนฟูเป็นยุทธภูมิที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำสงครามต่อต้านครั้งที่ 1 ของเวียดนาม เพราะกองกำลังเวียดมินห์สามารถเอาชนะกองกำลังฝรั่งเศสได้อย่างเด็ดขาดที่ยุทธภูมินี้ ชัยชนะครั้งนี้ส่งผลให้อาณานิคมฝรั่งเศสต้องถอนกองกำลังทั้งหมดออกไปจากเวียดนาม ชัยชนะที่เดียนเบียนฟูทำให้ประชาชนชาวเวียดนามมีความภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในเกียรติภูมิของชาติซึ่งเป็นกำลังใจในการทำสงครามต่อต้านครั้งที่ 2 กับสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา

ศึกเดียนเบียนฟู เป็นการรบในดินแดนของชนเผ่าไทที่เรียกว่าเมืองแฉง ซึ่งมีนักวิชาการน้อยคนนักที่ทราบว่า ชนเผ่าไทในเวียดนามคือใคร และมีประวัติความเป็นมาอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของชนเผ่าไทในศึกเดียนเบียนฟูในด้านต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมรบ การให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น การใช้แรงงาน และการช่วยเหลือในด้านเสบียงอาหารในกองกำลังของฝ่ายฝรั่งเศส และฝ่ายเวียดมินห์ ว่าเป็นอย่างไร รวมถึงการวิเคราะห์ผล และผลกระทบต่อชนเผ่าไทภายหลังการสู้รบสิ้นสุดว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นอย่างไรจากการเข้าไปมีบทบาททางด้านต่างๆในศึกเดียนเบียนฟู

ผลการศึกษาพบว่าในกองทัพของฝรั่งเศส และกองทัพของเวียดมินห์ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ละเลยความสำคัญในการใช้ประโยชน์จากชนเผ่าไทซึ่งเป็นประชาชนท้องถิ่นในพื้นที่การสู้รบ จากข้อจำกัดของสภาพภูมิประเทศบริเวณเดียนเบียนฟูที่เต็มไปด้วยหุบเขาสูง และห่างไกลจากเมืองหลวง ทำให้การคมนาคมขนส่งจากเมืองหลวงมายังสมรภูมिरบเป็นไปด้วยความยากลำบาก การใช้คนในท้องถิ่นจึงเป็นหนึ่งความจำเป็นต่อกองกำลังทั้งสองฝ่าย

บทบาทของชนเผ่าไทในศึกเดียนเบียนฟูจึงมีความสำคัญในระดับหนึ่งที่เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถทำให้กองกำลังฝ่ายตรงข้ามได้รับชัยชนะได้หากมีการเปลี่ยนฝ่าย ภายหลังจากสิ้นสุดการรบชนเผ่าไทต่างได้รับผลกระทบ คือ เกิดการอพยพโยกย้ายหนีภัยไปยังดินแดนต่างๆ ทั้งภายในประเทศเวียดนาม และต่างประเทศ ส่วนพวกที่ยังคงตั้งถิ่นฐานในเวียดนามก็ต้องยอมรับการปกครองภายใต้ระบบสังคมนิยม ซึ่งมีการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจมาไว้ที่รัฐบาลเวียดนาม แทนการปกครองระบบศักดินาแบบดั้งเดิมของชนเผ่าไท

ROLES OF THE TAI TRIBAL PEOPLE IN VIETNAM IN THE BATTLE OF DIEN
BIEN PHU, 1946 - 1954

AN ABSTRACT

BY

CHANANCHIDA SIRIJUNTO

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Arts degree in Asian History
at Srinakharinwirot University

May 2007

Chananchida sirijanto. (2007). *ROLES OF THE TAI TRIBAL PEOPLE IN VIETNAM*

IN THE BATTLE OF DIEN BIEN PHU, 1946 – 1954. Master's Project MA. (Asian History).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University: Project Advisor:

Asst.Prof. Plubplung Kongchana.

This master project is a study of the roles of the Tai tribal people in Vietnam during the battle of Dien Bien Phu from AD 1946 to 1954. The Dien Bien Phu Battle is considered a very crucial campaign in the first resistance war of Vietnam against the French. In this campaign, the Viet Minh army decisively overthrew their French adversaries. This victory forced the French colonizers to withdraw their entire regiment from Vietnam and gained the people of Vietnam pride and faith in Vietnamese dignity which served as a determination during the second resistance war with America.

The Battle of Dien Bien Phu had its venue in the land of the Tai tribal people called Muong Thanh. As knowledge in the academic field about the Tai tribal people in Vietnam and their origins is limited, the researcher focuses on the roles of the Tai tribal people in the Dien Bien Phu Campaign in the following aspects: involvement in wars, contribution of man labor and distribution of rations to both the French and Viet Minh armies An analysis of the aftermath and effects of in the Dien Bien Phu Battle toward themselves is also provided to study the changes in politics, economy, society and culture as a result of the Tai tribal people's involvement in the campaign.

The study revealed that both the French and Viet Minh armies were aware of the benefits of exploiting the Tai tribal people who were the autochthonous people inhabiting the area at the time of the battle. Limitations due to Dien Bien Phu's mountainous geography and its remoteness from the capital; Hanoi made transportation from Hanoi to the battlefield of Dien Bien Phu difficult. This resulted in exploiting indigenous people a necessity for both the French and Viet Minh.

The roles of the Tai tribal people in the Battle of Dien Bien Phu were significant in that they were potential keys to victory for either sides of the war. Their switching of parties would result in winning the battle for either side. The end of the war affected the Tai tribal people in that a number of the people were forced to flee overseas as refugees whereas those who remained in Vietnam had to face a change in their ruling system from a Tai feudalist system to a centralized Vietnamese governing system.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลับพลึง คงชนะ ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ชี้แจง แก้ไขข้อบกพร่อง ทั้งเรื่องงาน และเรื่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี รวมทั้งคอยให้กำลังใจ และเดินทางไปเก็บ ข้อมูลร่วมกับผู้วิจัยที่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามจนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พจนานานนท์ แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และศาสตราจารย์ ดร. จัตรีทิพย์ นาภสุภา ที่กรุณาเสียสละเวลาร่วม เป็นกรรมการสอบและชี้แนะสารนิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และคณาจารย์แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางประวัติศาสตร์ให้กับ ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ภัททิยา ยิมเรวัต ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจ ค้นคว้าสารนิพนธ์ฉบับนี้จากงานวิจัยของอาจารย์เรื่องประวัติศาสตร์สิบสองจุไทย

ขอขอบพระคุณสำนักงานการอุดมศึกษาที่สนับสนุนทุนวิจัยในการเดินทางไปเก็บข้อมูลวิจัยที่ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และขอขอบพระคุณโครงการ SEASREP ที่ให้ทุนผู้วิจัยเดินทางไป ศึกษาภาษาเวียดนามที่กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2549 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 การเดินทางในครั้งนี้นำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์ชีวิตที่ล้ำค่าเป็นอย่าง ยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ Vu Thai Ha และคณาจารย์แห่ง Hanoi University Of Foreign Studies Vietnamese Language Center ที่กรุณาสอนภาษาเวียดนาม และให้ข้อมูลด้านต่างๆในการ ดำเนินชีวิต รวมถึงมิตรภาพที่อบอุ่นต่อผู้วิจัยเมื่อครั้งศึกษาอยู่ที่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ขอขอบคุณ Mr.Andrew Hardy ผู้อำนวยการแห่ง Ecole Francaise D'Extreme – Orient , Centre de Hanoi ที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการร่วมสนทนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่อง ประวัติศาสตร์เวียดนามกับผู้วิจัย

ขอขอบคุณ Mr. Nguyen Huu Tam ผู้อำนวยการแห่ง Vietnamese Institute Of History ที่ กรุณาเสียสละเวลาช่วยค้นข้อมูลหนังสือประวัติศาสตร์เวียดนามให้กับผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คุณกฤษดา ตัน อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เอื้อเฟื้อในการแปลเอกสารภาษาอังกฤษ และให้ความรู้ด้านภาษาศาสตร์กับ ผู้วิจัย รวมทั้งกำลังใจในการทำงานเสมอมา

ขอขอบคุณทุกท่านกำลังใจจากเพื่อนร่วมสถาบันเก่า และสถาบันใหม่ รุ่นพี่ และรุ่นน้องที่ถามไถ่เรื่อง ความคืบหน้าของงานด้วยความห่วงใย

ขอขอบคุณมิตรภาพอันอบอุ่นจากพี่น้องชาวไทย และชาวเมืองเดียนเบียนฟู รวมถึงเพื่อนชาว เวียดนามทุกคนที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับแรงคิด และมุมมองใหม่ๆ จากการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับครอบครัวที่อบอุ่น คุณยายสมศรี ทิพย์วิริยะ คุณพ่อสมปอง ศิริจันโท คุณแม่วรรณภา ศิริจันโทและลูกขวัญน้องสาว ที่คอยให้ความรัก และกำลังใจ รวมทั้งการเตือนให้ผู้วิจัยขยันทำงานตลอดระยะเวลาการศึกษา

ชัญญชิตา ศิริจันโท

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ.....	ก
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	ง
จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	ฉ
ความสำคัญของการศึกษา.....	ฉ
ขอบเขตของการศึกษา.....	ฉ
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	ฉ
วิธีการดำเนินการศึกษา.....	ช
แหล่งข้อมูล.....	ช
1 ประวัติความเป็นมาของชนเผ่าไทในเวียดนาม.....	1
สิบสองจุไท.....	2
ภูมิประเทศของสิบสองจุไท.....	3
การจัดการบ้านเมืองภายในสิบสองจุไท.....	5
กลุ่มชนเผ่าไทในเวียดนาม	8
กลุ่มคนที่พูดภาษาไต.....	10
ไต.....	10
หนุ่ง.....	12
सानใจ.....	14
โป๋ อี้.....	17
ไซ้.....	21
กลุ่มคนที่พูดภาษาถาย.....	24
ถาย.....	24
ไตดำ.....	26
ไตขาว.....	30
ไตแดง.....	32
หล่าว หรือ ลาว.....	33
ลื้อ.....	37

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า	
2	บทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนาม	
ในศึกเดียนเบียนฟู.....	41	
สถานการณ์ของเวียดนามก่อนเกิดศึกเดียนเบียนฟู.....	41	
สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม.....	50	
สงครามต่อต้านฝรั่งเศส.....	55	
สมรภูมิตเดียนเบียนฟู.....	59	
ปัจจัยที่มีผลให้ชนเผ่าไทเข้ามามีบทบาทในการสู้รบระหว่างฝรั่งเศส และเวียดนามห์.....	79	
บทบาทของชนเผ่าไทที่สนับสนุนกองกำลังฝรั่งเศส.....	89	
บทบาทของชนเผ่าไทที่สนับสนุนกองกำลังเวียดนามห์.....	97	
3	ผลกระทบของชนเผ่าไทภายหลัง	
ศึกเดียนเบียนฟู.....	106	
การอพยพของชาวไทภายหลังการสิ้นสุดศึกเดียนเบียนฟู ค.ศ.1954.....	106	
ชนเผ่าไทภายใต้การปกครองของรัฐบาลเวียดนาม.....	113	
เศรษฐกิจชนเผ่าไทภายใต้การบริหารของรัฐบาลเวียดนาม.....	116	
อิทธิพลสังคมและวัฒนธรรมเวียดนาม ต่อชนเผ่าไท.....	118	
4	บทสรุป.....	127
บรรณานุกรม.....	133	
ภาคผนวก ก.....	139	
ภาคผนวก ข.....	154	
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	161	

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1. แผนที่บริเวณสิบสองจุไทยอยู่ในพื้นที่จังหวัด ไลเจิว เซินลา เอียนบ๋าย และบางส่วนของจังหวัดหล่าวกาย.....	3
2. การทำนาบริเวณที่ราบหุบเขาของชาวไท.....	4
3. การทอผ้าของชาวไต.....	11
4. การแต่งกายของสตรีชาวหน่ง.....	12
5. การทอผ้าของหญิงสาวชาวหน่ง.....	13
6. การแต่งกายของหญิงสาวชาวसानใจ.....	15
7. การแต่งกายที่ใช้ในพิธีกรรมของชาวसानใจ.....	16
8. พิธีฉาบนภกิจศพของชาวसानใจ.....	17
9. สตรีชาวโป๋ อี้.....	18
10. บ้านของชาวโป๋ อี้.....	19
11. หิ้งบูชาบรรพบุรุษชาวโป๋ อี้.....	20
12. สตรีชาวไซ้.....	22
13. การแต่งกายของบุรุษชาวไซ้.....	22
14. ตัวอย่างอักษรทางหนู่.....	25
15. การแต่งกายของสตรีชาวไทดำ.....	27
16. รูปแบบภายในบ้านของชาวไทดำ.....	28
17. บ้านชาวไทดำ.....	29
18. สตรีชาวไทขาว.....	31
19. การตั้งถิ่นฐานของชาวลาว.....	34
20. การทอผ้าของสตรีชาวลาว.....	35
21. ลวดลายผ้าของชาวลาว.....	36
22. การเล่นดนตรีในงานเทศกาล.....	37
23. การแต่งกายของสตรี.....	38
24. ภาพความอดอยากของประชาชนชาวเวียดนาม ในค.ศ. 1945.....	42
25. ประชาชนจำนวนมากเสียชีวิตจากการขาดแคลนอาหาร.....	50
26. นายพลอองรี นาวาร์ คนสวมหมวกกำลังดูรายงานแผนการของพลร่ม ในการเข้ายึดครองพื้นที่เมืองเตียนเบียนฟู.....	59

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
27. นายพลทวอ เงวียน ซ้าป ผู้บัญชาการรบแห่งกองกำลังเวียดมินห์.....	60
28. ปฏิบัติการของพลร่มฝรั่งเศสในการยึดครองพื้นที่เมืองเดียนเบียนฟู.....	62
29. บริเวณที่ราบเมืองเดียนเบียนฟู.....	64
30. พันเอกปีโรต์ (Piroth) ผู้บังคับการทหารปืนใหญ่.....	65
31. การใช้แรงงานขนส่งสิ่งของไปยังแนวหน้า.....	66
32. ชนกลุ่มน้อยช่วยการขนส่งทางน้ำ.....	67
33. การใช้แรงงานจากสัตว์ช่วยขนส่งสิ่งของ.....	68
34. ภาพการบุกโจมตีป้อมเอลิอาน 2 หรือ A1 โดยการขุดอุโมงค์และใช้ ระเบิดเปิดทาง.....	71
35. สภาพเครื่องบินของฝ่ายฝรั่งเศสที่ถูกเวียดมินห์ยิงทำลาย.....	72
36. แผนที่ปฏิบัติการบุกโจมตีฝรั่งเศสที่ศึกเดียนเบียนฟู.....	73
37. กลุ่มทหารชาวไทยที่รอดชีวิตเดินทางจากเมืองไลเจิวมายังเดียนเบียนฟู.....	91
38. สตรีชาวไทยทำหน้าที่เป็นแรงงานขนส่งเสบียง.....	98
39. บทบาทชนเผ่าไทในด้านการใช้แรงงานช่วยขนส่งยุทธปัจจัย.....	99
40. หญิงสาวชาวไทยกำลังฟ้อนรำในการเฉลิมฉลองชัยชนะศึกเดียนเบียนฟู.....	100
41. สตรีชาวไทยดำภายในกองกำลังเวียดมินห์กำลังดูแลทหารยามพักรบ.....	101
42. การเฉลิมฉลองเนื่องในวันปีใหม่ของชาวไทยดำในรัฐไอโอวา สหรัฐอเมริกา.....	108
43. ภาพหญิงสาวชาวไทยดำในตลาดเช้าใจกลางเมืองเดียนเบียนฟู.....	117
44. ภาพแม่ค้าชาวเวียดนามในตลาดเช้าใจกลางเมืองเดียนเบียนฟู.....	118
45. อนุสาวรีย์ครบรอบ 50 ปี ศึกเดียนเบียนฟูเป็นรูปทหารอุ้มเด็ก ชนกลุ่มน้อยเผ่าไท.....	120
46. รูปปั้นหญิงสาวชาวเวียดนาม หญิงสาวชาวไทยและเขาวชนแสดงถึงความร่วมมือ ร่วมใจ.....	121
47. ภาพชนเผ่าไทที่ช่วยขนส่งสัมภาระช่วยทหารเวียดมินห์ในศึกเดียนเบียนฟู.....	122
48. รูปปั้นจำลองบทบาทชนเผ่าไทในการล่าเลี้ยงยุทธปัจจัยในศึกเดียนเบียนฟู.....	122

บทนำ

เมื่อปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศเวียดนามซึ่งเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสได้ถูกญี่ปุ่นยึดครอง ญี่ปุ่นได้ควบคุมเวียดนามแทนที่ฝรั่งเศสซึ่งต้องถอนกำลังบางส่วนออกจากเวียดนามในวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ.1945 ต่อมาสถานการณ์ได้พลิกผันทำให้ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้ในสงคราม ประเทศผู้นำฝ่ายสัมพันธมิตรจึงได้จัดการประชุมขึ้นที่เมืองปอตสดัม (Potsdam) ประเทศเยอรมนี ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1945 โดยมีสาระสำคัญ คือเรื่องการดำเนินการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น สำหรับข้อตกลงที่เกี่ยวกับเวียดนาม ฝ่ายสัมพันธมิตรได้วางแผนการปลดอาวุธญี่ปุ่นในเวียดนามด้วยการแบ่งเขตโดยใช้เส้นขนานที่ 16 ทำให้เวียดนามถูกแบ่งเป็นเวียดนามเหนือ และเวียดนามใต้ พื้นที่ในเวียดนามเหนือสัมพันธมิตรมอบให้จีนคณะชาติรับผิดชอบในการปลดอาวุธญี่ปุ่น ส่วนเวียดนามใต้อังกฤษเป็นผู้รับผิดชอบในการปลดอาวุธญี่ปุ่น¹

การที่ญี่ปุ่นหมดอำนาจในการยึดครองเวียดนาม ทำให้เกิดช่องว่างทางการเมืองภายในประเทศ เพราะเป็นช่วงที่เวียดนามปลดอำนาจอจากการปกครองโดยญี่ปุ่น และฝรั่งเศสก็ยังไม่ได้กลับเข้ามาปกครอง ดังนั้นช่วงเวลานี้กลุ่มการเมืองต่างๆ จึงได้เคลื่อนไหวเพื่อการจัดตั้งรัฐบาลใหม่* และเตรียมการประกาศเอกราชให้กับเวียดนาม พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนภายใต้การนำของโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh) เป็นกลุ่มการเมืองที่มีการเคลื่อนไหวเด่นชัด ได้จัดตั้งขบวนการเวียดนามห์ (Viet Minh) ที่มีจุดประสงค์สำคัญ คือ ต้องการรวมพลังชาวเวียดนามทุกกลุ่มชนชั้น ทุกพรรคการเมือง และกลุ่มผู้รักชาติขับไล่ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส เพื่อนำเวียดนามไปสู่การเป็นประเทศเอกราชที่สมบูรณ์² โดยมีโฮจิมินห์** ซึ่งเป็นผู้นำขบวนการได้ดำเนินการประกาศเอกราชให้กับเวียดนาม เมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ.1945 การประกาศเอกราชของโฮจิมินห์ในครั้งนั้นไม่ได้รับการยอมรับจากฝรั่งเศส และจากวงการเมืองระหว่างประเทศ ในที่สุดฝรั่งเศสได้ดำเนินการทางการทูต และการทหารจนสามารถกลับเข้ามาปกครองเวียดนามได้อีกครั้ง ทำให้กลุ่มผู้รักชาติ และขบวนการเวียดนามห์ไม่พอใจ ประกอบกับอังกฤษที่เข้ามาปลดอาวุธญี่ปุ่นในภาคใต้ของเวียดนาม ได้ปลดปล่อยทหารฝรั่งเศสที่ถูก

¹ชาติชาย พณานานนท์. (2539). *สงครามเวียดนาม (ค.ศ.1946 – 1975)*. หน้า 47.

* กลุ่มการเมืองที่เคลื่อนไหวในการจัดตั้งรัฐบาลมีหลายกลุ่ม เช่น พรรคชาตินิยมเวียดนาม และสหพันธ์ปฏิวัติเวียดนามภายใต้การสนับสนุนของจีนคณะชาติ แต่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จที่สุดในการช่วงชิงโอกาสเพื่อสถาปนารัฐบาลใหม่ และนำไปสู่การประกาศเอกราช

²สุด จอนเจตสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่อาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*. หน้า 163 – 164.

**โฮจิมินห์ (Ho Chi Minh) คือ ประธานพรรคคอมมิวนิสต์แห่งอินโดจีน และประธานขบวนการเวียดนามห์ ซึ่งมีบทบาทในการเรียกร้องเอกราชของเวียดนามจากชาติเจ้าอาณานิคมตะวันตก

ญี่ปุ่นจับระหว่างสงคราม พร้อมทั้งติดอาวุธให้ทหารเหล่านี้ด้วย จึงทำให้สถานการณ์ความตึงเครียดระหว่างฝรั่งเศส และเวียดนามที่รุนแรงเกินกว่าจะควบคุมได้ จนได้เกิดการสู้รบระหว่างฝรั่งเศสกับกองกำลังของฝ่ายเวียดนามที่เมืองท่าไห่ฟง (Hai Phong) เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ.1946² ภายหลังจากเหตุการณ์นี้ได้มีการสู้รบกันหลายครั้งจนนำไปสู่การสู้รบที่สมรภูมิตีเยนเบียนฟู (Dien Bien Phu) เมื่อ ค.ศ.1954

การที่ฝรั่งเศสเลือกเมืองเตียนเบียนฟูเป็นสมรภูมิในครั้งนี้ เพราะฝรั่งเศสคาดว่ากองทัพของฝ่ายเวียดนามที่จะทำการบุกเข้ายึดครองลาว ซึ่งเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสอีกแห่งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะเมืองเตียนเบียนฟูซึ่งมีที่ตั้งอยู่ใกล้ชายแดนลาว และเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการตั้งทัพสกัดกั้นกองกำลังเวียดนามที่นี้ และฝรั่งเศสต้องการป้องกันอาณานิคมลาว ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากเมืองเตียนเบียนฟูมากนัก นอกจากนี้เมืองเตียนเบียนฟูซึ่งเป็นดินแดนในสหพันธรัฐไท* มีลักษณะภูมิประเทศ คือ เป็นที่ราบระหว่างหุบเขาที่กว้างใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถผลิตข้าวได้มากถึง 30 เปอร์เซนต์ของปริมาณข้าวทั้งหมดในสหพันธรัฐไท³ ทำให้สามารถผลิตข้าวเลี้ยงกองทัพฝรั่งเศสได้ นายพลองรี นาวาร์ (Henri Navarre) ผู้บังคับบัญชาการทหารสูงสุดของฝรั่งเศสแห่งอินโดจีน มั่นใจว่าฝ่ายฝรั่งเศสจะเป็นฝ่ายชนะในสงคราม และสามารถกำจัดเวียดนามให้หมดสิ้นภายใน 18 เดือน⁴ เพราะนายพลนาวาร์ได้วางแผนล่อให้เวียดนามเข้ามาโจมตีฝรั่งเศสที่ฐานทัพเตียนเบียนฟู⁵ เพื่อที่ฝรั่งเศสจะโจมตีกลับโดยการระดมกำลัง และอาวุธจำนวนมากเพื่อการทำลายล้างที่รวดเร็ว เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาโอบล้อมทุกด้านฝรั่งเศสจึงมั่นใจว่าเวียดนามไม่มีทางหนีรอดไปได้

ในขณะที่ทางฝ่ายเวียดนามมี นายพลหวอ เกวียน ซ้าย (Vo Nguyen Giap) เป็นผู้บัญชาการกองทัพของศึกครั้งนี้ได้วางแผนให้ฝรั่งเศสเข้าใจว่ากองกำลังของเวียดนามจะบุกเข้ายึดครองประเทศ

¹ สุต จอนเจดสิน. (2544). เล่มเดิม. หน้า 181.

² สว่าง วงศ์พัฑฒันท์. (2520). ฝรั่งเศสแพ้ที่เตียนเบียนฟู. หน้า 5.

* คือดินแดนที่มีชนเผ่าไทอาศัยอยู่ เรียกอีกชื่อว่า ดินแดนสิบสองจุไท ประกอบด้วย เมืองสอ (Phong Tho) เมืองไล (Lai Chau) เมืองแกง หรือ เตียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) เมืองม่วย (Thuan chau) เมืองลา (Son La) เมืองมัวหรือเมืองม่วง (Mai Son) เมืองวาด (Yen chau) เมืองสาบ (Moc chau) เมืองกายหรือเมืองควาย (Than Giao) เมืองเต็ก (Phu Yen) เมืองลอ (Nghia Lo) และเมืองถาน (Than Uyen) นอกเหนือจากบรรดาเมืองที่กล่าวมาข้างต้นนี้ยังมีคนไทกระจายกันอยู่ในบริเวณอื่นๆอีก เช่น ที่บริเวณลุ่มแม่น้ำมา ที่อำเภอซงมา (Song Ma) และที่อำเภอวันเงิน (Van Chan) โปรดดูเพิ่มเติมที่ ภัททียา ยิมเรวัต. (2544). ประวัติศาสตร์สิบสองจุไท. หน้า 15.

³ แหล่งเดิม. หน้า 14.

⁴ เหยียนคักเวียน. (2545). เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิศดาร. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. หน้า 301.

⁵ สว่าง วงศ์พัฑฒันท์. (2520). เล่มเดิม. หน้า 15.

ลาว โดยส่งกองกำลังของเวียดมินห์บุกข้ามพรมแดนเข้าไปในลาวก่อนแล้วจึงถอนกำลังออกมาในภายหลัง นายพลหวอ เงวียน ซ้ำบ คาดว่าฝรั่งเศสจะต้องตั้งรับโดยการส่งกองทหารจำนวนมากมาประจำที่เตียนเบียนฟูเพื่อขับไล่เวียดมินห์ ซึ่งถ้าเป็นไปตามนั้นฝ่ายเวียดมินห์มั่นใจว่าเวียดมินห์จะเป็นฝ่ายชนะเพราะชำนาญยุทธศาสตร์มากกว่า นายพลหวอ เงวียน ซ้ำบ ได้ให้สัมภาษณ์กับสแตนลีย์ คาร์นาว นักหนังสือพิมพ์ใน ค.ศ.1990¹ ว่าผลของการรบ ฝรั่งเศสเป็นฝ่ายแพ้ตามที่แม่ทัพของเวียดมินห์ได้ประเมินไว้

ชัยชนะในศึกเตียนเบียนฟูได้สร้างเกียรติยศให้กับชาวเวียดนามเป็นอย่างมาก สำหรับนายพลหวอ เงวียน ซ้ำบ ซึ่งเป็นผู้บัญชาการรบในศึกครั้งนี้กล่าวว่า ชัยชนะจากศึกเตียนเบียนฟูไม่ได้เป็นแค่ชัยชนะของคนเวียดนามเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงทุกชนเผ่าที่ได้ร่วมทำศึกในครั้งนี้ด้วย ชนเผ่าที่เข้าร่วมรบในศึกเตียนเบียนฟูมีอยู่หลายกลุ่มรวมทั้งชนเผ่าไทด้วย คำกล่าวของนายพล หวอ เงวียน ซ้ำบ เป็นหลักฐานที่แสดงว่ามีชนเผ่าไทเข้าร่วมรบในศึกครั้งนี้ ซึ่งในข้อเท็จจริงชนเผ่าไทเป็นคนดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองเตียนเบียนฟูและในพื้นที่โดยรอบ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ชนเผ่าไทเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกเตียนเบียนฟูครั้งนี้

ชนเผ่าไทมีบทบาทในศึกเตียนเบียนฟูทั้งในกองกำลังฝ่ายฝรั่งเศส และกองกำลังฝ่ายเวียดมินห์ เพราะทั้งสองฝ่ายต่างต้องการกำลังคน ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ที่มีความชำนาญในสมรภูมิ มีความสามารถ ในการรบ อีกทั้งชนเผ่าไทยังมียุทธปัจจัยสำคัญ เช่น ข้าว แรงงาน และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ดังนั้นในกองทัพของทั้งฝ่ายฝรั่งเศส และฝ่ายเวียดมินห์จึงมีกองกำลังของชนเผ่าไทร่วมอยู่ในกองทัพของฝ่ายตน กล่าวคือ ฝรั่งเศสมีหน่วยเคลื่อนไหวยุทธพรคไท (Groupement Mobile de Partisans Thais - G.M.P.T.) และกรมไทที่ 2 และที่ 3 ส่วนฝ่ายกองกำลังของเวียดมินห์มีทหารไทในกรมที่ 316 312 และ148³ ทหารไทที่รบอยู่ในกองทัพทั้งสองฝ่ายมีบทบาทในด้านการรบโดยเฉพาะการจู่โจมแบบประชิดตัวโดยไม่ให้ข้าศึกรู้ตัว และมีบทบาทเป็นฝ่ายสนับสนุนในด้านการส่งกำลังบำรุง และการใช้แรงงาน การสอดแนม⁴

การที่ชนเผ่าไทเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในศึกเตียนเบียนฟู แต่ยังไม่มีการศึกษาอย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของชนเผ่าไทในศึกเตียนเบียนฟูทั้งด้านการรบ และการส่งกำลังบำรุง ตลอดจนผล และผลกระทบต่อชนเผ่าไท รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่ทำให้ชนเผ่าไทเข้าไปมี

¹Stanley Kanow. (1994). *Vietnam:A History*. pp. 204 – 205.

²ชิบ จิตนิยม. 50 ปีเตียนเบียนฟู. *รายงานข่าวพิเศษ*. สถานีโทรทัศน์ไอทีวี. 3 – 7 พฤษภาคม 2547. 18.30 – 19.00.

³มาเซียล ดัสเซ; และ ไพฑูรย์ ดัสเซ. (2519). *ปัญหาการเมืองของชนชาติเผ่าไทยในเอเชีย เวียดนาม พม่า จีน*. หน้า 59 – 60.

⁴John T. McCalister, jr. (1967). *Southeast Asian Tribes, Minorities, and Nations*. p. 816.

บทบาทในการรบช่วงนี้ ความสำคัญของการศึกษาเรื่องศึกเตียนเบียนฟู นับเป็นการศึกษาในอีกมิติหนึ่งที่มีชนเผ่าไทเข้าไปเกี่ยวข้อง ทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ในเรื่องศึกเตียนเบียนฟูซึ่งเป็นการสู้รบครั้งสำคัญระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศสในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันการศึกษามหาชนเผ่าไทในศึกเตียนเบียนฟู (ค.ศ.1946 – 1954) ยังไม่มีนักวิชาการชาวไทยหรือชาวต่างชาติทำการศึกษาโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัย คือ

1. กัททिया ยิมเรวัต. (2544). *ประวัติศาสตร์สิบสองจุไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.

เนื้อหากล่าวถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนเผ่าไทโดยเฉพาะอย่างยิ่งไทดำในเวียดนามว่ามีความเป็นมา ความเชื่อ ตลอดจนแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างไร และกล่าวถึงสถานการณ์ทั่วไปของคนไทในช่วงศึกเตียนเบียนฟู ซึ่งสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ เรื่องบทบาทชนเผ่าไทในศึกเตียนเบียนฟู

2. สุมิตร ปิติพัฒน์. (2544). *ศาสนาและความเชื่อไทดำในสิบสองจุไทย ประเทศเวียดนาม*. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เนื้อหาการวิจัยครอบคลุมประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งตั้งอยู่ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามติดกับชายแดนลาว ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบความเชื่อดั้งเดิมของไทดำที่เกี่ยวข้องกับขวัญ ผีเทวดา (ผีฟ้า) ตลอดจนมโนภาพเกี่ยวกับจักรวาลที่ต่างจากมโนภาพเกี่ยวกับจักรวาลในพุทธศาสนา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะชุมชน บ้านเรือน ครอบครัว และพิธีกรรมต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับระบบความเชื่อและศาสนาของไทดำ

3. Dang Nghiem Van; Chu Thai Son; & Luu Hung. (2000). *Ethnic Minorities in Vietnam*.

Hanoi: THE GIOI.

งานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆในเวียดนามที่มีทั้งหมด 54 ชนเผ่า ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชนเผ่าไทในภาพรวม เพื่อให้เข้าใจถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชนเผ่าไทในเวียดนาม หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องชนเผ่าไทในเวียดนาม แม้ว่าเป็นการวิจัยระดับพื้นฐานที่ให้

ข้อมูลอย่างกว้างๆ แต่สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับชนเผ่าไทได้ครบถ้วน อีกทั้งยังมีรูปภาพประกอบที่ทำให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

4. Cam Trong. (2005). *Nguoi Thai (คนไทย)*. Ho Chi Minh: Ban Tre.

งานวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์ของชนเผ่าไทในเวียดนามโดยเฉพาะ ซึ่งมีรายละเอียดตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานของคนไทในเวียดนาม รวมไปถึงการอธิบายเรื่องวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สภาพเศรษฐกิจภายในครัวเรือน การแต่งกาย ความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆของชนเผ่าไท ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างดี งานวิจัยนี้มีประโยชน์ เพราะทำให้เข้าใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชนเผ่าไทโดยผ่านมุมมองของนักวิชาการชาวเวียดนาม

5. Doan Cong Tinh; Xuan Mai; & Nguyen Buu Khanh. (2004). *Dien Bien Phu Hinh anh va su kien (Dien Bien Phu : Pictures and Events)*. Ho Chi Minh: Tong Hop.

งานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องศึกเตียนเบียนฟู โดยการนำเสนอด้วยภาพถ่ายจากหลักฐานชั้นต้นเป็นหลัก ทำให้สามารถเข้าใจ และได้เห็นมุมมองประวัติศาสตร์สงครามได้อย่างดี ซึ่งภาพเหล่านี้สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานในการศึกษาเรื่องศึกเตียนเบียนฟูเพราะมีรายละเอียดทั้งเนื้อหาและรูปภาพของชนกลุ่มน้อยที่มีส่วนเข้าร่วมในศึกเตียนเบียนฟูว่ามีบทบาทหน้าตาอย่างไรบ้าง และยังมีภาพที่แสดงให้เห็นสมรภูมิมิรบในช่วงเกิดสงครามได้ค่อนข้างละเอียด ทั้งในด้านกองกำลังของเวียดนามห์ และกองกำลังของฝรั่งเศส

7. Karnow Stanley. (1983). *Vietnam A History*. London: Century.

งานวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สงครามเวียดนามที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปเก็บข้อมูลในเวียดนาม และได้มีโอกาสสัมภาษณ์กับนายพล หวอ เงวียน ซ้ำบ ซึ่งเป็นผู้บัญชาการรบคนสำคัญของเวียดนามห์ที่ศึกเตียนเบียนฟู งานวิจัยนี้ยังให้ข้อมูลเรื่องประวัติศาสตร์ชาติเวียดนาม รวมไปถึงประวัติศาสตร์สงครามสร้างชาติตั้งแต่ยุคที่ทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศส ค.ศ. 1946 ไปจนถึงการทำสงครามต่อต้านครั้งที่ 2 กับสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1975 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากฝ่ายเวียดนาม และยังเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังในการทำความเข้าใจเรื่องสงครามเวียดนามได้อย่างดี

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ชนเผ่าไทเข้าร่วมในการทำศึกเดียนเบียนฟูระหว่างฝรั่งเศสกับเวียดนามเมื่อปี ค.ศ. 1946 - 1954
2. ศึกษาบทบาทของชนเผ่าไทที่เข้าร่วมในการทำศึกเดียนเบียนฟูในด้านต่างๆ เช่น การร่วมรบทางทหาร การเป็นแรงงาน และช่วยเหลือในด้านเสบียงอาหาร
3. วิเคราะห์ผล และผลกระทบของชนเผ่าไทที่เกิดจากศึกเดียนเบียนฟู เช่น ด้านการเมือง การปกครอง สังคม และวัฒนธรรม

ความสำคัญของการศึกษา

1. การวิจัยเรื่องบทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนามในศึกเดียนเบียนฟู ค.ศ. 1946 – 1954 ไม่ปรากฏในงานเขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยตรง จึงนับว่าเป็นงานศึกษาที่พยายามเพิ่มพูนข้อมูลเกี่ยวกับสงครามครั้งนี้
2. ได้องค์ความรู้เรื่องสาเหตุ บทบาท ผล และผลกระทบของเผ่าไทที่ได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในศึกครั้งนี้
3. ได้แนวทางในการศึกษาบทบาทของชนเผ่าอื่นๆ เช่น เผ่าม้ง ที่เข้าร่วมในศึกเดียนเบียนฟูด้วย

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษาเฉพาะบทบาทของชนเผ่าไทในการทำสงครามระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศส ที่เรียกว่า ศึกเดียนเบียนฟู ค.ศ. 1946 - 1954

นิยามคำศัพท์

1. คำว่า “ไท” ในงานวิจัยนี้หมายถึงชนเผ่าไทที่อาศัยอยู่ในประเทศเวียดนามซึ่งได้แยกกลุ่มชนเผ่าไทไว้ดังนี้ คือ กลุ่มไต – ถาย (Tay – Thai) พวกไต (Tay) หมายถึง ไทไต และไทหนุง ส่วนพวกถาย (Thai) หมายถึง ไทดำ ไทขาว และไทแดง¹

¹ทวี สว่างปัญญางกูร. (2540, กรกฎาคม). คนไทในเวียดนาม : การแบ่งกลุ่ม. ศิลปวัฒนธรรม.

2. คีตกเตียนเบียนฟูเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1953 – 1954 แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้กำหนดช่วงเวลาคีตกเตียนเบียนฟูตั้งแต่ ค.ศ. 1946 – 1954 เนื่องจากผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า คีตกเตียนเบียนฟู เป็นเหตุการณ์ที่มีช่วงระยะเวลาทางประวัติศาสตร์มาก่อน ค.ศ. 1953 – 1954 ซึ่งนำไปสู่จุดคลี่คลายทางประวัติศาสตร์การรบ และมีผลต่อเนื่องมาจนถึงปี ค.ศ. 1954

3. การใช้ชื่อเฉพาะที่เป็นภาษาเวียดนาม ได้แก่ ชื่อเมือง ชื่อบุคคล ฯลฯ ในงานวิจัยฉบับนี้จะเขียนเป็นคำอ่านที่ตรงกับการออกเสียงตามภาษาราชการของเวียดนาม (หมายถึงสำเนียงของคนเวียดนามภาคเหนือ) ภาษาเขียนของเวียดนามปัจจุบันใช้อักษรโรมันที่มีเครื่องหมายกำกับวรรณยุกต์ และกำกับสระเพิ่ม การแสดงภาษาเขียนของเวียดนามจะพิมพ์เฉพาะตัวอักษรโรมันแบบภาษาอังกฤษที่นิยมใช้กันทั่วไปในงานเขียนภาษาอังกฤษที่อ้างอิงถึงภาษาเวียดนาม เช่น เมืองไลเจิว (Lai Chau) หวอ งเวียน ซ๊าบ (Vo Nguyen Giap) เป็นต้น แต่ชื่อยกเว้นที่เป็นชื่อเฉพาะที่คนไทยรู้จักอยู่แล้ว จะยังคงเขียนเป็นคำอ่านที่ตรงกับการออกเสียงในภาษาไทย เช่น โฮจิมินห์ (Ho Chi Minh) ฮานอย (Ha Noi) เตียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) เป็นต้น

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำการศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ หนังสือภาษาไทยและภาษาอังกฤษ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสาร และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ การสัมภาษณ์ผู้รู้ชาวไทยในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามรวมถึงนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง และจากสื่อได้แก่ ข่าวจากรายการโทรทัศน์ วิทยุทัศน์ และแผ่นซีดีสารคดีสงครามรูปภาพ แผนที่ จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์และนำเสนอเรื่องราวแบบพรรณนาวิเคราะห์

แหล่งข้อมูล

1. หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
2. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. ศูนย์สารนิเทศมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ
7. ห้องสมุดสถานทูตเวียดนาม ประจำประเทศไทย
8. ห้องสมุดสยามสมาคม

9. พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์กองทัพ กรุงเทพมหานคร ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
10. พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ กรุงเทพมหานคร ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
11. พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์สงคราม กรุงเทพมหานคร ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
12. พิพิธภัณฑ์เมืองเดียนเบียนฟู จังหวัดเดียนเบียนฟู ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
13. อนุสรณ์สถานการศึกษาเดียนเบียนฟู ณ พื้นที่ประวัติศาสตร์เมืองเดียนเบียนฟู ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
14. Hanoi University of Foreign Studies Vietnamese language Centre กรุงเทพมหานคร ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
15. Ecole Francaise D'Extreme – Orient กรุงเทพมหานคร ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

บทที่ 1

ประวัติความเป็นมาของชนเผ่าไทเวียดนาม

การวิจัยเรื่องบทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนามในศตวรรษที่ยี่สิบ (ค.ศ.1946 – 1954) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจถึงประวัติความเป็นมาของชนเผ่าไท เพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจถึงงานวิจัยเรื่องบทบาทของชนเผ่าไทในศตวรรษที่ยี่สิบ (ค.ศ.1946-1954) ได้ชัดเจนขึ้น เพราะความเข้าใจเรื่องประวัติความเป็นมาของชนเผ่าไทอย่างดีแล้ว คงไม่เป็นการยากที่จะทำความเข้าใจว่าทำไมชนเผ่าไทจึงเข้าไปมีบทบาทในศตวรรษที่ยี่สิบ ซึ่งเป็นการทำศึกกระหว่างกองทัพฝรั่งเศส และกองทัพเวียดนามที่เกิดขึ้น ณ เมืองเดียนเบียนฟู

สิบสองจุไท

สิบสองจุไท* คือ ถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าไท และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆอีกหลายกลุ่ม เช่น ชาวม้ง ชาวซาว และชาวเหมื่อง เป็นต้น ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และบางส่วนของภาคเหนือของเวียดนามติดต่อกับเขตแดนของลาวที่แขวงพงสาลี หลวงพระบาง และหัวพัน คนไทในสิบสองจุไทได้เข้ามาครอบครอง และจัดระบบการปกครองตนเองเป็นอิสระในดินแดนนี้มาอย่างยาวนานแต่ต่อมาเจ้าผู้ครองสิบสองจุไทได้ยอมรับอำนาจทางการเมืองของเวียดนาม จีน และลาวแห่งอาณาจักรล้านช้าง ทำให้ดินแดนสิบสองจุไทต้องยอมรับอำนาจจากแว่นแคว้นที่เหนือกว่าทั้งหลาย โดยการถวายเครื่องบรรณาการ จนได้ชื่อว่าเป็น “เมืองสามฝ่ายฟ้า”¹ แม้ว่าจะต้องอยู่ใต้อิทธิพลของอาณาจักรอื่นๆ แต่ดินแดนไทแห่งนี้ก็ยังสามารถจัดการปกครองตนเองได้อย่างอิสระโดยแลกกับการถวายเครื่องบรรณาการเป็นการตอบแทน

ในพงศาวดารเมืองไล กล่าวถึงถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าไทในเวียดนามดังนี้ “เมืองแกนหนึ่ง เมืองควายหนึ่ง เมืองตุงหนึ่ง เมืองม่วยหนึ่ง เมืองลาหนึ่ง เมืองโมะหนึ่ง เมืองหวัดหนึ่ง เมืองสาบหนึ่ง เมืองผู้ไทดำ 8 เมือง เมืองผู้ไทขาว 4 เมืองไตแก่ เมืองไล เมืองมุน เมืองเจียน และเมืองบาง เป็น 12 เมือง จึงเรียกว่า เมืองสิบสองผู้ไท แต่บัดนี้ เรียกว่า สิบสองจุไทบ้าง”²

---

* นักวิชาการบางท่านได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “จุ” กล่าวที่น่าจะมาจากคำว่า “เจิว” ซึ่งเป็นภาษาเวียดนาม หมายถึง เขต แดน ดังนั้น “จุไท” ก็คือ “เจิวไท” สิบสองจุไท ก็คือ เขตแดนของชนเผ่าไท...ภักทียา ยิมเรวัต. (2544). *ประวัติศาสตร์สิบสองจุไท*. หน้า 8.

¹ สุมิตร ปิติพัฒน์. (2545). *ศาสนา และความเชื่อไทดำในสิบสองจุไท*. หน้า 1.

² ภักทียา ยิมเรวัต. (2544). *ประวัติศาสตร์สิบสองจุไท*. หน้า 36.

ผู้ที่กล่าวถึงในพงศาวดารเมืองไล ก็คือ คนกลุ่มเดียวกับลาวโซ่ง หรือ ไทยโซ่ง ที่อาศัยอยู่ในดินแดนไทย กล่าวคือในสมัยธนบุรี สยามได้กวาดต้อนกลุ่มคนไทยจากเมืองม่วย (หม่วย) เข้ามาอยู่ในดินแดนไทยเป็นครั้งแรก ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งตรงกับรัชกาลที่ 3 มีการกวาดต้อนคนไทยมากที่สุดถึง 3 ครั้ง คือ ใน ค.ศ.1835 ค.ศ.1836 และ ค.ศ.1848¹ กองทัพสยามได้กวาดต้อนไทดำที่อพยพมาจากสิบสองจุไทเข้ามาสู่ดินแดนไทย และส่งไปตั้งถิ่นฐานกระจายกันอยู่ในพื้นที่หลายจังหวัด เช่น เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี พิจิตร พิษณุโลก กาญจนบุรี ลพบุรี สระบุรี ชุมพร และสุราษฎร์ธานี²

เดิมอาณาเขตของสิบสองจุไทประกอบไปด้วย 16 เมืองด้วยกัน เรียกว่า “สิบหกเจ้าไท” เมื่อมีการลงนามในสนธิสัญญาเทียนสินระหว่างฝรั่งเศส (ขณะที่ยึดครองเวียดนามอยู่) และจีน ใน ค.ศ. 1884 – 1885 เพื่อกำหนดเขตแดนของประเทศจีน และเวียดนาม ในครั้งนั้นมีเมืองไท 6 เมือง ได้ถูกรวมเข้าอยู่ในเขตแดนของจีน เมืองไทในเวียดนามจึงเหลือเพียง 10 เมือง หลังจากนั้นฝรั่งเศสจึงได้จัดระบบการปกครองใหม่โดยมีการตั้งอำเภอขึ้นเป็นเมืองอีก 2 เมือง รวมกับของเดิมที่มี 10 เมือง ดินแดนไทจึงมี 12 เมือง ดังที่เรียกกันว่า สิบสองเจ้าไท หรือ สิบสองจุไท ดังที่รู้จักกันทุกวันนี้³

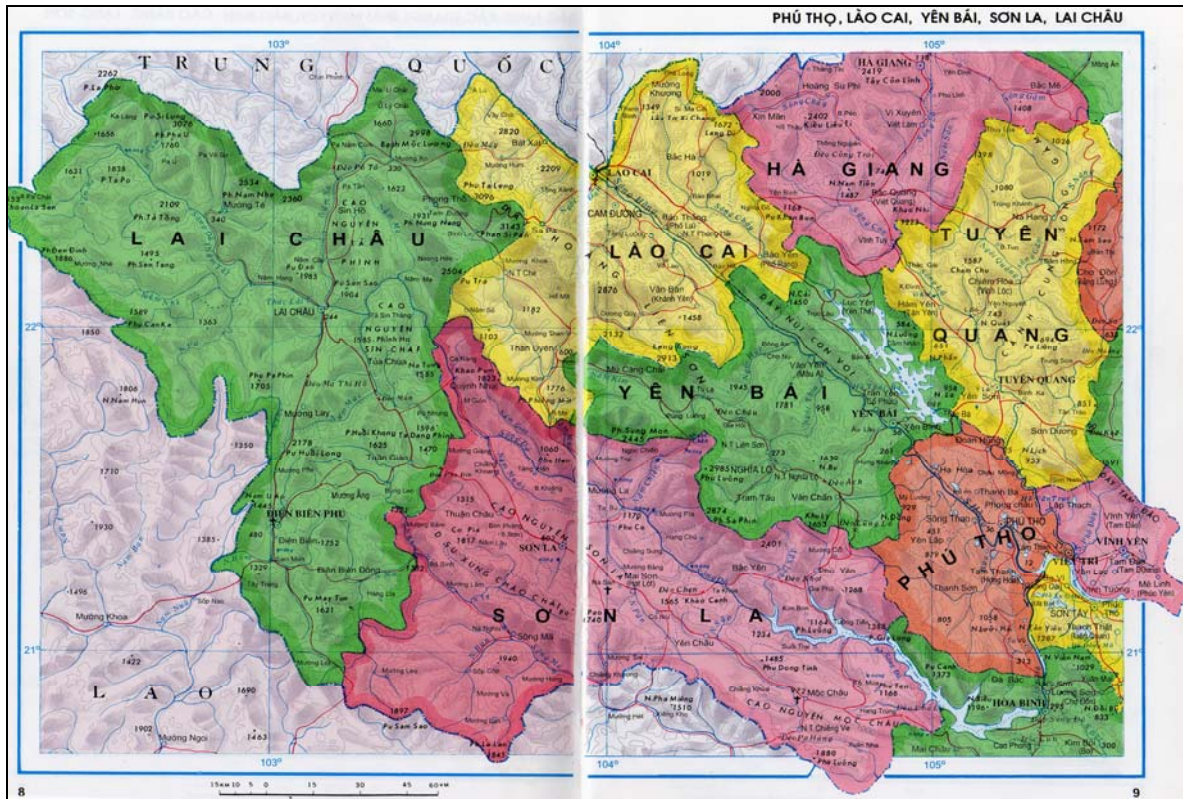
ปัจจุบันดินแดนสิบสองจุไท ประกอบด้วยเมืองต่างๆได้แก่ เมืองสอ (Phong Tho) เมืองไล (Lai Chau) เมืองแถง หรือเตียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) เมืองม่วย (Thuan chau) เมืองลา (Son La) เมืองมัวหรือเมืองม่วง (Mai Son) เมืองวาด (Yen chau) เมืองสาบ (Moc chau) เมืองกวาง หรือเมืองควาย (Than Giao) เมืองเต็ก (Phu Yen) เมืองลอ (Nghia Lo) และเมืองถาน (Than Uyen) นอกเหนือจากบรรดาเมืองที่กล่าวมาข้างต้นยังมีคนไทยตั้งถิ่นฐานกระจายกันอยู่ในบริเวณอื่นๆอีก เช่น ที่บริเวณลุ่มแม่น้ำมา ที่อำเภอชงมา (Song Ma) เขตจังหวัดเขินลา และที่อำเภอวันจิ้น (Van Chan) เขตจังหวัดเฮียน บ่าย⁴

¹ อรรถ นันทจักร์. (2540, เมษายน). ไป “เมืองถน” มหานครของคนไทยสบตันเจ้าตำนาน “นาห้อย อ้อยหนู”. *ศิลปวัฒนธรรม*. 18(6) : 189.

² www.lannaworld.com/nation/thaidam.htm

³ ภัททิยา ยิมเรวัต. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 8.

⁴ *แหล่งเดิม*. หน้า 15.

ภาพประกอบ 1 แผนที่บริเวณสิบสองจุไทยในพื้นที่จังหวัด ไลเจิว เซินลา เอียนบาย และบางส่วน ในจังหวัดหล่าวกาย

ที่มา Le Phuoc Dung. (2000). *Tap Ban Do Hanh Chinh Vietnam*. p. 8 – 9.

ภูมิประเทศของสิบสองจุไท

ดินแดนสิบสองจุไทตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม ภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขาสูงที่สลับซับซ้อน มีเทือกเขาอ้ายลาวทอดตัวจากจีนเข้ามาทางทิศเหนือ เชื่อมต่อกับเทือกเขาหวงเลี่ยนเซินลงไปจนถึงอำเภอเหิงยโหละ จังหวัดเอียนบายในเวียดนาม เทือกเขาเหล่านี้เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสำคัญสองสาย คือ แม่น้ำแดง (คนเวียดนามเรียกแม่น้ำ ชงหง คนไทยเรียกน้ำตาว) และแม่น้ำดำ (คนเวียดนามเรียกแม่น้ำ ชงดา คนไทยเรียกน้ำแต) ไหลผ่านฮานอยลงทะเลทางทิศตะวันออกเฉียงของเวียดนามบริเวณอ่าวตังเกี๋ย ทางทิศใต้ของแม่น้ำดำมีเทือกเขาสูงที่สำคัญตั้งตระหง่านอยู่ คือ ภูแดนดิน และภูสามเส้า ในจังหวัดไลเจิวเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำอีกสองสาย คือ น้ำมา และน้ำจูลไหลไปบรรจบกันที่จังหวัดแทงห์หั่ว (Thanh Hoa) ก่อนไหลสู่ทะเลจีนทางทิศตะวันออกเฉียงของเวียดนาม

แม่น้ำมา และแม่น้ำจูนีสาขาย่อยไหลติดต่อกันเข้าไปในแขวงหัวพันของประเทศลาว แม่น้ำสำคัญอีกสายหนึ่งไหลขนานกับแม่น้ำมาทางทิศใต้ก็คือ แม่น้ำกา (คนไทยเรียกน้ำปาว) ซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาสูงในแขวงเชียงขวาง และหัวพันของลาวไหลไปออกทะเลที่เมืองวิญห์ (Vinh) จังหวัดเหงะอาน (Nghe An) เนื่องจากภูมิประเทศของสิบสองจุไทยเป็นเทือกเขาหลายลูกสลับซับซ้อน จึงเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำลำธารสายใหญ่น้อยที่ไหลลงไปยังที่ราบระหว่างหุบเขา ทำให้ที่ราบเหล่านี้มีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกเป็นอย่างยิ่ง¹

ภาพประกอบที่ 2 การทำนาบริเวณที่ราบหุบเขาของชาวไทย
ที่มา บนเส้นทางระหว่างเมืองเซินลาไปยังเมืองฮานอย วันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007

¹ สุมิตร ปิติพัฒน์. (2545). *เล่มเดิม*. หน้า 7.

บริเวณหุบเขากลุ่มแม่น้ำแดง แม่น้ำดำ แม่น้ำมา แม่น้ำจู และแม่น้ำกา เป็นที่อาศัยของคนไทมาตั้งแต่โบราณ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่น พวกมอญ - ขะแมร์ พวกเวียดเหมื่อง พวกม้ง - เย้า ตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายกันอยู่ทั่วไปบนภูเขา และที่สูง นอกจากในบริเวณสิบสองจุไท ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนไทจำนวนมากแล้ว ยังพบว่าในตอนเหนือของเวียดนามมีกลุ่มคนไทกลุ่มอื่นๆ อาศัยอยู่ด้วยเช่นกัน เช่น พวก หล่ง เกาลาน ไช้ ทูหล่าว กลุ่มคนไทที่อาศัยอยู่ในสิบสองจุไท และบริเวณอื่นนั้นมีความแตกต่างกันทางด้านการใช้ภาษา จึงทำให้คนไทในเวียดนามทั้งหมดไม่ได้ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาเดียวกัน เนื่องจากกลุ่มคนไทที่อยู่ทางเหนือ เช่น พวก หล่ง เกาลาน ไช้ ทูหล่าว พูดภาษาตระกูลไทสาขากลาง และเหนือ แตกต่างจากกลุ่มไทดำ ไทขาว ซึ่งส่วนมากอาศัยอยู่ในสิบสองจุไทพูดภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้¹

การจัดการบ้านเมืองภายในสิบสองจุไท

สิบสองจุไทเป็นที่อยู่อาศัยของชนกลุ่มน้อยในเวียดนามหลากหลายชาติพันธุ์แต่กลุ่มเผ่าไทมีจำนวนประชากรมากที่สุด และในบรรดากลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองทั้งหลายในสิบสองจุไท ชนเผ่าไทเป็นกลุ่มประชากรที่มีการจัดระบบการเมืองการปกครองที่ชัดเจนมากที่สุด ทั้งยังมีโครงสร้างทางสังคมที่จัดลำดับสถานะทางสังคมตั้งแต่ชนชั้นสูงลงมาจนถึงชนชั้นล่าง

การจัดตั้งบ้านเมืองของชาวไทในสิบสองจุไทนั้น ภัททิยา ยิมเรวัต ได้สรุปว่ามีพัฒนาการเริ่มต้นมาตั้งแต่ที่ผู้คนในแต่ละกลุ่มจิวเฮือนจิวต้า* รวมตัวกันตั้งเป็นหมู่บ้าน หรือใน 1 หมู่บ้านอาจจะมีหลายจิวเฮือนจิวต้ารวมกันเข้าก็ได้ เมื่อเป็นหมู่บ้านแล้วก็มีการกำหนดเขตพื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ตั้งบ้านเรือน มีหัวหน้าปกครองดูแล เรียกว่า ท้าว เพื่อให้แตกต่างจากผู้คนทั่วไป ท้าวต้องปกครองดูแลทั้งเรื่องที่อยู่ที่ทำกิน การจัดระบบส่งน้ำเข้าไปยังทุ่งนา ในยุคนี้เป็นยุคที่ชีวิตของผู้คนผูกพันอยู่กับท้าว และบ้านเมือง ที่อาจจะเรียกว่า น้ำ เหมื่อง เมือง ท้าว ในยุคต่อมาท้าวได้พาผู้คนออกไปจับจองที่ดิน ขยายบ้านเมืองตั้งเมืองใหม่ขึ้น ท้าวเปลี่ยนสถานะเป็นขุนศึก เป็นผู้นำกองทัพพาผู้คนขยายพื้นที่ทำกิน แสวงหาดินแดนใหม่ ต่อสู้ขับไล่ชนเผ่าอื่นให้ออกไป หรือไม่ก็จับมาเป็นเชลย เป็นข้าทาสบริวารในเรือนของตน เมื่อจัดตั้งเป็นบ้านเรือนได้แล้ว ท้าวจะเป็นผู้มีอำนาจปกครองบ้านเมือง

¹ สุมิตร ปิติพัฒน์. (2545). *เล่มเดิม*. หน้า 7.

* จิวเฮือนจิวต้า คือ สายตระกูล จัดเป็นหนึ่งครอบครัวใหญ่ที่มีเครือญาติอยู่รวมกันทั้งจากการสืบสายโลหิต และจากการแต่งงาน ประกอบไปด้วยคนหลายรุ่น

เป็นผู้จัดระบบบริหารบ้านเมืองตลอดจนดินนา มีกฎหมายข้อบังคับต่างๆนั้นคือ ยุคที่เรียกว่า “ท้าว
กินเมือง”¹

ในเวลาต่อมารูปแบบความสัมพันธ์แบบจัวเฮือนจิวต้าค่อยหมดความสำคัญลงตามยุคสมัย
กลายเป็นความสัมพันธ์ระดับครอบครัวเล็กๆที่แยกตัวออกมาจากจัวเฮือนจิวต้า เป็นครอบครัวเดี่ยว
มากขึ้น และแต่ละครอบครัวก็มีการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นของตนเองไม่รวมกันเป็นจัวเฮือนจิวต้า
อย่างไรก็ตามที่นาก็ยังคงเป็นของบ้านเมืองอยู่ แต่ละครอบครัวใช้แรงงานทำนาให้เมือง เพื่อได้ส่วน
แบ่งที่นำมาทำกินเป็นของตนเอง ครอบครัวไหนมีแรงงานมากก็ได้รับส่วนแบ่งที่นามาก ครอบครัว
ไหนมีแรงงานน้อยก็จะได้นาไปตามกำลังแรงงานที่ทำ รูปแบบสังคมไม่ได้เป็นความสัมพันธ์
แบบจัวเฮือนจิวต้าแบบเดิม แต่เป็นในลักษณะของการรวมตัวกันของครอบครัวเล็กๆ และไปมาหาสู่
กันมากกว่าอยู่ที่เรือนเดียวกันเป็นครอบครัวใหญ่²

ก่อนที่ฝรั่งเศสจะเข้ามาจัดระบบการปกครองภายในสิบสองจุไท แต่เดิมภายในสิบสองจุไท
ปกครองโดยเจ้าเมืองคนไท ผู้ปกครองเมืองเป็นเจ้ามาจากสกุลล่อ และสกุลคำ (เรียกสิงล่อ และสิงคำ)
ผู้ปกครองสืบทอดเชื้อสายติดต่อกันมาเป็นเวลานาน โดยมากตำแหน่งเจ้าเมืองของพ่อมกตกทอดไป
ยังลูกชายคนโต แต่ถ้าลูกชายคนโตไม่เหมาะสมจึงจะเลือกผู้สืบเชื้อสายฝ่ายชายคนอื่นแทน เจ้า
เมืองมีหน้าที่ในการจัดสรรที่ดินของชุมชนให้แก่ราษฎรสำหรับทำกิน ดูแลความสงบเรียบร้อยใน
บ้านเมือง และป้องกันดินแดนเมื่อมีศึกสงคราม นอกจากนี้ยังต้องรักษาประเพณี และการประกอบ
พิธีกรรมของบ้านเมืองให้ดำรงอยู่ต่อไป พวกเจ้าถือว่าเป็นกลุ่มชนชั้นปกครองที่มีฐานะสูงกว่า
ราษฎรทั่วไป เรียกกันว่า “ผู้ท้าว” ซึ่งมักได้รับการจัดสรรที่ดินมากกว่าราษฎรทั่วไป พวกราษฎร
ธรรมดาจะต้องไปรับใช้เจ้านายในกิจกรรมต่างๆตามประเพณีอีกด้วย ราษฎรพวกนี้เรียกว่า “ไป”
(ไพร่ หรือ ผู้น้อย) ไปมีฐานะทางสังคมต่ำกว่าผู้ท้าว การประกอบพิธีกรรมของเจ้า และไปมี
รายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันแสดงถึงการแบ่งระดับคนในสังคมที่มีฐานะไม่ทัดเทียมกัน ในสังคม
ชาวไทย เช่น ไทดำ จึงมีลักษณะเป็นสังคมศักดินาที่แบ่งแยกคนเป็นชนชั้นที่มีหน้าที่ สิทธิ และศักดิ์
แตกต่างกัน³

ในบรรดากลุ่มชนพื้นเมืองต่างๆในสิบสองจุไท มีเพียงชาวไทยเท่านั้นที่มีการจัดตั้งตำแหน่งทาง
สังคมสูงถึงระดับเจ้าเมืองเพราะมีรูปแบบการเมืองการปกครองเป็นแบบศักดินา ซึ่งเป็นศูนย์รวม
อำนาจจากหลายๆหมู่บ้านให้มาอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าเมือง ผู้มีสิทธิในการเก็บส่วนแบ่งผลผลิต
และเกณฑ์แรงงานจากชาวบ้านมารวมกันสะสมไว้เป็นของส่วนกลางสำหรับสนับสนุนฐานะของชนชั้น

¹ ภัททิยา ยิมเรวัต. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 146.

² *แหล่งเดิม*. หน้า 108.

³ สุมิตร ปิติพัฒน์. (2545). *เล่มเดิม*. หน้า 10 – 11.

ปกครองให้มีอำนาจการบริหารมั่นคง เจ้าเมืองยังมีอำนาจในการแจกจ่ายที่ทำกินแก่ไพร่หรือชาวบ้านทั้งหลาย อำนาจของเจ้าเมืองยังครอบคลุมไปถึงคนต่างเผ่าพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ต้องส่งส่วย และแรงงานมาช่วยงานของเจ้าเมือง และชนชั้นปกครองเป็นครั้งคราว สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นนั้นส่วนใหญ่ทำไร่ และหาของป่าจึงมีผลผลิตที่จำกัดมากกว่าคนไทที่ทำนาในที่ราบหุบเขา การเก็บผลประโยชน์จากชาวไร่ และชาวเขาจึงทำได้ไม่เต็มที่นัก และหากมีการบังคับอย่างเข้มงวด ชาวไร่ และชาวเขาอาจหนีไปอาศัยในเขตภูเขาริมเขาอื่นได้ อันมีผลทำให้ขาดแรงงาน และส่วยบางอย่างแก่บ้านเมือง ดังนั้นการควบคุมกลุ่มชาติพันธุ์อื่นจึงอาจเข้มงวดน้อยกว่าคนไท ซึ่งมีผลผลิตขึ้นอยู่กับที่นาในระบบชลประทานแบบเหมืองฝาย คนไทจึงเป็นผู้ตั้งถิ่นฐานอย่างมั่นคง เพราะเศรษฐกิจผูกติดอยู่กับที่นาซึ่งแต่ละเมืองจะจัดสรรให้ ยากที่จะเคลื่อนย้ายหรือหนีไปหาที่นาใหม่ได้ อย่างไรก็ตามที่นาซึ่งแต่ละครอบครัวได้รับอาจให้ผลผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคในแต่ละปี คนไทจำนวนมากจึงต้องทำไร่เพื่อให้ได้ผลผลิตด้านอาหารเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ดังนั้นคนไทจึงเป็นกลุ่มคนหลักที่ถูกปกครองโดยเจ้าเมือง แต่ขณะเดียวกันคนเผ่าไทก็ไม่สามารถรวมตัวเป็นแคว้นแคว้นที่กว้างขวางได้ ทั้งนี้เพราะลักษณะทางภูมิศาสตร์ และนิเวศวิทยาในสิบสองจุไทซึ่งเป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา สลับซับซ้อน อาจเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งที่ทำให้สิบสองจุไทไม่อาจพัฒนาเป็นรัฐที่มั่นคงได้ เพราะไม่มีเมืองใดที่มีที่ดินกว้างพอที่จะสามารถสะสมกำลังคน หรือมีทรัพยากรมากเพียงพอจนสามารถควบคุมเมืองอื่นๆได้ทั้งหมดอย่างถาวร¹

สิบสองจุไทจึงมีลักษณะเป็นสหพันธรัฐ (federation) โดยผู้นำคนไทจากเมืองต่างๆที่ตั้งอยู่ระหว่างลุ่มแม่น้ำแดง และแม่น้ำดำ รวมตัวกันทางการเมืองอย่างหลวมๆ กล่าวคือ เจ้าเมืองต่างมีอำนาจเฉพาะเหนือพื้นที่ในกลุ่มบ้านเมืองของตน โดยจัดการแจกแจงที่ดินให้ผู้คนที่ย้ายมาอาศัยอยู่ทำประโยชน์เพื่อเลี้ยงครอบครัว เกณฑ์แรงงาน และเก็บผลผลิตส่วนเกินในรูปของส่วย เพื่อรักษาอำนาจ และสถานภาพของตน ที่สำคัญคือ เจ้าเมืองเหล่านี้ต้องส่งส่วย หรือบรรณาการไปให้ผู้นำที่มีอำนาจเหนือกว่าตนตามลำดับชั้น การส่งส่วยไปให้เจ้าเมืองที่มีอำนาจเหนือกว่าจึงเป็นสัญลักษณ์ของการอ่อนน้อม ยอมรับอำนาจ ซึ่งได้รับความคุ้มครอง และช่วยเหลือเมื่อบ้านเมืองขนาดเล็กกว่าเผชิญกับการคุกคาม หรือรุกรานจากภายนอกถือเป็นการตอบแทน ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านเมืองในสิบสองจุไทจึงเป็นเสมือนระบบอุปถัมภ์ (patron – client relationship) ที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะการแลกเปลี่ยนส่วย หรือบรรณาการกับความคุ้มครองเป็นการตอบแทน ในทำนองเดียวกันหมู่บ้านเล็กๆก็ต้องส่งส่วย หรือผลผลิตส่วนเกิน ให้กับเมืองที่ตนเองเป็นบริวารอยู่ เพื่อความปลอดภัยของชุมชนของตนซึ่งมีกำลังไม่เพียงพอในการป้องกันตนเองหากถูกรุกรานจากภายนอก

¹ สุมิตร ปิติพัฒน์. (2545). *เล่มเดิม*. หน้า 10 – 11.

กลุ่มชนเผ่าไทในเวียดนาม

นักวิชาการเวียดนามได้จัดกลุ่มชาติพันธุ์ไทตามระบบภาษาศาสตร์ โดยจัดอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลไทกะได (Thai-Kadai Language Family) ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไทมีชื่อรวมอยู่ในกลุ่มที่พูดภาษา “ไต – ไทย” (Tai – Thai speaking)* ที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลัก 8 กลุ่ม¹ คือ ไต (Tay) หนุง (Nung) ไทย (Thai) ลาว (Lao) ลือ (Lu) ไช้ (Giay) ซานจาย (San Chay) และโบ๋ อี (Bo Y) กลุ่มชนเผ่าไททั้ง 8 กลุ่มนี้จัดอยู่ในกลุ่มคนที่พูดภาษาไทย และมีรากวัฒนธรรมไทเดียวกัน ประชากรไทในเวียดนามโดยรวมมีประมาณ 3 ล้านคน ไต (Tay) มีจำนวนประชากรมากที่สุดถึง 1,200,000 คน ไทย (Thai) มีประชากร 1,040,000 คน หนุง (Nung) มีประชากรประมาณ 700,000 คน และจำนวนประชากรที่เหลือก็กระจายไปตามชนเผ่าทั้ง 5 กลุ่ม ชนเผ่าไททั้ง 8 กลุ่มได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน 2 พื้นที่หลักของเวียดนาม คือ²

1. บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม มีกลุ่มคนไทที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ คือ ไต (Tay) และ หนุง (Nung) โดยกระจายการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดต่างๆบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนามดังนี้คือ กว่าง นิงห์ (Quang Ninh) หลั่ง เซิน (Lang Son) กาว บัง (Cao Bang) ห่า เซียง (Ha Giang) เตวียน กวาง (Thyen Quang) หล่าว กาย (Lao Cai) ไทย เงวียน (Thai Nguyen) และ บัก กั้น (Bac Kan)

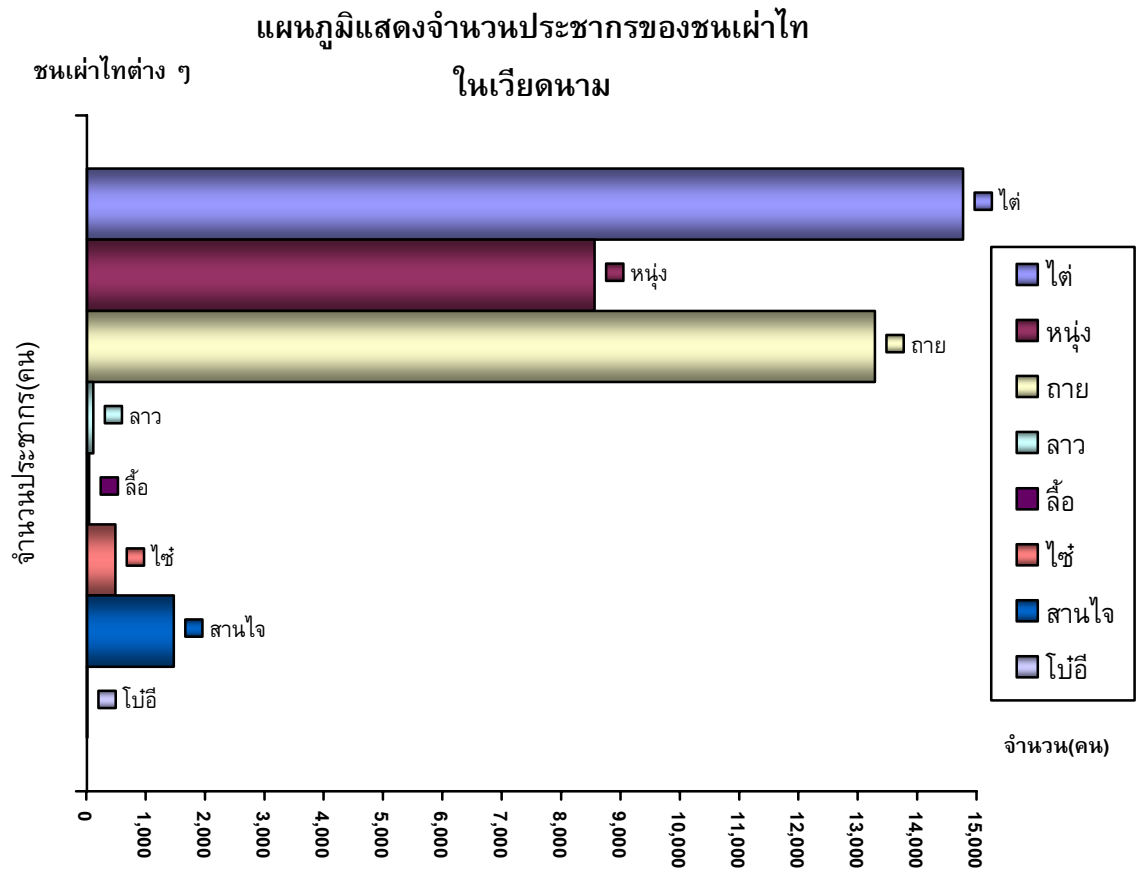
2. บริเวณภาคตะวันตก และตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม เป็นพื้นที่หลักของประเทศเวียดนามที่มีชนเผ่าไทอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งกระจายการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่หลายจังหวัดดังนี้คือ เหงะ อาน (Nghe An) แทงห์ หัว (Thanh Hoa) หัว บิ่งห์ (Hoa Binh) เซินลา (Son La) ไลเจิว (Lai Chau) และ เอียน ไป่ (Yen Bai)

---

* ไต และ ไทย (Tai – Thai) คือ คำศัพท์ภาษาเวียดนามที่เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเวียดนาม ซึ่งอยู่ในกลุ่มภาษาไต ไทย ชาวเวียดนามเรียกประเทศไทยว่า ไทยลาน (Thai lan) เรียกประชาชนที่อยู่ในประเทศไทยว่า เหง้อย ไทย (Nguoi Thai) หมายความว่า คนไทย ส่วนกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในบริเวณภาคตะวันตกเฉียงเหนือหรือ บริเวณสิบสองจุไทในเวียดนามเรียกชื่อเช่นกันกับคนไทยที่อยู่ในประเทศไทย คือคำว่า เหง้อยไทย เหมือนกัน

¹ พิเชฐ สายพันธ์. (2542, สิงหาคม – ตุลาคม). “คนไท” บนเส้นทาง ๓ สายในเวียดนาม. *ไทยคดีศึกษา*. 16(1) : 38.

² Cam Trong. (2538). Thai studies in Vietnam Direction of Development Cooperation. ใน *การศึกษาวรรณกรรมชนชาติไท*. หน้า 197.

	จำนวนประชากร(คน)
ไต	1,477,514.00
หนุ่ง	856,412.00
ถาย	1,328,725.00
ลาว	11,611.00
ลื้อ	4,964.00
ไช้	49,098.00
सानใจ	147,315.00
โบ้อี	1,864.00

ที่มา ข้อมูลจำนวนประชากรจาก Huy, Nguyen Van; et al. (2006). *Vietnam : The great family of ethnic groups in vietnam*. Hanoi: Nha Xuat Ban Giao Duc.

ทวี สว่างปัญญางกูร ได้อธิบายการแบ่งกลุ่มชนเผ่าไทในเวียดนามให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจว่า หากเราใช้แม่น้ำแดงเป็นเส้นแบ่งเขตแดน จากฝั่งขวาของแม่น้ำแดงไปด้านทิศตะวันตก จนสุดพรมแดนเวียดนาม-ลาว เป็นถิ่นของพวก “เถา” (Thai) เช่น ชนเผ่าไทดำ ไทขาว ส่วนอีกด้านจากฝั่งซ้ายแม่น้ำแดงไปทางทิศตะวันออก จนสุดพรมแดนเวียดนาม-จีน ก็จะเป็นถิ่นไทใต้ ไทหนุง¹

กลุ่มชาติพันธุ์ไทในเวียดนามที่พูดภาษากลุ่ม “ไต – เถา” (Nhom Tay – Thai) นั้นถูกแบ่งออกเป็นอีก 2 กลุ่มย่อย ดังนี้

1. กลุ่มที่พูดภาษาไต (Tay) คือ กลุ่มซึ่งเดิมเคยถูกเรียกรวมๆกันว่า “โท” (Tho) (แปลว่าพวกอยู่ติดดิน) ได้แก่ ไทใต้ ไทหนุง ไทसानจาย ไทไซ และโบ อี้ กลุ่มนี้ไม่มีอักษรของตน ต้องยืมอักษรชนชาติอื่นมาเขียน ในสมัยก่อนไทใต้ และไทหนุงใช้อักษรจีนเป็นตัวเขียน เรียกว่า อักษรโนมไต (Nom Tay) ในปัจจุบัน ไทใต้ใช้อักษรโรมัน แต่ใช้อักษรวิธีของเวียดนาม²

1.1 ไต (Tay) คือ ชนเผ่าไทที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดถึง 1,477,514 คน อาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนามเหนือ ชื่ออื่นๆที่ใช้เรียกคน “ไต” คือ Ngan (หงั้น) Phen (แพ็น) Thu Lao (ตุลา) Tay Ao Nau (ไตอ่าวโนว) และ Pa Di (ปาดิ)³ ชาวไตรู้จักการทำนามาตั้งแต่สมัยโบราณ และยังมีมรดกข้าวเหนียว มีการนึ่งข้าวเหนียวไว้รับประทานเกือบทุกครัวเรือน เมื่อมีงานเทศกาลมักนำข้าวเหนียวมาทำเป็นขนมชนิดต่างๆ ชาวไตมีประเพณีการนวดผ้าที่ทำในนาข้าว และยังรู้จักการทำระบบชลประทานเพื่อส่งน้ำไปยังบ้านเรือนของตนเอง มีการสร้างทำนบและเขื่อนกั้นน้ำโดยการนำไม้ไผ่มาทำเป็นรางน้ำต่อจากทำนบหรือเขื่อนไปยังบ้านเรือนต่างๆ นอกจากนี้ชาวไตยังมีความสามารถด้านการปศุสัตว์ ด้านงานฝีมือถักทอ คือ ชาวไตมีชื่อเสียงเรื่องการทอผ้าไหม และการทำเครื่องประดับแบบดั้งเดิมที่สวยงาม⁴

การแต่งกายของชาวไทใต้คล้ายคลึงกับการแต่งกายของชาวเวียดนาม ยกเว้นผู้หญิงสูงอายุที่สวมกางเกงสีดำ เสื้อแขนกระบอกสีดำ มีผ้าผืนเล็กๆ โปกศรีษะ ตามประเพณีเดิมผู้หญิงจะสวมชุดสีดำยาวถึงข้อเท้า สวมเสื้อแขนกระบอกยาวถึงข้อมือ ขอบผ้าปักด้วยสีฟ้า เสื้อผ้าด้านข้าง ติดกระดุม

¹ ทวี สว่างปัญญางกูร. (2540, กรกฎาคม). คนไทในเวียดนาม : การแบ่งกลุ่ม. *ศิลปวัฒนธรรม*. 18(9) : 112.

² แหล่งเดิม.

³ Nguyen Van Huy; et al. (2006). *Vietnam : The great family of ethnic groups in vietnam*. p. 118.

⁴ Nguyen Van Huy. (1999). *Mosaïque culturelle des ethnies du Vietnam*. pp.172 – 173.

เบี่ยงไปทางขวาค่ายเสื้อชาวจีน สวมกางเกงสีดำ รัดเอวด้วยผ้าสีเขียว หรือแดง โปกศรีษะด้วยผ้าสีดำ ส่วนผู้ชายจะสวมเสื้อแขนยาวสีดำ เสื้อผ้าหน้าติดกระดุมสวมกางเกงสีดำ¹

ภาพประกอบ 3 การทอผ้าของชาวไต

ที่มา Nguyen Van Huy, et al. (2006). *Vietnam: The great family of ethnic groups in vietnam*. p. 119.

บ้านของไทไต เป็นเรือนยกพื้น เสาสูง หลังคาทรงจั่ว มุงด้วยกระเบื้อง ฝาไม้กระดาน ด้านหน้า เรือนมีระเบียงยื่นออกมามีบันไดอยู่ด้านข้าง บริเวณพื้นดินใช้เป็นเตาไฟ และที่ล้างถ้วยชาม ไต หลังคาใช้เก็บธัญพืช เช่น ข้าวโพด บริเวณชั้นล่างกันเป็นห้องมีฝาเรือนปิดมิดชิด มีประตูเข้า – ออก บ้านอีกลักษณะหนึ่งเป็นบ้านชั้นเดียว ปลูกติดพื้นดิน หลังคาจั่ว ฝาใบกปูน บ้านแบบนี้ได้รับอิทธิพล จากตะวันตก บริเวณรอบๆบ้านอาจมีแปลงปลูกผัก และคอกเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ และม้า เป็นต้น²

ด้านความเชื่อพวกไทไตได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ลัทธิขงจื้อ และลัทธิเต๋า มีการเคารพ นับถือเทพสุธา มีการสร้างที่บูชาเทพสุธาที่บริเวณรากของต้นไม้ หรือในบริเวณพื้นที่ป่าที่สันโดษ และจุดสูงสุดของยอดเขา ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวจะถูกเรียกว่า ป่าหรือภูเขาสองพระเจ้า ภายในบ้านของ

¹ สุมิตร ปิติพัฒน์: และคนอื่นๆ. (2544). *คนไต และลาวในภาคเหนือของเวียดนาม*. หน้า 7.

² สุมิตร ปิติพัฒน์: และคนอื่นๆ. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 7.

ชาวไตจะมีแทนบูชาซึ่งมีทั้งการบูชาขงจื้อ พระพุทธ และเทพกวนอิม ประเพณีการแต่งงาน การฉาบฉวย และการกำเนิดทารก ล้วนกระทำตามประเพณีโบราณของชาวเวียดนาม¹

1.2 หนุง (Nung) คือ ชนชาติไทยอีกกลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นเดียวกับไทไต มีประชากรประมาณ 856,412 คน มีภาษา และวัฒนธรรมคล้ายชนชาติไทไต และชนชาติจ้วงในจีน จึงถูกจัดเข้ากลุ่มเดียวกันกับ “ไต” ไทหนุงมักเรียกกลุ่มย่อยต่างๆ ตามชื่อท้องถิ่นเดิม และการแต่งกาย อาทิ หนุงเซียง หนุงฝานสิ่ง หนุงอาน²

ชาวหนุงเป็นชนเผ่าไทที่มีความสามารถทางการเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก มีการทำนา ปลูกข้าวโพด ปลูกพืชมีหน่อ แต่งชนิดต่างๆ และผักอีกมากมาย ชาวหนุงมีการฝึกฝนอาชีพต่างๆ เกี่ยวกับ

ภาพประกอบ 4 การแต่งกายของสตรีชาวหนุง

ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 97.

งานช่างฝีมือมากมาย เช่น การทอผ้า การหล่อโลหะ หัตถกรรมเครื่องจักรสาน งานไม้ การผลิตกระเบื้องมุงหลังคา การผลิตกระดาษเป็นต้น ชาวหนุงมีความชำนาญ และถนัดในอาชีพดี

¹Dang Nghiem Van; Chu Thai Son; & Luu Hung. (2000). *Ethnic Minorities in Vietnam*. p. 124.

²Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 96.

เหล็กซึ่งมีการพัฒนามากขึ้นเราสามารถพบครอบครัวชาวหญ่งหลายครัวเรือนมีโรงตีเหล็กเป็นของตนเอง การไปตลาดของชาวหญ่งนอกจากจะไปเพื่อแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่มชนเผ่าหญ่งด้วยกันแล้ว ยังทำให้หนุ่มสาวชาวหญ่งได้มีโอกาสใช้ช่วงเวลานี้ร้องเพลงเกี่ยวพาราตีส์ลับกันไปมาด้วย ข้าวโพดถือเป็นอาหารหลักของชาวหญ่งพวกเขาตั้งใจบดข้าวโพดเพื่อนำแป้งมาต้มไว้สำหรับรับประทาน ประชากรจำนวนมากของชาวหญ่งไม่บริโภคเนื้อวัว เนื้อควาย และเนื้อสุนัข ดังนั้นเมื่อมีวัว ควายตาย คนหญ่งมักจะเรียกคนไต่มาช่วยจัดการให้เพราะคนไต่นิยมบริโภคเนื้อวัว เนื้อควาย และเนื้อสุนัขมาก¹

การแต่งกายของชาวหญ่งเป็นเรียบง่าย นิยมผ้าฝ้ายเนื้อหยาบ ทั้งชาย และหญิงจะสวมกางเกงที่ย้อมด้วยคราม ไม่มีการเย็บปักถักแต่งเสื้อผ้าผู้ชายจะสวมเสื้อคลุมตัวนอกคอปกผ่ากลางอกลงมาและติดกระดุมเป็นแถวยาว ส่วนผู้หญิงจะสวมเสื้อชั้นนอกตัวยาวลงมาคลุมใต้สะโพก และติดกระดุมยาวลงมาจากระดับรักแร้

ภาพประกอบ 5 การทอผ้าของหญิงสาวชาวหญ่ง

ที่มาจาก Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 97.

¹ Nguyen Van Huy. (1999). *op. cit.* pp. 139 – 140.

ความเชื่อของชาวหฺนึ่งจะมีลักษณะใกล้เคียงกันกับชาวไตในเรื่องต่างๆ เช่น การนับถือบรรพบุรุษ ประเพณี พิธีกรรม และการเฉลิมฉลองประจำปี นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลพระพุทธศาสนา มีการนับถือเทพกวนอิม ภายในบ้านของชาวหฺนึ่ง จะมีที่บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือแท่นบูชาบรรพบุรุษเป็นแท่นที่สักการะของเทพในพุทธศาสนา คือ เทพกวนอิม ชาวหฺนึ่งขอพรจากเทพเพื่อช่วยปกป้องคุ้มครองพวกเขาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ขอพรให้พืชผลได้ปริมาณดีไม่มีสิ่งใดมารบกวน และขอพรให้สำหรับผู้เจ็บป่วยให้หายจากไข้ต่างๆ ทุกๆบ้านจะมีความเชื่อ และความศรัทธาในเรื่องการบูชาเทพพสุธามากโดยที่บ้านทุกหลังจะมีการสร้างที่บูชาเทพพสุธาขึ้นไว้นอกบ้านทุกหลัง¹

1.3 ซานจี้ (San Chay) เป็นกลุ่มคนไตในเวียดนามอีกกลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานด้านตะวันออกของแม่น้ำแดงในถิ่นของไทไต และไทหฺนึ่ง ไทซานจี้ยังมีชื่ออื่นๆ คือ กาวลาน (Cao Lan) และ ซานจี้ (San Chi) ไทซานจี้มีจำนวนประชากร 147,315 คน ได้อพยพจากจีนมาสู่เวียดนามในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 อาศัยอยู่ในแถบจังหวัดบักเซียง หลั่งเซิน และฝูเถาะ ซึ่งเป็นจังหวัดที่ติดกับชายแดนจีน² ภาษาของชาวซานจี้จัดอยู่ในกลุ่มภาษาไต-ถายใกล้เคียงกับภาษาไต และหฺนึ่ง ชาวซานจี้ไม่มีอักษรเป็นของตนเองแต่ใช้ตัวอักษรเวียดนามโบราณเพื่อบันทึกพิธีกรรมต่างๆ หากผู้ใดต้องการจะเป็นหมอผีก็ต้องเรียนภาษาเวียดนามเขียนตัวอักษรเวียดนามโบราณให้ได้

ผู้หญิงที่มีอายุของชาวซานจี้จะแต่งกายโดยการสวมเสื้อตัวยาวสีคราม และผ้าหฺนึ่งยาวสีครามพร้อมด้วยหมวกสีเข้ม และมีผ้าคาดเอวซึ่งถูกมัดเป็นปมไว้ด้านหลังยาวลงมาถึงเข่า ในโอกาสสำคัญชาวซานจี้จะสวมใส่ชุดที่ถูกประดับตกแต่งสวยงามโดยการมีแถบผ้าไหมสีสรรต่างกันไป ผู้ชายชาวซานจี้จะสวมกางเกงขายาว และเสื้อกล้ามหรือเสื้อเชิ้ต ชาวซานจี้มีความสามารถในการทำเครื่องจักรสาน งานไม้ และตีเหล็ก³

ที่อยู่อาศัยของชาวซานจี้ ส่วนมากจะสร้างโดยการยกเสาสูงและใช้ใบไม้ เช่น ฟาง หรือแฝกมุงหลังคา การตกแต่งภายในบ้านของชาวซานจี้เน้นพว่าในตัวเรือนจะไม่มีการแบ่งกันห้อง มีเพียงห้องโถงยาว และภายในบ้านจะมีเตาไฟเพื่อใช้สำหรับการเตรียมอาหาร บ้านของชาวซานจี้มีเครื่องประดับตกแต่งเรือนน้อยมาก ในปัจจุบันนี้ชาวซานจี้มีการสร้างบ้านติดพื้นดิน แบบชาวเวียดนามเพิ่มขึ้น หมู่บ้านของชาวซานจี้จะประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 20 ถึง 30 ครัวเรือน หรืออาจมากกว่านั้น

¹ Dang Nghiem Van; Chu Thai Son; & Luu Hung. (2000). *op. cit.* p. 134.

² Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 110.

³ Joachim Schliesinger. (1998). *Hill tribes of Vietnam V.2 : profile of the existing hill tribe groups.* p. 68.

ชาวसानไจยังมีชีวิตอยู่กับการทำเกษตรกรรม มีการทำนา และมีการจัดสรรน้ำด้วยระบบการชลประทานชุมชน จึงทำให้มีข้าว และไร่นาของชาวसानไจอุดมสมบูรณ์ นอกจากทำนาชาวसानไจยังมีการปลูกพืชชนิดต่างๆ หมุนเวียนกันด้วย ธัญพืชที่ชาวไทसानไจปลูกเสริม มีดังนี้คือ มันเทศ ข้าวโพด ถั่ว ผักชนิดต่างๆ และงา เป็นต้น¹

ภาพประกอบ 6 การแต่งกายของหญิงสาวชาวसानไจ
ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p.111.

ปัจจุบันการเลี้ยงสัตว์ และการทำการเกษตรมีการพัฒนาดีขึ้น ซึ่งนอกจากผลผลิตที่กล่าวมาแล้ว ชาวसानไจยังมีผลผลิตที่ได้จากการหาของป่าจำนวนมาก เช่น ไม้ไผ่ หวาย เห็ด ฯลฯ ส่วนการตกปลา และล่าสัตว์ป่าก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ชาวसानไจทำเป็นกิจวัตร

¹ Joachim Schliesinger. (1998). *op. cit.* p. 69.

หมู่บ้านของชาวसानใจมีสมาชิกที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อสาย นั่นคือ สมาชิกในหมู่บ้านเป็นชนเผ่าไทกลุ่มอื่นที่อาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านร่วมกัน ในแต่ละหมู่บ้านจะมีหัวหน้าหมู่บ้านซึ่งมีหน้าที่จัดการดูแลกิจการและธุระของชุมชนในการติดต่อประสานงานระหว่างหมู่บ้านกับชุมชนภายนอก ระบบครัวเรือนของชาวसानใจอยู่ภายใต้อำนาจของพ่อ (สามี) ลูกชายเป็นผู้สืบสานพ่อ ทั้งยังเป็นผู้สืบทอดมรดกของครอบครัวอีกด้วย¹

ภาพประกอบ 7 การแต่งกายที่ใช้ในพิธีกรรมของชาวसानใจ
ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 111.

ชาวसानใจมีความเชื่อในเรื่องการบูชาบรรพบุรุษ และมีความเชื่อในเรื่องภูต ผี และวิญญาณ ฉะนั้นในบริเวณบ้านต้องมีแท่นบูชาจัดวางไว้ติดกับผนังของห้องตรงกลางบ้าน ถือเป็นบริเวณสถานที่

¹ Joachim Schliesinger. (1998). *op. cit.* p. 69.

ศักดิ์สิทธิ์ ส่วนห้องใกล้เคียงกับห้องบูชาบรรพบุรุษ จะเป็นสถานที่ใช้บูชา แถน* ที่ชาวसानใจเรียกว่า “ฮัม”

ภาพประกอบ 8 พิธีมาปนกิจศพของชาวसानใจ

ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 111.

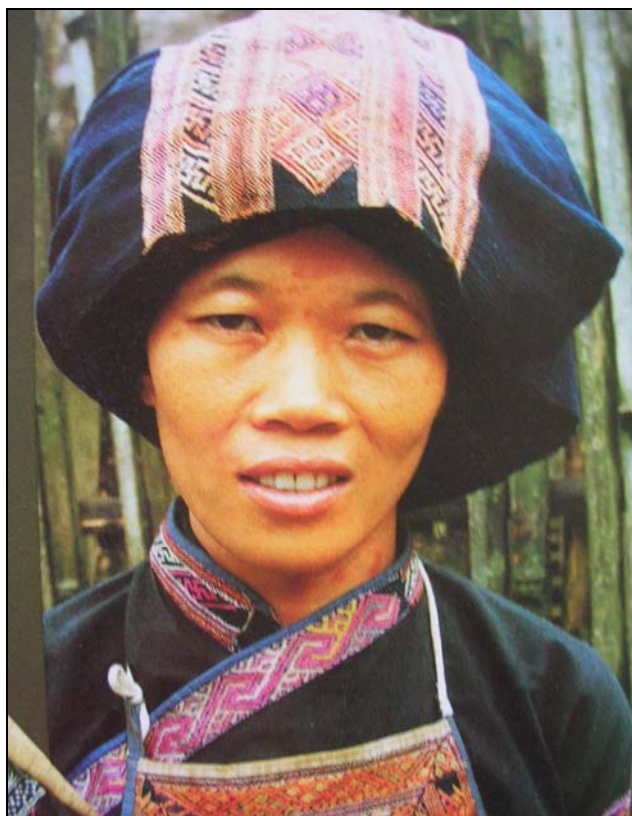
1.4 โบ้ อี (Bo Y) ชาวโบ้ อี พวกแรกได้อพยพจากจีนเข้ามาในเวียดนามเมื่อประมาณ 250 ปีมาแล้ว แต่ก็ยังคงมีประชากรบางส่วนที่ยังคงอาศัยอยู่ในจีน ชาวโบ้ อี อาศัยอยู่ในจังหวัดท่าเซียง และหล่าวกายของเวียดนามมีประชากร 1,864 คน ชาวโบ้ อีจัดอยู่ในกลุ่มเดี่ยวไทไต และหมู่

---

* แถน คือ ผีที่อยู่บนฟ้า มีอำนาจเหนือมนุษย์ทั้งหลาย สามารถบันดาลให้เกิดความเป็นไปต่างๆได้ทั้งทางดี และทางร้ายต่อชีวิตคน และพืชพันธุ์ต่างๆบนโลก ชาวไทที่นับถือแถนจึงมีความเคารพ และต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามความประสงค์ของผีฟ้า หรือแถน เพื่อให้จะให้แถนมีความเมตตา และบันดาลสิ่งที่ดีให้กับตน แต่ในขณะเดียวกันหากผู้ใดกระทำการที่ไม่ดีแก่แถนก็อาจได้รับภัยพิบัติต่างๆ กับตนเอง และชุมชนได้ แถนในความเชื่อของชาวไทมีมากมาย เช่น แถนหลวง คือ หัวหน้าแถนทั้งปวง และแถนชาด คือ ผู้กำหนดชะตาชีวิต และส่งให้มนุษย์มาเกิดบนโลก เป็นต้น

เนื่องจากใช้ภาษาของชนเผ่าหนุงในการติดต่อสัมพันธ์ ชาวโป๋ อี มีชื่อเรียกอื่นคือ จุงจ่า (Chung Cha) และ จ่องซา (Trong Gia)¹

ผู้หญิงชาวโป๋ อี ได้รับอิทธิพลแนวทางการแต่งกายมาจากผู้หญิงชาวหนุง หญิงสาวชาวโป๋ อี ชอบประดับตกแต่งร่างกายด้วยเครื่องเงิน เช่น ต่างหู สร้อยคอ และกำไล เป็นต้น ในช่วงระหว่างที่มีงานเทศกาลต่างๆ ผู้หญิงโป๋ อี จะสวมใส่เสื้อผ้าด้วยเครื่องแต่งกายตามประเพณีอันประกอบด้วย กระโปรง เสื้อที่ถูกตกแต่งด้วยแถบผ้าหลากหลายสี และหมวกทรงสูง ส่วนผู้ชายชาวโป๋ อี จะมีความถนัดในงานช่างไม้ การทำเครื่องปั้น การแกะสลักหิน และการทำอัญมณี ในขณะที่ผู้หญิงโป๋ อี จะปลูกต้นฝ้ายเพื่อนำมาใช้ปั่น และทอเป็นผ้าจากนั้นก็นำไปย้อมสีคราม และจัดการตัดเย็บในขั้นต่อไป²

ภาพประกอบ 9 สตรีชาวโป๋ อี

ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 11.

¹ Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 10.

² Joachim Schliesinger. (1998). *op. cit.* p. 78.

ที่อยู่อาศัยของชาวโป๋ อี้ จะอยู่ใกล้ลำธาร เพราะชาวโป๋ อี้ สามารถใช้ไม้ไผ่มาวางเป็นท่อส่งน้ำจากลำธารต่อเข้าไปยังบ้านเรือนต่างๆได้ ชาวโป๋ อี้สร้างบ้านในระดับติดพื้นดิน มีการใช้ดินเหนียวมาฉาบกำแพง และมีระเบียง หรือเฉลียงที่ด้านหน้าตัวบ้าน ซึ่งก็คือประตูกลางทางเข้าบ้านนั่นเอง ชาวโป๋ อี้ จะมีการกั้นห้องนอน ออกจากที่เก็บข้าวภายในบ้าน ภายในหมู่บ้านของชาวโป๋ อี้จะไม่มีการสร้างรั้วกั้นระหว่างบ้าน โดยในบริเวณบ้านแต่ละหลังจะมีสวนเล็กๆ และบ่อน้ำเพื่อที่บางครั้งครอบครัวสามารถมาตกปลาได้ แต่เดิมนั้นชาวโป๋ อี้ มีความชำนาญในเรื่องการทำนา แต่เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่ตั้งถิ่นฐานไม่เอื้ออำนวยทำให้มีผลผลิตน้อย จึงทำให้ชาวโป๋ อี้ หันมาทำไร่ปลูกพืชต่างๆ แทนโดยใช้วิธีการเผาที่ดินก่อนจึงทำการลงมือปลูก จึงส่งผลให้ข้าวโพดกลายเป็นธัญพืชหลักที่ผลิตและสร้างรายได้ให้กับชาวโป๋ อี้¹

ภาพประกอบ 10 บ้านของชาวโป๋ อี้

ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 11

ระบบครอบครัวของชาวโป๋ อี้ ใช้การสืบเชื้อสายจากตระกูลพ่อเป็นหลัก การมีสามี หรือภรรยาหลายคนในขณะเดียวกันไม่เป็นที่นิยมของชนเผ่านี้ ชาวโป๋ อี้ จะยึดธรรมเนียมผัวเดียวเมียเดียวเป็น

¹ Joachim Schliesinger. (1998). *op. cit.* p. 78 – 79.

สำคัญ แต่ถ้าหากมีคู่ครองนานแล้ว และยังไม่สามารถมีบุตร ผู้เป็นสามีอาจมีภรรยาเพิ่มอีกได้ โดยภรรยาหลวงจะเป็นผู้ไปหาเด็กสาวให้สามีของตน ครอบครัวของชาวโป๋ อี เป็นครอบครัวที่ถือสามีเป็นใหญ่ และในแต่ละหลังคาเรือนจะอยู่ด้วยกันหลายรุ่น เป็นทำนองครอบครัวขยาย เมื่อเจ้าของครัวเรือนมีหลานหรืออย่างสู้อายุ 40 ปี ก็จะจัดงานเนื่องในวันคล้ายวันเกิด¹

ส่วนความเชื่อ และศาสนาในสังคมของชาวโป๋ อี จะมีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ลัทธิเต๋า และลัทธิขงจื้อ ชาวโป๋ อี บูชาสวรรค์ โลก และบรรพบุรุษของพวกเขาตนเอง นอกจากนี้ก็ยังมี ความเชื่อเรื่องภูตผี และวิญญาณอีกด้วย เช่น เชื่อว่ามีวิญญาณที่อยู่ในดิน ในป่า ภูเขา แม่น้ำลำธาร และไฟ

ภาพประกอบ 11 หิ้งบูชาบรรพบุรุษชาวโป๋ อี

ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 11.

1.5 ไช้ (Giay) ชาวไช้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาในกลุ่ม ไต – ถาย หรือ ท้าย (Tay – Thai) มีประชากร 49,098 คน อาศัยอยู่ในจังหวัด Lao Cai Ha Giang และ ลายเจา² ชาวไช้เรียก

¹ บุญยงค์ เกศเทศ. (2546). *สืบสานวัฒนธรรมชาติพันธุ์ – ไทสายใยจิตวิญญาณลุ่มน้ำดำ – แดง*. หน้า 19.

² Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 46.

ตนเองว่า “ปู่ไซ้” ในกลุ่มชาวไซ้ที่อยู่ใกล้กับคนไต (Tay) จะเรียกตนเองว่า “เกิ่นไซ้” สำหรับความหมายของคำว่า “ไซ้” มีข้อสังเกตจากคำในภาษาไซ้ที่เรียก “เสื่อยาว” ว่า “เปื้อไซ้” คำว่า “เปื้อ” หมายถึง เสื่อ และอาจเป็นไปได้ที่คำว่า “ไซ้” น่าจะมีความหมายว่า “ยาว” คำว่า “ปู่ไซ้” จึงน่าจะหมายถึง “ผู้ยาว” ซึ่งการเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองว่า ผู้ใหญ่ ผู้โต มักปรากฏในกลุ่มตระกูลไตหลายกลุ่ม เช่น พวกจ้วงในกวางสีก็เรียกตนเองว่า ผู้ใหญ่ ผู้โต ผู้หลวง เป็นต้น¹

อาชีพหลักของชาวไซ้คือ การทำการเกษตร ชาวไซ้ทำนาปีละ 1 ครั้ง โดยเริ่มตกลำในเดือน 3 ดำนาในเดือน 4 ถึงเดือน 5 และมีฤดูเก็บเกี่ยวในช่วงเดือน 9 ถึงเดือน 10 (ชาวไซ้นับวันทางจันทรคติโดยถือเอาเทศกาลเต็ด หรือวันขึ้นปีใหม่ของชาวเวียดนามเป็นวันปีใหม่ของตนด้วย ประมาณช่วงเดือนกุมภาพันธ์) หลังฤดูเก็บเกี่ยวจะทำไร่ปลูกมันเทศ ข้าวโพด ถั่วเหลือง ผักกาด และกะหล่ำปลี นอกจากนี้ชาวไซ้ยังเลี้ยงวัว ควาย ไก่ หมู สำหรับวัวควายเลี้ยงไว้เพื่อใช้แรงงานในการทำนา และทำไร่ ซึ่งครอบครัวหนึ่งจะมีประมาณ 2 – 3 ตัว ชาวไซ้มีวิธีการทำนาแบบดั้งเดิมและเป็นกิจกรรมของครอบครัว ผู้อาวุโสของตระกูลเป็นผู้ตัดสินใจว่าในแต่ละปีจะเริ่มไถนา และหว่านกล้าในวันใด ผู้ชายมีหน้าที่ไถนา ผู้หญิงช่วยดำนา และเกี่ยวข้าว การนวดข้าวยังใช้วิธีฟาดข้าวด้วยแผ่นไม้ หรือการนำมัดข้าวฟาดกับก้อนหิน และการตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง บางแห่งมีการตำข้าวจากพลังงานน้ำไหล²

การแต่งกายของชาวไซ้ในปัจจุบันผู้หญิงชาวไซ้จะนุ่งกางเกง ใส่เสื้อคอป้ายติดกระดุม คอเสื้อและขอบแขนขลิบด้วยผ้าสีอื่นต่างไปจากตัวเสื้อ เช่น ตัวเสื้อสีชมพูจะมีคอเสื้อ และขอบแขนเสื้อสีเขียว สำหรับผ้าโพกศีรษะเป็นผ้าไหมพรมลายสก๊อต ผู้หญิงสาวที่ยังมิได้แต่งงานจะใส่เสื้อสั้น แต่ถ้าแต่งงานและจะต้องใส่เปื้อไซ้ (เสื่อยาว) ในช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20 ผู้หญิงชาวไซ้จะนุ่งซิ่นโดยมีหลักฐานปรากฏในนิทานปรัมปรา หรือในตำนาน ระบุว่า เวลาที่ตายลูกหลานต้องแต่งกายให้ศพนุ่งซิ่น แต่ในปัจจุบันหญิงชาวไซ้จะนุ่งกางเกงเพราะได้รับอิทธิพลจากจีน

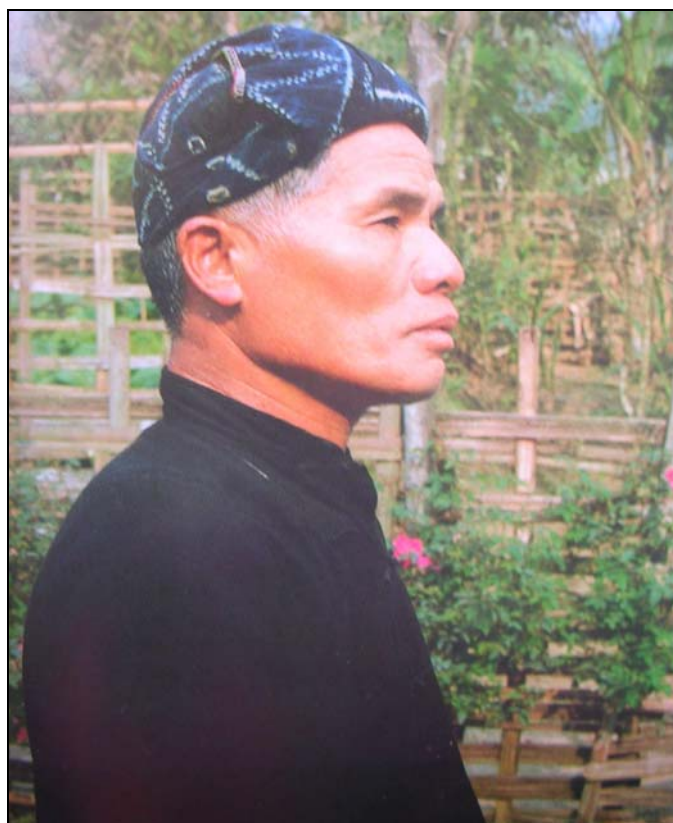
¹ สุมิตร ปิติพัฒน์; และคนอื่นๆ. (2546). *ไยไต และเกาลาน กลุ่มชาติพันธุ์ไทในเวียดนามเหนือ*. หน้า 4.

² สุมิตร ปิติพัฒน์; และคนอื่นๆ. (2546). *เล่มเดิม*. หน้า 10.

ภาพประกอบ 12 สตรีชาวไซ้

ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 47.

ภาพประกอบ 13 การแต่งกายของบุรุษชาวไซ้

ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 47.

บ้านเรือนของชาวไช้จะสร้างเรือนโรงชั้นเดียวบนพื้นดินโดยใช้ไม้เนื้อแข็ง หรือไม้ไผ่ตั้งเป็นเสา แล้วใช้ไม้ไผ่ผ่าซีกทาบตั้งเป็นฝาทั้งสี่ด้าน จากนั้นจึงใช้ดินเหนียวผสมแกลบ มูลวัว ควาย ม้า ล่อหรือ ช้างคลุกเคล้าให้เข้ากันฉาบไล้ทาบนพื้นไม้ไผ่ทาบเพื่ออุดรอยรู นิยมทำหน้าต่างบานเล็กเพียง 1 – 2 ช่องเท่านั้น โดยใช้ไม้ยกค้ำชูไว้เพื่อสะดวกในการเปิดปิด ภายในตัวเรือนซึ่งเป็นพื้นดินอัดแน่นนั้นจะแบ่งพื้นที่ตามแนวยาวออกเป็น 2 ส่วน ใช้ผ้าซิ่นกันให้ด้านหนึ่งเป็นบริเวณโถงตลอดเพื่อใช้เป็นบริเวณต้อนรับแขก และรับประทานอาหาร ที่มุมสุดจะใช้เป็นบริเวณห้องครัวซึ่งอาจจะกัน หรือไม่กันเป็นห้องก็ได้เพียงแต่ชุดหลุมเตา 2 – 3 หลุม ใช้ก้อนเส้าหลุมละ 3 – 4 ก้อนรองกันภาชนะสำหรับหุงต้มอาหารก็เพียงพอแล้ว¹

ส่วนอีกด้านหนึ่งกันเป็นบริเวณเฉพาะ คือ ตรงส่วนกลางจะกันเป็นห้องฝักรรพชน มีโต๊ะวางเครื่องบูชา และสิ่งของเช่นสรวยไว้มิให้ขาด ด้านซ้ายขวาของห้องฝักรรพชนกันเป็นเขตที่นอน ในบริเวณที่กันเป็นห้องนอนนั้นก็อาจกันเป็นสองห้องเล็กได้อีก สำหรับครอบครัวที่มีลูกสาวให้อยู่เฉพาะอิสระเรียกว่า “ห้องส่วน” ส่วนลูกชายนั้นใช้บริเวณภายในบ้านอีกมุมหนึ่งซึ่งอยู่ตรงข้ามกับห้องครัว ทำเตียงนอนขึ้นมาใหม่หรืออาจกันเป็นห้องเพิ่มเติมอีกก็ได้ ด้านบนเหนือบริเวณที่กันเป็นเขตที่นอนทั้งสองด้าน (เว้นห้องกลางซึ่งเป็นห้องฝักรรพชน) จะทำเป็นชั้นพื้นไม้ไผ่สำหรับเก็บวางสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นตลอดจนเสื้อผ้า โดยบรรจุลงหีบห่อไว้เป็นระเบียบ หลังคามุงด้วยหญ้าคาหรือใบไม้เย็บติดกันเป็นแผง ลักษณะสภาพดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ปีกไม้ หรือต้นไม้ขนาดกำมือ มัดปลายด้านหนึ่งไว้ด้วยกันวางทาบหลังคาแต่ละด้านอีกชั้นหนึ่ง เพื่อป้องกันลมพายุเอาหลังคาหนีไปจากตัวเรือน²

ในส่วนของความเชื่อชาวไช้นับถือผีบรรพบุรุษ และผีฟ้า โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษนั้นชาวไช้ให้ความนับถือเป็นอย่างมาก

2. กลุ่มที่พูดภาษาไทย (Thai) คือ ไทดำ ไทขาว และไทกลุ่มย่อยๆ เช่น ลื้อ (Lu) ส่วนไทแดงนั้นนักวิชาการเวียดนามจะไม่กล่าวถึงอย่างเป็นทางการเนื่องจากว่านักวิชาการบางกลุ่มบอกว่ามี และบางกลุ่มก็บอกว่าไม่มี กลุ่มไทย หรือ ทำยนี้มีอีกกระใช้เขียนภาษาของตนเอง³

2.1 ไทย (Thai) กลุ่มชาติพันธุ์ไทย นั้นมีชื่อเรียกแยกย่อยลงไปเป็นสาขาย่อยของกลุ่มไทยอีกหลายชื่อ ดังเช่นที่เราเคยได้ยิน คือ ไทดำ (Thai dam) ไทขาว (Thai Khao) ไทแดง (Thai dang) แต่นอกจากนี้ก็มีชื่ออื่นๆอีก เช่น ไทแถง (Thai thanh) ไทเหมื่อง (Thai muong) เป็นต้น กลุ่ม

¹ บุญยงค์ เกศเทศ. (2546). *เล่มเดิม*. หน้า 71 – 72.

² บุญยงค์ เกศเทศ. (2546). *เล่มเดิม*. หน้า 71 – 72.

³ ทวี สว่างปัญญางกูร. (2540, กรกฎาคม). *เล่มเดิม*. 18(9) : 112.

ชาติพันธุ์ถายมีจำนวนประชากร 1,328,725 คน อาศัยอยู่ในแถบจังหวัดเซินลา ไลเจิว เอียน ไป๋ หัวบิ่งห์ แทงห์ หัว และแห่งะ อาน¹

ชาวถาย (Thai) นิยมการเพาะปลูกดำนาเป็นอาชีพหลัก นอกจากนี้ชาวถายยังมีประสบการณ์ในการทำไร่ทำสวนอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเพาะปลูกพืชพันธุ์ไม้ผล และพืชพันธุ์ผักชนิดต่างๆไว้บริโภค เป็นยาสมุนไพร และพืชพันธุ์บางชนิดยังนำมาใช้ในการย้อมผ้าได้อีกด้วย

การเพาะปลูก การเลี้ยงวัว ควาย เพื่อใช้บริโภค รวมทั้งใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ วิธีการเลี้ยงสัตว์ของชาวถายนั้น จะมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ คือ การปล่อยสัตว์เลี้ยงประเภท วัว ควาย เข้าป่าหากินเองโดยอิสระ ส่วนหมู ไก่ สุนัข เป็ด จะนิยมเลี้ยงกันในทุกๆครัวเรือน โดยเลี้ยงไว้ในบ้าน และในอีกหลายชุมชนมีการเลี้ยงหอนเพื่อผลิตเส้นไหมสำหรับการทอผ้า²

นอกจากนี้ชาวถายยังสามารถคิดค้นประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านทั้ง ผ้าห่ม มุ้ง เบาะ หมอน เสื้อผ้า ถูย้อม ผ้าโพกศีรษะ (ผ้าพันเปียว) ไว้ใช้อย่างเพียงพอ โดยมีข้อกำหนดว่า หญิงสาวตั้งแต่ อายุ 10 ขวบ ต้องเริ่มมีจิตสำนึกในการทอผ้า โดยมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งคิดค้น จัดทำ สิ่งของต่างๆที่เป็นเครื่องมือ และเครื่องใช้ไม้สอยที่จำเป็นสำหรับสมาชิกในครัวเรือน เช่น เครื่องจักรสานด้วยหวาย หรือไม้ไผ่ เป็นต้น

ชาวถายมีวิถีการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับกลุ่มอื่นๆ ด้วยมีภูมิลำเนาอยู่ตามภูเขา ป่าเชิงเขา ที่ราบลุ่มเชิงเขา ซึ่งมีการดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ จึงใช้ชีวิตในการเก็บผลิตผลป่า และจับสัตว์ รวมทั้งการค้นหาไม้ใช้สอย และยาสมุนไพร นอกจากนี้ชาวถายยังมีอักษรเป็นของตนเองตั้งแต่ในสมัยโบราณ เรียกว่า “อักษรหางหนู” ในปัจจุบันยังมีผู้สูงอายุบางรายในหมู่บ้านชาวถายในท้องถิ่นต่างๆที่ยังสามารถอ่าน และเขียนอักษรหางหนูได้

¹ Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 120.

² บุญยงค์ เกศเทศ. (2546). *เล่มเดิม*. 38.

ซึ่งเรารู้จักในชื่อ ลาวโซ่ง หรือ ไทยทรงดำ ฯลฯ ที่เรียกว่า “ไทดำ” เป็นการจำแนกโดยการสังเกตสีเสื้อของสตรี กล่าวคือ สตรีไทดำมักจะใส่เสื้อสีดำกับผ้าซิ่นสีดำ หรือสีน้ำเงินเข้มเวลาประกอบพิธีกรรมมักใส่เสื้อคลุมยาวสีดำ เรียกว่า “เสื้อฮี”

ด้านในเสื้อฮีปักเป็นลวดลายต่างๆแต่เวลาใช้มักเอาด้านที่ไม่มีลายปักและเป็นสีดำล้วนออกข้างนอก จึงมองเห็นเป็นเครื่องแต่งกายสีดำล้วน ผู้หญิงไทดำนิยมโพกศีรษะเป็นผ้าสีดำยาวชายผ้าปักลวดลายอันเป็นลักษณะเด่นของไทดำที่แตกต่างจากคนไทกลุ่มอื่นในเวียดนาม เรียกว่า “พันเปียว”

จากที่ได้กล่าวข้างต้นเรื่องการแบ่งกลุ่มของคนไทในเวียดนาม กลุ่มไทดำจัดอยู่ในกลุ่มคนไทกลุ่มที่ 2 ออกเสียงแบบเวียดนามว่า ถาย ไทดำจะอาศัยอยู่ในตอนกลาง และตอนใต้ของสิบสองจุไทยใกล้บริเวณชายแดนลาว แถบเมืองแกง (Dien Bien Phu) เมืองม่วย (Tuan Chau) เมืองเซินลา (Son La) ฯลฯ ปัจจุบันไทดำตั้งถิ่นฐานมากที่สุดในจังหวัดเซินลา (Son la)

ไทดำมีคำในภาษาที่ไม่ค่อยมีคำยืมจากภาษาบาลี และสันสกฤต ต่างจากเผ่าไทบางกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดีย เช่น เผ่าไทในจีน อินเดีย พม่า ลาว และไทย วัฒนธรรมอินเดียไม่ได้แผ่อิทธิพลเข้าไปถึงบริเวณหุบเขาที่พวกไทดำอาศัยอยู่ทางตอนเหนือของเวียดนาม จึงทำให้ระบบความเชื่อทางศาสนา และการปกครองของไทดำยังคงลักษณะดั้งเดิมของตนเอง โดยเฉพาะความเชื่อที่ยังไม่ได้รับพุทธศาสนา เผ่าไทดำจึงยังคงมีแบบแผนทางสังคม และวัฒนธรรมของชนชาติไทในสมัยโบราณได้สมบูรณ์ที่สุดพวกหนึ่ง¹

¹ สุมิตร ปิติพัฒน์. (2545). ศาสนา และความเชื่อไทดำในสิบสองจุไทย. หน้า 2.

ภาพประกอบ 15 การแต่งกายของสตรีชาวไทดำ
ที่มากำถ่ายภาพโดยผู้วิจัย ณ หมู่บ้านชาวไทดำ จังหวัดเดียนเบียนฟู เมื่อ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2549

ชาวไทดำปลูกเรือนที่มีใต้ถุนสูงเช่นเดียวกับเรือนของชนเผ่าไทกลุ่มอื่น เพราะใต้ถุนเรือนมีไว้สำหรับเป็นที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร และยังสร้างเป็นคอกวัวคอกควาย ที่เลี้ยงเป็ดไก่ ตีข้าว เก็บข้าว เก็บฟืน ต้มอาหารหมู ตลอดจนใช้เป็นสถานที่ต้มเหล้าอีกด้วย เรือนไทดำมุงหลังคาด้วยหญ้าคา ดินขอ ดินเผา สังกะสี หรือกระเบื้อง ตามสภาพฐานะของแต่ละครอบครัว ชาวไทดำนิยมทำบันไดขึ้นเรือนไว้สองทาง คือ ที่ขึ้นเรือนใหญ่ด้านหน้าบ้านอีกที่หนึ่ง และที่ชานรับแดดด้านหลังบ้านที่หนึ่ง ชาวไทดำนิยมกันฝ้ายบ้านทั้งสีด้านด้วยไม้ไผ่สานเป็นลาย หรือเป็นฝ้ายไม่จริง มีหน้าต่าง และประตูเพียงไม่กี่บาน แต่บางเรือนอาจใช้ไม้ทำเป็นลูกกรงเพื่อเป็นช่องระบายลม ภายในเรือนของชาวไทดำจะถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนเท่าๆกัน คือ ส่วนหนึ่งเป็นบริเวณที่นอน ใช้ผ้าม่านกันเป็นห้องๆ หรืออาจปล่อยโล่ง และอีกส่วนหนึ่งใช้เป็นที่รับแขก ซึ่งเป็นที่ตั้งที่กระตักสำหรับ

ทอดผ้า เป็นที่หนึ่ง รวมไปถึงเป็นที่ตั้งคอกเตาไฟเพิ่มอีกที่หนึ่ง นอกจากนี้ในบริเวณเรือนครัว เตาไฟนี้ใช้สำหรับหุงต้มอาหาร และเป็นเตาผิงไฟฤดูหนาวได้อีกด้วยในกรณีที่ไม่ต้องการเข้าไปทำในเรือนครัว¹

ระเบียบและบ้านได้ขึ้นหน้าบ้าน	ห้อง บูชา ผี	ห้องนอนยาวมีผ้าม่านกันแยกเตียง			ที่ทำอาหาร
	ห้องลูกชาย ที่ยังไม่แต่ง งาน	บริเวณที่รับแขก และนั่งเล่น	ห้องลูกสาวที่ ยังไม่แต่งงาน	บันได ขึ้น บ้าน	ชาน เรือน

ภาพประกอบ 16 รูปแบบภายในบ้านของชาวไทดำที่ผู้วิจัยได้สำรวจ
ที่มา ผู้วิจัยลงภาคสนามเก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2007 ณ บ้านหนองใหญ่
จ.เดียนเบียนฟู

ด้านบนเหนือส่วนที่กันเป็นที่นอนสูงจากพื้นประมาณสองเมตร จะทำเป็นเพิงพื้นไม้ไผ่ หรือกระดานแผ่นยาวตลอดแนว โดยแบ่งพื้นที่เพิงออกเป็นสามส่วน กล่าวคือ ประมาณสองส่วนไว้สำหรับเก็บหีบข้าวของ เสื้อผ้าเครื่องใช้ เครื่องประดับที่มีค่า โดยใช้หวาย หรือไม้ไผ่สานกระบุงใบโตทรงกลม หรือเหลี่ยมมีฝาปิด เป็นภาชนะสำหรับเก็บข้าวของดังกล่าว อีกส่วนหนึ่งจัดให้เป็นที่อยู่อาศัยของผีบรรพชนซึ่งชาวไทดำเรียกว่า “หอผี”

ชาวไทดำทุ่ครัวเรือนทำนาปลูกข้าวมีทั้งข้าวเหนียว และข้าวเจ้า นอกจากนำมาบริโภคแล้ว ข้าวเหนียวยังนำมาหมักต้มทำเป็นเหล้าได้อีกด้วย ชาวไทดำนิยมปลูกกล้วยหอมทอง และมันกอ (มันสำปะหลังชนิดหนึ่ง) ไว้สำหรับหมักทำเหล้าเนื่องจากมีกลิ่นหอม และมีรสกลมกล่อม ชาวไทดำนิยมดื่มเหล้าที่ทำจากกล้วยหอม และมันกอมากกว่าที่ทำจากข้าวเหนียว และต้มกลั่นเก็บรักษาไว้ทุ่ครัวเรือน เพราะทุกมื้ออาหารทั้งมือเช้ากลางวัน และเย็น ชาวไทดำทั้งหญิง และชายนิยมรินเหล้าใส่ถ้วยชานขนาดเล็กไว้สำหรับดื่มพร้อมๆ กับการกินอาหารมือนั้นๆ ทั้งยังเตรียมไว้ต้อนรับแขกที่มาเยือน และไว้สำหรับเลี้ยงในคราวมีงานเทศกาลต่างๆ ส่วนอาหารประเภทปลา ทั้งสด แห้ง และหมักทำเป็นปลาร้าซึ่งเรียกว่า “ปาเหล็ก” ชาวไทดำถือว่าเป็นอาหารที่ต้องมีประจำทุ่ครัวเรือน น้ำพริก

¹ บุญยงค์ เกศเทศ. (2546). เล่มเดิม. หน้า 49 – 50.

(แจ่ว) ก็ขาดสารไฟไม่ได้ ไก่ หมู และเนื้อ เป็นอาหารที่ถือว่าเป็นอาหารพิเศษในบางครั้งคราวที่เลี้ยงต้อนรับแขก หรือเมื่อถึงเทศกาลวันสำคัญเท่านั้น ชาวไทดำจะไม่กินอาหารที่ปรุงจากไก่ หมู และเนื้ออย่างพร่ำเพรื่อแต่ทุกครอบครัวเลี้ยงไก่ เป็ด หมู ตลอดจนวัว ควายไว้มีให้ขาด ด้วยถือเป็นสัตว์คู่เรือน¹

ภาพประกอบ 17 บ้านชาวไทดำ

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยลงภาคสนามเก็บข้อมูลพร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. พลับพลึง คงชนะ
เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2550 หมู่บ้านชาวไทดำ ณ บ้านหนองใหญ่ จังหวัดเดียนเบียนฟู

ศาสนา และความเชื่อของไทดำประกอบด้วยระบบความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับผี โลกทัศน์ของไทดำจึงมีผีอยู่ในทุกหนแห่ง ผีของชาวไทดำมีมากมายหลายประเภทมีทั้งผีดี เช่น ผีฟ้า ผีดิน ผีน้ำ ผีป่า ผีภู ผีบ้าน ผีเมือง ผีดำ ผีเรือน ผีมด และผีร้าย เช่น ผีปอบ เป็นต้น โดยผีแต่ละชนิดมีลักษณะ และอำนาจที่แตกต่างกัน แต่การกระทำของผีต่างๆย่อมส่งผลกระทบต่อมนุษย์ และธรรมชาติทั้งในทางที่ดี และไม่ดี กล่าวคือ การให้คุณต่อมนุษย์ได้ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนธรรมชาติต่างๆ เช่น คຸ້ມครองให้มนุษย์มีสุขภาพดี ทำไร่นาได้ผลดี ส่วนในทางที่ไม่ดี เช่น ทำให้มนุษย์เจ็บไข้ ทำให้อากาศแห้งแล้ง น้ำท่วม เกิดโรคระบาด หรือทำนาไม่ได้ผลที่ดี

¹ บุญยงค์ เกศเทศ. (2546). เล่มเดิม. หน้า 50 – 52.

ฯลฯ ตั้งแต่เกิดชาวไทดำถูกสอนให้อยู่ภายใต้กรอบความดูแล และคุ้มครองของผีเรือน หรือผีบรรพบุรุษ เด็กจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ การละเมิดการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ย่อมหมายถึง การละเมิดผีบรรพบุรุษด้วย ผู้ละเมิดจักต้องได้รับโทษจากผีเรือน (ซึ่งมีหิ้งตั้งในบ้านเรือน) ที่สมาชิกครอบครัวทุกคนให้ความเคารพยำเกรง ฉะนั้นทุกคนจึงต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของพ่อแม่ และความประสงค์ของผีเรือนอยู่เสมอ พ่อแม่จึงทำหน้าที่ถ่ายทอดแบบแผนทางวัฒนธรรมไปสู่ลูกหลานโดยการใช้อำนาจผีเป็นเครื่องสนับสนุนในการให้คุณ หรือโทษผีเรือนจึงเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนอำนาจของพ่อแม่ในการขัดเกลาทางสังคม และถ่ายทอดวัฒนธรรมไปยังลูกหลานรุ่นต่อๆไป¹

2.1.2 ไทขาว (Thai Khao or White Thai) เป็นชนเผ่าไทที่มีจำนวนน้อยกว่าไทดำ ไทขาวแยกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทางเหนือเรียกว่า “ไทดอน” และกลุ่มทางใต้เรียกว่า “ไทขาว” ทั้งนี้ด่อนกับขาวมีความหมายเดียวกัน คือ ชาว ไทขาวนั้นจำแนกได้ง่ายๆ คือ สตรีไทขาวมักนิยมสวมเสื้อขาว ตรงข้ามกับสตรีไทดำมักสวมเสื้อดำ สตรีไทขาวในสิบสองจุไทนิยมสวมเสื้อแขนยาวสีขาวย แต่ผู้หญิงจีนสีดำ เวลาประกอบพิธีกรรมก็จะสวมเสื้อคลุมยาวสีดำ เรียกว่า “เสื้อฮี” เช่นเดียวกับไทดำ ส่วนผู้หญิงไทแดงนิยมใช้สีแดงขลิบ และตกแต่งเสื้อผ้า ผ้าจีนมักมีลวดลายสลัซซับซ้อนด้วยสีสนิม ริมชั้นด้านในมักขลิบด้วยสีแดงเช่นกัน เอวต่อด้วยผ้าสีแดงเข้ม กลุ่มไทแดงยังคงรักษาประเพณีการทอผ้าด้วยลวดลายอันสลัซซับซ้อนด้วยไหมสีสนิมต่างๆสืบทอดมาแต่โบราณไว้ใช้ในพิธีกรรมของครอบครัว² ส่วนผู้ชายไทขาวจะใส่เสื้อคลุมตัวใหญ่ และกางเกงทรงแคบสีคราม ตัดผมสั้นแบบสมัยปัจจุบัน สำหรับผู้มีฐานะดีจะสวมเสื้อผ้าสีขาว หรือสี kaki คนไทขาวแถบเมืองทางเหนือจะสวมหมวกทรงแหลมแบบจีน เรียกว่า หมวกกุ่มลัย คาดด้วยริบบิ้นสีชมพู หรือเขียว ในขณะที่ไทขาวกลุ่มทางใต้จะไม่ใส่ ผู้หญิงไทขาวจะโปกผมด้วยผ้าทอซึ่งมีลวดลายสวยงาม ลวดลายเหล่านี้มักเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว

คนไทขาวโดยทั่วไปมีรูปร่างสูงโปร่งกว่าคนไทดำ ผิวขาวกว่า หน้ายาว จมูกโตง และงุ้มเล็กน้อยริมฝีปากบาง ชาวไทขาวมีลักษณะคล้ายคลึงชาวจีน คือ รูปร่างคล้ายชาวจีนแต่หน้าตาไม่เหมือนจีน เนื่องจากมีการปะปนกันโดยการแต่งงาน อย่างไรก็ตามชาวไทขาวไม่นิยมแต่งงานกับชาวจีนมากนัก เนื่องจากมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน ชาวไทขาวมีลักษณะผสมผสานมาจากหลายวัฒนธรรมมักอยู่ตามชุมชนที่มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์มารวมกัน และมีหลายวัฒนธรรม เมื่อเปรียบเทียบกันผู้หญิงไทขาวจะมีผิวขาวกว่าผู้หญิงเวียดนามตาโตกว่า จมูกเป็นสันตรง ขนตายาว หน้ายาวโดยทั่วไปจะดูสง่า

¹ สุมิตร ปิติพัฒน์. (2545). *เล่มเดิม*. หน้า. 99 – 100.

² *แหล่งเดิม*. หน้า 4.

งาม ชาวไทขาวในเขตลุ่มแม่น้ำแดงนิยมย้อมฟันให้ดำ หรือเคลือบฟันในขณะที่ไทขาวกลุ่มเหนือจะนิยมใส่ฟันทอง ชาวไทขาวมีนิสัยคล้ายชาวไทดำ และไทอื่นๆ คือ รักอิสระ โดยเฉพาะในการทำงานของตน ไม่ชอบให้ใครมาบังคับควบคุมแต่จะมีอัธยาศัยดี และเป็นมิตร ชาวไทขาวมีความถนัดในงานเกษตรน้อยกว่าชาวไทดำ และนิยมที่จะล่องเรือไปตามลำน้ำเขี้ยวมากกว่าการทำนา¹

ภาพประกอบ 18 สตรีชาวไทขาว

ที่มา Nguyen Xuan Thuy. (2004). *Dien Bien Phu – Today*.

---

¹ สุภางค์ จันทวานิช และจารุวรรณ พรมวัง – ขำเพชร. (2538). กลุ่มชาติพันธุ์ไทขาว. ใน *การศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไท*. หน้า 208 – 209.

ในด้านวัฒนธรรม ไทขาวรับอิทธิพลจากจีนมากกว่ากลุ่มไทดำ และมีหลายอย่างที่คล้ายคลึงกับไทลื้อในสิบสองปันนา เพราะพวกไทขาวนั้นเดิมอาศัยอยู่ในแถบมณฑลกว๋างต้งของจีน ต่อมาอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเวียดนามเหนือบริเวณเมืองไฮฟอง และบั๊กนิง เนื่องจากเป็นกบฏต่อจักรพรรดิฉินในสมัยราชวงศ์หมิง (Ming Dynasty) ตอนปลาย ต่อมาถูกชักชวนให้เข้ามาในเขตเลากาย และสิบสองจุไท เพื่อช่วยกษัตริย์เวียดนามปราบปรามคนไท และคนเมืองในบริเวณดังกล่าว ต่อมาพวกไทขาวได้แต่งงานกับผู้หญิงไท และรับเอาภาษา และวัฒนธรรมไทจนกลายเป็นไทอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งแยกตัวจากกลุ่มอื่น¹

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทขาวยังคงดำเนินไปแบบเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มอื่น เช่น ยังนิยมปลูกสร้างบ้านเรือนใต้ถุนสูง อยู่กันเป็นกลุ่ม เลี้ยงวัว ควาย หมู เพาะปลูกข้าว หนี้อื้อฝึบรพชน และพูดภาษาไทย แต่ชาวไทขาวไม่เคร่งครัดเรื่องการแต่งกายเหมือนไทดำ ส่วนวิถีการดำรงชีวิต การปลูกสร้างบ้านเรือน ประเพณี พิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย ความเชื่อเรื่องผีบรรพชน ตลอดจนภาษาพูด มีลักษณะเช่นเดียวกับคนไทกลุ่มอื่น

2.1.3 ไทแดง (Thai Deng or Red Thai) เป็นกลุ่มคนไทที่ตั้งถิ่นฐานในภาคเหนือของจังหวัดแทงฮวา (Thanh Hoa) ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ใต้จังหวัดเซินลา ไทแดงจึงเป็นกลุ่มที่อยู่ใต้กลุ่มไทขาว สำหรับไทแดง นักวิชาการเวียดนามมีความคิดเห็นเป็น 2 แนวทาง คือ กลุ่มที่หนึ่ง เชื่อว่าไทแดงไม่มี มีแต่ไทดำ และไทขาว แต่อีกกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าไทแดงคือกลุ่มคนไทที่อยู่ในภาคเหนือของจังหวัดแทงฮวา เคยมีบันทึกของบาทหลวงฝรั่งเศสซึ่งประจำถิ่นไทแดงเขียนรายงานว่า ไทแดง คือ คนไทเมืองแดงซึ่งมีชื่อเวียดนามว่า “เอียนเคื่อง” (Yen Khuong) ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองแทงฮวา ไปทิศตะวันตกเฉียงเหนือ 60 กิโลเมตร²

การแยกไทดำ ไทขาว ไทแดงนั้น ฮวง เลื่อง (Hoang Luong) นักวิชาการเวียดนามได้อธิบายในการประชุมนานาชาติที่จังหวัดนครพนม เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ.2002 เรื่อง Who are the “White Thai” “Black Thai” and “Red Thai” in Vietnam? กล่าวถึง การเรียกชื่อ ไทดำ ไทขาว หรือไทแดงนั้น เป็นการจัดกลุ่มชนเผ่าไทโดยนักวิชาการเวียดนามและนักวิชาการต่างประเทศเป็นผู้สร้างขึ้นเพื่อช่วยทำให้การค้นคว้าเรื่องของชนเผ่าไทในเวียดนามง่ายต่อการศึกษาค้นคว้า และมีการจัดหมวดหมู่ที่ชัดเจน Hoang Luong ได้เสนอว่า การแบ่งแยกกลุ่มของชนเผ่าไทนั้น อาจมีต้นกำเนิดมาจากในยุคสมัยอาณานิคมฝรั่งเศสที่เข้ามาครอบครองเวียดนาม หรือในราวคริสต์ศตวรรษที่ 20 ฝรั่งเศสได้เข้ามาปกครองเวียดนามรวมทั้งดินแดนสิบสองจุไทซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวไทในเวียดนามเหนือด้วย

¹ สุมิตร ปิติพัฒน์. (2545). *เล่มเดิม*. หน้า 4.

² ทวี สว่างปัญญางกูร. (2540, กรกฎาคม). *เล่มเดิม*. หน้า 115.

ฝรั่งเศสจัดการปกครองดินแดนของชนเผ่าไท ในนามของสหพันธรัฐไท โดยแต่งตั้งคนไทเป็นผู้ปกครอง คือ แดว วัน ลอง (Deo Van Long) แดว วัน ลองเป็นผู้นำชาวไทยที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองไล (Lay) จังหวัดไลเจิว (Lai Chau Province) แดว วัน ลองมีนโยบายแบ่งแยกกลุ่มเผ่าไทอย่างชัดเจน ซึ่งอาจเป็นที่มาของคำเรียกชื่อชนเผ่าไทในปัจจุบัน เพราะว่าในยุคสมัยดังกล่าว ชนเผ่าไทในเมืองไล และบางบริเวณโดยรอบเป็นกลุ่มชนเผ่าไทที่สนับสนุนฝรั่งเศส จนกระทั่งเมื่อมีการจัดตั้งสหพันธรัฐไทขึ้นกลุ่มคนพวกนี้จึงได้เรียกตนเองว่าเป็นพวกไทขาว และได้สนับสนุนนโยบายแบ่งแยกชนเผ่าจากฝรั่งเศสอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะมีจุดประสงค์เพื่อต้องการแบ่งแยกชนเผ่าไทขาวออกจากกลุ่มของชนเผ่าไทดำที่สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการแบ่งแยกกลุ่มของชนเผ่าไทนั้นเป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนไทด้วยกัน ที่พวกหนึ่งสนับสนุนฝรั่งเศส และอีกพวกหนึ่งที่สนับสนุนฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนาม¹

ประเพณีการเรียกชื่อกลุ่มชนเผ่าของคนไทในเวียดนามที่ใช้เรียกกันเองโดยกลุ่มคนไทกลุ่มอื่นๆกลับปรากฏว่าคนไทในเวียดนามต่างเรียกชื่อกลุ่มตนเองพร้อมกับชื่อที่บ่งบอกถึงที่มาเฉพาะกลุ่ม เช่น ชื่อสถานที่ ชื่อแม่น้ำ ชื่อสวน ชื่อไร่นา ฯลฯ ซึ่งเป็นสถานที่อยู่อาศัยของกลุ่มชนเผ่าตนเอง² เช่น ไทแดง ก็คือ คนไทเมืองแดง หรือ เมืองเดียนเบียนฟูในปัจจุบัน เป็นต้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำจำกัดความในการจัดหมวดหมู่ของชนเผ่าไทในเวียดนาม ตามที่นักวิชาการได้จำแนกเอาไว้ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำความเข้าใจในการอธิบายเรื่องราวของชนเผ่าไทในเวียดนาม เพราะหากกล่าวรวมว่าเป็นกลุ่มชนเผ่าไทโดยไม่มีการแบ่งแยกอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดพลาด เพราะในกลุ่มของชนเผ่าไทในเวียดนามนั้นได้มีการแบ่งแยกกระจัดกระจายกันไปและมีบทบาทในประวัติศาสตร์เวียดนามที่แตกต่างกันไป การเรียกชื่อกลุ่มชนเผ่าไทในเวียดนามว่าเป็นไทดำ ไทขาว หรือไทแดงนั้นทำให้เกิดความเข้าใจทางวิชาการที่เป็นสากล

2.3 หล่าว หรือ ลาว (Lao) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มย่อยอีกพวกหนึ่งในกลุ่ม ไต – ถาย หรือท่าย คนลาวจะอาศัยอยู่ในบ้านที่ยกเสาสูงและมุงหลังคาที่มีรูปร่างคล้ายกระดองเต่าแบบชาวไทดำ ในหมู่บ้านของชาวลาวจะมีจำนวนสมาชิกอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งประกอบด้วยบ้านมากกว่า 100 หลังคาเรือน ประชากรลาวในเวียดนามมีจำนวนประมาณ 11,611 คน³ ส่วนมากอยู่ในเขต

¹ Hoang Luong. (2002). "Who are the "White Thai" "Black Thai" and "Red Thai" in Vietnam?". In Proceeding of the 8th International conference on Thai Studies, Nakorn Phanom River View Hotel, , Nakorn Phanom Province (9-12 January). pp. 1-6.

² *Ibid.*

³ Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 76.

จังหวัด ไหล่เจิว จังหวัดเซินลา จังหวัดแทงห์หัว และจังหวัดหล่าวกาย บริเวณที่คนลาวอยู่กันอย่างหนาแน่นได้แก่ บริเวณเมืองซงม้า เตียนเบียนฟู ฟองโท และทาน เอวี่ยน

ภาพประกอบ 19 การตั้งถิ่นฐานของชาวลาว

ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 77.

ชาวลาวดำรงชีวิตด้วยการเพาะปลูก ทำนาข้าวเป็นอาชีพหลัก การทำนาของชาวลาวถือว่าพัฒนาโดยมีระบบชลประทาน และอุปกรณ์ในการผลิตข้าวมีการพัฒนาอย่างเด่นชัดแต่การทำไร่ของชาวลาวกลับไม่ได้ดีเท่าที่ควร ชาวลาวนิยมเลี้ยงวัว ควาย เพื่อใช้ไถนา เลี้ยงม้าใช้เป็นยานพาหนะ และขนย้ายสิ่งของ ส่วนบริเวณใต้ถุนบ้านนั้นเป็นสถานที่เลี้ยงไก่ เป็ด และหมู¹

หญิงสาวชาวลาวมีฝีมือในการทอผ้า ตีเหล็ก ทำช่างไม้ รวมไปถึงการทำดินเผาซึ่งมีลักษณะเด่นเฉพาะของชาวลาว และผลิตภัณฑ์ดินเผาของชาวลาวยังมีคุณภาพสูงอีกด้วย ส่วนการเก็บของป่า จับปลา และล่าสัตว์ถือได้ว่าเป็นกิจประจำวันของชาวลาวทุกครอบครัว

ภาษาของชาวลาวจัดอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาไต – กาย ชาวลาวจะผสมผสานกับชนเผ่าที่อยู่อยู่ในเขตตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม เนื่องด้วยที่ชาวลาว และชาวกายสามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยไม่จำเป็นต้องมีภาษากลางมาใช้ในการสื่อสาร ในด้านวรรณกรรมของชาวลาวพบว่ามียุทธศาสตร์หลากหลายประเภท โดยในแต่ละหมู่บ้านจะมีหมอลำที่ถือว่าเป็นผู้รู้หนังสือ และวรรณกรรมเป็นอย่างดี

¹ บุญยงค์ เกศเทศ. (2546). *เล่มเดิม*. หน้า 22 – 23.

ดี นอกจากนี้ชาวลาวยังเก็บรักษาอนุรักษ์ตัวหนังสือที่เขียนไว้บนใบลาน หญิงสาวลาวร้องเพลง และฟ้อนรำเก่ง ซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะตัวของชาวลาว¹

ภาพประกอบ 20 การทอผ้าของสตรีชาวลาว

ที่มา Nguyen Xuan Thuy. (2004). *Dien Bien Phu – Today*.

ในอดีตชาวลาวที่อาศัยในเวียดนามอยู่ภายใต้ระบบการปกครองแบบศักดินาของชาวกาย แต่มีอำนาจบริหารและปกครองตนเองภายในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านชาวลาวจึงมีลักษณะเป็นเขตการปกครองตนเองอีกทีหนึ่ง ระบบครอบครัวของชาวลาวนั้นผู้หญิงมีหน้าที่หลักในการดูแลเรื่องสำคัญ

¹ แหล่งเดิม.

ภายในครอบครัว เด็กทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกเพศว่าเป็นชายหรือหญิง

ภาพประกอบ 21 ลวดลายผ้าของชาวลาว
ที่มา Nguyen Xuan Thuy. (2004). *op.cit.*

ชาวลาวนับถือพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนับถือผี ภายในหมู่บ้านมีการสร้างเจดีย์เพื่อสักการบูชา ชาวลาวมีความเชื่อว่าพระภิกษุที่มีเวทมนต์คาถาสถาสามารถใช้เครื่องรางของขลังรักษาอาการเจ็บป่วยและโรคร้ายให้กับชาวบ้านได้ ในแต่ละหมู่บ้านปัจจุบันนี้ก็ยังคงให้พระสงฆ์ช่วยรักษา

อาการเจ็บป่วย และให้การศึกษากับชาวบ้าน เพราะชาวลาวเชื่อว่าพระสงฆ์เหล่านี้เป็นผู้ที่ทราบเรื่องราวมากมาย รวมทั้งเพลงพื้นบ้านที่ผูกพันกับวัฒนธรรมและประเพณีของชาวลาว¹

2.5 ลื้อ (Lu) ชาวลื้อเคยเป็นชนพื้นเมืองกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนตอนใต้ จากประวัติศาสตร์ชาวลื้อได้เริ่มอพยพเข้ามาสู่เวียดนามเป็นเวลานานแล้ว สถานที่ชาวลื้อได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรก คือ บริเวณที่ปัจจุบันเป็นพื้นที่ของเมืองเดียนเบียนฟู ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ชาวลื้อถูกรุกรานจากชาวพม่า และถูกขับไล่ให้ออกไปจากพื้นที่แรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานจากจีนตอนใต้ ชาวลื้อกลุ่มใหญ่จะอาศัยอยู่ในเมืองฟอง โท และ ซิน โห²

ภาพประกอบ 22 การเล่นดนตรีในงานเทศกาล
ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 81.

ปัจจุบันชาวลื้อยังคงมีอยู่ในประเทศจีน ลาว ไทย และพม่า ในประเทศจีนชาวลื้อเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนชาวไท ส่วนในพม่าชาวลื้อถูกเรียกว่ายวน (Nhuon) และในลาวชาวลื้อเป็นส่วนหนึ่งของ

¹ Joachim Schliesinger. (1998). *op. cit.* pp. 74 – 75.

² Joachim Schliesinger. (1998). *op. cit.* p. 75.

กลุ่มลาวลุ่ม (Lao Lum) ชาวลื้ออยู่ในเขตปกครองเวียดนามประมาณ 4,964 คน¹ โดยมีเขตที่อยู่อาศัยส่วนมากในจังหวัดไลเจิว

ผู้หญิงลื้อจะสวมใส่เสื้อตัวสั้นผ่าข้างหน้า และเต็มไปด้วยการประดับตกแต่ง พร้อมกับกระโปรงที่มีการเย็บปักที่สวยงาม ส่วนผู้ชายลื้อจะสวมกางเกงขายาวที่มีการเย็บปักงดงาม พร้อมกับใส่สร้อยข้อมือ ตามประเพณีนั้นชาวลื้อจะไว้ผมยาว และมีการสักร่างกาย มีการเจาะหูและมีการย้อมฟันให้เป็นสีดำ นอกจากนี้ในเรื่องงานฝีมือชาวลื้อยังมีชื่อเสียงในด้านการปักและทอผ้าด้วยความสวยงามและมีคุณภาพดี²

ภาพประกอบ 23 การแต่งกายของสตรี

ที่มา Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 81.

¹ Nguyen Van Huy; et al. (2006). *op. cit.* p. 80.

² Joachim Schliesinger. (1998). *op. cit.* pp. 75 – 76.

หมู่บ้านของชาวลื้อถูกออกแบบอย่างสวยงาม และสะอาด ในหนึ่งหมู่บ้านจะมีประมาณ 40 ถึง 60 หลังคาเรือน ซึ่งจะนิยมสร้างบริเวณเนินเขา และที่ราบลุ่มแม่น้ำ บ้านของชาวลื้อจะมีขนาดใหญ่ และมีระบบระบายอากาศดี และจะมีความแตกต่างจากบ้านของชาวไทยกลุ่มอื่น คือ บ้านของชาวลื้อจะมีบันไดเพียงแห่งเดียวที่ใช้สำหรับเป็นทางเข้า และออกเรือน

หมู่บ้านของชาวลื้อถูกปกครองโดยนายบ้าน (Nai Ban) มีหน้าที่ดูแล และเก็บรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้านเพื่อส่งเป็นเครื่องบรรณาการให้กับชนชั้นปกครองศักดินาของชาวไทยในอดีต นายบ้านจะเป็นผู้ที่อยู่ในตระกูลที่ใหญ่ที่ร่ำรวย และพยายามสร้างความเข้มแข็งโดยการแต่งงานร่วมกันระหว่างตระกูลที่ร่ำรวยเหมือนกัน จากนั้นก็ผูกขาดอำนาจทั้งหมดภายในหมู่บ้าน และสืบทอดอำนาจต่อให้ลูกหลานตามลำดับชั้นลงมา นายบ้านครอบครองที่นาของตนเอง และไม่มีการมอบทรัพย์สิน และผลผลิตให้กับระบบศักดินาของคนไทยกลุ่มอื่น¹

ชาวลื้อยังคงมีอาชีพหลัก คือ การทำนาพร้อมกับการจัดการระบบชลประทานโดยมีการขุดคลองไว้รอบๆ แปลงนาเพื่อกันน้ำ ควบย เข้าทำลายพืชผลที่ปลูกไว้ และเป็นการถมคันดินให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการเก็บน้ำในทุ่งนาอีกด้วย มีการไถนา และมีการกำจัดวัชพืช ก่อนการเพาะปลูกมีการเผาไร่นาก่อนแล้วจึงลงมือปลูกพืช พืชที่ชาวลื้อปลูกมีข้าวโพด คราม มันสำปะหลัง และฝ้าย นอกจากนั้นก็ปลูกผักนาชนิด และปลูกผลไม้ร่วมกันในสวนด้วย

ชาวลื้อเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เนื้อมาบริโภคสำหรับในประเพณี หรือพิธีกรรมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อนำเนื้อเหล่านี้มาใช้เลี้ยงรับรองแขกในงานต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ หรืองานในโอกาสสำคัญต่างๆ ในปัจจุบันนี้การล่าสัตว์เป็นเรื่องที่ไม่มีค่อยมีคนลื้อทำ และความชำนาญของคนลื้อก็มึ้น้อยกว่าในอดีตด้วย ชาวลื้อนับถือพุทธศาสนาเถรวาทคล้ายกับคนลาว และคนไทย ต่างจากชนเผ่าไทบางเผ่าที่นี้ถือพระพุทธศาสนาแบบหินยาน ด้วยเหตุนี้ชาวลื้อจึงมีความเชื่อ และมีพิธีกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา²

สรุป

ชนเผ่าไทในเวียดนามถูกจัดแบ่งตามระบบภาษาตระกูลไท - กะไต โดยชนเผ่าที่พูดภาษาตระกูลไทในเวียดนามมีทั้งหมด 8 กลุ่ม อยู่ในกลุ่ม ไต – ถาย พวกเขาได้ส่วนมากตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณภาคเหนือติดกับชายแดนจีน ส่วนพวกเขาจะส่วนมากอาศัยอยู่ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของ

¹ Dang Nghiem Van; Chu Thai Son; & Luu Hung. (2000). *op. cit.* p. 153.

² Joachim Schliesinger. (1998). *op. cit.* p. 76.

เวียดนาม ลิบสองจู่ไท คือถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าไท กลุ่มถาย ซึ่งมีจำนวนประชากร แบ่งเป็นกลุ่มย่อย ได้แก่ ไทดำ ไทขาว ลาว ลื้อ เป็นต้น

ชนเผ่าไท กลุ่มถาย ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนลิบสองจู่ไทซึ่งเป็นพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากคนไทยส่วนมากชอบตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณที่ราบหุบเขา ใกล้แม่น้ำ ลำธาร ดังนั้นชนเผ่าไทจึงมีความสามารถเฉพาะตัวในการทำนา และมีการจัดการชลประทานที่ดี ทำให้สามารถผลิตข้าวได้ในปริมาณมาก ชนไทเผ่ามีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมาอย่างยาวนาน มีระบบการเมืองการปกครองแบบศักดินา มีเจ้าเมืองทำหน้าที่บริหารการปกครองในแต่ละเมือง ความสัมพันธ์ภายในระหว่างเมืองของชนเผ่าไท มีลักษณะรวมศูนย์กลางอำนาจไปยังเมืองที่มีความเข้มแข็งที่สุด คือ เจ้าเมืองใดมีความสามารถรวบรวมกำลังคน และมีอำนาจทางการเมืองเข้มแข็งเมืองนั้นจะกลายเป็นเมืองหลวง และควบคุมดูแลเมืองไทเมืองอื่นๆทั้งหมด แต่ด้วยข้อจำกัดทางภูมิประเทศที่ล้อมรอบด้วยภูเขาสูงทำให้บ้านเมืองของชนเผ่าไทไม่สามารถพัฒนาขึ้นเป็นรัฐที่เข้มแข็งได้เพราะการเดินทางไปยังเมืองไทแต่ละเมืองนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทำให้ควบคุม และรวบรวมเมืองอื่นเข้าสู่ศูนย์กลางยาก ดังนั้นเมื่อถูกรุกรานจากภายนอกเจ้าเมืองไทจึงยอมสวามิภักดิ์ต่อรัฐที่เข้มแข็งกว่า เช่น เวียดนาม ลาว จีน และสยาม โดยการส่งเครื่องบรรณาการไปยังรัฐต่างๆ เพื่อแสดงความภักดี และไม่มีผลกระทบต่อการบริหารบ้านเมืองภายใน เนื่องจากได้รับสิทธิจากเจ้าอาณานิคมให้สามารถมีระบบการเมืองการปกครองภายในเป็นแบบเดิมได้

พื้นที่บริเวณลิบสองจู่ไท มีบทบาทสำคัญต่อประวัติศาสตร์เวียดนามสมัยใหม่ เนื่องจากว่าเป็นสมรภูมิในการสู้รบ และการทำศึกหลายครั้ง หนึ่งในศึกครั้งสำคัญที่สุด คือ ศึกที่เมืองเตียนเบียนฟู อันเป็นการสู้รบครั้งสุดท้าย ระหว่างฝรั่งเศส และเวียดมินห์ ผลการพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสในยุทธภูมินี้ทำให้ฝรั่งเศสต้องถอนกองกำลังทั้งหมดที่อยู่ในอินโดจีนออกไปจากพื้นที่ดังกล่าว

ชนเผ่าไท คือ กลุ่มประชากรท้องถิ่นในพื้นที่สมรภูมিরะหว่างฝรั่งเศส และเวียดมินห์ ในการทำศึกเตียนเบียนฟูเมื่อ ค.ศ. 1954 บทบาทของชนเผ่าไทในศึกเตียนเบียนฟูจึงมีความสำคัญในด้านยุทธศาสตร์ทางการทหารของกองทัพฝรั่งเศส และกองทัพเวียดมินห์ เนื่องจากบริเวณสมรภูมิล้อมรอบอยู่ในดินแดนที่ห่างไกลจากเมืองหลวง ยิ่งไปกว่านั้นยังเต็มไปด้วยภูเขาสูงที่สลับซับซ้อนยากต่อการคมนาคมขนส่ง ดังนั้นประชาชนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญมากในการให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนยุทธปัจจัยต่างๆในการทำศึกครั้งนี้ เช่น การสนับสนุนด้านการรบ การสนับสนุนด้านเสบียงอาหาร และการใช้แรงงาน เป็นต้น

บทที่ 2

บทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนามในศึกเดียนเบียนฟู

ศึกเดียนเบียนฟูที่เกิดขึ้นใน ค.ศ. 1946 - 1954 คือ การสู้รบครั้งสุดท้ายที่สำคัญระหว่างฝรั่งเศสกับเวียดนามห์ ในการทำสงครามต่อต้านขั้วโล่ฝรั่งเศสไม่ให้กลับเข้ามายึดครองประเทศเวียดนามอีกครั้งภายหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อ ค.ศ. 1945 ผลของศึกเดียนเบียนฟูครั้งนี้ส่งผลให้มีการถอนกองกำลังทหารของฝรั่งเศสในอินโดจีนทั้งหมดภายหลังการครอบครองอินโดจีนในฐานะเจ้าอาณานิคมมาเป็นเวลาเกือบหนึ่งศตวรรษ ศึกเดียนเบียนฟูเป็นความภาคภูมิใจสำหรับชาวเวียดนามและชนเผ่าต่างๆที่มีส่วนร่วมในการทำศึกครั้งนี้ ซึ่งหนึ่งในชนกลุ่มน้อยทั้งหลายที่เข้าร่วมในการสู้รบมีชนเผ่าไทรวมอยู่ด้วย จุดมุ่งหมายในบทนี้ คือ บทบาทของชนเผ่าไทในการสู้รบในด้านต่างๆ เช่น การเข้าร่วมรบ และสนับสนุนยุทธปัจจัยในการทำศึกทั้งทางด้านสิ่งของ และแรงงานดังจะได้อธิบายถึงดังต่อไปนี้

สถานการณ์ในเวียดนามก่อนเกิดศึกเดียนเบียนฟู

สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การเมืองภายในเวียดนามด้วยเช่นกัน เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เกิดความสั่นคลอนของระบบการปกครองอาณานิคมฝรั่งเศสภายในเวียดนาม ในช่วงปี ค.ศ. 1941 – 1945 นับเป็นช่วงเวลาที่สำคัญอีกเหตุการณ์หนึ่งที่มีปัจจัยส่งเสริมให้เกิดสงครามประกาศเอกราชของชาติเวียดนามในเวลาต่อมา กล่าวคือ ในปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นมีอิทธิพลอย่างมากในการขยายกองกำลังทหารไปยังประเทศต่างๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเวียดนามเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกและจัดตั้งกองกำลังขึ้น ในช่วง ค.ศ. 1941 – 1945 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ญี่ปุ่นมีบทบาททางการเมืองในเวียดนาม เพราะนับตั้งแต่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่รัฐบาลฝรั่งเศสได้ทุ่มเทกำลังทหารและเงินตราจำนวนมากในการทำสงครามที่ยุโรป ทิ้งให้ชาวฝรั่งเศสที่ปกครองในอาณานิคมอินโดจีนต้องช่วยเหลือตนเอง ดังนั้นเมื่อญี่ปุ่นตัดสินใจยกพลขึ้นบกที่เวียดนาม ชาวฝรั่งเศสจึงไม่ได้ต่อต้านการเข้ามายึดครองของญี่ปุ่นแต่ประการใด เวียดนามซึ่งเดิมมีสภาพอยู่ภายใต้การเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้ตกอยู่ภายใต้การครอบครองประเทศโดยญี่ปุ่น

ในครั้งนั้นฝรั่งเศสและญี่ปุ่นได้ทำข้อตกลงกันในการแสวงหาผลประโยชน์ภายในเวียดนาม คือ ข้อตกลงทางเศรษฐกิจระหว่างกันโดยมีการลงนามในวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ. 1941 ญี่ปุ่นมีสถานะพิเศษทางเศรษฐกิจในอินโดจีนในการรับสิทธิพิเศษต่างๆ ส่งผลให้ญี่ปุ่นเข้าครอบครองตลาดในอินโดจีนทั้งหมด ในครั้งนั้นญี่ปุ่นได้แสวงหาผลประโยชน์อย่างเต็มที่โดยการเรียกร้องให้ฝรั่งเศสยกเลิก

ภาษีสินค้าขาเข้าจากต่างประเทศร้อยละ 50 และภาษีส่งออกร้อยละ 15 และเปิดโอกาสให้บริษัทญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในเวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 1942 - 1943 ซึ่งในขณะเดียวกันก็ได้มีการนำทรัพยากรต่างๆในอินโดจีน และในเวียดนาม เช่น วัตถุดิบทางการเกษตรไปแปรรูปเป็นสินค้าญี่ปุ่นจำนวนมาก¹

ภายใต้การปกครองร่วมกันระหว่างฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ชาวเวียดนามต้องประสบกับความยากจนมากขึ้นเนื่องจากต้องเพาะปลูกแต่พืชพันธุ์ที่ชาติมหาอำนาจกำหนด ทำให้ระหว่างปี 1940 - 1944 ราคาสิ่งของต่างๆสูงขึ้นถึงร้อยละ 400 ขณะที่เงินเดือนของราษฎรเพิ่มเพียงร้อยละ 20 รัฐบาลอาณานิคมควบคุมผลิตผลจำพวกหนึ่งรวมทั้งซีเมนต์ ปอกระเจา น้ำตาล น้ำมัน และถ่านหิน มีการตั้งกองผูกขาดการขาย และซื้อสินค้าอีกหลายชนิด ขณะเดียวกันก็ขาดแคลนวัตถุดิบ เครื่องมือ และเส้นทางคมนาคม บริษัทต่างๆ ที่ร่วมมือกับอาณานิคมญี่ปุ่นทำกำไรอันมหาศาลจากการแลกเปลี่ยนค้าขายกับญี่ปุ่น ชาวฝรั่งเศสในรัฐบาลอาณานิคมบางคนก็ร่วมมือกับญี่ปุ่นต่างก็ได้รับผลประโยชน์อย่างยิ่ง² ภาระอันหนักหน่วงทั้งหมดจึงตกมาอยู่ที่ประชาชนชาวเวียดนามกล่าวคือ ชาวเวียดนามในเขตปกครองต่างๆ ถูกบังคับให้ส่งข้าวให้กับอาณานิคมฝรั่งเศส ถึงแม้ว่าจะขาดแคลนข้าวเพียงใดก็ตาม เช่น ใน ค.ศ. 1943 จำนวน 130,205 ตัน และใน ค.ศ. 1944 อีก 186,130 ตัน ราคารับซื้อข้าวกับราคาขายก็แตกต่างกันมาก นอกจากนี้ชาวเวียดนามยังต้องจัดหาวัตถุดิบให้กับญี่ปุ่น และชาวนายังถูกบังคับให้เลิกปลูกข้าว และข้าวโพด แต่ให้หันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ปอ เพื่อนำไปทอกระสอบ ซึ่งเป็นที่ต้องการมากในขณะนั้น นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการขาดแคลนอาหาร สืบเนื่องจากใน ค.ศ. 1944 อเมริกันได้ทิ้งระเบิดขัดขวางการคมนาคมชนถ่านหินที่ส่งไปไซ่ง่อน ฝรั่งเศสและญี่ปุ่นจึงใช้ข้าวและข้าวโพดเป็นเชื้อเพลิงสำหรับโรงไฟฟ้า จึงเกิดการกักตุนข้าวเพื่อประโยชน์ทางด้านยุทธปัจจัย การสงครามทำให้ไม่มีการปรับปรุงการเกษตรแต่อย่างใด เช่น ระบบชลประทาน เป็นผลให้เมื่อเกิดภัยธรรมชาติเพียงครั้งเดียวก็สามารถสร้างความเสียหายและเกิดภาวะขาดแคลนอาหาร ดังจะเห็นได้ว่าตั้งแต่ ค.ศ. 1943 ได้เกิดทุพภิกขภัยครั้งใหญ่เรื่อยมาจนถึงปี ค.ศ. 1944 ทำให้เกิดการขาดแคลนอาหารอย่างรุนแรงในเวียดนาม ค.ศ. 1945 เป็นต้น³

¹ สุด จอนเจดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่อาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*. หน้า 160.

² เหยียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร*. หน้า 245.

³ แหล่งเดิม. หน้า 246.

ภาพประกอบที่ 24 ภาพความอดอยากของประชาชนชาวเวียดนาม ในค.ศ. 1945
 ที่มา พิศิษย์ภัณฑการปฏิวัติเวียดนาม ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม

ภาวะขาดแคลนอาหารการกินในอินโดจีนที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงสร้างความยากลำบากให้แก่ประชาชน มีประชาชนนับล้านต้องนุ่งผ้าขี้ริ้ว หรือใช้ใบไม้ปกปิดร่างกาย ชาวนาที่มั่งคั่ง และเจ้าที่ดินไม่พอใจที่ต้องขายผลผลิตในราคาถูก เช่นเดียวกับพวกพ่อค้า และนักอุตสาหกรรมที่ขาดแคลนวัตถุดิบ และเครื่องมือเครื่องมือ เพราะต้องเผชิญกับสภาวะการณ์ผูกขาดสินค้าจากรัฐบาลอาณานิคม มีเพียงบริษัทใหญ่ ๆ ของพวกเจ้าอาณานิคม พ่อค้าตลาดมืด และพวกแก๊งทำไร่เป็นอาชีพเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากสถานการณ์เหล่านี้¹

¹ เหยียนคักเวียน. (2545). เล่มเดิม. หน้า 247.

ญี่ปุ่นให้สัญญาว่าจะมอบเอกราชให้แก่เวียดนาม เพื่อต้องการการสนับสนุนจากชาวเวียดนาม โดยญี่ปุ่นอ้างว่าเอกราชของชาติจะทำได้สำเร็จก็ต่อเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากญี่ปุ่นโดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นภายในเอเชียเพื่อต่อต้านชาวผิวขาว และท้ายที่สุดจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในเอเชียมหาบูรพา หรือวงไพบูลย์เอเชียอันรุ่งเรือง (Great East Asia) ชาวเวียดนาม (ชาตินิยม) บางคนคิดว่าอาจเป็นไปได้ที่ญี่ปุ่นจะช่วยเหลือเพื่อให้ได้เอกราช แต่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามก็คัดค้านพร้อมกับชี้แจงภัยจากการยึดครองเวียดนามของญี่ปุ่น

ขณะที่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนมีนโยบายชักชวนคนเวียดนามทุกชนชั้นเข้าร่วมต่อสู้ขับไล่ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น กลุ่มการเมืองอื่นๆก็เคลื่อนไหวทางการเมืองเช่นกัน กลุ่มการเมืองเหล่านี้มีทั้งพวกที่สนับสนุนญี่ปุ่น และหวังว่าญี่ปุ่นจะช่วยกู้ชาติ หรือกลุ่มชาตินิยมที่ต่อต้านทั้งญี่ปุ่นและฝรั่งเศส ดังนั้นพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนจึงต้องแข่งขันกับกลุ่มการเมืองเหล่านี้เพื่อดึงชาวเวียดนามส่วนใหญ่ให้สนับสนุนพรรค นี่จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่พรรคตัดสินใจดำเนินนโยบายทำสงครามชนชั้น แต่หันมาเน้นประเด็นเรื่องการรวมพลังชาวเวียดนามต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติ¹ เพื่อให้การรวมพลังของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้เสนอให้มีการจัดตั้งแนวร่วมสหพันธ์เวียดนามเพื่อเอกราช หรือ ที่เรียกสั้นๆว่า **เวียดมินห์ (Viet Minh ย่อมาจาก Viet Nam Doc Lap Dong Minh Hoi)** คือ การรวมตัวกันเพื่อต่อสู้โดยรวมเอาคนงาน ชาวนา เยาวชน องค์กรสตรี และกองกำลังแบบกองโจรที่ปฏิบัติการอยู่ในที่ราบสูง องค์กรต่างๆเหล่านี้ต่างทำงานเพื่อกอบกู้ชาติ คนทุกชนชั้นรวมตัวกันโดยมีข้อแม้ว่าต้องร่วมกันต่อสู้กับพวกจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส และญี่ปุ่น โดยการนำเวียดนามไปสู่การเป็นประเทศเอกราชอย่างสมบูรณ์ และเพื่อสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม พวกเวียดมินห์ใช้สัญลักษณ์เป็นธงแดงประดับดาวสีเหลือง²

คณะกรรมการกลางเวียดมินห์ยินดีต้อนรับชาวเวียดนามทุกคนเป็นสมาชิกโดยไม่แบ่งแยกความคิดทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา การแบ่งแยกชนชั้น หรือการเป็นชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย มีการจัดตั้งสมาชิกซึ่งทำตั้งแต่ในระดับหมู่บ้านตามลำดับขึ้นมาจนถึงเมือง และจังหวัดต่างๆทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยแต่ละระดับมีคณะกรรมการบริหารที่มาจากการเลือกตั้งโดยสมาชิกเวียดมินห์ทุกคนทำหน้าที่บริหารงาน คณะกรรมการเหล่านี้ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการกลางแห่งชาติของเวียดมินห์ เวียดมินห์ได้รับความสนับสนุนอย่างรวดเร็วในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพผู้ซึ่งประสบชะตากรรมอันเลวร้าย ภายใต้การกดขี่จากทั้งฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

เวียดมินห์มีคู่แข่งทางการเมือง คือ พรรคชาตินิยมเวียดนาม ที่แม้จะถูกปราบปรามอย่างรุนแรงจากฝรั่งเศสในต้นทศวรรษ 1930 จนพรรคแทบสลายตัวไป แต่ด้วยความอุปถัมภ์จากฝ่ายชาตินิยมจีน

¹ สุต จอนเจดสิน. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 163.

² เหงียนดักเวียน. (2545). *เล่มเดิม*. หน้า 248.

โดยเฉพาะจาก นายพลจางฟางเกว (Chang Fa – Kwei) ขุนพลที่ควบคุมภาคใต้ของจีนที่ติดกับเวียดนามโดยเฉพาะมณฑลกวางสี ก็ทำให้พรรคชาตินิยมเวียดนามฟื้นตัวขึ้นมาอีก

เหงวียน ไอ่ กว๊วก (โฮจิมินห์) หวังว่าพรรคคอมมิวนิสต์จะได้รับการสนับสนุนจากจางฟางเกว และหวังร่วมมือกับพรรคชาตินิยมเวียดนาม เขาตระหนักดีว่าพรมแดนจีนที่ติดกับเวียดนามเป็นที่ชุมนุมของกองกำลังที่ดีของพรรค และนักชาตินิยมเวียดนามที่หนีการปราบปรามจากฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ดังนั้นในปลายปี ค.ศ. 1941 เขาจึงตัดสินใจเดินทางไปยังกวางสีเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากจางฟางเกว แต่การที่จางฟางเกวต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทำให้เหงวียน ไอ่ กว๊วกถูกจับกุมและขังคุกไว้ปีกว่า จางฟางเกว พยายามให้การสนับสนุนพรรคชาตินิยมเวียดนาม และผู้รักชาติที่ไม่นิยมคอมมิวนิสต์โดยให้จัดตั้งแกนนำรวมชาวเวียดนามต่อต้านญี่ปุ่น แต่สุดท้ายการดำเนินการดังกล่าวก็ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากไม่ได้รับความนิยมนอกจากประชาชนเท่ากับพรรคคอมมิวนิสต์ ดังนั้นจางฟางเกวจึงกลับมาเจรจากับเหงวียน ไอ่ กว๊วกอีกครั้งโดยเสนอจะปล่อยตัวให้เป็นอิสระ แต่เหงวียน ไอ่ กว๊วกต้องเป็นผู้นำในการจัดตั้งสหพันธ์ปฏิวัติเวียดนาม (Viet Nam Cach Mang Dong Minh Hoi) ถึงแม้เหงวียน ไอ่ กว๊วกจะมีความคิดเห็นที่ต่างออกไป แต่เพื่อประโยชน์ของการเคลื่อนไหวทำงานของเวียดนาม และการได้รับความช่วยเหลือทางการเมือง และการใช้พรมแดนจีนเป็นที่ปฏิบัติงาน เขาจึงยอมรับข้อเสนอลงของจางฟางเกว ซึ่งจางฟางเกวก็คาดหวังว่าทางเวียดนามจะช่วยสืบข่าวความเคลื่อนไหวของกองทัพญี่ปุ่นให้

ในระหว่างที่เหงวียน ไอ่ กว๊วกถูกจับกุมอยู่ที่จีน (ค.ศ. 1942 – 1943) หวอ เงวียน ซ้ำบ (Vo Nguyen Giap) มีบทบาทอย่างสำคัญในการดูแลกิจกรรมของเวียดนาม ในวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1944 เขาได้จัดตั้งกองทัพโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการปลดปล่อยขึ้น และหลังจากนั้นใน ค.ศ. 1944 หวอ เงวียน ซ้ำบ ก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นแม่ทัพ มีพื้นที่สำคัญได้รับการปลดปล่อยจากเวียดนาม เช่น บริเวณพื้นที่ชายแดนติดจีนในจังหวัด กาวบั่ง และหลั่งเซิน

เหงวียน ไอ่ กว๊วก เริ่มใช้ชื่อใหม่นับจากปี ค.ศ. 1941 ว่าโฮจิมินห์ (แปลว่า ผู้ที่มีสติปัญญาชาญฉลาด) เมื่อเดินทางกลับมาจากจีนเขาเชื่อว่ายังไม่ถึงเวลาที่พรรคจะก่อการจลาจลดังนั้นจึงเลื่อนแผนการต่างๆออกไปเพื่อก่อกิจกรรมทางการเมืองให้เข้มข้นมากขึ้น ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณ ค.ศ. 1944 สถานการณ์สงครามโลกเริ่มเปลี่ยนแปลง และสื่อเค้าว่าฝ่ายสัมพันธมิตรจะชนะ โดยสหรัฐอเมริกาจะก้าวขึ้นมามีบทบาทสำคัญต่อสถานการณ์โลกมากขึ้น โฮจิมินห์ตั้งความหวังว่าในช่วงเวลานี้สหรัฐอเมริกาจะสนับสนุนเวียดนามให้ได้รับเอกราช เพราะสหรัฐอเมริกาคือประเทศที่เชิดชูเอกราช อิสระภาพ และต่อต้านระบบอาณานิคม การที่โฮจิมินห์ร่วมมือกับนายพลจางฟางเกวซึ่งเป็นจีนคนละชาตินั้นทำให้เขาและองค์กรเวียดนามได้รับความสนใจจากสหรัฐอเมริกามากขึ้นโฮจิมินห์

¹ Stanley Karnow. (1994). *Vietnam : A History*. p. 152.

ได้มีโอกาสติดต่อกับนายทหารระดับสูงของสหรัฐอเมริกาในหน่วยงานยุทธศาสตร์ (Office of Strategic Service หรือ OSS) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน ทำงานด้านข่าวกรอง โฮจิมินห์พยายามขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาให้สนับสนุนการทำงานเพื่อเอกราชของเวียดนาม ความพยายามของโฮจิมินห์ได้รับความสนใจจากหน่วย OSS โดยที่มีตัวแทนจาก OSS เดินทางไปเยือนฐานปฏิบัติการของเวียดนามในภาคเหนือของเวียดนามช่วงเดือน กรกฎาคม ค.ศ. 1945¹ หน่วย OSS ประทับใจในการปฏิบัติงานด้านการสืบข่าวของฝ่ายเวียดนาม ดังนั้นพันตรีโทมัส เอลิสัน (Thomas Allison) หัวหน้าคณะจาก OSS จึงตัดสินใจมอบอาวุธจำนวนหนึ่งให้กับกองกำลังเวียดนาม² แต่ท้ายที่สุดเวียดนามก็ไม่ได้ได้รับความสนใจจากประธานาธิบดีทรูแมนเลย ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเพียงอย่างเดียวต่อกองกำลังของเวียดนามก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะหันไปสนับสนุนฝรั่งเศสทำสงครามกับเวียดนามอย่างเต็มตัว เพราะสหรัฐอเมริกาต้องการยับยั้งการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กำลังขยายตัวในภูมิภาคอินโดจีนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง

ในช่วงปลายของสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นเริ่มตระหนักถึงสถานการณ์ที่กำลังเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ดังนั้นญี่ปุ่นจึงเริ่มเคลื่อนไหวกองทหารเมืองเพิ่มขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการความสนับสนุนจากชาวเวียดนาม ในที่สุดเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 1945 ญี่ปุ่นก็ตัดสินใจยึดอำนาจการปกครองอาณานิคมทั้งหมดคืนจากฝรั่งเศสและยื่นคำขาดให้ฝรั่งเศสวางอาวุธ และมอบกองกำลังทั้งหมดของฝรั่งเศสให้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของญี่ปุ่น ที่กรุงฮานอยการยึดอำนาจเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่วนที่อื่นๆมีการต่อสู้กันระหว่างทหารญี่ปุ่นกับฝรั่งเศส ญี่ปุ่นได้สังหารทหารฝรั่งเศสจำนวนหนึ่ง และสามารถยึดอำนาจการปกครองทั้งหมดได้ในที่สุด จากนั้นญี่ปุ่นจึงได้ดำเนินการประกาศเอกราชให้กับเวียดนามเพื่อต้องการความสนับสนุนจากชาวเวียดนาม ญี่ปุ่นก็ได้อัญเชิญจักรพรรดิบัวดำขึ้นเป็นประมุขของเวียดนามที่เป็นเอกราชตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม ค.ศ. 1945 เป็นต้นไป

การประกาศเอกราชให้เวียดนามไม่ได้ช่วยให้สถานะทางการเมืองของญี่ปุ่นดีขึ้น ทั้งนี้เพราะตลอดเวลาที่ญี่ปุ่นได้เข้ามายึดครองเวียดนาม ญี่ปุ่นพยายามกอบโกยทรัพยากร และเงินจากเวียดนามไปสนับสนุนการทำสงครามซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวเวียดนามตกอยู่ในฐานะลำบากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1944 และต้นปี ค.ศ. 1945 ภาวะความกดดัน และความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆทางสังคมที่ส่งผลให้ชาวเวียดนามมีความยากลำบากขึ้น เช่น ไม่สามารถเพาะปลูกพืชได้อย่างอิสระแบบดั้งเดิมเนื่องจากต้องปลูกพืชภายใต้คำสั่งจากชาติอาณานิคมเท่านั้น และรัฐบาลอาณานิคมไม่พยายามช่วยเหลือชาวเวียดนามในด้านการลดหย่อนภาษีแม้จะรู้ว่าได้รับความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติก็ตามทำให้เพิ่มความกดดันจากชนชั้นชาวนามากขึ้นปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

¹ Stanley Karnow. (1983). *Vietnam : A History*. pp. 138 – 139.

² Stanley Karnow. (1994). *op. cit.* pp. 148 – 152.

นั้นล้วนเป็นสิ่งที่กดดันให้ชาวนาเวียดนามจำนวนมากต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต จึงเป็นแรงผลักดันให้ชาวนาแสวงหาทางออกให้กับตนเอง มีชาวนาเวียดนามจำนวนมากได้เข้าร่วมกับขบวนการปฏิวัติ และพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีอิทธิพล และมีบทบาททางการเมืองในกลุ่มชาวนามากกว่าองค์กรทางการเมืองอื่นๆ เช่น พรรคชาตินิยมเวียดนาม เนื่องจากพรรคคอมมิวนิสต์มีข้อได้เปรียบหลายประการ¹ คือ

1. สมาชิกพรรคได้รับการฝึกฝนในงานปฏิวัติได้ดิน และมีประสบการณ์ทางการเมืองสูงในการระดมพลังมวลชนเข้าร่วมขบวนการ
2. พรรคคอมมิวนิสต์ให้ความสำคัญแก่กรรมกร และชาวนามากกว่ากลุ่มชาตินิยมอื่นๆ โดยถือว่ากรรมกร และชาวนาเป็นพลังหลักในการโค่นล้มระบบทุนนิยม
3. พรรคคอมมิวนิสต์เสนอแนวความคิด เรื่อง การต่อต้านลัทธิระบบอาณานิคมโดยใช้อุดมการณ์ชาตินิยมเป็นพื้นฐาน และการล้มล้างระบบศักดินา และทุนนิยมเพื่อสถาปนาระบบสังคมนิยม ซึ่งแนวความคิดนี้ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ได้เปรียบพรรคชาตินิยมอื่นๆ ที่เสนอแต่ความคิดชาตินิยมเพียงด้านเดียว

พรรคคอมมิวนิสต์ประกาศนโยบายชวนเชื่อให้มีการต่อต้านฝรั่งเศสและญี่ปุ่นต่อไป พร้อมทั้งมีคำขวัญให้ทำลายคลังข้าว พรรคได้นำกองกำลังชาวบ้านออกปล้นคลังเก็บข้าวสาร และอาหารตามที่แตกต่างกันเพื่อแก้ปัญหาความอดอยาก นโยบายดังกล่าวทำให้พรรคได้รับการสนับสนุนจากชาวนา มีการก่อการจลาจลของชาวนาในที่ต่างๆหลายแห่ง รวมทั้งกบฏของนักโทษการเมืองที่เรือนจำบาเตอ (Ba To) ในจังหวัดกว๋างหงาย พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้เตรียมพร้อม และพัฒนากองกำลังปลดปล่อยเป็นลำดับ โดยในวันที่ 16 เมษายน ค.ศ. 1945 คณะกรรมการบริหารเวียดมินห์ได้จัดตั้งคณะกรรมการปลดปล่อยประชาชนขึ้นทุกระดับ ต่อมาในวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 ก็ได้ยกฐานะกองกำลังปลดปล่อยขึ้นเป็นกองทัพปลดปล่อยประชาชน ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1945 ขณะที่สถานะทางทหารของญี่ปุ่นอ่อนแอลง เวียดมินห์ และพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนก็ประกาศจัดตั้งเขตปลดปล่อยขึ้นในแถบภาคเหนือ เช่น พื้นที่ในเขตกาวบั่ง หลังเซิน เตียนกวาง และถายเงวียน

เมื่อสถานการณ์ภายนอกประเทศเวียดนามได้เปลี่ยนไป คือ ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ในวันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1945 เนื่องจากการทิ้งระเบิดปรมาณูโดยสหรัฐอเมริกาที่เมืองฮิโรชิมา (6 สิงหาคม 1945) และเมืองนางาซากิ (9 สิงหาคม 1945) มีผลให้การเมืองภายในเวียดนามบอบบาง เนื่องจากเป็นช่วงปลอดอำนาจการปกครองจากชาติมหาอำนาจ

¹ เซิตเกียรติ อัดถากร. (2531). ชาวนาเวียดนามกับการเข้าร่วมในขบวนการปฏิวัติ. *วารสารอักษรศิลปากร*. 11(2) : 127 – 129.

เพราะฝรั่งเศสยังไม่ได้กลับเข้ามาปกครองในขณะที่ญี่ปุ่นหมดอำนาจลง ดังนั้นกลุ่มการเมืองต่างๆ ภายในเวียดนามจึงได้เคลื่อนไหว และพยายามช่วงชิงโอกาสในการจัดตั้งรัฐบาล พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเป็นพรรคที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในการช่วงชิงความเคลื่อนไหวจัดตั้งรัฐบาล และนำประเทศสู่การประกาศเอกราชในเวลาต่อมา

ในวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1945 เวียดนามก็ได้เปิดประชุมสมัชชาแห่งชาติ นำผู้แทนจากหลายพรรคหลายองค์กร กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มน้อย และกลุ่มศาสนาต่างๆ มารวมกัน ซึ่งได้มีมติตกลงกันดังต่อไปนี้

“ให้ยึดอำนาจจากญี่ปุ่น และรัฐบาลหุ่น ก่อนที่กองทัพสัมพันธมิตรจะมาถึงอินโดจีน และต้องยอมรับความสามารถของพวกเราว่าเป็นผู้นำประเทศนำกองทัพปลดอาวุธญี่ปุ่น¹”

สมัชชาแห่งชาติได้ผ่านมติ 10 ข้อ คือ

1. ให้ยึดอำนาจ และก่อตั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามให้เป็นเอกราชโดยสมบูรณ์
2. ดิดอาวุธให้แก่ประชาชน ปรับปรุงกองทัพปลดแอกให้เข้มแข็งขึ้น
3. ยึดทรัพย์สินพวกจักรวรรดินิยม และผู้ทรยศ และขึ้นอยู่กับสถานการณ์ให้ยึดเป็นของรัฐ หรือแจกจ่ายในหมู่ประชาชน
4. ยกเลิกภาษีที่ฝรั่งเศส และญี่ปุ่นได้ประกาศให้จัดเก็บ และแทนที่ด้วยระบบงบประมาณที่ยุติธรรม และไม่ก่อให้เกิดความยากลำบาก
5. ประกันสิทธิพื้นฐานของประชาชน
  - สิทธิมนุษยชน
  - สิทธิการเป็นเจ้าของของเอกชน
  - สิทธิพลเรือน เช่น การเลือกตั้งทั่วไป เสรีภาพประชาธิปไตย ความเท่าเทียมกันในหมู่ชนเผ่าชาติพันธุ์กลุ่มน้อย และระหว่างชาย และหญิง
6. ให้แจกแบ่งปันนาหลวงอย่างเป็นธรรม ลดค่าเช่าที่ดิน และดอกเบียเงินกู้ เลื่อนเวลาชดใช้หนี้ และจัดความช่วยเหลือให้แก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติ
7. นำกฎหมายแรงงานมาใช้ กำหนดชั่วโมงทำงาน 8 ชั่วโมงต่อวัน กำหนดเงินเดือนขั้นต่ำ การประกันระดับชาติ
8. สร้างเศรษฐกิจของชาติที่เป็นอิสระ พัฒนาการเกษตร และตั้งธนาคารแห่งชาติ
9. พัฒนาระบบการศึกษาของชาติ ต่อสู้กับการไม่รู้หนังสือ และนำการศึกษาบังคับขั้นพื้นฐานมาใช้สร้างวัฒนธรรมแบบใหม่

¹ เหงียนดักเวียน. (2545). เล่มเดิม. หน้า 257.

10. เสริมสร้างความสัมพันธ์ฉันท์มิตรกับพวกสัมพันธ์มิตร และประเทศต่างๆซึ่งกำลังต่อสู้เพื่ออิสรภาพ

นอกจากนี้ยังมีการเลือกตั้งคณะกรรมการเพื่อการปลดปล่อยแห่งชาติ มีหน้าที่เป็นรัฐบาลชั่วคราวซึ่งมีโฮจิมินห์เป็นผู้นำ เกิดกระแสความเคลื่อนไหวในทุกหนทุกแห่ง เมืองใหญ่ๆ 3 เมืองคือ ฮานอย เว้ และไซ่ง่อน กองทัพปลดปล่อยประชาชนสามารถเอาชนะได้อย่างรวดเร็ว ในทุกตำบล และทุกเมืองฝูงชนได้รับแรงหนุนจากกลุ่มที่มีอาวุธเข้ายึดที่ทำการของรัฐบาล (รัฐบาลหุ่นที่ญี่ปุ่นตั้งขึ้น) ผู้มีอำนาจท้องถิ่นพากันหนี หรือมอบอำนาจให้แก่คณะปฏิวัติ ในฮานอยตัวแทนที่สนับสนุนญี่ปุ่นพยายามขัดขวางกระแสการปฏิวัติแต่ก็ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน เพราะมวลชนส่วนใหญ่ต่างชื่นชมกองกำลังเวียดมินห์ มีการนัดหยุดงานทั่วไป ในวันที่ 19 สิงหาคม ประชาชนกว่า 100,000 คน ชุมนุมประท้วงกันตามถนนสายต่างๆ และรัฐบาลหุ่นถูกบังคับให้ลาออก และส่งทอดอำนาจให้แก่กองทัพปลดปล่อย¹

เวียดมินห์พยายามจะหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงที่เมืองเว้ ซึ่งเป็นเมืองของจักรพรรดิ และฐานของรัฐบาลหุ่นที่สนับสนุนญี่ปุ่น เวียดมินห์เรียกร้องให้จักรพรรดิบ่าวไต่จิงสละราชสมบัติ และเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีเตรินตรองกิมลาออก โดยมีชาวกรุงเว้ และในชนบทโดยรอบ พร้อมด้วยกลุ่มชนที่มีอาวุธพร้อมออกประท้วงในถนน และเข้ายึดกระทรวงต่างๆหลายแห่ง จนในวันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 1945 จักรพรรดิบ่าวไต่จิงสละราชสมบัติ และรัฐบาลของนายเตรินตรองกิมก็สลายลงในวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ประชาชนจำนวนหนึ่งล้านคนจากไซ่ง่อน และบริเวณใกล้เคียง มีกลุ่มติดอาวุธยกกำลังเข้ามาในกรุงไซ่ง่อนยึดเมืองได้สำเร็จจึงได้ก่อตั้งอำนาจปฏิวัติ โดยมีโฮจิมินห์เป็นผู้นำ

การก่อการปฏิวัติในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 เป็นการปิดฉากการครอบครองของอาณานิคมฝรั่งเศสมาเป็นเวลา 80 ปี ล้มเลิกสถาบันกษัตริย์ และก่อตั้งเวียดนามเป็นชาติเอกราช การปฏิวัติครั้งนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพลังของมวลชน และสถานการณ์ทางการเมืองที่ถึงจุดเดือด การปฏิบัติงานของแนวร่วมเวียดมินห์ และพรรคคอมมิวนิสต์ในการเป็นผู้นำมวลชนซึ่งเป็นผลจากการเตรียมการมานานทั้งในด้านการเมือง และการทหาร โดยเริ่มต้นตั้งแต่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งการปฏิบัติการในแต่ละครั้ง ผู้นำพรรคต่างรอคอยโอกาส และจังหวะเวลาที่เหมาะสม ดังจะเห็นได้ว่า โฮจิมินห์ได้ยับยั้งการปฏิบัติงานเพื่อรอเวลาที่เหมาะสมหลายครั้ง เมื่อการปฏิบัติงานถูกต้องตามโอกาสจึงประสบความสำเร็จในการเตรียมกำลัง และปลุกกระตมมวลชนให้เกิดความสามัคคีแห่งชาติบนพื้นฐานของพันธมิตรกรรมกร และชาวนา การปฏิวัติในครั้งนี้จึงเป็นเหมือนการเปิดศักราชใหม่ในการทำลายระบอบจักรวรรดินิยม ซึ่งเกิดขึ้นไปพร้อมกับขบวนการชาตินิยมอื่นทั่วโลก

¹ เหงียนดักเวียน. (2545). เล่มเดิม. หน้า 257.

สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม

หลังจากประสบความสำเร็จในการปฏิวัติเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นปรากฏตัวต่อหน้าสาธารณชนในฮานอยเมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945 ณ บริเวณจัตุรัสบาติงห์ ในครั้งนั้น ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้ประกาศเอกราชของชาติต่อหน้าประชาชนที่มาร่วมชุมนุมในครั้งนั้น สาธารณรัฐประชาธิปไตยได้ถูกสถาปนาขึ้น แต่รัฐบาลใหม่ก็ตระหนักดีว่ายังมีปัญหา และภาระของชาติอีกนานัปการที่รอให้เร่งจัดการแก้ไขอยู่ ปัญหาความอดอยากยังคงมีอยู่อย่างรุนแรงจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1945 ประชาชน 2 ล้านคนตายสาเหตุจากความอดอยาก¹ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เปิดการรณรงค์ต่อต้านความอดอยากเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ควบคู่ไปกับการเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น ชาวเวียดนามนับล้านยึดถือตามประธานาธิบดีเป็นตัวอย่าง โดยที่ทุกคนต่างหันมาปลูกพืชประเภทที่ใช้เวลาในระยะสั้น เช่น มันเทศ กะหล่ำปลี และพืชผักต่างๆ ในพื้นดินเล็กๆ ของตนเอง หรือแม้แต่ในสวนสาธารณะ มีกลุ่มอาสาสมัครออกเดินทางไปทั่วประเทศ เพื่อรวบรวมอาหารทำให้ผลผลิตที่รวบรวมได้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลก็หันมาให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนทั่วทั้งชาติ ในช่วงปีแรกของการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองรัฐบาลใหม่ได้รับผลสำเร็จในการต่อสู้ปัญหาสองประการ และได้พิสูจน์ว่าสมควรที่จะดำเนินแผนปฏิวัติซึ่งผู้รักชาติใฝ่ฝัน นั่นคือ การให้อาหาร และการศึกษาแก่ประชาชน

---

¹ Nguyen Huy Toan. (2006). *Vietnam The war of liberation (1945 – 1975) : Questions and Answers.* p. 15.

ภาพประกอบที่ 25 ประชาชนจำนวนมากเสียชีวิตจากการขาดแคลนอาหาร
 ที่มา พิพิธภัณฑการปฏิวัติเวียดนาม ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม

ในวันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1945 ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ลงนามประกาศให้มีการเลือกตั้งรัฐสภา โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการสร้างอำนาจในการปฏิวัติให้มีความเข้มแข็งขึ้น การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของชาติ ประชาชนตั้งแต่อายุ 18 ปีมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ในวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1946 ในภาคใต้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงต่างเดินทางไปยังสถานที่เลือกตั้งถึงแม้ว่าจะได้รับการปราบปรามจากพวกอาณานิคมฝรั่งเศสที่กลับเข้ามาในภาคใต้แล้วก็ตาม ผู้ลงคะแนนเสียงกว่าร้อยละ 90 ต่างลงคะแนนให้กับผู้สมัครที่ฝ่ายเวียดมินห์เป็นผู้สร้างรากฐานที่สำคัญในการส่งเข้าแข่งขัน ชาวเวียดนามยืนยันที่จะสนับสนุนนโยบายของพวกเวียดมินห์ และมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำอย่างโฮจิมินห์ ในฮานอยก็มีผู้ไปลงคะแนนเสียงถึงร้อยละ 95 ผู้แทนจากชนชั้นต่างๆ พรรคการเมืองต่างๆ และกลุ่มชนเผ่าชาติพันธุ์ที่น้อย และกลุ่มศาสนาต่างๆ มากกว่า 300 คน ได้รับการเลือกตั้ง¹

¹ เหงียนดักเวียน. (2545). เล่มเดิม. หน้า 265.

รัฐบาลใหม่เข้าทำงานทันทีโดยพยายามส่งเสริมการปฏิรูปประชาธิปไตย ปรับปรุงกองกำลังติดอาวุธให้เข้มแข็งขึ้น และประกันสภาพการเงินให้อยู่ในสถานะที่ดี ในด้านสังคม ปัญหาที่ต้องเผชิญหน้ากับการเรียกร้องความชอบธรรมจากชาวนาและกรรมกร ในด้านเกษตรกรรมรัฐบาลเดินหน้าเรื่องการนำเอาที่ดินส่วนรวมซึ่งมีอยู่ร้อยละ 12 ของที่ดินเพาะปลูกของชาติมาแบ่งกัน ลดค่าเช่าที่ดินลงร้อยละ 25 และขยายเวลาการใช้หนี้ออกไป ให้ยึดที่ดินซึ่งเคยเป็นของพวกอภินันท์ และผู้ทรยศนำมาแจกจ่ายให้แก่ชาวนาที่ยากจน ชาวนาได้รับสิทธิบุกเบิกที่ดินว่างเปล่า และไร้เจ้าของ และสามารถเป็นเจ้าของที่ดินที่ตนเองบุกเบิกได้ มีการนำกฎหมายสังคมออกมาใช้ ให้มีชั่วโมงทำงาน 8 ชั่วโมงต่อวัน ให้มีเสรีภาพของสหภาพแรงงาน และสิทธิในการนัดหยุดงาน การลงทุนที่สำคัญของชาติ และกิจการที่ไร้เจ้าของก็นำมาเป็นของรัฐ และกรรมกรมีสิทธิร่วมในการบริหารด้วย มีการตั้งกิจการหลายอย่าง และหน่วยงานที่เป็นสาธารณะดูแลเพื่อหางานให้แก่ผู้ไร้งานทำ ให้ยกเลิกภาษีรัชชูปการ และอากรศุลกากรของฝิ่น เหล้า และเกลือที่รัฐบาลอภินันท์เคยเก็บ¹ ในวันที่ 31 มกราคม ค.ศ. 1946 มีประกาศใช้เงิน “ด่ง” (Dong) เป็นครั้งแรกในภาคกลางของเวียดนามก่อน และทั่วประเทศในปลายปีเดียวกัน โดยเงินด่งใช้แลกเปลี่ยนเท่ากับเงินเปียสตร์ของอินโดจีน

การประกาศเอกราช และการสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามในครั้งนี้ไม่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ โดยเฉพาะฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคมเก่าที่กำลังหาหนทางในการกลับเข้ามาคืนอำนาจการปกครองของตนเองในอินโดจีนอีกครั้ง

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งมีประเทศผู้นำได้แก่ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา จีนและโซเวียตเป็นฝ่ายชนะจึงได้จัดการประชุมขึ้นที่เมืองปอตสดัม (Potsdam) ประเทศเยอรมนี ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1945 มีสาระสำคัญเรื่องการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นภายหลังแพ้สงครามในเวียดนาม คือ ให้มีการแบ่งเวียดนามออกเป็น 2 ส่วนที่เส้นขนานที่ 16 ทำให้เวียดนามถูกแบ่งเป็นส่วนเหนือ และใต้ โดยพื้นที่ในส่วนเหนือเส้นขนานที่ 16 กำหนดให้จีนคณะชาติรับผิดชอบการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น ส่วนเวียดนามใต้เส้นขนานที่ 16 กำหนดให้อังกฤษเป็นผู้รับผิดชอบในการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น

การดำเนินการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเวียดนามของฝ่ายสัมพันธมิตรทำให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามที่เพิ่งสถาปนาต้องถูกสันคลอนอำนาจอย่างรุนแรงเนื่องจากรัฐบาลยังไม่มีอำนาจที่เข้มแข็งพอในการรวมศูนย์อำนาจทั้งหมดภายในประเทศ รัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของโฮจิมินห์มีอำนาจเด็ดขาดส่วนใหญ่ในภาคเหนือเท่านั้น รัฐบาลไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองในภาคใต้ได้อย่างเด็ดขาดเหมือนในภาคเหนือ และภาคกลาง ทั้งนี้เนื่องจากในภาคใต้มีกลุ่มชาวพื้นเมืองที่ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองจากระบบอาณานิคมมากที่สุด เช่น กลุ่ม

¹ แหล่งเดิม. หน้า 266.

เจ้าของที่ดิน กลุ่มธุรกิจการเงิน และการธนาคาร กลุ่มพ่อค้า และข้าราชการระดับสูง ดังนั้นกลุ่มคนเหล่านี้จึงสนับสนุนการกลับมาปกครองของฝรั่งเศส นอกจากนั้นชาวฝรั่งเศสที่มาตั้งรกรากในภาคใต้และมีการลงทุนทำธุรกิจต่างๆก็เกรงกลัวต่อการสูญเสียผลประโยชน์ จึงเรียกร้องให้รัฐบาลนายพลเดอโกลของฝรั่งเศสไม่ให้การรับรองเอกราชของชาติเวียดนาม¹ จากสถานการณ์ในภาคใต้โดยเฉพาะที่ไซ่ง่อนเป็นสิ่งที่ยืนยันว่าอำนาจรัฐบาลกลางของโฮจิมินห์ยังไม่มีกำลังที่เข้มแข็งพอถึงแม้ว่าจะสามารถยึดที่ทำการบริหารไว้ได้ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นปกครองแล้วก็ตาม แต่ที่นานาชาติไม่ยอมรับการประกาศเอกราชของเวียดนาม ฝ่ายสัมพันธมิตรจึงได้ส่งกองกำลังจากอังกฤษและจีนมาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเวียดนามเป็นไปภายใต้การสนับสนุนให้ฝรั่งเศสกลับเข้ามายึดครองเวียดนามดังเดิม

นายพลดักลาส เกรซี (Douglas Gracey) แม่ทัพอังกฤษที่รัฐบาลอังกฤษแต่งตั้งให้มาช่วยดูแลการปลดอาวุธของทหารญี่ปุ่นในเวียดนามได้แสดงท่าทีสนับสนุนระบอบอาณานิคมฝรั่งเศสอย่างเต็มที่เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองในภาคใต้เริ่มวุ่นวายมากขึ้นจากการแย่งชิงอำนาจของกลุ่มการเมืองย่อยกลุ่มต่างๆ จึงทำให้นายพลเกรซี ตัดสินใจประกาศกฏอัยการศึกในภาคใต้ พร้อมทั้งสั่งการห้ามการชุมนุมประท้วงต่างๆ สั่งปิดหนังสือพิมพ์ของชาวเวียดนาม แต่อนุญาตให้สื่อมวลชนฝรั่งเศสเท่านั้นที่ยังดำเนินกิจการได้ นอกจากนี้นายพลเกรซี ได้ปล่อยทหารฝรั่งเศสจำนวน 14,000 นาย ที่ถูกญี่ปุ่นจับในระหว่างช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการติดต่อวาระให้กับทหารฝรั่งเศสเหล่านี้ เหตุการณ์นี้จึงเป็นการซ้ำเติมให้สถานการณ์ในเวียดนามรุนแรงขึ้นจนเกิดการควบคุมของทุกฝ่าย เพราะภายหลังจากที่ได้รับการปลดปล่อย กองทหารฝรั่งเศสเหล่านี้ก็ได้เปิดฉากโจมตีกับฝ่ายต่อต้านฝรั่งเศส โดยเฉพาะฝ่ายเวียดมินห์ ในวันที่ 22 กันยายน ค.ศ. 1945²

ส่วนเวียดนามเหนือเส้นขนานที่ 16 สถานการณ์ความวุ่นวายไม่ต่างจากภาคใต้ทั้งนี้มิสาเหตุมาจากปัญหาเดียวกัน คือ ปัญหากองกำลังของต่างชาติในเวียดนาม กองทหารจีนคณะชาติภายใต้การนำของนายพลหลู่ฮั่น (Lu Han) ได้เคลื่อนพลมาฮานอยในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1945 กองทหารของจีนคณะชาติถือโอกาสปล้นสะดมทรัพย์สินต่างๆ ของชาวเวียดนามตลอดระยะการเดินทางเข้ามาฮานอย จากประวัติศาสตร์อันยาวนานที่เวียดนามต้องตกเป็นอาณานิคมของจีนทำให้ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ต้องระวังภัย และประนีประนอมกับกองทัพจีนคณะชาติ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความบาดหมางอันเป็นข้ออ้างที่ทำให้จีนสามารถเข้ามายึดครองเวียดนาม และตั้งกองกำลังประจำการไว้ในภาคเหนือของเวียดนามโดยไม่มีกำหนด โฮจิมินห์รู้ว่าจีนคณะชาติสนับสนุนพรรคชาตินิยมเวียดนามมากกว่าเวียดมินห์ ดังนั้นโฮจิมินห์จึงสัญญาแก่นายพลหลู่ฮั่นว่าจะให้จัดมีการเลือกตั้งเพื่อ

¹ สุต จอนเจดิสัน. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 180.

² *แหล่งเดิม*. 181.

จัดตั้งรัฐบาลผสมที่มีตัวแทนทั้งฝ่ายเวียดนามห์ และพรรคชาตินิยมเวียดนาม ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1945¹ โฮจิมินห์ตัดสินใจยุบพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเพื่อเป็นการประนีประนอมกับจีนคณะชาติ

ประธานาธิบดีโฮจิมินห์แก้ปัญหาการรุกรานของจีนคณะชาติด้วยการไปลงนามข้อตกลงกับฝรั่งเศสในการยินยอมให้กองทัพฝรั่งเศสเข้ามาแทนกองกำลังของจีนคณะชาติในเวียดนามฝรั่งเศสจึงได้เจรจาตกลงกับจีนคณะชาติในเรื่องเดียวกันนี้ โดยที่จีนจะยอมถอนกำลังทหารออกไปจากเวียดนามก็ต่อเมื่อฝรั่งเศสจะต้องยกเลิกการอ้างกรรมสิทธิ์ และสิทธิพิเศษของตนในเซียงไฮ้ และเมืองท่าอื่นๆ ในจีนที่ฝรั่งเศสเคยอ้างกรรมสิทธิ์ไว้ ซึ่งฝรั่งเศสยอมตกลงกับจีนตามข้อเสนอนี้ โดยมีการลงนามในข้อตกลงนี้เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1946 จากนั้นเวียดนาม และฝรั่งเศสจึงได้ลงนามในการบรรลุข้อตกลงร่วมกัน โดยตัวแทนจากเวียดนาม คือ โฮจิมินห์ และตัวแทนจากฝรั่งเศส คือ ซอง แซงเตอญี (Jean Sainteny) ทั้งสองฝ่ายลงนามกันต่อหน้าผู้แทนของจีน อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 6 มีนาคม ค.ศ. 1946 มีสาระสำคัญของข้อตกลง² ดังนี้คือ

1. ฝรั่งเศสยอมรับว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามเป็นรัฐอิสระภายใต้สหพันธ์อินโดจีน และเครื่องจักรภาพฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามมีรัฐบาลปกครองตนเอง มีอำนาจด้านการทหาร การเงิน การคลัง และมีกองทัพเป็นของตนเอง

2. รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามตกลงยินยอมให้กองกำลังฝรั่งเศสเข้ามาแทนที่กองกำลังของจีนคณะชาติ และในแต่ละปีกองทหารฝรั่งเศส 1 ใน 5 จะถอนกำลังออกไปจนหมดภายใน 5 ปี

3. ในความตกลงของทั้งสองฝ่ายให้มีการยุติการสู้รบเพื่อเป็นการปูแนวทางไปสู่การเจรจาอย่างเป็นทางการโดยที่แต่ละฝ่ายยังคงมีกองกำลังที่เหลืออยู่ในแต่ละพื้นที่

การลงนามในข้อตกลงครั้งนี้โฮจิมินห์ทำไปเพื่อต้องการซื้อเวลาในการเตรียมการสำหรับการสร้างความเข้มแข็ง และเพื่อการทำสงครามต่อต้านให้ชาติหลุดพ้นเป็นอิสระจากอันตรายของศัตรู

อย่างไรก็ตามการลงนามที่กล่าวมาแล้วไม่มีการตกลงเรื่องสถานะภาพของโคชินจีนว่าจะไปไหนทิศทางใด ในวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1946 โฮจิมินห์ และฟัมวันตัม (Pham Van Dong) นำคณะผู้แทนของเวียดนามเดินทางไปฝรั่งเศสเพื่อเจรจาท้าข้อยุติปัญหาเวียดนาม การเจรจาของทั้งสองฝ่ายเริ่มต้นในวันที่ 6 กรกฎาคม ค.ศ. 1946 ที่วังฟองแตนโบล (Fontainebleau) การเจรจายืดเยื้อไปจนถึงวันที่ 10 กันยายน ค.ศ. 1946 โดยที่ยังตกลงกันเรื่องโคชินจีนไม่ได้ ในขณะที่ผู้แทนจากเวียดนามกำลังเจรจาที่ฝรั่งเศส ข้าหลวงใหญ่ของฝรั่งเศสในโคชินจีนได้ละเมิดข้อตกลงเดือนมีนาคม

¹ Stanley Karnow. (1994). *op. cit.* p. 167.

² Nguyen Huy Toan. (2006). *op. cit.* p. 16 – 17.

ค.ศ. 1946 โดยการประกาศจัดตั้งสาธารณรัฐโคชินจีนขึ้น และในวันที่ 14 กันยายน ค.ศ. 1946 โฮจิมินห์ก็ได้ลงนามในร่างข้อตกลงชั่วคราว กับมารีอุส มูเต (Marius Moutet) รัฐมนตรีกิจการโพ้นทะเลของฝรั่งเศส ข้อตกลงฉบับนี้ไม่มีสาระเพิ่มเติมจากข้อตกลงในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1946 มากนัก และโคชินจีนก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ฝรั่งเศสและเวียดนามจะเจรจากันต่อไปในปี ค.ศ. 1947 แต่ท้ายที่สุดก็ไม่มีผลการเจรจา เพราะการสู้รบระหว่างทั้งสองฝ่ายได้เกิดขึ้นก่อนในช่วงปลายปี ค.ศ. 1946

สงครามต่อต้านฝรั่งเศส

ความตึงเครียดของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้กองกำลังฝรั่งเศส และเวียดนามต้องเผชิญหน้ากันทางทหารโดยที่การลงนามในข้อตกลงชั่วคราวที่ฝรั่งเศสไม่มีความหมายแต่อย่างใด ความตึงเครียดปะทุขึ้นจนเป็นการนำไปสู่การสู้รบในที่สุด โดยเริ่มต้นจากการเผชิญหน้ากันระหว่างกองกำลังของทั้งสองฝ่ายที่เมืองท่าไห่ฟอง (Hai Phong) บริเวณเมืองชายฝั่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม ซึ่งทั้งฝรั่งเศส และเวียดนามต่างอ้างสิทธิ์ในการดูแลเรื่องการเก็บภาษี จนกระทั่งในวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1946 ฝ่ายเวียดนามก็ได้จับเรือของฝ่ายฝรั่งเศสไว้ ฝรั่งเศสจึงมีคำสั่งให้ส่งกองกำลังมาโจมตีฝ่ายเวียดนามที่เมืองท่าไห่ฟอง และเมืองต่างๆในภาคเหนือทันที โดยไม่ยอมรับการเจรจาของฝ่ายเวียดนามเพราะฝรั่งเศสอ้างว่าเวียดนามเป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งไม่ใช่ตัวแทนที่แท้จริงของชาวเวียดนาม ภายหลังจากนี้ ประวัติศาสตร์เวียดนามจึงเป็นเรื่องการทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศสในช่วงปี ค.ศ. 1945 - 1954 เป็นส่วนใหญ่โดยมีกองกำลังต่อต้านฝรั่งเศสที่ดำเนินการทั้งหมด 46 ยุทธการ มีการบุกโจมตีรวม 43 ครั้ง และมีการบุกโจมตีขั้นรุนแรงถึง 3 ครั้ง ยุทธการที่สำคัญมีดังนี้

1. ยุทธการชายแดน (The Borders Campaign) กันยายน - ตุลาคม ค.ศ.1950

เป้าหมายของยุทธการที่สำคัญ คือ การทำลายกองกำลังของข้าศึก ปลดปล่อยดินแดนบริเวณชายแดนจีนเวียดนาม และเป็นการเปิดตัวกองกำลังเวียดนามสู่โลกภายนอก เป็นการสร้างความมั่นคงให้กับฐานที่มั่นในภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ยุทธการชายแดนนี้ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้เดินทางไปแนวหน้า และเป็นผู้ออกคำสั่งในยุทธการนี้ด้วย โดยมีนายพลหวอ เงวียน ซ้ำบทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด

วันที่ 16 กันยายน มีการดำเนินการต่อสู้ที่ซึ่งมีการทำลายป้อมดงเค (Dong Khe) ซึ่งเป็นภารกิจที่เสี่ยงภัยอันตรายเป็นอย่างยิ่ง ในวันที่ 3 ตุลาคม กองกำลังฝรั่งเศสในจังหวัดกว บัง (Cao bang) ต้องล่าถอยเพื่อมาช่วยกองกำลังที่ดงเค มีการโจมตีฝรั่งเศสอย่างรุนแรง ต่อเนื่อง 2 วัน ระหว่างวันที่ 7 - 8 ตุลาคม ทำให้กองกำลังเวียดนามสามารถด่อนกองพันทหารของฝรั่งเศส 2 กอง คือ เลอ ปาจ (Le Page) และชาร์ลตัน (Charlton) ถอยไปตั้งในพื้นที่กูเขาก๊ก ซ่า (Coc Xa) และพิภักตำแหน่งสูงที่

477 ทำให้การปลดปล่อยพื้นที่ตามชายแดนของกองกำลังเวียดมินห์จากระยะทาง 100 กิโลเมตร ได้ขยายจากต่ง ดั่ง (Dong Dang) หลั่ง เซิน (Lang son) ไปดิ่งห์ หลับ (Ding Lap) อัน เจิว (An Chau) ไปเตียน เอียน (Tien Yen) รวมพื้นที่ราว 4,000 ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วย 5 เมือง 13 เขตการปกครอง และประชากร 350,000 คน ระหว่างการดำเนินการทางทหารในยุทธการนี้เวียดมินห์ได้ฆ่า และจับกุมกองกำลังฝรั่งเศส 8,000 คน ใน 8 กองพันที่ประกอบด้วยทหารจากยุโรป แอฟริกัน และกองกำลังเสริม ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับครึ่งหนึ่งของยุทธศาสตร์กองกำลังเคลื่อนที่ในอินโดจีนของฝรั่งเศส ยุทธการชายแดนนี้เป็นการโจมตีใหญ่ครั้งแรกในการจู่โจมกองกำลังฝรั่งเศสอย่างรุนแรง¹ ผลทำให้ฝรั่งเศสได้รับความเสียหาย ถึงแม้ว่าฝรั่งเศสจะตอบโต้แต่ก็ไม่สามารถยึดดินแดนคืนได้

2. ยุทธการหัวบิ่งห์ (Hoa Binh Campaign) 18 พฤศจิกายน ค.ศ.1951 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1952

ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1951 ฝรั่งเศสส่งกองพันเคลื่อนที่ 20 หน่วย เข้าโจมตีหัว บิ่งห์ (Hoa Binh) ใกล้กรุงฮานอยเพื่อต้องการตัดเส้นทางของกองกำลังต่อต้านเวียดนาม ทำให้การเตรียมการบุกโจมตีของเวียดนามไม่สำเร็จ ฝรั่งเศสเชื่อว่าเวลานี้เป็นช่วงที่เหมาะสมในการโจมตีเวียดนาม กลับคืน คณะกรรมการพรรคตัดสินใจจากส่วนกลางตัดสินใจดำเนินการทางทหารที่ Hoa Binh 2 ด้าน โดยการแบ่งกองกำลังทหารราบเป็น 3 หน่วย จากกองกำลังหลัก กองกำลังที่ 308 304 และ 312 ได้รับหน้าที่ล้อม และทำลายแนวหน้าของฝรั่งเศส

ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เขียนจดหมายถึงทหารว่า “ในอดีตเราได้ล่อศัตรูออกจากถ้ำมาทำลาย แต่ในตอนนี้ข้าศึกได้ออกมาจากถ้ำอย่างอิสระ นี่จึงเป็นโอกาสทองของเราในการทำลายศัตรู”²

ในกองกำลังของเวียดนามที่แนวหน้าในหัว บิ่งห์ ได้ทำการโอบล้อมข้าศึก และในเวลาเดียวกันก็มีการจัดตั้งการโจมตีอย่างฉับไว มีการชุมนุมโจมตีข้าศึก และมีการสังหารกองกำลังของฝรั่งเศสมากมาย ในนัง มิต (Nang Mit) ตู หวู (Tu Vu) โก้ว ชู (Cau Du) เชียง โม (Giang Mo) ฯลฯ นอกจากนั้น กองกำลังเวียดมินห์ยังประสบความสำเร็จในการทำลายทัพหลังของฝรั่งเศสโดยมีการโจมตีหลายตำแหน่ง มีการเข้าครอบครองระบบ และขยายฐานกองโจรมากมาย

วันที่ 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1952 ฝรั่งเศสถอนตัวออกจากหัวบิ่งห์ ในยุทธการครั้งนี้กองกำลังเวียดนามได้สังหารทหารฝรั่งเศสไป 2,200 คน ยิงเครื่องบิน 13 ลำ จมเรือตึก และเรือยนต์อีก 23 ลำ ทำลายรถถัง 17 คัน ในทัพหลังของฝรั่งเศส เวียดนามได้สังหารทหารฝรั่งเศสไป 15,000 คน มีการทำลาย และยึดตำแหน่งยุทธศาสตร์ทางทหารที่สำคัญ 1,000 จุด และควบคุมหอคอยบังคับการให้

¹ Nguyen Huy Toan. (2006). *op. cit.* pp. 72 – 73.

² *Ibid.* p. 74.

มอบตัว และปลดปล่อยประชาชนราว 2 ล้านคน¹ ทำให้เวียดนามสามารถยึดพื้นที่ที่อยู่ในความยึดครองของฝรั่งเศสได้

3. ยุทธการภาคตะวันตกเฉียงเหนือ (Tay Bac Campaign) 14 ตุลาคม – 10 ธันวาคม ค.ศ. 1952

เดือนกันยายน ค.ศ. 1952 พรรคตัดสินใจดำเนินการทางทหารที่ภาคตะวันตกเฉียงเหนือมีการชุมนุมกำลังคน และปลดปล่อยประชาชนที่อยู่ในส่วนหนึ่งจากการยึดครองดินแดนในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของฝรั่งเศส วันที่ 14 ตุลาคม กองทัพประชาชนเวียดนามโจมตียุทธศาสตร์ทางทหารที่จังหวัดเหงี๋ย โหล๊ะ (Nghia Lo) และจังหวัดฝู เอียน (Phu Yen) มีการทำลาย และยึดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของข้าศึก มีการขยายการกวาดล้างข้าศึกขยายกว้างออกไปจากแม่น้ำทาว (Thao) ถึงแม่น้ำดำ (Da) จากเมืองหวัด เอียน (Van Yen) ถึงเมืองกวิ่งห์ ญาย (Quynh Nhay) วันที่ 15 พฤศจิกายน กองกำลังเวียดนามได้ข้ามแม่น้ำดำ และ ต้อนเส้นทางของกองกำลังคุ้มกันฝรั่งเศสที่เมืองเจิว หมก (Chau Moc) ซึ่งเป็นพื้นที่สูง ในขณะที่เวลาเดียวกันก็ประสบความสำเร็จในการโจมตีต่อฐานกองหลังของฝรั่งเศส กองกำลังเวียดนามได้ควบคุมพื้นที่เมืองลวน เจิว (Luan Chau) ต่วนข้าว (Tuan Giao) ถวด เจิว (Thuan Chau) และปลดปล่อยเซินลา และเตียนเบียนฟู

วันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1952 กองทัพประชาชนเวียดนามสรุปผลงานในยุทธการนี้ คือ การดำเนินการทางทหารได้สังหารข้าศึกมากกว่า 6,000 คน ทำลายกองกำลังหุ่นของชนเผ่าไท และปลดปล่อยยุทธศาสตร์พื้นที่ 28,500 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 1 ใน 4 ของพื้นที่ในภาคเหนือของเวียดนาม) ประชากร 250,000 คน ทำให้ฐานกองกำลังเวียดนามในภาคตะวันตกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้นและมีความเข้มแข็งมากขึ้น²

4. ยุทธการลาวเหนือ (The Upper Laos Campaign) 8 เมษายน – 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1953

ในฤดูใบไม้ผลิของปี ค.ศ. 1953 กองทัพประเทศลาวที่ร่วมมือกับกองทัพประชาชนเวียดนามได้ดำเนินยุทธการปลดปล่อยลาวเหนือ ในการปฏิบัติการทำลายกองกำลังฝรั่งเศส และปลดปล่อยประชาชนลาว วันที่ 8 เมษายน พันธมิตรเวียดนาม – ลาว ดำเนินการโจมตีข้าเหนือ (Sam Nua) เขียงขวาง (Xieng Khoang) และหลวงพระบาง (Luang Prabang) ทำให้กองกำลังฝรั่งเศสต้องถอนกำลังออกจากข้าเหนือ ในวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1953 ยุทธการลาวตอนเหนือเป็นการขยายการดำเนินการติดตามข้าศึกโดยกองกำลังของเวียดนาม และพันธมิตรลาวจากซั่มเหนือ ถึงเขียงขวาง พงสาลี ถึง เมืองส่าย (Muong Sai) ระหว่างการรบเวียดนามได้มีการจับกุมกองกำลังข้าศึกที่อยู่ซั่มเหนือ และได้ทำลาย 3 กองพันทหาร และ 11 กองร้อย เป็นจำนวนถึง 20 % ของกองกำลัง

¹ Nguyen Huy Toan. (2006). *op. cit.* pp. 73 – 75.

² *Ibid.* pp. 75 – 76.

ทั้งหมดของฝรั่งเศสในลาว มีประชาชนมากกว่า 300,000 คน อาศัยอยู่ในซั่มเหนือ เชียงขวาง พงสาลี ชัยชนะในลาวเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกองกำลังเวียดมินห์อย่างมากในการสู้รบด้วยความพร้อมเพรียงระหว่างชาวเวียดนาม และชาวลาว¹

5. ยุทธการที่ตอนเหนือของที่สูงในภาคกลาง (The North of Central Highland Campaign)

26 มกราคม – 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1954

การศึกษาแผนการของพลเอกองรี นาวาร์* โดยพรรค และผู้บัญชาการระดับสูงของเวียดนามมีความเห็นว่างานหรือภารกิจที่สำคัญที่สุดในบริเวณพื้นที่ตัว V ในปี ค.ศ. 1953 – 1954 ช่วงเวลาฤดูหนาว – ฤดูใบไม้ผลิ* คือ ระยะเวลาขยายการควบคุมพื้นที่ในเขตที่สูงภาคกลาง ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก และในขณะเดียวกันก็จะต้องขยายความมั่นคง และมาตรการรักษาความปลอดภัย ให้เรียบร้อย

การประชุมพรรค เรื่อง เขตทหาร และการประชุมเรื่องการบัญชาการมีขึ้นในต้นเดือนธันวาคม ค.ศ. 1953 มีการบรรลุการตัดสินใจในการดำเนินการยุทธ์ทางทหารในเขตเหนือของพื้นที่สูงในภาคกลาง กองกำลังเวียดนามได้เข้าร่วมในการทำศึกรวม 2 กองพลหลัก ได้แก่ กองพลที่ 108 และ 803 กองพลท้องถิ่นที่ 120 กองกำลังปลดปล่อยบางกองพัน และกองร้อยเป็นกองทหารอิสระรวมกับกองกำลังท้องถิ่นรวม 10,000 คน ในด้านของกองกำลังฝรั่งเศสได้มีการจัดตั้ง 4 กองพันเคลื่อนที่ และกองร้อย 14 กอง มีการวางกำลังทหารในกอน ตุม (Kon Tum) และเปลคู (Pleiku) วันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1954 พลเอกนาวาร์ออกคำสั่งให้กองพันทหาร 30 กอง ดำเนินปฏิบัติการโจมตีชื่อว่า อัทลอง (Atlante Operation)² ในการปลดปล่อยพื้นที่จังหวัดฝู เอียน

ในการปฏิบัติการเอาชนะฝรั่งเศส กองกำลังเวียดมินห์ออกคำสั่ง 2 ด้านในการเปิดศึกก่อนด้วยกองกำลังที่ 120 มีการเริ่มยุทธการโดยการโจมตีจุดยุทธศาสตร์ของข้าศึกในเกอ ตุง (Ko Tung) บากอตู (Babakotu) และบูเฟ (Bu phe) ในวันที่ 27 มกราคม กองกำลังเวียดนามโจมตีป้อมปราการของฝรั่งเศสในตอนเหนือของพื้นที่สูงภาคกลางที่มัง แदन (Mang Den) มัง บู้ด (Mang But) และกอม เบรช (Kombraih) ภายหลัง 20 วันของการต่อสู้อย่างต่อเนื่องกองทัพ และประชาชนได้สังหารกองกำลังฝรั่งเศสมากกว่า 2,000 คน และจับกุมได้อีก 310 คน ทำลายระบบป้องกันของฝรั่งเศสในกอน ตุม อย่างราบคาบ ดังนั้น ยุทธศาสตร์การปลดปล่อยพื้นที่ 16,000 ตารางกิโลเมตร รวมเมือง

¹ Nguyen Huy Toan. (2006). *op. cit.* pp. 76 – 77.

* นายพลองรี นาวาร์ คือ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในอินโดจีนแห่งกองทัพฝรั่งเศส

* ประเทศเวียดนามภาคเหนือมี 4 ฤดูกาล คือ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว ส่วนในภาคใต้มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน

² Jules Roy. (1965). *The Battle of Dienbienphu.* P. 66.

และพื้นที่ปลดปล่อยที่ติดต่อกับเวียดนามในลาวล่าง กองกำลังเวียดนามจับ และยึดกระสุนได้มากพอสำหรับหนึ่งกองพลทหารราบ

ยุทธการทหารในตอนเหนือของภาคกลางได้ทำลายความมุ่งมั่นข้าศึก เป็นการโจมตี และผลักดันให้กองกำลังเคลื่อนที่ของพลเอกนาวาร์แตกกระจายในสมรภูมิตินโดจีน ยุทธการการรบในครั้งนี้เป็น 1 ใน 4 ของยุทธการทางทหารครั้งใหญ่ที่ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นในการประสานความร่วมมือกัน โดยบรรลุลุคสิ้นสุดที่ยุทธการเตียนเบียนฟู¹

การที่จีนคอมมิวนิสต์สถาปนารัฐบาลได้ใน ค.ศ. 1949 นั้นถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้สถานการณ์การสู้รบของเวียดนามดีขึ้น ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ตัดสินใจขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ และสหภาพโซเวียตให้รับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ซึ่งจีนคอมมิวนิสต์ได้รับรองให้ในวันที่ 18 มกราคม ค.ศ. 1950 และสหภาพโซเวียตให้การรับรองในวันที่ 30 มกราคมปีเดียวกัน ภายหลังจากนั้นประเทศต่างๆ ในระบอบคอมมิวนิสต์ก็ให้การรับรองรัฐบาลโฮจิมินห์²

อย่างไรก็ตามฝ่ายของฝรั่งเศสก็ได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสหรัฐกำลังหวาดระแวงคอมมิวนิสต์ที่กำลังขยายตัวไปอย่างกว้างขวางภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือที่เรียกว่า สงครามเย็น ดังนั้นในวันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1950 ประธานาธิบดีทรูแมนได้ลงนามให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่ฝรั่งเศส³ นี่เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่สามารถละทิ้งภาระในอินโดจีนได้ และเป็นผู้รับผิดชอบภาระสงครามแทนที่ฝรั่งเศสที่ถอนกำลังจากการพ่ายแพ้แก่เวียดนามที่ศึกเตียนเบียนฟู เมื่อปี ค.ศ. 1954

สมรภูมิตียนเบียนฟู

ศึกเตียนเบียนฟู เป็นยุทธศาสตร์การรบลำดับสุดท้าย และมีความสำคัญมากที่สุดสำหรับชาวเวียดนามในช่วงระยะเวลาของการทำสงครามต่อต้านกับฝรั่งเศส ค.ศ. 1946 – 1954 เพราะในการรบหลายครั้งที่ผ่านมาก่อนหน้านี้ฝรั่งเศส และเวียดนามต่างใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อสยบคู่ต่อสู้ ทั้งสองฝ่ายต่างสลับกันรุก และรับมาตลอด จนกระทั่งมาถึงศึกขั้นเด็ดขาดที่ฝ่ายเวียดนามสามารถเอาชนะกองกำลังฝรั่งเศสที่เตียนเบียนฟูได้สำเร็จ

¹ Nguyen Huy Toan. (2006). *op. cit.* pp. 77 – 79.

² Stanley Karnow. (1994). *op. cit.* p. 191 – 192.

³ *Ibid.* p. 192.

ภาพประกอบ 26 นายพลองรี นาวาร์ คนสวมหมวก กำลังดูรายงานแผนการของพลร่มในการเข้ายึดครองพื้นที่เมืองเดียนเบียนฟู

ที่มา Bui Bien Thuy. (2004). *Dien Bien Phu : Pictures and Events*. p. 22

การรบที่เดียนเบียนฟู เกิดจากแผนการรบของนายพลองรี นาวาร์ (Henry Navarre) โดยยุทธศาสตร์ที่ใช้ คือ ส่งกองกำลังของทหารฝรั่งเศสไปตั้งค่ายอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพื่อเป็นกับดักให้เวียดนามห์เข้าโจมตีฝรั่งเศสเพื่อที่ฝรั่งเศสจะได้ทำลายกองทัพเวียดนามห์โดยที่นายพลนาวาร์เชื่อว่าที่ราบหุบเขาเดียนเบียนฟูแห่งนี้เหมาะที่จะใช้เป็นกับดัก และใช้เป็นสมรภูมिरบกับเวียดนามห์ ทั้งนี้เพราะฝรั่งเศสคาดการณ์ว่าเวียดนามห์จะต้องกลับไปโจมตีที่มั่นทางทหารของตนในลาวอีกครั้งโดยผ่านทางเดียนเบียนฟู ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชายแดนติดกับประเทศลาว ฝรั่งเศสคิดว่าถ้าฝรั่งเศสตั้งค่ายอยู่กลางหุบเขา และเมื่อเวียดนามห์เข้าโจมตีก็จะเป็นเป้าเคลื่อนให้ทหารฝรั่งเศส¹ แต่แผนการของนายพลนาวาร์ไม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะเสนาธิการทหารฝรั่งเศสเท่าใดนักในการใช้แผนการเพื่อป้องกัน

¹ ชาดิชาย พณานานนท์. (มปป). *สงครามเวียดนาม (1946 – 1975)*. หน้า 61.

ดินแดนของฝรั่งเศสในประทศลาว ในการดำเนินแผนการรบครั้งนี้สภาป้องกันอาณาจักรได้ขอให้พลเอกนาวาร์ทำตามแผนของตนตามกำลังความสามารถที่มีอยู่ และให้เสนอเปลี่ยนแปลงแผนเพื่อให้ประหยังบประมาณให้มากที่สุด¹ แต่พลเอกนาวาร์ก็ไม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงแผนการรบแต่ประการใดเพราะมั่นใจในแผนการรบของตนเอง

ภาพประกอบ 27 นายพลหวอ เงวียน ซ้ำป ผู้บัญชาการรบแห่งกองกำลังเวียดมินห์
ที่มา Bui Bien Thuy. (2004). *op. cit.* p. 5.

ดินแดนในภาคตะวันตกเฉียงเหนืออันเป็นที่ตั้งของที่ราบลุ่มสำคัญ และหนึ่งในนั้นก็คือ เดียนเบียนฟู (Muong Thanh) ซึ่งเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของเวียดนามในการผลิตข้าว ใน

¹ สว่าง วงศ์พัทพันธ์. (2520). *ฝรั่งเศสแพ้ที่เดียนเบียนฟู*. หน้า 40.

ปี ค.ศ. 1952 ที่ราบในดินแดนต่าง ๆ 4 แห่งได้ถูกปลดปล่อยโดยเวียดนามห์แล้ว นั้นหมายความว่าพื้นที่เหล่านี้อยู่ในเขตยึดครองของเวียดนามห์ อันได้แก่ที่ราบเมืองแกงหรือเตียนเบียนฟู เมืองหลอเมืองทาน และที่ราบเมืองตัก¹ ในที่ราบเมืองเตียนเบียนฟู เวียดนามห์ได้มีการวางกองกำลังที่ 148 ซึ่งเป็นกองกำลังของชนเผ่าไทไตเพื่อเอาไว้รักษาพื้นที่ เพราะนายพล และนายทหารชาวเวียดนามห์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเมืองเตียนเบียนฟูมีความรู้เรื่องภูมิศาสตร์ในพื้นที่ภูเขาในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศตนเองน้อย²

ในส่วนของเวียดนามห์เองก็ได้มีการวางแผนสำหรับศึกเตียนเบียนฟูไว้อย่างดีด้วยเช่นกัน นายพลหวอ เงวียน ซ้าบ ได้กล่าวถึงแผนการรบที่เตียนเบียนฟูว่า เขาจงใจให้ฝรั่งเศสเข้าใจผิดว่ากองทัพเวียดนามห์อาจจะบุกข้ามพรมแดนจากเตียนเบียนฟูเข้าไปยึดครองลาว ซึ่งขณะนั้นอยู่ในความครอบครองของฝรั่งเศส และในเดือนเมษายน ค.ศ. 1953 นายพลหวอ เงวียน ซ้าบก็ได้ส่งกองทหารบุกข้ามพรมแดนเข้าไปในลาวจริงๆ กองทัพเวียดนามห์เคลื่อนทัพเข้าไปจนเกือบถึงหลวงพระบาง แต่จากนั้นก็ถอยทัพออกมา เพราะไม่ได้มีเจตนาจะยึดครองลาว เพียงแต่ต้องการทำให้ฝรั่งเศสเห็นว่าถ้าหากเวียดนามห์จะยึดลาวจริงๆก็อาจทำได้ และหากเป็นไปตามแผนการของเวียดนามห์ ฝรั่งเศสจะต้องส่งกองทหารจำนวนมากมาประจำที่เตียนเบียนฟูเพื่อขับไล่ฝ่ายเวียดนามห์ และสกัดไม่ให้ขยายกำลังไปในลาว ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น นายพลหวอ เงวียน ซ้าบก็มีความมั่นใจว่าถ้าเกิดสงครามใหญ่ที่เตียนเบียนฟู เวียดนามห์ก็จะต้องเป็นฝ่ายชนะเพราะมีความชำนาญเรื่องยุทธศาสตร์มากกว่า³

ในวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 1953 มีการประชุมที่กรุงฮานอยผู้เข้าร่วมประชุมฝ่ายพลเรือนมี นายมาร์ ยาเกต์ ปลัดกระทรวงความสัมพันธ์กับรัฐสมทบ นายมอริส เดอฌัง (Maurice Dejean) ข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศสประจำอินโดจีน นายเหงียน วัน ตัม (Nguyen Van Tam) นายกรัฐมนตรีเวียดนามใต้ ฝ่ายทหารมีนายพลองรี นาวาร์ และ พันตรีเรอเน่ โกญี (Rene Cogy) และฝ่ายเสนาธิการ การประชุมคราวนี้มีวัตถุประสงค์แจ้งให้ฝ่ายพลเรือนได้รับทราบแผนการเข้ายึด และตั้งป้อมค่ายที่เตียนเบียนฟู ทางฝ่ายทหารก็ได้ปรึกษาหารือจากชาวกรองที่เพิ่งได้รับว่าเตียนเบียนฟูได้ปลดทหารเวียดนามห์เช่นที่เข้าใจกันอยู่ แต่มีกรมทหารที่ 148 ตั้งมั่นรักษาพื้นที่ในขณะนี้ ซึ่งทางฝ่ายคณะเสนาธิการต่างลงความเห็นว่าจะไม่ควรที่จะดำเนินปฏิบัติการในครั้งนี้ โดยให้เหตุผลทั้งในด้านเทคนิค และในด้านยุทธวิธี แต่ในท้ายที่สุดนายพลนาวาร์ก็ยังยืนยันในการปฏิบัติการตามแผนเดิม⁴

¹ Vo Nguyen Giap. (2004). *Dien Bien Phu : Rendezvous with history.* p. 186.

² *Ibid.* p. 44

³ สุก จอนเจดลิน. (2544). *เล่มเดิม.* หน้า 195.

⁴ สว่าง วงศ์พัฑฒ์. (2520). *เล่มเดิม.* หน้า 61 - 62.

ดูเหมือนว่าผู้บัญชาการทหารสูงสุดของแต่ละฝ่ายจะมั่นใจในชัยชนะของตนเองเป็นอย่างยิ่ง และข้อสังเกตที่น่าสนใจอยู่ตรงที่ว่านายพลทั้งสองฝ่ายต่างต้องการกำลังพลจากชนเผ่าไท และชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่นที่อยู่ในท้องถิ่น¹ สำหรับเป็นกำลังเสริม และเป็นแรงงานให้กองกำลังฝ่ายตน

ภาพประกอบ 28 ปฏิบัติการของพลร่มฝรั่งเศสในการยึดครองพื้นที่เมืองเดียนเบียนฟู
ที่มา Bui Bien Thuy. (2004). *op. cit.* p. 24.

ในวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1953 กองกำลังฝรั่งเศสได้เริ่มส่งพลร่มเข้ายึดพื้นที่ในเดียนเบียนฟู มีการปะทะกันกับกองกำลังของเวียดมินห์ที่อยู่ด้านล่าง พลร่มหลายคนบาดเจ็บ และเสียชีวิตจากอาวุธที่ฝ่ายเวียดมินห์โจมตีโดยไม่ยั้งมือ การปฏิบัติการในการยึดที่ราบเดียนเบียนฟูของฝรั่งเศสครั้งนี้ถูกเรียกว่าปฏิบัติการ "กาสเตอร์" (Castor) กองพันสุดท้ายที่จะมาประจำที่มั่นในเดียนเบียนฟูได้

¹ Stanley Karnow. (1994). *Op. cit.* p. 204 – 205.

กระโดดร่มลงมาในวันที่ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 1953 ได้แก่ กองพันที่ 5 พลร่มเวียดนาม นายพลองรี นาวาร์ได้จัดตั้งองค์ประกอบในการป้องกันป้อมค่ายเตียนเบียนฟูไว้ดังนี้

ที่มั่นกลางทำหน้าที่ป้องกันคุ้มครองลานบิน ประกอบด้วยป้อมอันเป็นศูนย์กลางต่อต้าน คือ โกลดีน (Claudine) ฮูแอกต (Huguette) อานมารี (Anne – Marie) โดมินิค (Dominique) และเอริอาน (Eliane) รวมเป็น 5 ป้อม ด้านเหนือ และด้านตะวันออกเฉียงเหนือห่างจากศูนย์กลางประมาณ 2 ถึง 3 กิโลเมตร มีป้อมด้านทานอีก 2 ป้อม คือ กาเบรียล (Gabrielle) และเบอาร์ทริซ (Beatrice) ซึ่งทำหน้าที่คุ้มครองศูนย์กลางในทิศทางที่จะมีอันตรายมาถึงมากที่สุด และเพิ่มความปลอดภัยในการเดินอากาศให้กับสนามบิน ด้านทิศใต้ลงมาอีก 7 กิโลเมตรมีป้อมมิซาเบล (Isabelle) มีวัตถุประสงค์เพื่อตั้งปืนใหญ่สำหรับป้องกันศูนย์กลาง กำลังสำรอง ประกอบด้วยทหาร 3 กองพัน และรถถังอีก 1 กองร้อย ตั้งมั่นกระจายอยู่ระหว่างศูนย์กลางกับป้อมมิซาเบล¹ เครื่องกีดขวางทำด้วยลวดหนามกว้างระหว่าง 50 เมตร ถึง 75 เมตร ล้อมป้อมต่างๆแต่ละป้อม และจุดสนับสนุนภายในบริเวณป้อมก็มีเครื่องกีดขวางลวดหนามวางกันไว้เช่นเดียวกัน เครื่องกีดขวางที่ใช้สกัดกั้นการแทรกซึมของข้าศึก อีกทั้งยังมีสนามทุ่นระเบิด กับระเบิด และระเบิดนาปาล์มไว้สนับสนุนเครื่องกีดขวางอีกด้วย

จุดอ่อนทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของป้อมค่ายฝรั่งเศสที่เตียนเบียนฟู คือ ไม่ได้มีการจัดการใดๆที่จะซ่อนหรืออำพรางตัวเองได้ดี ทั้งนี้จากความจำเป็นที่ต้องตัดต้นไม้เพื่อสร้างค่าย ขุดสนามเพลาะ ทำให้ค่ายสนามเพลาะดูเป็นบริเวณโล่งเตียนสามารถมองเห็นปืนใหญ่ และปืนครกที่ตั้งอยู่ได้โดยถนัด แต่ทั้งนี้ทางฝรั่งเศสให้เหตุผลว่า เนื่องจากปืนใหญ่จะต้องยิงให้ได้รอบตัวทุกทิศทาง ดังนั้นจึงอยู่ในที่ซ่อนกำบังไม่ได้ ต้องตั้งอย่างเปิดเผย ส่วนการโค่นต้นไม้ และตัดพุ่มไม้เล็กๆออกก็เพราะว่าฝรั่งเศสมีประสบการณ์ที่ผิดพลาดจากการรบในบางพื้นที่ของอินโดจีน ที่ข้าศึกมักใช้พุ่มไม้เตี้ยๆเป็นที่กำบังซ่อนตัวสำหรับเข้าโจมตี แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดกลับตรงกันข้าม ในการไม่อำพรางปืนใหญ่ และปืนครกทำให้กองกำลังเวียดมินห์ที่อยู่บนภูเขาล้อมรอบฝรั่งเศสสามารถมองเห็นตำแหน่ง และพิกัดของอาวุธฝรั่งเศสได้อย่างแม่นยำ และการที่ฝรั่งเศสตัดไม้พุ่มออกหมดเพื่อต้องการเห็นตอนข้าศึกโจมตีนั้น ทางเวียดมินห์แก้ได้โดยการขุดสนามเพลาะระยะทางเป็นร้อยกิโลเมตรเพื่อเข้ามาประชิดถึงตัวฝรั่งเศส โดยมีปืนใหญ่จากฝ่ายตนเองยิงคุ้มกันจากบนภูเขาสองที่อยู่ด้านหลัง ด้วยเหตุนี้ฝรั่งเศสจึงพบจุดจบอย่างรวดเร็วในเวลาไม่กี่วันของการเปิดศึก

¹ แหล่งเดิม. หน้า 96 -97.

ภาพประกอบ 29 บริเวณที่ราบเมืองเดียนเบียนฟู
ที่มา Bui Bien Thuy. (2004).*op. cit.* p. 23.

ปัญหาต่อมาของกองกำลังฝรั่งเศส คือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และกระแสไฟฟ้า เนื่องจากกองทหารของฝรั่งเศสเป็นทหารจากต่างชาติจึงไม่สามารถตักน้ำจากแม่น้ำในเดียนเบียนฟูได้ เพราะเป็นโรคบิด และท้องเสีย จึงต้องมีการทำน้ำให้บริสุทธิ์โดยการลำเลียงน้ำจากลำธารขึ้นมาใช้ แต่เมื่อฤดูฝนมาถึงเกิดฝนตกหนักทำให้ค่ายสนามเพลาะของฝรั่งเศสกลายเป็นแอ่งน้ำ และปลักโคลน ทำให้ทหารต้องยืนแช่ปลักโคลนต่อสู้อย่างยาวนาน ส่วนการขาดแคลนกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ในโรงพยาบาลสนามก็แก้ปัญหานี้โดยให้ทางฮานอยส่งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และสายไฟต่าง ๆ มาให้ทางเครื่องบินทั้งหมด¹ ทำให้การสู้รบของฝรั่งเศสเป็นไปด้วยความยากลำบาก และติดขัด อยู่ตลอดเวลา

¹ สว่าง วงศ์พัทพันธ์. (2520). *เล่มเดิม*. หน้า. 102 – 103.

ข้อผิดพลาดที่สำคัญอีกประการของกองทัพฝรั่งเศสในศึกเดียนเบียนฟูคือ ฝรั่งเศสขนปืนใหญ่มาเพียง 28 กระบอก เป็นปืนขนาด 105 ประมาณ 24 กระบอก และปืนใหญ่ขนาด 155 อีก 4 กระบอก พันเอกปิโรต์ (Piroth) ผู้บังคับการทหารปืนใหญ่ประเมินความสามารถของฝ่ายเวียดมินห์ผิดพลาด และไม่มีข้อมูลของฝ่ายตรงข้ามเพียงพอ เพราะเขาคิดว่าอย่างไรก็ตามเวียดมินห์ไม่สามารถที่จะนำปืนใหญ่มาเดียนเบียนฟูได้ และถ้าสามารถมาจริงก็จะถูกฝ่ายฝรั่งเศสยิงทำลายเสียหายหมด หรือไม่ฝ่ายเวียดมินห์ก็ไม่มีกระสุนมากพอที่จะทำอันตรายฝรั่งเศสได้ ในวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1953 นายพลนาวาร์ พร้อมด้วยนายพลโกญี และนายพลอากาศซาร์ โลแซง (Charles Lauzin) ได้มาตรวจค่ายเดียนเบียนฟู และดูที่ตั้งปืนใหญ่ พบว่าหากปืนใหญ่ที่ป้อม เบอาร์ทริช ถูกเข้าศึกยึดครองได้จะทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ของป้อมค่ายนี้จะตกอยู่ในรัศมีการยิงของข้าศึกทั้งสิ้น และเมื่อครั้งที่ปลัดกระทรวงความสัมพันธ์กับรัฐมาเยี่ยมค่าย คือนายมาร์ค ยาเกต์ (Marc Yake) ได้กล่าวกับพันเอก ปิโรต์ว่าเขาควรจะขอปืนใหญ่มาเพิ่มเติม เพราะมีปืนใหญ่มากมายที่ฮานอยทิ้งไว้เฉยๆโดยไม่ได้ใช้งาน แต่พันเอกปิโรต์ก็ไม่ยอมรับข้อเสนอ นั้น ด้วยความประมาทนี้เอง พันเอกปิโรต์ได้เห็นความผิดพลาดของตนเองเมื่อตอนที่ข้าศึกโจมตีซึ่งนั้นก็สายเกินไป ทำให้เขายอมรับความผิดพลาดนี้ โดยการตัดสินใจฆ่าตัวตายในบังเกอร์ทำงานของตน¹

ภาพประกอบ 30 พันเอกปิโรต์ (Piroth) ผู้บังคับการทหารปืนใหญ่
ที่มา Bernard B. Fall. (1966). *Hell in a very small place*.

¹ สว่าง วงศ์พัทพันธ์. (2520). *เล่มเดิม*. หน้า. 106.

ในด้านการเตรียมศึกของเวียดนามก็มีการเกณฑ์แรงงานจำนวนมากในการขนส่งสิ่งของต่างๆมายังแนวหน้าทั้งทางบก และทางน้ำ แนวร่วมเวียดนามทั้งผู้ชาย และผู้หญิง ทั้งชาวเวียดนาม และชนเผ่าต่างร่วมแรงร่วมใจกันในการทำศึกครั้งนี้อย่างมาก เวียดนามใช้เวลาเตรียมการประมาณ 5 เดือน เพราะการขนส่งต้องผ่านป่า และภูเขามากมาย ปราศจากเส้นทางคมนาคมเป็นระยะทางนับร้อยกิโลเมตรมีการตัดถนนใหม่จากแรงงานจำนวนมากเพื่อนำกำลังพล เสบียงอาหาร อาวุธ ยุทธรภัณฑ์ กระสุนดินดำมาเพื่อการรบที่เดียนเบียนฟู ถึงแม้ว่าจะมีความผิดพลาดบ้างเช่น การขนส่งทางรถยนต์เป็นเวลาติดกันนานหลายๆครั้ง ทำให้คนขับเกิดอาการหลับใน และเกิดอุบัติเหตุรถตกเหวเป็นต้น

ภาพประกอบ 31 การใช้แรงงานขนส่งสิ่งของไปยังแนวหน้า
ที่มา Bui Bien Thuy. (2004).*op. cit.* p. 50.

นายพลหวอ เงวียน ซ้าย กล่าวถึงเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า การขนส่งมายังแนวหน้าบ่อยครั้งที่ต้องใช้แรงงานเดินเท้า ผู้หญิงก็ต้องใช้คานหามข้าว และกระสุน แต่ถึงกระนั้นบรรยากาศการทำงานก็เต็มไปด้วย

ด้วยเสียงพูดคุย หยอกล้อกันไประหว่างทาง ขบวนแรงงานเริ่มงานด้วยเสียงร้องเพลง และบางครั้งหญิงสาวชนเผ่าก็จะร้องเพลงเสียงสูง ไปกับบทเพลงเสียงต่ำๆของชายหนุ่ม ทุกคนมีความมุ่งมั่น และไม่ย่อท้อต่อหนทางข้างหน้า นายพลหวอ เหวียน ซ้าบ เคยผ่านศึกมาหลายครั้ง แต่ไม่เคยมีครั้งไหนที่การทำงานจะมีบรรยากาศครื้นเครง และมีสีสันแบบในครั้งนี่¹

ภาพประกอบ 32 ชนกลุ่มน้อยช่วยการขนส่งทางน้ำ
ที่มา Bui Bien Thuy. (2004). *op. cit.* p. 52.

การขนส่งของเวียดนามมีส่วนมากจะใช้รถยนต์ แต่หากเส้นทางที่รถยนต์ไม่สามารถไปได้ก็จะใช้จักรยาน รถม้า เกวียน รถเข็น รถเลื่อนไม้ไผ่ และแพ เวียดนามมีจักรยานชนของเกือบ 2,000 คัน และใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด ในช่วงแรกจักรยานทุกคันสามารถบรรทุกน้ำหนักได้ 100 กิโลกรัม แต่ต่อมาสามารถเพิ่มน้ำหนักได้ถึง 200 กิโลกรัม และอาจถึง 300 กิโลกรัมได้ หม่า วัน ถัง (Ma Van Thang) หนึ่งในผู้ชนของจากฝูเถาะ (Phu Tho) มีสัมภาระมากถึง 352 กิโลกรัม² การขนข้าวเป็น

¹ Vo Nguyen Giap. (2004). *op. cit.* p. 84.

² *Ibid.* p. 189.

สิ่งจำเป็นที่สุด การขนส่งทางจักรยานเป็นสิ่งที่ทำให้ฝรั่งเศสประหลาดใจมาก และเสียใจต่อการประเมินค่าฝ่ายเวียดนามผิดพลาดไป

ภาพประกอบ 33 การใช้แรงงานจากสัตว์ช่วยขนส่งสิ่งของ
ที่มา Bui Bien Thuy. (2004).*op. cit.* p. 56.

เวียดนามที่ใช้แรงงานคนกว่า 20,000 คนทำงานอย่างหนักตลอดระยะเวลา 3 เดือน เพื่อซ่อมทางหลวงหมายเลข 41 และขยายหัวเลี้ยวระหว่างทางต่างๆ ให้กว้างขึ้นเพื่อให้ปืนใหญ่ และรถยนต์บรรทุกเล็กได้ใช้ทางหลวงเส้นนี้เป็นเส้นทางคมนาคม ถ้าที่ใดไม่มีทางหลวงก็จะถอดปืนใหญ่ออกเป็นชิ้นๆ แล้วใช้แรงงานคนแบกหามขึ้นมาตามภูเขา นำมาจนถึงที่ตั้งล้อมรอบกองทัพฝรั่งเศส เรื่องที่เวียดนามมีปืนใหญ่ ไม่ใช่เรื่องที่ฝรั่งเศสไม่รู้ ฝรั่งเศสได้ทราบจากข่าวกรองว่าเวียดนามมีปืนใหญ่ที่จัดตั้งเป็นกองพันขึ้นแล้วมาเป็นเวลาก่อนหนึ่งปี แต่สิ่งที่ฝรั่งเศสไม่ได้คาดหมาย คือ เวียดนามทำอะไรในการนำเอาปืนใหญ่ขนาดหนักผ่านมาได้จนถึงเตียงเบี่ยนฟูได้เป็นจำนวนมากมายถึงเพียงนี้ ทั้งที่ในแถบภูเขาไม่มีเส้นทางคมนาคมที่จะใช้ขนส่งได้เลย อีกทั้งเวียดนามยังสามารถส่งกระสุนปืนใหญ่มาป้อนให้แก่กองทัพของตนได้ตลอดเวลา

กองกำลังเวียดมินห์มีแผนโจมตีฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟูในวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1954 นายพล หวอ เงเวียน ซ้ำป ได้เตรียมกำลังพลโจมตีเดียนเบียนฟูอย่างพร้อมเพรียง การรบได้ดำเนินไป ตั้งแต่ วันที่ 13 มีนาคม ถึงวันที่ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 1954 และแบ่งออกเป็นช่วงเวลาได้ดังนี้¹

ช่วงที่หนึ่ง (วันที่ 13 ถึงวันที่ 14 มีนาคม) เวียดมินห์โจมตี และทำลายค่ายป้อมที่ตั้งโดดเดี่ยว ทางเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ ป้อมเบออาร์ตริซ (Breatrice) แตกถูกเวียดมินห์ยึดครองได้ ภายหลังจากการรบไม่ก็ชั่วคราวเพราะผู้บังคับกองพัน และผู้ช่วยเสียชีวิตพร้อมกันทั้งหมดด้วยกระสุน ปืนใหญ่ที่ตกลงไปยังที่กำบังพอดี คืนต่อมาป้อมแกรบรียลล์ (Grabrille) ก็ถูกโจมตีอย่างหนักหน่วง (14 - 15 มีนาคม) ผู้บังคับกองพัน และผู้ช่วยได้รับบาดเจ็บสาหัสด้วยเหตุนี้สถานการณ์จึงเป็น เหมือนกับป้อมป้อมเบออาร์ตริซ คือ เมื่อไม่มีผู้บังคับบัญชา เวียดมินห์ก็สามารถเข้ายึดป้อมได้ การ สูญเสียป้อมด้านนอกเป็นผลเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ฝ่ายฝรั่งเศส การป้องกันด้านเหนือ และด้าน ตะวันออกเฉียงเหนือสูญหายไปหมด เพราะฝ่ายข้าศึกสามารถนำปืนใหญ่เข้ามาประชิดได้อีก

ช่วงที่สอง (ตั้งแต่วันที่ 16 - 17 มีนาคม ค.ศ.1954) ฝรั่งเศสส่งพลร่มกองสนับสนุนมา 2 กอง พัน แต่ว่าพันเอกเดอกาซตริย์ (De Castries) ผู้บัญชาการรบ ณ ศักดิ์เดียนเบียนฟู ได้ใช้กำลังสำรอง ของตนเองในการปรับปรุงขบวนทัพจนหมดสิ้นทำให้กำลังพลไม่เพียงพอต่อการไปโจมตีฝ่ายเวียด มินห์เกิดการแตกขบวนทัพของกองพันทหารเผ่าไท ซึ่งเป็นกองพันหนึ่งที่หนักพิทังให้ป้อม อานน์มารี ชาดแคลนกำลังทหาร เกิดปฏิบัติการรบห่างจากตัวเมืองเดียนเบียนฟู 2 กิโลเมตร ซึ่งเวียดมินห์ใช้ หมู่บ้านเป็นที่ตั้งฐานปืนต่อสู้อากาศยานขนาดเบาไว้ ฝ่ายฝรั่งเศสสร้างความเสียหายให้เวียดมินห์ และมีการยึดปืนขนาด 127 มม.ได้เป็นจำนวนมาก ในช่วงนี้ การส่งกำลังบำรุงโดยการทิ้งร่มทำได้ ปกติ ถึงแม้ว่าฝ่ายเวียดมินห์จะใช้ปืนต่อสู้อากาศยานยิงสกัดกั้นอย่างหนาแน่นเพียงใดก็ตาม แต่การ อพยพทหารฝรั่งเศสที่ได้รับบาดเจ็บลำบากมากขึ้น เพราะต้องทำการอพยพด้วยเครื่องบิน และ เฮลิคอปเตอร์ ซึ่งจะจอดบนสนามบินมิให้ฝ่ายเวียดมินห์รู้ตัว ท่ามกลางห่ากระสุนปืน การล่าเหยียดคน เจ็บจึงต้องทำกันอย่างเร่งด่วน ในไม่ช้าสองสามวันต่อมาก็ต้องล้มเลิกการส่งเครื่องบินลงจอดโดย เต็ดขาด แม้ทั้งบิน และผู้ทำงานบนเครื่องบินจะพยายามทำงานกันเท่าใดก็ตาม เฮลิคอปเตอร์ล่า สุดท้ายถูกยิงทำลายเมื่อวันที่ 23 มีนาคม และเครื่องบินลำสุดท้ายที่อพยพทหารบาดเจ็บได้ 28 คนใน วันที่ 26 มีนาคม ค.ศ. 1954

ขณะเดียวกันฝ่ายเวียดมินห์พยายามเข้าล้อมประชิดป้อมค่ายฝรั่งเศสโดยการขุดสนามเพลาะ โดยรอบ และโดยเฉพาะทางด้านตะวันออกเฉียง ส่วนบนภูเขาที่ล้อมรอบที่ราบก็มีปืนใหญ่ และปืนต่อสู้อากาศยานของเวียดมินห์ขึ้น ทั้งนี้เพราะการยิงโต้ตอบของฝ่ายฝรั่งเศส และการโจมตีที่ทิ้งระเบิดทาง อากาศไม่สามารถทำลายปืนใหญ่ และปืนต่อสู้อากาศยานได้เหล่านี้ลงได้

¹ ปรับปรุงการรบช่วงที่หนึ่งถึงช่วงที่ห้าจาก สว่าง วงศ์พัทพันธ์. (2520). *เล่มเดิม*. หน้า 129 - 138.

ช่วงที่สาม (30 มีนาคมถึง 5 เมษายน ค.ศ. 1954) เวียดนามห์โจมตี และโอบล้อมด้านตะวันออกของป้อมศูนย์กลาง และเข้ายึดจุดสนับสนุนสำคัญของฝ่ายฝรั่งเศสทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือไว้ได้เวลานี้เป็นช่วงสำคัญของการรบ ซึ่งตอนค่ำของคืนวันที่ 31 มีนาคม เวียดนามห์เปิดฉากโจมตีบริเวณด้านตะวันออกอย่างรุนแรง มีการต่อสู้อย่างดุเดือดตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม จนถึงวันที่ 4 เมษายน กองทหารฝ่ายฝรั่งเศสบางหน่วยต้องออกตีโต้ผลักดันเข้าศึกถึง 7 ครั้งในวันเดียวกันจึงสามารถยึดเอาส่วนหนึ่งของที่มั่นกลับคืนมาได้ ด้วยการสนับสนุนของปืนใหญ่ และเครื่องบิน แต่โชคร้ายที่ศูนย์สนับสนุนที่ตั้งอยู่บนเนินเขายังคงตกอยู่ในเงื้อมมือฝ่ายเวียดนามห์ ซึ่งจัดการตั้งปืนใหญ่ และปืนต่อสู้อากาศยานห่างจากสนามบินและที่ตั้งปืนใหญ่ฝ่ายฝรั่งเศสไม่ถึง 1,500 เมตร ทั้งนี้แสดงว่าป้อมค่ายของฝรั่งเศสจะต้านทานอยู่ได้อีกไม่นาน แม้ว่าการลำเลียงขนส่งเสบียงสัมภาระโดยทางเครื่องบินจะยังคงทำได้แต่ลำบากมากขึ้น ในวันที่ 3 - 4 เมษายน ฝรั่งเศสได้ส่งกองพันทหารร่มลงอีกเป็นกองพันที่ 3 เพื่อทดแทนการสูญเสีย และเสริมกำลังพล

ช่วงที่สี่ (5 เมษายน ถึง 1 พฤษภาคม ค.ศ.1954) เป็นช่วงที่เวียดนามห์กดดันทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และปืนต่อสู้อากาศยานเวียดนามห์ดำเนินการบีบรัดป้อมค่ายยิ่งขึ้น แต่ฝ่ายเวียดนามห์ซึ่งประสบปัญหาขาดแคลนกระสุนปืน จึงจำเป็นต้องงดการโจมตีอย่างหนักไว้ชั่วคราว แต่ทำงานในเวลากลางคืนอย่างหนักเพื่อขุดสนามเพลาะให้เข้าใกล้แนวป้องกันฝ่ายฝรั่งเศสมากที่สุด ในวันที่ 1 พฤษภาคม ปรากฏว่าการขยายตัวของสนามเพลาะเหล่านี้มีความยาวประมาณ 400 กิโลเมตร

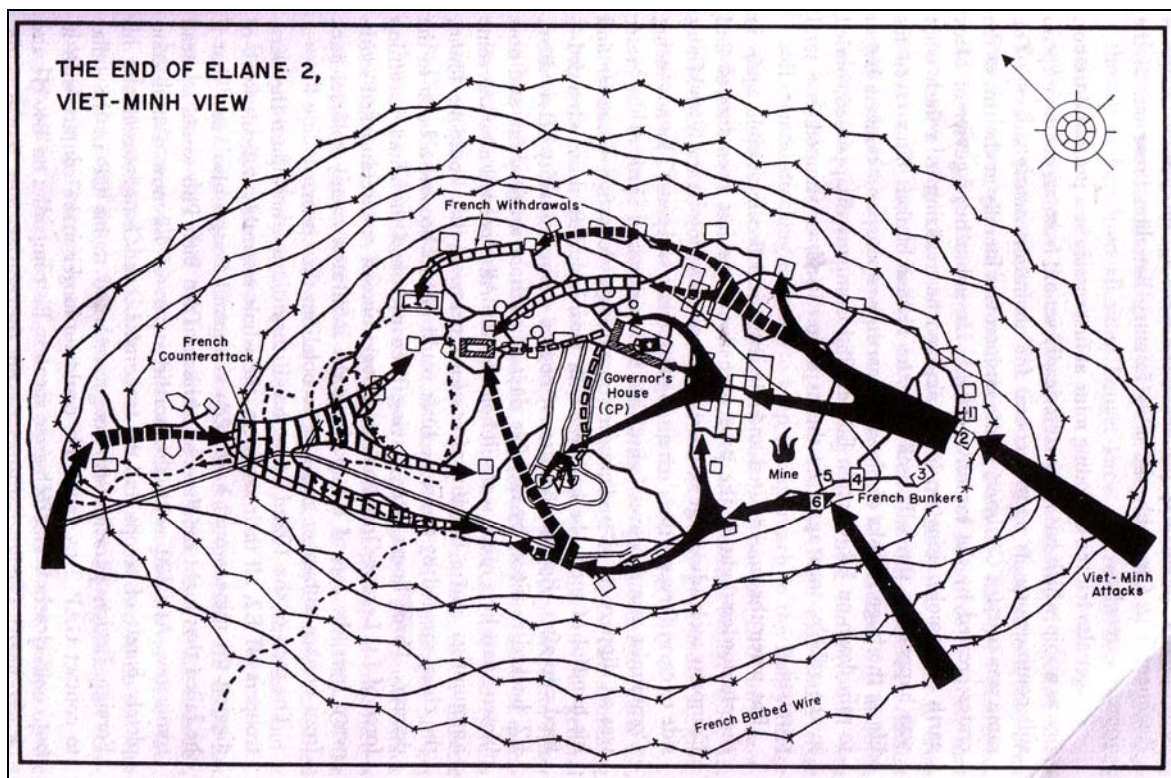
ฝรั่งเศสได้ส่งพลร่มสำรองลงอีกเป็นกองพันที่ 4 ในวันที่ 11 - 12 เมษายน ช่วยให้สามารถยึดฐานสนับสนุนด้านตะวันออกคืนมาได้ฐานหนึ่ง แต่ก็ต้องสู้กันอย่างดุเดือด การดำเนินการทิ้งร่มลำเลียงวัสดุสัมภาระของฝรั่งเศสยังคงดำเนินต่อไปอย่างน้อยวันละ 100 ตัน โดยเฉลี่ย

ในระยะนี้ สถานการณ์โรงพยาบาลสนามยิ่งเสื่อมโทรมลงไปตามลำดับ ทั้งนี้เพราะมีทหารบาดเจ็บมากเกินไปขีดความสามารถของโรงพยาบาล ดังนั้นจึงเป็นภาระใหญ่หลวงอีกประการหนึ่งของฝ่ายฝรั่งเศส ตอนปลายเดือนเมษายน ฝนตกลงมามากทำให้สนามเพลาะกลายเป็นโคลน และที่กำบังบางแห่งของฝรั่งเศสก็พังทลายลงมา ทำให้การเคลื่อนไหวของฝรั่งเศสเป็นอุปสรรคไปหมด

ช่วงที่ห้า (2 พฤษภาคม - 7 พฤษภาคม ค.ศ. 1954) กองกำลังเวียดนามห์โจมตีทุกด้านของปราการป้องกัน และถึงจุดสิ้นสุดของการรบ วันที่ 1 พฤษภาคม กองบัญชาการเวียดนามห์ได้เปิดฉากโจมตีโดยทั่วไป ภายหลังจากต่อสู้ตลอดทั้งวัน ที่มั่นป้อมศูนย์กลางที่ถูกเจาะตลอดแนว เนินเขาป้อม A1 และ C1 ในที่สูง และที่อื่นๆถูกโจมตี ในการเผชิญศึกขั้นสุดท้ายของฝ่ายเวียดนามห์ที่ป้อม A1 กองกำลังใช้วิธีขุดอุโมงค์เข้ามายังใจกลางของป้อม A1 และใช้ระเบิดน้ำหนักถึง 960 กิโลกรัม ระเบิดศูนย์กลางของป้อมเพื่อให้กำลังของเวียดนามห์ที่อยู่แนวหลังได้ขึ้นมาโจมตีอย่างต่อเนื่องจากอุโมงค์ที่ได้ขุดมาถึงใจกลางป้อม การโจมตีในครั้งสุดท้ายทำให้กองทัพเวียดนามห์ยึดที่มั่นบัญชาการของ

ฝรั่งเศสได้ และจับกองทหารทั้งหมดรวมทั้งนายพล เดอ กาสตรี (De Castries) ฝ่ายฝรั่งเศสซักซงชาว และยอมแพ้

ภาพประกอบ 34 ภาพการบุกโจมตีป้อมเอลิอาน 2 หรือ A1 โดยการซุดูโมงค์และใช้ระเบิดเปิดทาง
ที่มา Bernard B. Fall. (1966). *Hell in a very small place*. p. 385.

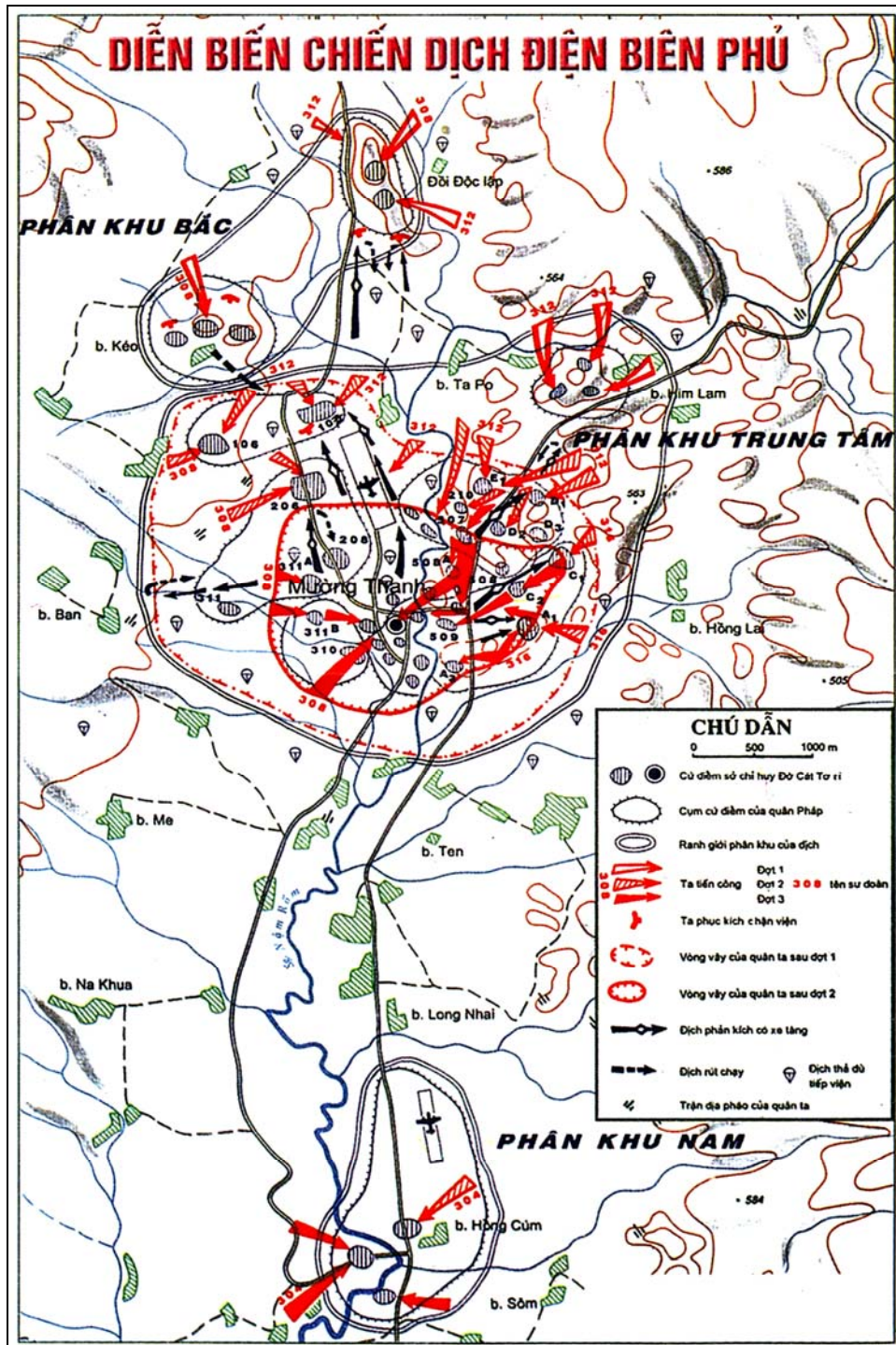
นายพลนาวาร์ส่งกำลังเสริมมายังเดียนเบียนฟูอีกครั้งกองพัน เพราะว่าเป็นพื้นที่สำหรับกระโดดร่ม
เหลือน้อยลงไปทุกที ระหว่างวันที่ 3 ถึงวันที่ 6 พฤษภาคม และระหว่างคืนวันที่ 6 ต่อกับคืนวันที่ 7
ป้อมค่ายถูกโจมตีอย่างดุเดือดทั่วทุกด้าน และความพยายามของเวียดมินห์ที่จะเข้ายิงป้อมมิซาแบล
อย่างหนัก จนปืนใหญ่ของป้อมมิซาแบลถูกทำลายไปเกือบหมด

ภาพประกอบ 35 สภาพเครื่องบินของฝ่ายฝรั่งเศสที่ถูกเวียดนามทิ้งทำลาย
ที่มา Bui Bien Thuy. (2004).*op. cit.* p. 89.

เช้าวันที่ 7 สถานการณ์ของฝรั่งเศสเข้าขั้นหมดหวัง และไม่มีเหตุการณ์ใดๆที่แสดงว่าการโจมตีจะเบาลง จนถึงวินาทีสุดท้าย ป้อมศูนย์กลางเดียนเบียนฟูแตก เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม ค.ศ.1954 ระหว่างเวลา 17.00 น. ถึง 19.00 น. กองกำลังเวียดนามยึดฐานได้ทีละแห่งจนหมด ส่วนกองทหารที่เหลืออยู่ในป้อมมิซาแบลที่อยู่ด้านใต้ได้พยายามตีฝ่าวงล้อมตอนใกล้ค่ำ แต่ที่ไม่สำเร็จ ฝรั่งเศสจึงพ่ายแพ้ให้กับกองกำลังเวียดนามที่เดียนเบียนฟูอย่างย่อยยับ อุปกรณ์ และพาหนะต่างๆ ในการสู้รบถูกทำลายเสียหายอย่างหนัก มีทหารบาดเจ็บ และเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

ภาพประกอบ 36 แผนที่ปฏิบัติการบุกโจมตีฝรั่งเศสที่ศึกเดียนเบียนฟู
ที่มา จากพิพิธภัณฑ์สงครามเมืองเดียนเบียนฟู

สถานการณ์การสู้รบก่อนที่เดียนเบียนฟูจะแตกเป็นไปอย่างดุเดือด จากบันทึกความทรงจำของ เจเนวีแยฟ เดอ กาลาร์ต (Genevieve de Garade) นางพยาบาลชาวฝรั่งเศสที่กำลังปฏิบัติงานใน กองทัพของฝรั่งเศสที่ศึกเดียนเบียนฟูได้กล่าวถึงเหตุการณ์ช่วงวันที่ 1 ถึง 6 พฤษภาคม ค.ศ. 1954 ไว้ดังนี้

“สถานการณ์เริ่มคับขันเพราะทหารเวียดมินห์สามารถรุกคืบเข้ามาได้เรื่อยๆ สภาพชีวิตของ ทหารที่ได้รับบาดเจ็บนำเวทนายีนัก หลายคนต้องนอนจมเศษดินหรือโคลนอยู่เป็นชั่วโมงเพราะไม่ สามารถเคลื่อนย้ายผู้ป่วยไปยังเรือนพยาบาลได้ หมอแจนเจอร์ย์เล่าว่าทหารบางคนได้รับบาดเจ็บจน ช่องท้องเปิด ดังนั้นจึงมีเศษโคลนหลุดเข้าไปในช่องท้องด้วย แต่แล้วในเช้าวันที่ 6 พฤษภาคม ก็มี เสียงหวีดแหลมยาวตามด้วยเสียงระเบิด พอครั้งที่สองเราก็ได้ยินเสียงยิงจรวดเป็นสัญญาณว่าคืนนี้ จะมีการโจมตีครั้งใหญ่ แล้วก็จริงดังคาด พอตะวันตกดินฝ่ายเวียดมินห์ก็บุกโจมตีอย่างหนัก และ ยึดเยื่อไปจนถึงรุ่งเช้า หนึ่งในสามฐานถูกฝ่ายตรงข้ามยึดไปได้ในที่สุด เวลาประมาณ 17.30 น. วันที่ 7 พฤษภาคม พวกเวียดมินห์วิ่งกรูเข้ามาในค่ายโดยไม่ได้ยิงปืนแต่อย่างใด เราถูกบังคับให้ออกจาก ที่กำบัง ในเรือนพยาบาลมีทหารนายหนึ่งซึ่งเพิ่งรับการผ่าตัดนอนพักอยู่ ระหว่างเข้าไปตรวจในเรือน พยาบาล ทหารเวียดมินห์คนหนึ่งตรงเข้าไปตรวจสอบเครื่องมือทางการแพทย์ที่วางอยู่บนเตียงผ่าตัด ซึ่งทหารบาดเจ็บนอนอยู่ เมื่อได้ยินเสียงกุกกักข้างตัว ทหารผู้นั้นจึงลืมตาขึ้นดู ทหารเวียดมินห์ร้อง เสียงหลงด้วยความตกใจเพราะนึกว่าเห็นผี¹

พอโผล่พ้นจากที่กำบัง ฉันก็กวาดสายตาไปรอบ ๆ บริเวณลานกว้างที่เพิ่งเสร็จสิ้นจากการยิง ปะทะกันเมื่อหลายวันก่อน ภาพตรงหน้าสยดสยองเหลือเกิน ศพชิ้นอัดสีม่วงคล้ำ และอวัยวะฉีกขาด เกื่อนกลาดอยู่ทั่วลาน สามวันหลังค่ายแตก ผู้บาดเจ็บที่นอนอยู่ในเรือนพยาบาลที่ทั้งร้อนอบอ้าว และเฉอะแฉะยังมีลมหายใจต่อไปเรื่อยๆแต่ไม่มีไฟฟ้าใช้แล้ว พวกเวียดมินห์ยึดเอาเวชภัณฑ์ในคลัง ไปหมด ไม่ว่าจะเป็นผ้าพันแผล หรือยารักษาโรคโดยเฉพาะยาปฏิชีวนะ นอกจากนี้ยังค้นเอาอ่างกับ กระโถนไปด้วย โชคดีที่ฉันแอบเก็บผ้าก๊อชไว้ได้นิดหน่อยสำหรับให้นักโทษที่บาดเจ็บช่องท้อง และ ต้องขยับถ่ายทางสายยาง²

อย่างไรก็ตามต้องขอยกย่องทหารเวียดมินห์อยู่อย่างหนึ่งที่จัดตั้งโรงพยาบาลขึ้นโดยนำฝิ่นมาใช้ กระโดดมากางเป็นเตียง และให้ทหารฝรั่งเศสเป็นคนลงมือทำงาน หมอได้รับมอบหมายให้เป็นคน คัดเลือกคนไข้ จากนั้นกองกำลังเวียดมินห์จะเป็นคนจัดให้เข้าอยู่ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเป็นคนกุมอำนาจเหนือนักโทษทั้งหลาย ขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงน้ำใจด้วย ฉัน

¹ เจเนวีแยฟ เดอ กาลาร์ต. (2547). หญิงแกร่งแห่งเดียนเบียนฟู. ใน *รีดเดอร์ส ไดเจสท์*. หน้า 151 – 152.

² *แหล่งเดิม*. หน้า 152

พยายามลักลอบเข้าไปในเต็นท์ผู้ป่วยที่บาดเจ็บชองห้องเพื่อนำผ้าพันแผลไปให้ ทันใดนั้นก็มีการพยายามหญิงของเวียดนามหนีโผล่ออกมาใช้ปืนจี้ถ้าก้าวต่อไปแม้เพียงก้าวเดียวเธอก็คงยิงฉันทันที

วันที่ 21 พฤษภาคม เวียดนามประกาศปล่อยตัวฉันเป็นอิสระ แต่ฉันไม่ยอมให้ใครจับไว้ และยังไม่ยอมแย่งที่นั่งในเครื่องบินซึ่งควรจะเป็นของผู้บาดเจ็บมากกว่าแต่วันที่ 24 พฤษภาคม หนึ่งวันก่อนการอพยพครั้งสุดท้าย พวกเวียดนามบังคับให้ฉันเดินทางออกจากเตียนเบียนฟูเพราะข่าวการกักตัวฉันเผยแพร่ออกไปทั่วโลก ฉันไม่มีทางเลือก และรู้สึกหดหู่ที่ต้องให้ใครจับไว้มากมาย ฉันไม่เคยเสียใจเลยที่ตกเป็นเชลยในเตียนเบียนฟู และจะไม่มีวันลืมความยากลำบากทั้งหมด มิตรภาพอันอบอุ่น และความกล้าหาญของทหารเหล่านั้นจะตราตรึงในหัวใจของฉันตลอดไป”¹

ชัยชนะของการยุทธยุทธฤดูหนาว – ฤดูใบไม้ผลิ 1953 – 1954 ประสบความสำเร็จขั้นเด็ดขาดที่ศึกเตียนเบียนฟู ซึ่งถือเป็นการได้รับชัยชนะของประชาชนจากการทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศสมา 9 ปี ความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศส และชัยชนะของเวียดนามที่ศึกเตียนเบียนฟูวิเคราะห์ได้ว่ามีสาเหตุมาจากปัจจัยดังนี้

1. การผิดพลาดในการประเมินสมรรถภาพของฝ่ายฝรั่งเศสต่อกองกำลังเวียดนาม

กองบัญชาการทหารสูงสุดของฝรั่งเศสไม่เคยคิดว่าฝ่ายเวียดนามจะมีปืนใหญ่ขนาดหนักมากพอ ถึงแม้ว่าฝรั่งเศสจะรู้ว่าเวียดนามได้รับความช่วยเหลือจากจีน แต่ฝรั่งเศสก็คิดว่าเวียดนามไม่สามารถที่จะส่งปืนใหญ่หนัก ๆ ข้ามภูเขาได้ เพราะไม่มีเส้นทางคมนาคมที่จะใช้ขนอาวุธเหล่านี้จากชายแดนประเทศจีนมาถึงเตียนเบียนฟูนอกจากทางป่า และเส้นทางเดินตามสันเขา ฝรั่งเศสประเมินว่าเวียดนามสามารถรบที่เตียนเบียนฟูได้ไม่นาน แต่ผลปรากฏว่าในระยะไม่กี่วันของการรบ ฝ่ายเวียดนามใช้ปืนใหญ่กว่า 200 กระบอกที่ได้รับจากจีน² ระดมยิงค่ายเตียนเบียนฟูอย่างหนักมีการทำลายสนามบิน และทำลายที่มั่นต่างๆของฝรั่งเศสจนเป็นเหตุให้ฝรั่งเศสพ่ายแพ้ไปในที่สุด

การเตรียมการของกองกำลังของเวียดนาม มีการเตรียมความพร้อมอย่างดี เนื่องจากหน่วยสอดแนมของเวียดนามได้รู้ถึงแผนการของนายพลนาวาร์เป็นอย่างดี จึงทำให้การวางแผน และการเตรียมการของฝ่ายเวียดนามเป็นไปตามขั้นตอนที่ผู้นำเวียดนามได้กำหนดไว้เพื่อสู้รบกับฝรั่งเศส โดยเฉพาะ ศึกเตียนเบียนฟูได้รับการสนับสนุนในด้านอาวุธ และบุคลากรจากจีนจึงทำให้ศึกเตียนเบียนฟูมีความเป็นไปได้ นอกจากนั้นความร่วมมือร่วมใจของชาวเวียดนาม และชนเผ่าต่างๆ ที่ช่วย

¹ เจเนวีแยฟว์ เดอ กาลาร์ต. (2547). หญิงแกร่งแห่งเตียนเบียนฟู. ใน *รีดเดอร์ส ไดเจสท์*. หน้า 151 – 153.

² สว่าง วงศ์พัฑฒันท์. (2520). *เล่มเดิม*. หน้า 10.

สนับสนุนทางด้านอาหาร และใช้แรงงานช่วยขนส่งสิ่งของต่างๆ เช่น เสบียงอาหาร ยารักษาโรค อาวุธ และกระสุนปืน มายังแนวหน้า ก็ช่วยให้การสู้รบในพื้นที่เดียนเบียนฟูมีความคืบหน้าเร็วขึ้น

2. การเลือกสมรภูมิที่ไม่เหมาะสม

สืบเนื่องจากการขาดความรู้ในเรื่องภูมิประเทศ ทำให้ฝรั่งเศสเลือกเดียนเบียนฟูเป็นสมรภูมิ แต่ที่ตั้งของเดียนเบียนฟูเป็นที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขา มีลักษณะเป็นแอ่ง ซึ่งตำราสงครามจีนโบราณกล่าวว่าเปรียบเสมือนจับเต๋านอนหงาย ให้ถือเป็นที่ที่อุปมงคล มิให้ใช้เป็นที่พักสำหรับการรบ หากจะพักทัพก็ให้พักเพียงชั่วคราวเสร็จแล้วต้องเคลื่อนทัพไปหาชัยภูมิใหม่โดยเร็วที่สุด¹ แต่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของฝรั่งเศสผู้ที่เคยผ่านการศึกษาในวิทยาลัยสงคราม และการรบสมัยใหม่กลับตั้งค่ายสนามเพลาะในที่ราบหุบเขาเพราะคิดว่าการตั้งป้อมบริเวณแอ่งที่ราบนั้นจะทำให้ฝรั่งเศสได้เปรียบเพราะสามารถเห็นความเคลื่อนไหวทุกอย่าง ถ้าเวียดมินห์บุกเข้าโจมตีในที่ราบ แต่ฝรั่งเศสคิดไม่ถึงว่าเวียดมินห์จะมีความสามารถในการขุดปืนใหญ่ขึ้นไปไว้บนภูเขาล้อมรอบแอ่งที่ราบนี้จนหมด และกลายเป็นว่าฝรั่งเศสกลับเป็นเป้าโจมตีที่ง่ายตายสำหรับเวียดมินห์ เมื่อกองทัพเวียดมินห์เข้าล้อมค่ายไว้ทุกด้าน และใช้ปืนใหญ่ระดมยิงเพื่อทำลายค่ายสนามเพลาะของฝรั่งเศส จึงทำให้ฝรั่งเศสเป็นฝ่ายพ่ายแพ้

3. การไม่ผูกมิตรกับคนท้องถิ่น

เดียนเบียนฟูเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าไท ซึ่งทางฝรั่งเศสนายพลองรี นาวาร์ได้ให้ความสนใจต่อกองกำลังท้องถิ่น² แต่ไม่มีปฏิบัติการทางจิตวิทยา ในทางตรงกันข้ามการปฏิบัติตนของฝรั่งเศสต่อคนไทในเดียนเบียนฟู กลับสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านโดนการเข้าไปรื้อถอนบ้านเพื่อต้องการนำไม้มาทำค่ายสนามเพลาะ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่คนไทตำในเมืองเดียนเบียนฟูไม่ชอบในการกระทำของฝรั่งเศส และหันไปให้ความร่วมมือกับเวียดมินห์แทน และจากการที่กองทัพทหารไทหนีทัพ ทำให้ฝ่ายฝรั่งเศสเสียเปรียบต่อฝ่ายเวียดมินห์มากขึ้น

4. ความขัดแย้งในหมู่ผู้นำทัพของฝรั่งเศส

แม่ทัพฝรั่งเศสในอินโดจีน คือ นายพลนาวาร์แม่ทัพใหญ่ขัดแย้ง กับนายพลโกญีแม่ทัพใหญ่แห่งตั้งเกียสาเหตุเกิดจากนายพลโกญีไม่เชื่อถือนายพลนาวาร์ ซึ่งวางแผน และบัญชาการรบอยู่แต่ในกรุงไซ่ง่อนมากกว่าลงพื้นที่ในสมรภูมิต่างจากนายพลนายพลเดอ ตัสซิงยีที่นายพลโกญีเคยร่วมงานมาก่อน ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งแม่ทัพในอินโดจีนมาก่อนที่นายพลนาวาร์จะมารับตำแหน่งนายพลเดอ ตัสซิงยีเป็นนายพลที่ทำงาน และบัญชาการรบด้วยตนเองในสมรภูมิ ทำให้นายพลโกญีขาดความเชื่อถือนายพลนาวาร์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนั้นพลเอกนาวาร์จึงเกิดความไม่ไว้วางใจ

¹ แหล่งเดิม. หน้า 11.

² Stanley Karnow. (1994). *op. cit.* p. 204 – 205 .

ต่อนายพลโกญี และเชื่อแต่รายงานจากคนของตนเองไม่เชื่อการรายงานจากนายพลโกญีซึ่งดำรงตำแหน่งแม่ทัพในตั้งเกีย จึงทำให้เกิดความบาดหมางระหว่างแม่ทัพทั้งสองคน ในช่วงระยะหลังของศึกเตียนเบียนฟูนายพลนาวาร์ และนายพลโกญีไม่ยอมพุดกัน ทั้งคู่ได้แต่เพียงแลกเปลี่ยนบันทึกกันเป็นทางการเท่านั้น¹ ปัญหาความขัดแย้งของผู้นำฝรั่งเศสจึงเป็นอีกประเด็นที่ทำให้การสู้รบเกิดปัญหาภายในระหว่างการทำที่ศึกเตียนเบียนฟู

5. ความช่วยเหลือทางทหารจากจีนต่อกองกำลังเวียดมินห์ที่เตียนเบียนฟู

ชัยชนะของเวียดมินห์เหนือกองทัพฝรั่งเศสที่เตียนเบียนฟู ด้วยความช่วยเหลือจากจีนคอมมิวนิสต์ในด้านต่างๆ สามารถช่วยสนับสนุนเวียดมินห์ได้อย่างเต็มที่หลังปี ค.ศ. 1949 ทำให้เวียดมินห์เปลี่ยนยุทธศาสตร์จากการตั้งรับไปสู่ขั้นรุกได้ จีนได้ให้ความช่วยเหลือเวียดนามใน 2 ลักษณะคือ

5.1. การจัดตั้ง และฝึกอาวุธให้ทหารเวียดมินห์

จีนได้ให้เวียดนามใช้ดินแดนของตนเป็นที่ฝึกอาวุธ เฉพาะในฤดูร้อนปี ค.ศ. 1950 กองทัพจีนในยูนนาน และกวางสีได้ช่วยฝึก และติดอาวุธทหารเวียดมินห์ถึง 2 หมื่นคน² นอกจากนี้จีนยังได้ส่งที่ปรึกษา และช่างเทคนิคหลายพันคนเข้าไปฝึกอบรมทางทหารแก่กองทัพเวียดมินห์ และในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1950 จีนได้ส่งนายพล โล ไควโป (Lo Kwei – Po) ซึ่งต่อมาเป็นเอกอัครราชทูตจีนประจำเวียดนามคนแรกไปเป็นที่ปรึกษาทางทหาร

5.2. การส่งอาวุธไปช่วยเหลือ

ระหว่างเดือนมกราคม ถึงกันยายน ค.ศ. 1950 จีนได้ส่งปืนไรเฟิล 4 หมื่นกระบอก ปืนกล 125 กระบอก ปืนครก 75 กระบอก กระสุน 3,000 หีบ และอุปกรณ์ทหารอื่นๆอีก 870 ตันไปเวียดนาม ปริมาณความช่วยเหลือทางทหารที่จีนให้แก่เวียดมินห์ได้เพิ่มขึ้นถึง 10 เท่าตัวระหว่างเดือนมกราคม ค.ศ. 1951 ถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1954 เส้นทางที่จีนใช้ลำเลียงอาวุธสู่เวียดนาม คือ

ทางทะเล	- จากเมืองท่ายูหลิน (Yu – Lin) ในเกาะไหหลำสู่เมืองกวางตรี และดานัง - จากเมืองท่าไห่โข่ว (Hai – Kou) ในเกาะไหหลำ และเกาะเว่ยโจว (Wei – chou) สู่เขตจังหวัดเหงะ – เหงะตีन्ह ⁺ - จากเมืองท่าจินโจว (Chin – Chow) สู่ตอนใต้เมืองไฮฟอง
ทางบก	- ทางหลวงสายตุงซิง (Tung – Hsing) ถึง มอนกาย (Mon – cay)

¹ เซซฐู. (2511). *สงครามเวียดนามยุคแรก ค.ศ. 1889 – ค.ศ.1954*. หน้า 294 – 299.

² King C. Chen. (1969). *Vietnam and China, 1938 - 1954*. p. 262.

- ทางรถไฟสายหนานนิง (Nan – Ning) ถึงหลั่งเซิน (Lang Son) ผ่านด่านเงินหนานกวน
- ถนนสายเม้งจื่อ (Mencius) ถึง เตียนเบียนฟูผ่านไลเจา (Lai Chau)

ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1953 ฝรั่งเศสได้เลือกเตียนเบียนฟูเป็นฐานที่มั่นทางทหารที่สำคัญของตนในการป้องกันภาคเหนือของลาว ฝรั่งเศสมั่นใจว่าเวียดมินห์ไม่มีทางยึดเตียนเบียนฟูได้ เพราะเมืองนี้มีภูเขาล้อมรอบแต่จีนได้ส่งอาวุธหนักให้เวียดมินห์ผ่านถนนสายเม้งจื่อ – เตียนเบียนฟู โดยใช้รถบรรทุกถึง 1 พันคัน ขนปืนต่อสู้อากาศยาน 80 กระบอก ปืนใหญ่ และปืนกลหนักอย่างละ 100 กระบอก และเครื่องยิงจรวดอีกมากมาย เวียดมินห์ได้ใช้จรวดนำวิถียิงอาวุธเหล่านี้ถูกถอดออกเป็นชิ้นๆขึ้นไปเก็บบนถ้ำตามหน้าผาในตอนกลางคืน เวียดมินห์ได้ใช้อาวุธเหล่านี้เปิดฉากโจมตีเตียนเบียนฟูอย่างหนัก ตั้งแต่วันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1954 ในเดือนพฤษภาคม ฝรั่งเศสขอสงบศึกและยอมรับข้อเสนอของเวียดมินห์ในการประชุมสันติภาพที่เจนีวา ความช่วยเหลือจากจีนจึงเป็นส่วนสำคัญต่อชัยชนะของเวียดนามที่เตียนเบียนฟูในปี ค.ศ. 1954 และทำให้สัมพันธภาพระหว่างจีนกับเวียดนามช่วงปี ค.ศ. 1954 – 1957 เป็นไปอย่างแน่นแฟ้น

ปัจจัยที่มีผลให้ชนเผ่าไทเข้ามามีบทบาทในการสู้รบระหว่างฝรั่งเศส และเวียดมินห์

การที่ชนเผ่าไทเข้าไปมีบทบาทในศึกเตียนเบียนฟู มีผลจากปัจจัย และเหตุการณ์ที่สำคัญหลายประการ เนื่องจากเป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่การสู้รบซึ่งห่างไกลจากเมืองฮานอยอันเป็นเมืองหลวง นอกจากนั้นการที่เมืองเตียนเบียนฟูตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูงส่งผลให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบาก การจะส่งกำลังคน และเสบียงอาหารจึงเป็นสิ่งที่ยากลำบาก และต้องใช้เวลานาน ดังนั้นการใช้ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รบเป็นฐานในกองกำลัง ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งเป็นกำลังรบ และการใช้แรงงานในการทำงานอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ เช่น การสร้างถนน สร้างสะพาน ป้อมค่ายต่างๆ และการสนับสนุนด้านเสบียงอาหารในการเลี้ยงกองทัพ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในกองทัพของทั้งฝรั่งเศส และเวียดมินห์ต่างให้ความสำคัญกับชนเผ่าไทที่อยู่ในพื้นที่การสู้รบซึ่งมีบทบาทในการช่วยเหลือ สนับสนุนให้การสู้รบเป็นไปอย่างสะดวกมากขึ้น ปัจจัยอันนำไปสู่การมีบทบาทในศึกเตียนเบียนฟูของชนเผ่าไทมีดังนี้

1. การขยายอำนาจของฝรั่งเศสในดินแดนสิบสองจุไทย

การขยายอำนาจของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตกที่กำลังแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ และทางทหารในภูมิภาคเอเชียในการแสวงหาแหล่งลงทุน และตลาดสินค้าแห่งใหม่ ทำให้ชาติมหาอำนาจ

ตะวันตก เช่น อังกฤษ และฝรั่งเศสพยายามแสวงหาเส้นทางการค้าใหม่ในการเข้าไปมีอำนาจทางเศรษฐกิจที่ประเทศจีนให้ได้ อังกฤษได้หาเส้นทางไปยังจีนโดยการเข้าปกครองพม่าเพื่อใช้แม่น้ำอิระวดีเป็นเส้นทางเดินเรือไปยังจีน มีผลให้ฝรั่งเศสแสวงหาอาณานิคม และเส้นทางใหม่เพื่อเดินทางไปค้าขายกับจีนทางตอนใต้ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ว่าทำไมฝรั่งเศสจึงหันมาให้ความสนใจอินโดจีน ในระยะแรกฝรั่งเศสเข้าใจว่าอาจเดินทางไปยังจีนได้โดยการใช้น้ำโขง แต่เมื่อได้ศึกษาแม่น้ำสายนี้แล้วปรากฏว่าแม่น้ำโขงไม่สามารถใช้เดินทางไปยังจีนได้เนื่องจากมีกระแสน้ำไหลเชี่ยว และมีน้ำตกรวมทั้งเกาะแก่งมากมาย ทำให้ฝรั่งเศสเปลี่ยนมาให้ความสนใจแม่น้ำแดงในเวียดนามแทน แต่เดิมในช่วงปี ค.ศ. 1826 สยามได้ขยายอำนาจมีอิทธิพลเหนือดินแดนต่างๆในลุ่มแม่น้ำโขง ลาวหรืออาณาจักรล้านช้างอยู่ภายใต้การควบคุมครองของสยามมาตั้งแต่ค.ศ. 1778 ดังนั้นดินแดนทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงทั้งเวียงจันทน์ และหลวงพระบางจึงตกเป็นประเทศราชของไทยทั้งสองแห่ง ส่วนดินแดนไทในเวียดนาม หรือสิบสองจุทก็ได้ถูกสยามรวมเข้าเป็นอาณาเขตของสยามไปด้วย เพราะดินแดนของคนไทในเวียดนามได้ส่งเครื่องบรรณาการให้กับกษัตริย์ลาว ซึ่งขึ้นอยู่กับอาณาจักรสยาม ทำให้สยามรวมเอาดินแดนไทในเวียดนาม (อาณาจักรอันนัม) ไว้ในอาณาเขต

ฝรั่งเศสได้ใช้กองกำลังเปิดยุทธการที่เวียดนามใต้(Cochinchina) ก่อนการปฏิบัติการทางทหารนี้ทำให้ฝรั่งเศสเข้าไปปกครอง 3 จังหวัดทางใต้ของเวียดนามในฐานะอาณานิคมได้สำเร็จ มีการทำสนธิสัญญาระหว่างฝรั่งเศส และเวียดนามในวันที่ 5 มิถุนายน ค.ศ. 1862 ได้ตกลงเปิดท่าเรือ 3 แห่งในเวียดนามตอนกลาง (Annam) ให้แก่สินค้าฝรั่งเศส และให้เสรีภาพในการเผยแพร่ศาสนาแก่คณะมิชชันนารี ห้าปีต่อมาฝรั่งเศสได้ขยายการยึดครองไปยังทิศตะวันตกของเวียดนามตอนใต้เนื่องจากสนใจเรื่องแม่น้ำโขง และแม่น้ำแดงในการใช้เป็นเส้นทางสู่จีน ในปี ค.ศ. 1884 - 1885 รัฐบาลฝรั่งเศสเข้ายึดเวียดนามตอนเหนือ (Tonkin) และปกครองเวียดนามทั้งประเทศ โดยต้องทำสงครามกับจีนซึ่งปกครองจังหวัดบริเวณตอนเหนือของเวียดนามอยู่ในขณะนั้นด้วย ตามสนธิสัญญาเทียนสิน (Traite de Tien Tsin) ซึ่งลงนามกันเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1885 รัฐบาลจีนยอมถอนกำลัง และเปิดการค้ากับประเทศฝรั่งเศสถึง 2 จุดที่บริเวณชายแดนยูนนาน (Yunnan) และกวางสี (Kouang - Si) โดยเก็บภาษีต่ำกว่าการค้าทางทะเล¹ และจากสนธิสัญญานี้เองที่มีการตกลงเรื่องพรมแดนระหว่างจีนในมณฑลกวางตุ้ง กวางสี และยูนนาน กับแคว้นตั้งเกี้ยวของเวียดนาม ยังผลให้เมืองไทบางเมืองในเวียดนามต้องตกไปอยู่ในอาณาเขตของประเทศจีน คือ เมืองตุม เมืองฮวาง เมืองมี เมืองจืบ เมือง

¹ ฟิรพล สงนุ้ย. (2545). *กรณีพิพาท ไทย - ฝรั่งเศส ร.ศ. 112 ตามหลักฐานฝรั่งเศส*. หน้า 8 - 9. ดูเพิ่มเติมที่ จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ. (2516). *วิกฤตการณ์สยาม ร.ศ. 112. ปริญญาธิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ประวัติศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.

เตียน และเมืองเจียงแควม จากเดิมเมืองไทในเวียดนามมีทั้งหมดสิบหกเมือง จากเหตุการณ์นี้จึงทำให้เหลือเมืองไทเพียงสิบเมืองเท่านั้น¹

เหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้ฝรั่งเศสใช้เป็นข้ออ้างในการเข้ามาแทรกแซง และรุกรานหัวเมืองลาวของสยาม เช่น เมืองพวน สิบสองจุไท และหัวพันห้าทั้งหกก็คือ การรุกรานของพวกจีนฮ่อ ระหว่าง ค.ศ. 1875 – 1885 กล่าวคือจีนฮ่อได้ยกพวกมาปล้นสะดมเมืองพวน เวียงจันทน์ และหลวงพระบางหลายครั้ง รัฐบาลสยามต้องส่งกองทัพไปปราบเสมอ ต่อมาฝรั่งเศสถือโอกาสส่งกองทัพเข้าไปในดินแดนเหล่านั้นด้วยโดยอ้างว่าเป็นการช่วยญวนปราบฮ่อ ใน ค.ศ. 1887 จีนฮ่อได้ยกทัพมาโจมตีเมืองหลวงพระบาง สยามได้แต่งตั้งให้พระยาสุรศักดิ์มนตรีเป็นแม่ทัพยกไปปราบฮ่อ ต่อมานายออกุสต์ ปาวี (Auguste Pavie) ผู้แทนฝรั่งเศสได้ส่งทหารเข้ายึดเมืองแกลง (เตียนเบียนฟู) ไว้ พระยาสุรศักดิ์มนตรีจึงรีบส่งกองทัพหน้าไปประจำเมืองแกลง แต่ก็ถูกปาวีพร้อมด้วยทหาร 170 คนบังคับให้ถอนทหารสยามออกไป พระยาสุรศักดิ์มนตรีจึงเปิดเจรจากับปาวีที่เมืองแกลงโดยอ้างว่าเมืองแกลงนั้นอยู่ภายใต้อำนาจปกครองของสยามมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจจากฝ่ายฝรั่งเศส ในที่สุดพระยาสุรศักดิ์มนตรีจึงเสนอว่าเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้กำลัง เพราะสยามเข้ามาตั้งทัพอยู่ที่เมืองหัวพันห้าทั้งหกแล้ว และฝรั่งเศสก็ได้เข้ามาตั้งมั่นอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทแล้วเช่นกัน ก็ให้ต่างฝ่ายรักษาเขตแดนของตนต่อไป ส่วนเมืองแกลง ให้ทั้งทหารสยาม และทหารฝรั่งเศสร่วมมือกันรักษาความสงบจนกว่ารัฐบาลทั้งสองฝ่ายจะตกลงกันได้ ฝ่ายฝรั่งเศสเห็นด้วยกับข้อเสนอของฝ่ายสยามทำให้ชาติทั้งสองเปิดการเจรจา การเจรจานี้จึงนำไปสู่การลงนามในความตกลงขั้นสุดท้าย (Entente Fianle) ซึ่งบรรจุข้อความตามที่พระยาสุรศักดิ์มนตรีเสนอ แต่ต่อมา ฝรั่งเศสพยายามขับไล่กองทัพสยามให้ออกไปจากเมืองแกลงจนเป็นผลสำเร็จ สยามสูญเสียแคว้นสิบสองจุไทซึ่งมีเนื้อที่ 87,000 ตารางกิโลเมตรให้แก่ฝรั่งเศสโดยพฤตินัย ค.ศ. 1888 และตกเป็นของฝรั่งเศสโดยนิตินัยเมื่อ ร.ศ. 112 (ค.ศ. 1893)² มีการเซ็นสนธิสัญญาเรียกว่า Traite Franco – Siamois ผลของสนธิสัญญานี้ทำให้สยามยอมยกเลิกอำนาจทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงตั้งแต่หลวงพระบางไปจนถึงดักลัก การขยายอิทธิพลของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตก ทำให้ฝรั่งเศสเข้ามามีบทบาทในสิบสองจุไท เพราะสิบสองจุไทมีที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ที่ดีในการเดินทางไปจีน และลาว

2. การที่ชนเผ่าไทเป็นเจ้าของพื้นที่สมรภูมิลาว

ในช่วงเวลาที่ฝรั่งเศสเข้ามาครอบครองอินโดจีน เมืองไทไม่ได้เป็นรัฐเดียวกับชาวเวียดนามมีฐานะเสมือนเมืองประเทศราชของเวียดนาม และจีน ลาว และไทยเจ้าเมืองไทต้องคอยส่ง

¹ ภัททิยา ยิมเรวัต. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 171.

² เพ็ญศรี ดูก. (2542). *การต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย*. หน้า 50 – 52.

เครื่องราชบรรณาการให้กับชาติต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งบริเวณเขตแดนของชนเผ่าไทยยังคงมีรูปแบบการปกครองภายในเป็นของตนเอง แต่ไม่สามารถพัฒนาขึ้นเป็นรัฐที่มั่นคงได้ เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ราบที่ล้อมรอบด้วยภูเขาจึงทำให้มีการตั้งเป็นเมือง มีเจ้าผู้ครองเมืองที่แต่ละเมืองค่อนข้างมีอิสระ และมีอำนาจการปกครองอย่างเต็มที่ยกเว้นในบางครั้งมีบางเมืองที่มีความเข้มแข็งสามารถตั้งตนขึ้นเป็นเมืองหลวง หรือเมืองหลักให้กับเมืองอื่นๆที่ไม่มีอำนาจได้ เขตแดนไทในเวียดนามหรืออีกชื่อเรียกว่า ลิบสองจุไท ถูกจำกัดด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ทำให้ดินแดนไทเหล่านี้ไม่สามารถพัฒนาเป็นรัฐที่มั่นคง หรือสร้างรัฐชาติได้ เนื่องจากตั้งอยู่ในหุบเขา มีแม่น้ำ และภูเขาขวางกั้น ทำให้ยากที่จะรวมเมืองต่างๆเข้าด้วยกัน การเดินทางจากเมืองหนึ่งสู่อีกเมืองก็เป็นไปอย่างลำบาก ทำให้ดินแดนลิปสองจุไทเป็นรัฐที่ขึ้นกับอำนาจของรัฐที่ใหญ่กว่า เช่น ลาว เวียดนาม จีน และสยามซึ่งถือสิทธิ์การปกครองดินแดนหลวงพระบางโดยผ่านการปกครองแคว้นหลวงพระบาง แต่เมื่อลัทธิจักรวรรดินิยมได้ขยายตัวมายังอินโดจีนทำให้ฝรั่งเศสเข้ามามีบทบาทสำคัญทางการเมืองในดินแดนลิปสองจุไท ทำให้บรรดาเมืองไทตกอยู่ภายใต้การควบคุมจากฝรั่งเศสและส่งผลให้ชนเผ่าไทจำนวนหนึ่งเข้ามามีบทบาทต่างๆในกองทัพของฝรั่งเศส เช่น การเป็นทหารรับจ้างในสมรภูมิต่างๆ ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือ รวมทั้งที่ศึกเตียนเบียนฟูด้วย

3. ความต้องการสถาปนาสหพันธรัฐไท

ในระยะแรกผู้นำชาวไทพยายามต่อต้านการขยายอิทธิพลของฝรั่งเศส โดยมีการรวบรวมกำลังคนเข้าต่อสู้ และยังพยายามที่จะหันไปขอความช่วยเหลือจากจีน และเวียดนาม แต่ในท้ายที่สุดก็ไม่สามารถเอาชนะกองกำลังของฝรั่งเศส ประกอบกับกลยุทธ์ทางการทูตของฝรั่งเศสทำให้ผู้ปกครองชาวไทในขณะนั้นคือ แดววันจี (Deo Van tri) เริ่มที่จะหันมาให้ความร่วมมือกับฝรั่งเศส ความร่วมมือระหว่างแดววันจี และฝรั่งเศสเกิดขึ้นเป็นมิตรภาพอันเนื่องมาจากการที่ราชทูตฝรั่งเศสโอกุสต์ ปาวี (Auguste Pavie) ได้ช่วยนำน้องชายสองคนของแดววันจีกลับคืนมาให้จากการที่ถูกกองทัพไทยซึ่งนำโดยพระยาสุรศักดิ์มนตรีคุมตัวทั้งสองคนไปในครั้งที่ยกทัพมาปราบจีนฮ่อที่เมืองแฉ่ง ดังนั้นแดววันจีจึงเริ่มสานความสัมพันธ์กับฝรั่งเศสไม่เฉพาะกับปาวีเท่านั้นแต่ยังมีความสัมพันธ์อันดีกับนายทหารฝรั่งเศสคนอื่นๆที่ประจำอยู่ในเวียดนามอีกด้วย¹ ออกุส ปาวีจัดเป็นนักการทูตที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงของไทยใน ร.ศ. 112 ซึ่งก็รวมถึงดินแดนลิปสองจุไทของคนไทในเวียดนาม ด้วยศิลปะทางการทูตปาวีได้ผูกมิตรกับผู้นำรัฐในอินโดจีน และสามารถเอาชนะใจผู้นำลาว และลิปสองจุไทได้จนสามารถแก้ปัญหาต่างๆด้วยการเจรจาทางการทูตได้ โดยปาวีได้กล่าวไว้ในหนังสือการพิชิตใจคน (A la conquete des coeurs) ซึ่งเขาได้ใช้หลักที่ว่า ก่อนที่จะพิชิตแผ่นดิน

¹ ภัททิยา ยิมเรวัต. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 169 – 171.

ต้องพิชิตใจคนที่เป็นเจ้าของแผ่นดินให้ได้ก่อน และปาวีได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่ทำให้เจ้าเมืองหลวงพระบางกลายเป็นเพื่อนแท้ของเขา หลังจากที่เขาได้ช่วยเหลือไว้ในครั้งที่จีนฮ่อบุกเข้าทำลายเมืองหลวงพระบาง เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ. 1887 ไม่กี่วันหลังจากที่กองทัพสยามยกทัพกลับกรุงเทพฯ โดยเจ้าเมืองหลวงพระบางได้กล่าวกับเขาว่า

“ข้าพเจ้าได้มอบความไว้วางใจทั้งหมดให้แก่ผู้ตรวจการชาวสยาม...แต่เขาก็มาทิ้งข้าพเจ้าไปอย่างรวดเร็ว และยังห้ามไม่ให้ข้าพเจ้ารับความคิดเห็น และความช่วยเหลือจากท่าน มาวันนี้ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจมากเพราะข้าพเจ้าอยู่ที่นี่คนเดียว ข้าพเจ้าขอร้องกรณอย่างทิ้งข้าพเจ้าไป...”¹

แคววันจี ได้ลงนามในสัญญาสงบศึกกับฝ่ายฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1890 และอีก 6 ปีต่อมา ใน ค.ศ. 1896 ฝรั่งเศสก็ได้ครอบครองดินแดนไททั้งหมด สนธิสัญญาที่แคววันจีตกลงทำกับฝรั่งเศส คือ สนธิสัญญาแห่งเมืองไลเจิว (Traite de Lai Chau) มีสาระสำคัญคือ²

- ฝรั่งเศสตกลงให้ตระกูลของแคววันจีปกครองดินแดนแถบนี้ในระดับท้องถิ่นต่อไป ภายใต้การดูแลของฝรั่งเศส
- ฝรั่งเศสจะจ่ายเงินให้แคววันจีเดือนละประมาณ 3,000 ฟรังก์ (เอกสารบางเล่มกล่าวไว้เพียงเดือนละ 2,000 ฟรังก์)
- ฝรั่งเศสอนุญาตให้แคววันจีมีกองทหารเล็ก ๆ ไว้เพื่อดูแลความสงบเรียบร้อยของเมืองนับจากนั้นแคววันจีก็ทำหน้าที่ปกครองดินแดนไทไปจนสิ้นชีวิตในปี ค.ศ. 1908

ในระยะแรกของการครอบครองอินโดจีนโดยฝรั่งเศส ดินแดนของชนกลุ่มน้อยชาวไทได้ถูกรวมให้เข้ามาอยู่ในเขตแผ่นดินเวียดนามแต่ยังคงให้สิทธิในการปกครองดินแดนภายในอย่างอิสระ โดยจัดให้เป็นเขตไทปกครองตนเองมีการปกครองที่ยังคงรูปแบบประเพณีดั้งเดิมตามที่เคยสืบทอดกันมาคือ มีเพียงท้าวเป็นผู้ปกครองเมือง ภายใต้นโยบายปกครองที่กำหนดให้รักษาความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่าง ประเทศไทย (Pays Thai) กับประเทศฝรั่งเศส เมืองไทในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามมีความอุดมสมบูรณ์ และมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีจุดประสงค์จะสกัดกั้นไม่ให้เวียดมินห์เข้ามาในดินแดนไทพื้นที่ที่อู่ข้าวอู่น้ำได้

หลังจากแคววันจีสิ้นชีวิตไปแล้วฝรั่งเศสได้แบ่งเมืองไททั้ง 12 เมืองออกเป็นหน่วยบริหารปกครองแบบใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 3 เขตการปกครอง ดังนี้

- เขตการปกครองเอียนบาย (Yen Bai) มีเมืองของคนไท 2 เมือง คือ เมืองลอ และเมืองวัน
- เขตการปกครองเซินลา (Son La) มี 6 เมือง คือ เมืองสาบ เมืองม่วย เมืองลา เมืองมวก และเมืองเต็ก

¹ พีรพล สกนัญ. (2545). *เล่มเดิม*. หน้า 24.

² ภัทธิตา ยิมเรวัต. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 174 – 175.

- เขตการปกครองไลเจิว (Lai Chau) ในตอนแรกมีเมืองในสังกัด 4 เมือง คือ เมืองไล เมืองเถน เมืองเจียน และเมืองสอ ซึ่งเดิมรวมอยู่กับเมืองเตียน หลังจากนั้นฝรั่งเศสได้รวมเมืองกวายเข้ามาในเมืองสอด้วย และตั้งตำบลมุนขึ้นเป็นเมืองมุน อยู่ในเขตการปกครองนี้ด้วย จึงรวมเป็น 6 เมือง คือ เมืองไล เมืองเถน เมืองเจียน เมืองสอ เมืองกวาย และเมืองมุน

ในเขตการปกครองเอียนบายนั้นมีฝรั่งเศสเป็นผู้ปกครอง ส่วนการปกครองเซินลา และไลเจิว นั้นให้เจ้าเมืองแต่ละเมืองปกครองกันเอง มีเมืองทั้งหมด 12 เมืองตามที่เรียกกันว่า ดินแดนสิบสองจุไท เมืองทั้งสิบสองนี้อยู่ในเขตการปกครองเซินลา 6 เมือง และไลเจิวอีก 6 เมือง ฝรั่งเศสพยายามลดอำนาจการปกครองของเพี้ยท้าวชาวไทที่สืบทอดกันมาแต่เดิมลง และยังพยายามกระจายอำนาจเมืองไล ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางของดินแดนไทในเวลานั้นด้วย¹ ในปี ค.ศ. 1936 ฝรั่งเศสเริ่มดำเนินการทำให้การปกครองชาวไทเหมือนกันกับชาวเวียดนาม เพราะฝรั่งเศสต้องการปกครองพื้นที่บริเวณตั้งเกี่ยให้เป็นระบบเดียวกันทั้งหมด เพื่อง่ายต่อการปกครอง ฝรั่งเศสใช้ข้ออ้างให้คนไทยเรียนหนังสือด้วยภาษาเวียดนามในโรงเรียน โดยกล่าวว่าดินแดนไทอยู่ภายใต้พื้นที่ของคนเวียดนามจึงต้องใช้ภาษาเวียดนาม และฝรั่งเศสยังได้แต่งตั้งชาวเวียดนามเข้าไปปกครองในพื้นที่ของคนไท คนเวียดนามเริ่มอพยพเข้ามาอยู่กับคนไทย โดยเริ่มแรกเข้ามาในจังหวัดเหงี๋ย โหละ (Nghia Lo) ก่อน²

ตามธรรมเนียมการปกครองเมืองไทแต่เดิมต้องมีเจ้าเมืองหลวงเป็นหัวหน้าปกครอง ฝรั่งเศสจึงได้แต่งตั้งกำนันกวาย แห่งเมืองมวก อยู่ในเขตปกครองเซินลา ขึ้นเป็นเจ้าเมืองปกครอง เพราะแคว้นคางลูกของแคว้นจี้แม้จะได้รับตำแหน่งสืบทอดจากบิดาแต่ก็ไม่มีได้มีอำนาจในการปกครองอย่างแท้จริงมีฐานะเป็นเพียงเจ้าฟ้าของคนไท และเมืองไททั้งหมดในเขตปกครองเซินลา และไลเจิว เมื่อแคว้นคางสิ้นชีวิตลง ลูกชายคือ แคว้นพุกก็ได้รับตำแหน่งแทนบิดา แต่อำนาจบริหารทั้งหมดก็ยังคงอยู่ที่กำนันกวาย และสืบทอดอำนาจไปถึงรุ่นลูก คือ กำวันหยุง แต่กำวันหยุงได้ถูกฝรั่งเศสจับกุมขังคุกที่เมืองฮานอยเนื่องจากเป็นผู้ต้องโทษการวางยาพิษจนพ่อค้าชาวฝรั่งเศสเสียชีวิต และในคุกที่เมืองฮานอยทำให้กำวันหยุงได้พบกับพวกคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ถูกจับขังไว้ในคุกเดียวกัน เขาจึงได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในเวลาต่อมา³

ตั้งแต่ ค.ศ. 1927 แคว้นมุน ได้ขึ้นเป็นเจ้าครองเมืองไล ภายใต้การรับรองของฝรั่งเศส ต่อมา แคว้นมุนได้ลาออกจากตำแหน่งในปี ค.ศ. 1939 พันตรีเอ็มบลองค์ ซึ่งเป็นหัวหน้าเขตปกครองทหารที่ 4 ของฝรั่งเศส ได้ตั้งชาวเวียดนามขึ้นมาทำหน้าที่แทนในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1940 แต่ก็ถูก

¹ ภัททิยา ยิมเรวัต. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 175 – 176.

² Thomas Vignia ; & Richard Adloff. (1955). *Minority problems in southeast asia*. p. 213.

³ ภัททิยา ยิมเรวัต. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 176 – 177.

คัดค้านจากประชาชนที่ได้รับเรียนไปยังรัฐมนตรีอาณานิคม เมื่อวันที่ 7 มีนาคม ค.ศ. 1940 ต่อมา ฝ่ายฝรั่งเศสจึงได้แต่งตั้งแคว้นลงขึ้นดำรงตำแหน่งแทน ต่อมาในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ขณะที่ญี่ปุ่นได้เข้ายึดอำนาจบริหารของฝรั่งเศส ทหารฝรั่งเศส 3 กองพันได้หลบหนีกองกำลังของ ญี่ปุ่นเข้าไปยังจีน ฝรั่งเศสได้ใช้เส้นทางจากที่ราบสูงภาคกลางตัดผ่านป่าไปทางดินแดนของชนเผ่าไท เพื่อเข้าไปยังมณฑลยูนนานของจีนเป็นระยะทางถึง 800 ไมล์ แคว้นลงได้หนีเข้าไปยังประเทศจีน พร้อมกับทหารฝรั่งเศสด้วยเช่นกัน ในช่วงเวลาเดียวกันการเมืองภายในเวียดนามขณะนั้นก็อยู่ในช่วง สับสนวุ่นวาย มีการแย่งอำนาจระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม และพรรคชาตินิยมเวียดนามซึ่ง พรรคชาตินิยมมีกำลังอยู่ที่เมืองไฮเจิว ในขณะที่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้พยายามขยายการยึด ครองพื้นที่เมืองเซินลา หนึ่งในเมืองของชนเผ่าไทให้กลายเป็นเมืองที่ได้รับอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ มากที่สุด ได้มีการแต่งตั้งคำวันเซื่อง (Cam Van Duong) และ ซาวันมิงห์ (Sa Van Minh) เป็น ผู้ปกครองเซินลา

แคว้นลงกลับมาเป็นหัวหน้าเขตแดนไทใหม่ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1946 ปกครองพื้นที่ใน เมืองไฮเจิว ทวนเจิว เมืองแกงหรือเดียนเบียนฟู พงศาลี ซ่าเหินือ การที่แคว้นลงสามารถ กลับมามีอำนาจปกครองในดินแดนไทดั้งเดิมนั้นน่าจะมาจากการมีกองกำลังทหารของฝรั่งเศสให้การ สนับสนุน เนื่องจากภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดมีกองกำลังทหารฝรั่งเศสตามกลับเข้ามา เวียดนามเพราะว่าญี่ปุ่นได้แพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว และอยู่ระหว่างการรอกองกำลังจากฝ่าย สัมพันธมิตรที่จะเข้ามาปลดอาวุธ ฝรั่งเศสจึงกลับเข้ามาในเวียดนามอีกครั้ง และตั้งศูนย์กลางอำนาจที่ เมืองไท นั่นก็คือ ไฮเจิว ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางการปกครองที่ฝรั่งเศสจัดตั้งขึ้นมาโดยมีแคว้นลง เป็นผู้ปกครอง ก่อนที่ฝรั่งเศสจะยกทัพมายังเมืองเซินลาซึ่งเป็นเมืองอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ เวียดนามได้มีการเผาเมืองหนี และนำเอาตัวผู้ปกครองเมืองเซินลา คือ ซาวันมิงห์ไปด้วยเพราะพวก คอมมิวนิสต์ต้องการที่ยกให้ซาวันมิงห์ขึ้นมาเป็นนำแทนแคว้นลง ซึ่งเป็นฝ่ายที่ฝรั่งเศสสนับสนุน อยู่²

สาเหตุที่ฝรั่งเศสสามารถกลับเข้ามาปกครองดินแดนไทอย่างง่ายดายมีสาเหตุ 2 ประการ คือ

1. มีการตกลงต่อรองกันระหว่างแคว้นลง และฝ่ายฝรั่งเศส ซึ่งมีผู้ประสานการเจรจา คือ มิสเตอร์บอดิเย่ (Bordier) อดีตเจ้าหน้าที่การเกษตรที่แต่งงานกับลูกสาวของแคว้นลง บอดิเย่ จึงเป็นคนกลางให้มีการนำสนธิสัญญาปาวีกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง ฝรั่งเศสจัดตั้งสหพันธรัฐไทที่อยู่ ภายใต้การปกครองฝรั่งเศส และให้คนไทยปกครองตนเองในลักษณะเขตการปกครองตนเอง แคว้น

¹ J.T. Mc. Alister. (1967). Mountain minorities and the Viet Minh: A key to Indochina war. in. *Southeast asian tribes, Minorities and Nation*. p. 789.

² Thomas Viginia ; & Richard Adloff. (1955). *op. cit.* p. 213.

ลองช่วยเหลือทหารฝรั่งเศส และบอดิเยร์ก็เป็นผู้จัดการในเรื่องการฝึกทหาร และวางแผนให้กองหลังของชาวไทยด้วย

2. คนไทยเริ่มรู้สึกไม่ดีกับเวียดนามอีกครั้งเนื่องจากถูกบุกรุกพื้นที่ ภายหลังจากที่เวียดนามเริ่มการโจมตีเพื่อต้องการเข้ายึดครองพื้นที่ของชนเผ่าไท แดววันลองได้รับคำแนะนำจากที่ปรึกษาชาวฝรั่งเศสให้รวบรวมกองพันทหารไทขึ้น 2 กอง กองละ 850 คน รวมทั้งคนฝรั่งเศส และคนเวียดนามที่ได้รับการคัดสรรแล้วอีก 150 คน มีกองทหารราบปฏิบัติการพิเศษรวมอยู่บ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมอำนาจการปกครองของฝรั่งเศส และขจัดอิทธิพลเวียดนามที่เข้ามาแทรกแซงในเมืองไททั้ง 12 เมือง ในช่วงระยะเวลาการฝึกสอน หน่วยทหารดังกล่าวได้เริ่มปฏิบัติการทดลองเพื่อกวาดล้างพื้นที่แถบตะวันตกของแม่น้ำดำ ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1947 กองพันไทกองแรกได้เข้ายึดหมู่บ้าน ซูยูท (Suyut) ซึ่งอยู่ตอนใต้ของเมือง ม็อคเจิว (Moc Chau) ได้สำเร็จ ผลการปฏิบัติงานครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงการไม่ลงรอยกันระหว่างไทดำ กับแดววันลอง เพราะปรากฏว่ากลุ่มกองโจรไทดำที่หนีเข้าไปได้ลอบเข้ามาโจมตีกองกำลังไทของแดววันลองอยู่เสมอ ฝรั่งเศส และแดววันลองเจ้าเมืองไทร่วมมือกันขยายอำนาจไปยังดินแดนทางทิศตะวันออกของสิบสองจุไท และภาคเหนือของเวียดนามโดยมี 2 แผนการ คือ แผนแรก รุกพื้นที่ในจังหวัดหล่าวกาย ทิศเหนือติดชายแดนจีน แผนที่สอง คือ บุกเข้ายึดครองพื้นที่ภูเขาในเมืองเหงียโล่ และ เอียนบาย ซึ่งเป็นคลังอาวุธของเวียดนามในแถบริมฝั่งแม่น้ำแดง ในการปฏิบัติการตามแผนการดังกล่าวล้วนใช้กองกำลังไท เช่น กองพันที่ 2 ของชาวไทยภายใต้ผู้บังคับบัญชาฝรั่งเศส

สถานการณ์ในช่วงนี้ที่ฝรั่งเศสร่วมมือกับแดววันลองผู้นำชาวไทยในการใช้กองกำลังบุกเข้ายึดครองพื้นที่ต่างๆในภาคเหนือ เพราะว่าในขณะนั้นภายในประเทศเวียดนาม พรรคคอมมิวนิสต์ และองค์กรเวียดนามใต้ทำงานอย่างหนักในการรณรงค์ต่อต้านฝรั่งเศสไม่ให้กลับเข้ามาในเวียดนามอีกครั้ง และเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศส ทำให้ฝรั่งเศสตัดสินใจที่จะยึดเอาพื้นที่ในดินแดนไทเป็นฐานปฏิบัติการใหญ่ กล่าวคือ หลังจากที่ถูกขับจากจีนก็ได้ตั้งเมืองไลเจิวเป็นศูนย์กลางการทำงานของฝรั่งเศสในภาคเหนือ ต่อมาฝรั่งเศสจึงได้ตั้งสหพันธรัฐไทขึ้น โดยแยกอำนาจออกจากเวียดนามอย่างชัดเจน

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 หลังจากที่ได้เตรียมการอย่างละเอียดก็ได้มีการจัดประชุมสภาไทขึ้นที่เมืองไลเจิว วันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1948 ฝรั่งเศสก็ตั้งสหพันธรัฐไท (Federation francaise des Thai) มีฐานะเทียบเท่าลาวในระดับรัฐ ซึ่งรวบรวมพวกเผ่าไททุกคนไทในเมืองต่างๆภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสเข้ารวมกัน มีธงประจำสหพันธ์ซึ่งมีลักษณะเหมือนธงประจำชาติฝรั่งเศสแต่ตรงกลางเป็นดวงตะวัน และได้ตั้งให้แดววันลองเจ้าเมืองไลขึ้นเป็นเจ้าแผ่นดินปกครองจังหวัดไลเจิว ส่วนที่เขินลาให้บักกำกู่เป็นหัวหน้าปกครองมีตำแหน่งเป็นเจ้าแผ่นดิน ส่วนที่จังหวัดฟองโถ ให้แดววันอันเป็นหัวหน้า เรียกว่า เจ้าแผ่นดินทางเหนือ และที่เขตปกครองเฉพาะเมืองลอให้กำหังอกเลียงเป็นหัวหน้า

มีฐานะเป็น เจ้าเมืองล่อ สหพันธรัฐลงนามโดยแคววันลองเจ้าแผ่นดินไท และผู้แทนฝรั่งเศส คือ เมอร์ซีเออร์ เดอลีญ์ สหพันธรัฐไทที่ตั้งขึ้นนี้มีผู้บริหารเป็นคนไท แต่อยู่ในความดูแลของฝรั่งเศส และมีชาวฝรั่งเศสเป็นที่ปรึกษา

ปฏิกริยาจากการก่อตั้งสหพันธรัฐไทได้รับการตอบรับอย่างเฉยชาในประเทศฝรั่งเศส ในกลางเดือน เม.ย. 1948 มีเพียงหนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสฉบับเดียวที่พูดถึงการก่อตั้งสหพันธรัฐไท แต่พูดในด้านลบว่า เจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสในอินโดจีนไม่เห็นด้วยที่จะตั้งสหพันธรัฐไท เพราะฝรั่งเศสเห็นว่าทำให้คนไทมีอิสระมากเกินไป ในส่วนการตอบรับของคนเวียดนามก็เช่นเดียวกันแม้แต่พวกที่นิยมฝรั่งเศสก็ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของฝรั่งเศสดังเช่นบทความของ นาย เหงียน พัน ลอง (Nguyen Phan Long) ที่เขียนลงในหนังสือพิมพ์ Echo du Vietnam ซึ่งเตือนชาวเวียดนามให้ระวังการแยกตัวของรัฐไทครั้งนี้เพราะจะทำให้ชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่นๆ เช่น พวกแมน ไท และ หม้อเงยแบบเขาเขียนว่า การกระทำเช่นนี้เป็นการแปรกระบวนของจักรวรรดินิยมเพื่อแบ่งแยกแล้วครอบครอง และนี่เป็นวิธีการของจักรวรรดินิยมที่ต้องการครอบครองพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของเวียดนาม หรือพื้นที่ที่เอื้อต่อการเป็นอาณานิคมได้ง่าย และมีความสมบูรณ์ที่สุด เหงียน พัน ลองกล่าวว่า ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามพื้นที่เหล่านี้ไม่สามารถพัฒนาได้หากเวียดนามไม่ช่วยเหลือ¹

การก่อตั้งสหพันธรัฐไทจึงเป็นปัญหาที่น่ากลัวของรัฐบาลเวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์ เพราะหากว่าชนกลุ่มน้อยสามารถแยกเป็นรัฐเอกราชได้ และถ้าชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นทำตาม โอกาสที่จะรวมชาติและสร้างชาติก็เป็นเรื่องลำบากมาก เนื่องจากแต่เดิมความสัมพันธ์ระหว่างชนเผ่าไทกับคนเวียดนามก็ไม่ค่อยจะสู้ดีอยู่แล้วเพราะชนเผ่าไทพยายามต่อต้านคนเวียดนามในการเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ของคนไทเพราะคนเวียดนามเอาเปรียบคนไทในการเรียกเก็บภาษีที่อัตราสูงกว่าคนเวียดนาม นอกจากนี้การที่สังคมชาวไทเป็นสังคมศักดินา ไม่มีชนชั้นกลาง หมายความว่า ไม่มีกลุ่มคนที่อยู่กลางระหว่างเจ้าผู้ปกครองกับชาวไร่ ชาวนา หรือชาวประมง นั่นเป็นสาเหตุที่ทำให้จะต้องมีชาวเวียดนาม หรือชาวจีนหลายคนที่ต้องการเข้ามาเป็นชนชั้นกลาง เช่น พ่อค้า ช่างฝีมือ และนักปกครอง แต่ชนเผ่าไทมีความกลัวมานานแล้วเกี่ยวกับการตกเป็นเบี้ยล่างของคนเหล่านี้ ซึ่งคนลาวบ้านพี่เมืองน้องได้ถูกกระทำมาแล้ว

นอกจากนั้นปัญหาที่เกิดจากการตั้งสหพันธรัฐไทก็มาจากตัวผู้นำของคนไทเอง แคววันลองได้รับความเกลียดชังจากชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่น ตลอดจนชนเผ่าไทด้วยกัน เพราะแคววันลองมีนิสัยชอบใช้อำนาจกดขี่ข่มเหง สนใจแต่เรื่องเงินทอง และต้องการยึดอำนาจทั้งหมดมาไว้ที่ตนเอง นอกจากนี้แคววันลองซึ่งเป็นคนกลางรับซื้อฝิ่นจากพวกม้าวโดยได้รับการผูกขาดจากฝรั่งเศส ทำให้แคววันลองได้กำไรอย่างมาก และบ่อยครั้งที่เขาไม่จ่ายเงินให้กับพวกม้าว และยังใช้กำลังพลบุกเข้า

¹ Thomas Vignia ; & Richard Adloff. (1955). *op. cit.* p. 215 – 216.

ยึดครองพืชผล และข้าวในช่วงสิ้นฤดูการเก็บเกี่ยว ส่งผลให้พวกแม้วพยายามหลีกเลี่ยงการอยู่ใต้ อำนาจของไทย และสร้างทำเป็นเข้าข้างฝรั่งเศสบ้าง ฝ่ายเวียดนามก็บ้างแล้วแต่โอกาส และกรณี

4. ความขัดแย้งภายในระหว่างชนเผ่าไท

ในประชุมพงศาวดารเรื่องการยกทัพไปปราบฮ่อครั้งที่ 3 ของพระยาสุรศักดิ์มนตรีมีจุดที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองภายในดินแดนสิบสองจุไทย หรือดินแดนของคนไทในเวียดนามว่า เมื่อครั้งที่กองทัพสยามได้บุกไปถึงเมืองแกงหรือเมืองเดียนเบียนฟูเพื่อไปปราบโจรสลัด ได้ทราบถึงสถานการณ์ที่เมืองแกงในขณะนั้นว่า เจ้าเมืองไลถือว่ามีกำลังมากกว่าจึงเข้ามาบังคับบัญชาชาติพวกชาวเมืองแกงไปใช้สอย และมีการเกณฑ์เอาเงินทองของต่างๆไปทำให้ได้รับความเดือดร้อนไปทั่วชาวบ้านพากันมาร้องทุกข์กับกองทัพสยามว่า ราษฎรไม่เป็นอันทำมาหากินมีคนหนีเข้าป่า และไปอยู่ต่างเมืองเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงขอความคุ้มครองจากกองทัพสยามให้ช่วยชาวเมือง แต่กองทัพสยามไม่สามารถยกทัพไปยังเมืองไลได้เนื่องจากอยู่นอกอาณาเขตของสยาม เพราะไทยยึดถือเขตแดนตามเมืองหลวงพระบางซึ่งเป็นเมืองขึ้นของสยามอยู่ ดังนั้นแม้ทัพสยามจึงต้องยึดเอาตัวน้องชายของแคววันจีไปเพื่อเป็นตัวประกันไม่ให้เจ้าเมืองไลเข้ามามีอิทธิพลในเมืองแกงอีก¹

เจ้าเมืองไลที่กล่าวถึงข้างต้น คือ แคววันลอง ซึ่งเป็นผู้ที่มีนิสัยชอบใช้อำนาจกดขี่ข่มเหง และต้องการรวบอำนาจทั้งหมดมาไว้ที่ตนเอง แคววันลองเป็นผู้นำชาวไทขาวได้ทำให้ชาวไทดำจำนวนมาก ไม่พอใจ เนื่องจากมีชาวไทขาวภายใต้การปกครองของแคววันลองมาทำร้ายชาวไทดำ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชนเผ่าไทเกิดความบาดหมางกัน และกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชนเผ่าไทแบ่งแยกในการให้ความสนับสนุนกองกำลังของฝ่ายตรงกันข้าม คือ หากไทขาวร่วมมือกับฝรั่งเศส ไทดำก็จะหันไปให้ความร่วมมือกับพวกปฏิวัติเวียดนามมากขึ้น และสถานการณ์ที่แท้จริงของสหพันธรัฐไทในเวลานั้นซึ่งดูเหมือนว่าเมืองไททั้งหมดเข้าร่วมในสหพันธ์ แต่จากข้อเท็จจริงมีเพียงเมืองไทไม่กี่เมืองเท่านั้นเข้าร่วมด้วย และบางเมืองเหล่านั้นยังมีขบวนการใต้ดินของคณะปฏิวัติเวียดนามเข้าไปแทรกแซงอยู่ด้วย

ประเด็นความขัดแย้งภายในดินแดนไทระหว่างผู้ปกครองไทขาวแห่งเมืองไล เช่น แคววันลอง กับชาวเมืองเดียนเบียนฟูนั้นมีมาช้านาน แต่ความขัดแย้งครั้งสำคัญได้เกิดขึ้นอีกครั้ง เมื่อแคววันลองมีความขัดแย้งกับหัวหน้าชาวไทดำแห่งเมืองเดียนเบียนฟู คือ ลอวันฮัก (Lo Van Hac) สาเหตุมาจากการที่แคววันลองได้ตัดสินใจย้ายลูกชายของตนไปแทนตำแหน่งของลอวันฮัก และได้เสนอตำแหน่งบริหารที่ต่ำกว่าเดิมให้ลอวันฮัก ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้ลอวันฮักโกรธแคววันลองมากจึงไปเข้าร่วมกับ

¹ กรมศิลปากร. (2507). *ประชุมพงศาวดารเล่ม 14 (ประชุมพงศาวดารภาคที่ 22 - 25)*. หน้า 233 - 234.

พวกกองโจรเวียดนามที่กำลังออกปฏิบัติการยึดครองพื้นที่ภูเขาสูงอยู่ ฝ่ายเวียดนามเสนอตำแหน่งสำคัญให้กับลววันฮัก เขาจึงเข้าร่วมกับฝ่ายเวียดนามอย่างจริงจัง เพื่อการแก้แค้นลววันฮัก และต้องการให้ยอมจำนน แดววันลองได้จัดการคุมขังภรรยาของลววันฮัก แต่ในท้ายที่สุดลววันฮักก็หาทางช่วยภรรยาของตนเองได้สำเร็จ และทำให้ความเกลียดชังแดววันลองเพิ่มมากขึ้น¹

นายทหารฝรั่งเศสที่เคยรู้จักกับลววันฮักเชื่อว่าลววันฮักตัดสินใจไปเข้ากับฝ่ายเวียดนามมาจากเหตุผลส่วนตัว ที่มีความขัดแย้งกับแดววันลอง ดังนั้นนายทหารฝรั่งเศสจึงได้พยายามที่จะติดต่อกับลววันฮัก เพื่อต้องการให้ลววันฮักหนีมาจากกองกำลังของฝ่ายเวียดนาม แต่การดำเนินการก็ต้องหยุดชะงักลงเนื่องจากแดววันลองคัดค้านไม่เห็นด้วยกับแผนการดังกล่าว โดยกล่าวหาว่าลววันฮักเป็นพวกทรยศต่อสหพันธรัฐไท ในช่วงปี ค.ศ. 1953 เตียนเบียนฟูได้อยู่ในการครอบครองของเวียดนามซึ่งในช่วงเวลา ก่อนที่ฝรั่งเศสจะบุกมายึดครอง โดยมีลววันฮักเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเตรียมการด้านการเมือง และการทหารของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในช่วงเวลานี้²ตั้งที่นายพลหวอ เงวียนซาบ ได้กล่าวถึงลววันฮักว่าเป็นตัวแทนของชนเผ่าไท ม้ง และชาว ไต้เข้ามายาวพรปีใหม่ให้กับกองทหารแนวหน้าของเวียดนาม และลววันฮักได้บอกเรื่องราวต่างๆของชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และได้ร่วมแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ สู้รบเคียงข้างไปกับกองทัพของเราในการเอาชนะศัตรู³ เหตุการณ์นี้ยิ่งทำให้เกิดความชิงชังระหว่างไทดำ กับผู้ปกครองชาวไทขาวเพิ่มมากขึ้น และมีไทดำจำนวนมากตัดสินใจให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือเวียดนาม เพราะจากความชิงชังในตัวผู้นำสหพันธรัฐไท เมื่อฝรั่งเศสให้การสนับสนุนกับผู้ปกครองชาวไทขาว จึงทำให้ชาวไทดำพลอยไม่เข้าข้างกับฝรั่งเศสไปด้วย เหตุผลดังกล่าวจึงเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การทำศึกที่เตียนเบียนฟูมีปัญหาเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่บริเวณนั้นชาวบ้านส่วนมาก คือ ชาวไทดำ และหากเกิดความขัดแย้งดังนี้แล้วโอกาสที่ฝรั่งเศสจะได้รับชัยชนะในศึกเตียนเบียนฟูก็เป็นไปได้ยาก

บทบาทชนเผ่าไทที่สนับสนุนกองกำลังฝรั่งเศส

เนื่องจากชนเผ่าไทเป็นประชาชนในพื้นที่การยึดครองของฝรั่งเศสทำให้ชนเผ่าไทเข้ามามีบทบาทในกองทัพฝรั่งเศส ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

ในปี ค.ศ. 1950 คือ เวียดนามใต้จู่โจมทางทหารในดินแดนไท ทำให้ฝ่ายเวียดนามใต้ดินแดนไปบางส่วน แต่คนไทยยังแสดงออกถึงความร่วมมือ และจงรักภักดีต่อฝรั่งเศสโดยการช่วยเหลือกอง

¹ Bernard B. Fall. (1966). *Hell in a very small place*. p. 24.

² J.T. Mc. Alister. (1967). *op. cit.* p. 826.

³ Vo Nguyen Giap. (2004). *op. cit.* p. 137.

ทหารฝรั่งเศสในการขนถ่ายสัมภาระเมื่อครั้งที่ย้ายเมืองหล่าวกาย ซึ่งมีพันโท คอสต์ (Colonel Coste) เป็นผู้บังคับบัญชากองพัน ในปี ค.ศ. 1951 การที่ฝรั่งเศสสามารถเอาชนะการรบที่เมืองเหยียะโล๊ะ ได้ เนื่องจากส่วนหนึ่งได้รับความช่วยเหลือจากกองกำลังไท ในยุคนั้นคนไทยประมาณ 10,000 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรท้องถิ่นทั้งหมดถูกระดมพล ภายใต้การนำของแคววันลอง และร้อยโทบอร์ดีเย มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มกองโจรประกอบด้วย 2 หน่วย มีหน้าที่ต่างกันคือ หน่วยหนึ่งให้รวมเข้ากันกับกลุ่มผสมคอมมานโดทางเครื่องบิน (G.M.C.A.) คือ หน่วยเคลื่อนไหวกองพลพรรคไท (Groupements Mobiles de Partisans Thais) และกองพันทหารอีกหน่วยหนึ่งให้ขึ้นอยู่กับร้อยโทบอร์ดีเย ซึ่งเป็นหน่วยอิสระในการปฏิบัติงาน แต่ต้องทำงานร่วมกันกับผู้ประสานงานกองทัพ บอร์ดีเยได้ศึกษากลยุทธ์ของศัตรูในการทำสงครามจิตวิทยา เขาได้แจกหนังสือ คัมภีร์ของกลุ่มต่อต้านคอมมิวนิสต์ (Evangile du Groupe Anti - Communiste) และทุกเย็นรอบแคมป์ไฟเขาจะใช้เป็นสถานที่ปลุกฝังแนวความคิดจากหนังสือเล่มนี้ เพื่อพยายามตอกย้ำให้คนไทยคิดถึงคืนวันที่สุขสงบก่อนที่เวียดมินห์จะเข้ามา และบอกคนไทยว่าการที่จะกลับไปเป็นเหมือนเดิมจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้ทำการขับไล่เวียดมินห์ออกไป หลักฐานการสร้างภาพได้ผลเพราะเวียดมินห์ได้มีการประกาศทางวิทยุและมีการรณรงค์ต่อต้านอย่างรุนแรงต่อพวกทรยศ และพวกสอดแนมที่ปฏิบัติการอยู่หลังแนวรบจากการรณรงค์ที่เข้มข้นนี้ทั้งสองฝั่งประจักษ์ว่าการใช้ชีวิตวิทยาในการรบเป็นสิ่งสำคัญ และดูแลจนไม่ได้

ศึกเตียนเบียนฟู เป็นยุทธศาสตร์การรบขั้นสุดท้ายระหว่างฝ่ายฝรั่งเศส และกองกำลังของเวียดมินห์ ศึกเตียนเบียนฟูเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่อยู่ในแผนการนาวาร์ของนายพลนาวาร์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแห่งอินโดจีนในขณะนั้นที่มั่นใจว่าฝ่ายฝรั่งเศสจะต้องเป็นฝ่ายได้ชัยชนะในศึกครั้งนี้ แต่ในขณะเดียวกันผู้บัญชาการรบของฝ่ายเวียดมินห์ นายพลหวอ เงวียน ซ่าป ก็มั่นใจเป็นอย่างมากว่ากองกำลังของฝ่ายเวียดมินห์จะสามารถเอาชนะกองกำลังฝรั่งเศสได้อย่างเด็ดขาดที่ชัยภูมินี้เช่นเดียวกัน

หนึ่งในเหตุผลที่แม่ทัพทั้งสองฝ่ายต่างมั่นใจว่าจะสามารถเอาชนะข้าศึกได้ มาจากเหตุผลที่ตรงกันนั่นคือ การได้รับความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ ในศึกเตียนเบียนฟูมีชนกลุ่มน้อยมากมายหลายเผ่าที่มีส่วนร่วมในการทำสงครามครั้งนี้ แต่ชนเผ่าไทเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนคน และมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากต่อชัยชนะในศึกครั้งนี้ เนื่องจากเป็นชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ของการต่อสู้โดยตรง ในกองกำลังของฝรั่งเศส และเวียดมินห์ต่างมีกองทหารของคนไทซึ่งนำคนในท้องถิ่นมาฝึก และตั้งเป็นกองกำลังขึ้นมาเนื่องจากชนเผ่าไทมีความเชี่ยวชาญ และชำนาญในเรื่องภูมิประเทศ ทั้งฝรั่งเศส และเวียดมินห์ต่างประสบความสำเร็จในการจัดตั้งกลุ่มกองโจรชาวไทยเพื่อใช้ในการโจมตีข้าศึก

¹Thomas Viginia ; & Richard Adloff. (1955). *op. cit.* p. 217 – 218.

ปัจจัยที่ทำให้ต้องใช้กองกำลังไทยก็เพราะว่าชนเผ่าไทเป็นคนในพื้นที่ มีความชำนาญภูมิประเทศ และเส้นทาง และภายหลังจากที่ได้รับการฝึกมาอย่างดี ทำให้กองกำลังชนเผ่าไทมีความสำคัญต่อการทำศึกระหว่างฝรั่งเศส และเวียดนามหลายครั้ง เนื่องจากความคล่องตัว ว่องไว และอดทน รวมทั้งการรู้จักเข้าถึงชาวบ้าน ชาวเขาเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงความคล่องตัวในการจู่โจมแบบถึงตัวโดยไม่มีทันให้ข้าศึกรู้ตัว เข้าโจมตีเป้าหมายตามที่กำหนด นอกจากนี้การคัดเลือกเอาคนท้องถิ่นมาก็ช่วยให้ได้รับความสะดวกในการสู้รบยิ่งขึ้น เพราะมีบทบาทสำคัญหลายอย่าง เช่น รู้จักท้องถิ่นมีประโยชน์ต่อการใช้เป็นกองโจรซุ่มโจมตีในภูเขา เป็นแรงงานขนของ และเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร¹

เมืองไลเจิวเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางการเมืองของฝรั่งเศสในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนามแต่ตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่ไม่เอื้อต่อการตั้งเป็นฐานรบ เพราะง่ายต่อการโจมตีจากทุกด้านและไม่สามารถใช้ขยายเป็นฐานการบินในการรบได้ ดังนั้นฝรั่งเศสจึงต้องหาฐานปฏิบัติการใหม่ที่มีทำเลดีกว่า และสามารถใช้เป็นฐานป้องกันเมืองไลเจิวได้ด้วย ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ฝรั่งเศสตัดสินใจเลือกที่ราบลุ่มเตียนเบียนฟูเป็นฐานการปฏิบัติงานที่สำคัญ เป้าหมายแรกในการป้องกันแคว้นไทก็คือ วางแผนขุดสนามเพลาะล้อมเตียนเบียนฟู ซึ่งแผนการดังกล่าวนี้จะต้องทำเพื่อเป็นการป้องกันลาวด้วย วันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 1953 กองทัพฝรั่งเศสตัดสินใจถอยจากเมืองไลเจิว และย้ายที่ตั้งรัฐบาลสหพันธ์ไปสู่ฐานบินใหม่ ผู้บัญชาการทหารกองนี้ คือ นายพันโทตรังคาร์ (Lieutenant – Colonel Trancart) มีคำสั่งให้หน่วยเคลื่อนไหวกองกำลังไทย 1 (G.M.P.T1) ภายใต้การนำของนายร้อยโทบอร์ดิเย่ ถอยร่นสู่เตียนเบียนฟู การล่าถอยครั้งนี้ใช้เวลา 2 วัน เนื่องจากถูกกองกำลังของเวียดนามบุกเข้าโจมตี² สถานการณ์ที่เมืองไลเจิวคับขันเต็มที่ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1953 เป็นที่แน่ชัดแล้วว่าในไม่ช้าเมืองนี้จะต้องตกอยู่ในครอบครองของฝ่ายเวียดนามเพราะไม่สามารถต้านทานการจู่โจมของเวียดนามได้ วันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1953 นายพลโกญี ตัดสินใจออกคำสั่งปฏิบัติการ “โพลลูซ” (Pollux) โดยการถอนกำลังทางอากาศด้วยความรวดเร็ว ส่วนพวกที่เหลือได้แก่ทหารและประชาชนพลเรือนให้อยู่ภายใต้กองกำลังเคลื่อนไหวกองกำลังไทย G.M.P.T.1 วันเดียวกันนี้เองนายพลโกญีพร้อมด้วยภรรยา และบุตรสาวได้เดินทางมายังเมืองไลเจิวเป็นครั้งสุดท้ายกับนายพลจิลล์ (Gilles) เพื่อมาแจ้งข่าวร้ายแก่ประธานสหพันธรัฐไทแคว้นลองด้วยตนเอง แคว้นลองยอมรับข่าวร้ายนี้ด้วยความสงบ เพราะในช่วงชีวิตของเขาเมืองไลเจิวได้ถูกครอบครองโดยโจรจีน ทหารฝรั่งเศส ทหารจีนคณะชาติ และเวียดนาม วันรุ่งขึ้นผู้นำชราแห่งสหพันธรัฐไทพร้อมด้วยผู้ติดตามได้ขึ้น

¹ J.T. Mc. Alister. (1967). *op. cit.* p. 816.

² Bernard B. Fall. (1966). *op. cit.* p. 19.

เครื่องบิน C-47 ไปยังฮานอย และอพยพหนีไปฝรั่งเศส และอีกไม่กี่ปีต่อมาแคว้นลงได้เสียชีวิตที่ฝรั่งเศส¹

ภาพประกอบ 37 กลุ่มทหารชาวไทยที่รอดชีวิตเดินทางจากเมืองไลเจิวมายังเดียนเบียนฟู
ที่มา Bernard B. Fall. (1996). op. cit.

การถอนกำลังฝรั่งเศสจากเมืองไลเจิวไปยังเมืองเดียนเบียนฟูนั้นได้มีการเกณฑ์ชาวบ้านและทหารไทไปในการอพยพครั้งนี้ด้วย การละทิ้งบ้านเกิดเมืองนอนของตนเองทำให้ชาวไทยเกิดความลังเลเนื่องจากส่วนหนึ่งยังมีครอบครัวที่ไม่ได้อพยพไปในครั้งนี้ด้วย พวกเขาจึงเกิดความเป็นห่วงครอบครัวทำให้มีคนไทยที่ร่วมเดินทางไปกับกองทหารของฝรั่งเศสส่วนหนึ่งตัดสินใจหลบหนีออกจาก

¹ Ibid. p. 63.

กองทัพ พวกที่เหลือนั้นมีกำลังพลทั้งหมดประมาณ 2,000 คน ในระหว่าง 10 วันที่ถอยร่นหนีมากองกำลังไทต้องต่อสู้กับฝ่ายเวียดมินห์อย่างไม่หยุดยั้ง และได้รับความเสียหายอย่างหนัก ไม่มีใครได้เข้ากองทหารนี้อีกเลย เพราะเชื่อว่าทั้งหมดถูกสังหารในป่าลึกทั้งกอง มีเพียงกลุ่มสุดท้ายที่หนีมายังเมืองเดียนเบียนฟูได้ในวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1953 ด้วยความสะบักสะบอม และเหลือรอดมาได้ไม่ถึง 300 คน การสูญเสีย ความพ่ายแพ้ในครั้งนี้ส่งผลต่อสภาพจิตใจของคนไทจากเมืองไลเจิวที่อพยพมาทำศึกที่เมืองเดียนเบียนฟูอย่างมาก¹ หลังจากที่ฝรั่งเศสได้ส่งพลร่มเข้ามายึดครองพื้นที่ในเดียนเบียนฟูได้เป็นผลสำเร็จ ฝรั่งเศสก็ได้มีการสร้างป้อมปราการ และสร้างคูนนามเพลาะต่างๆภายในที่ราบ กองทหารของคนไทได้ทำหน้าที่ประจำการที่ป้อม อานมารี ซึ่งเป็นป้อมปราการที่ทำหน้าที่เป็นหนึ่งในป้อมที่มีตำแหน่งศูนย์กลางของฐานทัพฝรั่งเศสที่เมืองเดียนเบียนฟู

การที่ฝรั่งเศสยึดครองพื้นที่ในเมืองเดียนเบียนฟู ได้สร้างความไม่พอใจให้กับชนเผ่าไทในพื้นที่เมืองเดียนเบียนฟูเป็นอย่างมาก เนื่องจากป่าไม้ในเมืองเดียนเบียนฟูเต็มไปด้วยป่าไผ่ และไม้พุ่มที่ไม่มีไม้ใหญ่มากพอที่จะนำมาสร้างค้ายสนามเพลาะ ดังนั้นกองทหารช่างของฝรั่งเศสจึงต้องรื้อบ้านของชนเผ่าไทซึ่งเป็นประชากรท้องถิ่นที่สร้างบ้านด้วยเสาไม้ขนาดใหญ่ มีการนำเสาไม้ และฝากระดานมาสร้างที่มั่นของตน ซึ่งไม้ที่ตัดได้จากชายป่า และไม้จากชาวบ้านรวมกันแล้วได้ประมาณ 2,200 ตัน² จากการกระทำของทหารฝรั่งเศสในเมืองเดียนเบียนฟูครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการขาดหลักจิตวิทยาที่ดีเพื่อผูกมิตรกับชนเผ่าในท้องถิ่น เมื่อฝรั่งเศสยึดครองเมืองเดียนเบียนฟูจากชนเผ่าด้วยความแข็งแกร่งจึงมีผลให้ประชากรชาวไทดำในเมืองเดียนเบียนฟูจำนวนหนึ่งหนีไปให้การสนับสนุนกองกำลังของเวียดมินห์ โดยให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกให้กับทหารเวียดมินห์ในการบุกโจมตีเมืองเดียนเบียนฟู ที่ซึ่งฝรั่งเศสได้เข้ามายึดครอง และสร้างป้อมค่าย จึงเท่ากับว่าฝรั่งเศสสูญเสียโอกาสที่ดีจากการสนับสนุนของคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเป็นกองกำลังสำรองที่จะใช้ในการต้านทานศัตรูไปอย่างน่าเสียดาย

¹ มาเซียล ดัสเซ; และ ไพซุรย์ ดัสเซ. (2519). *ปัญหาการเมืองของชนชาติเผ่าไทยในเอเชีย เวียดนาม พม่า จีน*. หน้า 58 – 59.

² Bernard B. Fall. (1966). *op. cit.* 89.

ตารางแสดงจำนวนทหารเชื้อชาติต่าง ๆ ในกองทัพฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟู

เชื้อชาติ	จำนวน
French Mainland	1,412 คน
Foreign Legion	2,969 คน
North Africans	2,607 คน
Africans	247 คน
Vietnamese Regulars	2,151 คน
Vietnamese Auxiliaries	1,428 คน
รวม	10,814 คน

ที่มา Bernard B. Fall. (1966). *op. cit.* p. 481.

จากตารางจำนวนทหารชาวเวียดนามที่ร่วมรบกับฝรั่งเศสมีชนเผ่าไทรวมอยู่ด้วยจำนวน 2,575 คน¹ จะเห็นได้ว่าจำนวนตัวเลขทหารชาวไทที่อยู่ในกองกำลังฝรั่งเศสมีจำนวนไม่น้อย เมื่อเทียบกับจำนวนทหารในกองทัพฝรั่งเศสที่ตั้งกองกำลังในเมืองเดียนเบียนฟู จำนวน 10,814 คน ทหารชนเผ่าไทในกองกำลังของฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟูมีบทบาททางการสู้รบประจำป้อมค่ายต่างๆของฝรั่งเศส ดังนี้คือ ที่ป้อมเอเลียน (Eliane) มีกองพันทหารไทที่ 2 (2nd T'ai Battalion) ที่ป้อมอานมารี (Anne – Marie) มีกองพันทหารไทที่ 3 (3rd T'ai Battalion) และมีหน่วยเคลื่อนที่เร็วแนวหลังกลุ่มที่ 1 ประจำที่ค่ายฟรองซัวร์ (Francoise) และจุดที่ได้เปรียบเข้าศึก² แต่หลังจากที่การรบในเดียนเบียนฟูได้ดำเนินไปเพียง 10 วัน ทหารไทในกรมที่ 3 ซึ่งประจำการที่ป้อมอานมารี ซึ่งทำหน้าที่รักษาเส้นทางขีปนาวุธของเครื่องบิน ได้กระทำการปลดปล่อยทหารกันเองภายในกองกำลังคนไท และแยกย้ายกลับภูมิลำเนาของตนเองโดยผ่านเส้นทางของฝ่ายเวียดมินห์ที่ยึดครองอยู่ล้อมรอบเดียนเบียนฟู และต่อมากองกำลังทหารในหน่วยเคลื่อนไหวไท G.M.P.T.1 ก็ทำตามบ้าง คือ มีการสลายตัวอย่างรวดเร็วเหลือเพียงกองพันที่ 2 เท่านั้น เหตุผลที่ทำให้ทหารชนเผ่าไทต้องสลายตัวกันเองอย่างรวดเร็วเนื่องจากหมดกำลังใจตั้งแต่การสูญเสียอย่างมากมาเมื่อตอนที่ถอยมาจากเมืองไลเจวี่นั่นเอง และในกองพันที่ 3 ก็ประกอบไปด้วยทหารที่มาจากเมืองเซินลา เมืองเหิงยะ โส๊ะ ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองเดียนเบียนฟูออกไป และอยู่ในพื้นที่การยึดครองของเวียดมินห์ แต่ทหารชนเผ่าไทกลับต้องมาต่อสู้อยู่ในถิ่นที่ไม่ใช่บ้านเมืองของตนเอง และไม่ใช่งครามของพวกเขาด้วย การหลบหนีของชนเผ่าไทในศึกเดียนเบียนฟูสร้างความเสียหายให้กับกองทัพฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก ทำให้ฝรั่งเศสสูญเสียกำลังถึงหนึ่งในห้าของกองกำลังทั้งหมดโดยที่ยังไม่ได้ทำการสู้รบกันอย่างจริงจังเลย³ การหลบหนีของชนเผ่าไทคือชัยชนะทางจิตวิทยาของฝ่ายเวียดมินห์ ที่ให้คนท้องถิ่นในเดียนเบียนฟูเป็นผู้กระจายข่าวต่างๆให้คนไทต้องเกิดความกดดัน และวิตกกังวลต่อครอบครัวที่อยู่ในแนวหลัง บทบาทชนเผ่าไทต่อฝ่ายกองกำลังฝรั่งเศสจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากต่อการทำศึกเดียนเบียนฟู ถึงแม้ว่ากองทัพฝรั่งเศสจะได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในการทำศึกเดียนเบียนฟู แต่เมื่อไม่ได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากคนในท้องถิ่นก็เป็นการยากในการพิชิตศึกครั้งนี้ จนในที่สุดฝรั่งเศสก็พ่ายแพ้ให้กับกองกำลังของฝ่ายเวียดมินห์ซึ่งหนึ่งในสาเหตุนั้นก็มาจากการหนีทัพของชนเผ่าไทด้วยนั่นเอง

ผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานว่า ชนเผ่าไทจำนวนหนึ่งที่หนีไปจากกองกำลังของฝรั่งเศส ได้เลือกใช้เส้นทางที่มีกองกำลังของทหารเวียดมินห์อยู่ การที่จะตีฝ่ากองกำลังของเวียดมินห์เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเลย ดังนั้นกองกำลังของชนเผ่าไทส่วนหนึ่งจึงแปรพรรคไปให้การสนับสนุน ช่วยเหลือกองกำลังของ

¹ Bernard B. Fall. (1966). *op. cit.* p. 481.

² *Ibid.* pp. 479 – 480.

³ มาเซียล ดัสเซ่; และ ไพอูร์ย ดัสเซ่. (2519). *เล่มเดิม*. หน้า 60 – 62.

เวียดนามห้ในการบอกข้อมูลภายในป้อมค่ายของฝรั่งเศสภายในเมืองเดียนเบียนฟู และเป็นผู้นำทางให้กองกำลังของเวียดนามห้เข้ามาโจมตีป้อมค่ายของฝรั่งเศสในเมืองเดียนเบียนฟูด้วยความสะดวกมากขึ้น เพื่อแลกกับความปลอดภัยของทหารชาวไทยที่หนีทัพมาจากฝ่ายฝรั่งเศส และครอบครัวของพวกเขา ทหารชาวไทยที่อยู่ในแนวหลัง

เมื่อครั้งที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาภาคสนาม และได้เดินทางผ่านเมืองไลเจิว เพื่อที่จะเดินทางต่อไปยังเมืองเดียนเบียนฟู ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตเช่นเดียวกับฝ่ายฝรั่งเศสในเรื่องของที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ระหว่างสองเมือง คือ ที่เมืองไลเจิวเป็นเมืองที่มีภูมิประเทศสวยงาม แต่ไม่เหมาะสำหรับการทำศึกเนื่องจากพื้นที่ถูกจำกัดด้วยภูเขาเล็กๆที่อยู่ภายในที่ราบซึ่งไม่กว้างมากนัก แต่เมื่อผู้วิจัยเดินทางมายังเมืองเดียนเบียนฟูได้พบกับความแตกต่างทางภูมิประเทศอย่างชัดเจน เมืองเดียนเบียนฟูหรือเมืองแดงเป็นเมืองที่อยู่ในแอ่งที่ราบของหุบเขาสูงที่รายล้อม แอ่งที่ราบเดียนเบียนฟูมีความกว้างประมาณ 8 กิโลเมตร และความยาวประมาณ 18 กิโลเมตร ภายในพื้นที่ราบภายในแอ่งเดียนเบียนฟูมีภูเขาสูงเล็กๆ หลายลูก ซึ่งเป็นทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมในการใช้เป็นป้อมค่ายต่างๆภายในเมืองเดียนเบียนฟู พื้นที่ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามเป็นพื้นที่สูง การเดินทางเป็นไปด้วยความลำบาก เพราะต้องเดินทางข้ามภูเขาที่สลับซับซ้อนอยู่ตลอดเวลาเพื่อเดินทางไปยังต่างเมือง จากเมืองไลเจิวถึงเมืองเดียนเบียนฟูแม้ระยะทางจะไม่มากนักแต่ต้องเดินทางผ่านไปในพื้นที่ภูเขาสูง และถนนที่ไม่ดีทำให้การเดินทางต้องใช้เวลาานาน จากการพูดคุยกับคนเวียดนาม และชนกลุ่มน้อยที่ผู้วิจัยได้พบมาได้ข้อมูลที่ตรงกันกับในเอกสารต่างๆว่าเมืองไลเจิวเป็นเมืองของชาวไทย และเมืองเดียนเบียนฟูเป็นเมืองของชาวไทยดำ

บทบาทของชนเผ่าไทที่สนับสนุนกองกำลังเวียดมินห์

กองกำลังของฝ่ายเวียดมินห์ได้ให้ความสำคัญต่อพื้นที่ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามไม่น้อยไปกว่าฝ่ายฝรั่งเศส เพราะเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญของเวียดนาม แต่เนื่องจากเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของชนกลุ่มน้อย ดังนั้นจึงค่อนข้างมีความเปราะบางในการปฏิบัติการ ในพื้นที่บริเวณดินแดนของชาวไทนอกจากจะผลิตข้าวได้ในปริมาณมากแล้ว ยังเป็นเขตปลูกฝิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเวียดมินห์ใช้เป็นรายได้ และเป็นเครื่องมือที่จะจ่ายเป็นค่าวัสดุอาวุธ และกระสุนปืนที่ได้รับจากจีนคอมมิวนิสต์ โฮจิมินห์ใช้วิธีขายฝิ่นทั่วทั้งอินโดจีนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้กับหน่วยสืบราชการลับ หน่วยโฆษณาชวนเชื่อ และเป็นเงินเดือนให้กับทหาร¹

ฝ่ายเวียดมินห์ไม่ต้องการให้ดินแดนไทที่อยู่ในเวียดนามแยกออกเป็นรัฐอิสระ เพราะหากเป็นเช่นนั้นชนกลุ่มน้อยอีกหลายกลุ่มก็อาจจะคิดก่อการแบบเดียวกันได้ ซึ่งจะมีผลต่อการสร้างชาติให้เป็นเอกภาพเพื่อเรียกร้องเอกราชจากมหาอำนาจ นั่นคือ จักรวรรดินิยมฝรั่งเศสที่เวียดมินห์ได้พยายามรณรงค์ให้ประชาชนลุกขึ้นมาช่วยกันทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศสในขณะนั้น บทบาทและความสำคัญของชนเผ่าไทต่อกองกำลังของเวียดมินห์ ผู้วิจัยพบว่าถูกกล่าวถึงร่วมกับชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่นๆ และพูดถึงในภาพรวมมากกว่าการเน้นรายละเอียดที่ชัดเจน ซึ่งเป็นผลให้การรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายเวียดนามขาดข้อมูลตัวเลขของชนเผ่าไทในกองทัพเวียดมินห์ที่ละเอียดนัก

ชนเผ่าไทที่เข้าร่วมกับกองกำลังของเวียดมินห์ อยู่ในกลุ่มไต – ถาย มีชาวไต ถาย และหน่ง ในงานเขียนทางประวัติศาสตร์การสู้รบในศึกเตียนเบียนฟู มีการกล่าวถึงบทบาทของชนกลุ่มน้อยในศึกเตียนเบียนฟูในด้านต่างๆ ซึ่งชนเผ่าไทมีส่วนร่วม และมีบทบาทต่อกองกำลังเวียดมินห์ร่วมกับชาวเวียดนาม และชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่นๆ ดังนี้

บู่ ทิ บิ่งห์ (Bui Thi Binh) ได้อธิบายถึงเรื่องความสัมพันธ์ของชนกลุ่มน้อยในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามกับประวัติศาสตร์ในศึกเตียนเบียนฟู เขาได้กล่าวถึงความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ภาคตะวันตกเฉียงเหนือที่มีบทบาท และมีส่วนร่วมในศึกเตียนเบียนฟู ชนกลุ่มน้อยในเวียดนามที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามมีมากกว่า 30 ชนเผ่า และหนึ่งในนั้นก็มีชนเผ่าไทรวมอยู่ด้วยทั้งชาวไทไต ไทหน่ง และชาวถาย ซึ่งล้วนมีบทบาทในกองกำลังของฝ่ายเวียดมินห์ กองทัพของฝ่ายเวียดมินห์ประกอบไปด้วยหน่วยทหารราบหลายกองพล คือ กองพลที่ 304 308 312 และ 316 แห่งกรมอิสระประจำภูเขาลำ 148 และหน่วยอาวุธหนัก 351 สำหรับกรมที่ 304 308 และ 351 นั้นคัดเลือกจากชาวเวียดนาม แต่กรมที่ 312 และ 316 นั้นผู้บังคับบัญชาทั้ง 2 หน่วยเป็นนายพลชาวไทไต (Tays) ชื่อว่า จองตัน (Trong Tan) และ เลอ กวาง

¹ มาเซียล ดัสเซ่; และ ไพทอร์ย ดัสเซ่. (2519). *เล่มเดิม*. หน้า 88 – 89.

บา (Le Quang Ba) ทหารส่วนใหญ่ที่อยู่ในกรมที่ 148 เป็นชาวไทไต ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสู้รบที่เดียนเบียนฟู ในวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1953 เป็นวันที่ฝรั่งเศสได้ปฏิบัติการส่งพลร่มเพื่อยึดครองพื้นที่บริเวณเมืองเดียนเบียนฟู แต่ ณ ขณะนั้นกองกำลังที่ 148 ซึ่งเป็นกองกำลังชาวไทไตของฝ่ายเวียดนามก็ได้ครอบครองพื้นที่นั้นอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งการยึดครองของเวียดนามที่ไม่เป็นภาระหนักกับคนไทยในพื้นที่เมืองเดียนเบียนฟู เนื่องจากกรมทหารอิสระที่ 148 ส่วนใหญ่เป็นชนไทไตที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงเดียนเบียนฟู และสามารถสื่อสารกับคนในท้องถิ่นได้ ทำให้ได้รับการต้อนรับที่ดีจากชาวบ้าน ซึ่งผิดกับฝ่ายฝรั่งเศสเมื่อเข้ายึดครองพื้นที่ในเดียนเบียนฟูได้แล้วก็มีการรื้อถอนบ้านเรือนของชาวบ้านเพื่อนำไม้มาสร้างป้อมค่ายของตนเอง จึงได้รับความเกลียดชังจากคนในท้องถิ่นไปทั่วทั้งเมือง

ฝ่ายเวียดนามถือว่าชาวไทไตเป็นนักรบที่มีคุณค่าต่อเขา เช่นเดียวกับกับที่ฝรั่งเศสเห็นว่าชาวกายมีความสำคัญต่อกองกำลังฝรั่งเศส พื้นที่ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือในช่วงที่เกิดศึกเดียนเบียนฟูเป็นพื้นที่ที่การคมนาคมขนส่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากมีความซับซ้อนของภูมิประเทศที่เต็มไปด้วยหุบเขาสูง และห่างไกลจากเมืองหลวงอย่างฮานอยอย่างมาก ดังนั้นหากต้องรอความช่วยเหลือจากฮานอยก็ยิ่งทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความล่าช้า ดังนั้นฝ่ายเวียดนามจึงต้องขอความร่วมมือร่วมใจกันของคนในพื้นที่ภาคตะวันตกเฉียงเหนือให้ช่วยกันตัดถนนใหม่เพื่อความสะดวกในการส่งความช่วยเหลือไปยังเมืองเดียนเบียนฟู ทั้ง ๆ ที่ไม่มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการทำถนนแต่ชนกลุ่มน้อยต่างร่วมแรงร่วมใจกับทหารของเวียดนามในการทำงานให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ประชาชน และทหารทำงานอย่างหนักในการช่วยกันขนหินเพื่อนำมาสร้างสะพาน ขุดดินในสภาพอากาศที่ย่ำแย่ ในขณะเดียวกันฝ่ายตรงข้ามก็ได้ทิ้งระเบิดจากเครื่องบินก่อความอยู่ตลอดเวลา แต่ชนกลุ่มน้อยในภาคตะวันตกเฉียงเหนือต่างก็ช่วยเหลือทหารอย่างเต็มที่ในด้านต่าง ๆ เช่น การช่วยทำงาน การช่วยหาเสบียง และการส่งเยาวชนให้เข้าร่วมในกองทัพเพื่อช่วยลำเลียงสิ่งต่าง ๆ ไปยังแนวหน้าที่เดียนเบียนฟู¹

ในการหาเสบียงอาหารไปให้แนวหน้า นายพลหวอ เงวียน ซ้าบได้อธิบายไว้ว่า ดินแดนในภาคตะวันตกเฉียงเหนือส่วนมากได้ถูกปลดปล่อยด้วยกองกำลังของเวียดนามไปแล้วในปี ค.ศ. 1952 ที่ราบลุ่มภูเขาต่าง ๆ ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ปลูกข้าวอันอุดมสมบูรณ์ เวียดนามหวังแผนที่จะหาอาหาร 6,000 ตันจากในพื้นที่เหล่านี้ ชนกลุ่มน้อยในพื้นที่สามารถเพาะปลูกข้าวได้ในปริมาณที่

¹ Bui Thi Binh. (2004). Dong bao cac dan toc tay bac voi chien thang lich su Dien Bien Phu ความสัมพันธ์ชนกลุ่มน้อยในเวียดนามกับประวัติศาสตร์ศึกเดียนเบียนฟู. in. *Ky niem 50 nam Chien thang lich su Dien Bien Phu va cong cuoc doi moi, Phat trine dat nuoc (1954 – 2004) ครบรอบ 50 ปี ประวัติศาสตร์ศึกเดียนเบียนฟู และการพัฒนาเปลี่ยนแปลงประเทศ.* pp. 1 – 7.

มาก แต่ติดปัญหาเรื่องการร่อนข้าวที่ในหนึ่งวันสามารถร่อนข้าวเปลือกจากครกขนาดเล็กได้เพียงวันละ 3 – 5 กิโลกรัมเท่านั้น ดังนั้นกองกำลังของเวียดนามห้จึงได้ส่งคนมาช่วยทำครกขนาดใหญ่ขึ้น และมอบหมายให้คนงานจากจังหวัด หวิง ฟุค (Vinh Phuc) มาช่วยร่อนข้าวกับชาวพื้นเมืองซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในที่ราบลุ่มต่าง ๆ ซึ่งก็รวมที่ราบลุ่มเมืองแกงหรือเตียนเบียนฟูซึ่งเป็นเมืองของชนเผ่าไทดำด้วย¹ ชนเผ่าไทช่วยสนับสนุนข้าวให้กับกองกำลังของเวียดนามอย่างน้อย 7,310 ตัน และเนื้อสัตว์อีก 400 ตัน ตลอดช่วงการรบ

ภาพประกอบ 38 สตรีชาวไททำหน้าที่เป็นแรงงานขนส่งเสบียง
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย ที่พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ศึกเตียนเบียนฟู ณ เมืองเตียนเบียนฟู
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 2006

¹ Vo Nguyen Giap. (2004). *op. cit.* p. 186.

ภาพประกอบ 39 บทบาทชนเผ่าไทในด้านการใช้แรงงานช่วยขนส่งยุทธรบัจฉัย
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย ที่พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ศึกเตียนเบียนฟู ณ เมืองเตียนเบียนฟู
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 2006

บทบาทในด้านการใช้แรงงานเพื่อช่วยให้การคมนาคมขนส่งมีความคล่องตัวขึ้น เนื่องจากชนเผ่า
ไทเป็นชาวท้องถิ่นที่มีความชำนาญในภูมิประเทศเป็นอย่างดี จึงมีประโยชน์ในการช่วยนำทางไปยัง
แนวหน้า และเป็นหน่วยคอยสืบข่าวได้ ในการเตรียมกองกำลังพลโจมตีเมืองเตียนเบียนฟู กองกำลัง
ฝ่ายเวียดมินห์มีอาวุธต่างๆ ที่ต้องขนส่งไปยังภูเขารอบเมืองเตียนเบียนฟูทั้งหมดดังนี้คือ ปืนใหญ่
ขนาด 105 มม. 20 กระบอก ปืนใหญ่ขนาด 75 มม. 18 กระบอก ปืนใหญ่ขนาด 37 มม. 80 กระบอก
ปืนต่อสู้อากาศยานขนาด 12.7 มม. 100 กระบอก ทั้งนี้ยังไม่รวมปืนครก และจรวดแบบหลายลำ
กล้องที่ได้จากรัสเซีย ส่วนกระสุนนั้นขนาด 105 มม. มีถึง 15,000 นัด กระสุนขนาด 37 มม. มี 44,000

นัด กระสุนปืนครก 24,000 นัด ซึ่งในจำนวนนี้ 3,000 นัดเป็นกระสุนปืนครกขนาด 120 มม.¹ การขนย้ายยุทธปัจจัยเหล่านี้ต้องใช้คนจำนวนมาก และชนเผ่าไทก็มีบทบาทในการช่วยขนส่งสิ่งของเหล่านี้ร่วมกับชาวเวียดนาม และชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่นๆอีกด้วย

ผู้วิจัยพบว่าชนเผ่าไท และชนกลุ่มน้อยในพื้นที่สูง มีส่วนช่วยสร้างสีสันให้กับกองกำลังของเวียดนามให้ไม่น้อยเนื่องจากลักษณะนิสัยของชาวไทที่เป็นคนรักความสนุกสนานทำให้การทำงานในกองทัพไม่เกิดความตึงเครียดมากเกินไปนัก ชนเผ่าไทมีประเพณี และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ รู้จักการเล่นดนตรี และการฟ้อนรำซึ่งสามารถช่วยสร้างความผ่อนคลายให้กับทหาร และผู้ใช้แรงงานในกองทัพของกองกำลังเวียดนามได้พอสมควร ผู้วิจัยพบว่าในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์การสู้รบที่เดียนเบียนฟู มีรูปของชนกลุ่มน้อยเผ่าไท และเผ่าต่างๆ กำลังฟ้อนรำ และเล่นดนตรีเพื่อแสดงให้กับทหารเวียดนามที่ได้ชมในช่วงเวลาพักรบเพื่อสร้างความผ่อนคลายให้กับทหารได้ในระดับหนึ่ง

ภาพประกอบ 40 หญิงสาวชาวไทกำลังฟ้อนรำในการเฉลิมฉลองชัยชนะศึกเดียนเบียนฟูที่มา พิพิธภัณฑ์การปฏิบัติเวียดนาม กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม

ผู้หญิงมีส่วนสำคัญที่ทำให้กองกำลังของฝ่ายเวียดนามสามารถเอาชนะฝรั่งเศสได้ หลังจากความพ่ายแพ้ที่เดียนเบียนฟู นายพลฝรั่งเศสได้กล่าวว่า เวียดนามชนะเพราะมีคนจำนวนมากที่เข้า

¹ เชนจู. (2521). เล่มเดิม. หน้า 303.

ร่วมในศึกเดียนเบียนฟูไม่ใช่แต่ผู้ชายเท่านั้นที่เป็นนักสู้ ผู้หญิงก็มีบทบาทร่วมต่อสู้ในศึกเดียนเบียนฟูด้วย

ภาพประกอบ 41 สตรีชาวไทยดำภายในกองกำลังเวียดนามกำลังดูแลทหารยามพักรบที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย ที่พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ศึกเดียนเบียนฟู ณ เมืองเดียนเบียนฟู สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 2006

ลิว ที เตวียต วัน (Luu Thi Tuyet van) กล่าวถึงบทบาทของผู้หญิงในศึกเดียนเบียนฟู ในบทความเรื่องความช่วยเหลือ และการทำศึกเดียนเบียนฟูของผู้หญิงเวียดนามไว้อย่างน่าสนใจว่า ในช่วงเวลาที่เกิดสงครามนั้น ผู้หญิงเวียดนามทำงานหนักมากเพราะรับผิดชอบทั้งครอบครัว และประเทศชาติไปด้วยพร้อมๆกัน มีผู้หญิงหลายคนที่เสียสละได้เข้ามามีส่วนร่วมในสงครามหลายยุทธภูมิที่เกิดขึ้นในเวียดนาม ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้กล่าวว่า ผู้หญิงเวียดนามมีส่วนช่วยเหลือที่สำคัญในศึกเดียนเบียนฟู คือ เรื่องการสร้างถนน เพราะถนนเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เวียดนามสามารถส่ง

อาวุธ และเสบียงไปยังแนวหน้าได้ ซึ่งหากว่าถนนไม่ดีการขนส่งก็จะดำเนินไปด้วยความล่าช้า และยากลำบาก ในการสร้างถนนไปยังเตียนเบียนฟูมีอุปสรรคที่หนักหนา นั่นคือ การโหมทิ้งระเบิดเพื่อต้องการโจมตีไม่ให้เวียดนามห์ตัดถนนไปยังเตียนเบียนฟูได้สำเร็จ ผู้หญิงเวียดนามต้องทำงานอยู่กับชาวศพคนตายแต่ก็ไม่ย่อท้อที่จะมุ่งหน้าสร้างถนนต่อไป นอกจากงานสร้างถนนแล้วผู้หญิงยังมีบทบาทสำคัญในกองทัพเพราะช่วยขนส่งลำเลียงเสบียงอาหาร อาวุธ และยารักษาโรคไปช่วยทหารในแนวหน้า และผู้หญิงชนกลุ่มน้อยของพื้นที่สงครามในภาคตะวันตกเฉียงเหนือต่างก็มีความกระตือรือร้นต่อการช่วยเหลือกองกำลังเวียดนามห์ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความช่วยเหลือด้านอาหาร ผู้หญิงชนกลุ่มน้อยจากเมืองไลเจิว ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวไทขาว มีความรู้ความชำนาญในเรื่องภูมิประเทศอย่างดี และได้มีการทำงานร่วมกับทหารเวียดนามห์โดยให้ความช่วยเหลือด้านการบอกทิศทาง และการเดินทางภายในป่าแถบนั้น ร่วมทำงานกับทหาร เช่น การสร้างกระท่อมไว้สำหรับผู้ที่บาดเจ็บจากการสู้รบ หรือชุดหลุมเพื่อเป็นที่หลบภัยจากระเบิด หนึ่งในตัวอย่างของผู้หญิงที่เสียสละ และให้ความช่วยเหลือเวียดนามห์ มีอายุมากกว่า 70 ปี โดยเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือทหารที่บาดเจ็บจากสงครามในภาคตะวันตกเฉียงเหนือ นอกจากนั้นยังมีผู้หญิงอีกสองคนที่เป็นอาสาสมัครช่วยในศึกเตียนเบียนฟู โดยให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร และให้การดูแลผู้บาดเจ็บ 230 คน ซึ่งหนึ่งในแม่เฒ่าที่ช่วยเหลือทหารเวียดนามห์เป็นชนเผ่าชาวไท เมืองแถงซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวไทดำ อาหารที่เธอช่วยเหลือทหารเวียดนามห์ให้รับประทานมีเพียงเกลือหนึ่งกระปุกที่มีอยู่ในบ้านเท่านั้นแต่เกลือก็สำคัญมากเพราะสามารถช่วยเพิ่มรสชาติอาหารให้นำรับประทานมากขึ้น และเมื่อถึงภาวะขาดสนก็สามารถรับประทานข้าวกับเกลือเพียงอย่างเดียวได้ ผู้หญิงชนกลุ่มน้อยในภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และครอบครัวได้ร่วมกันช่วยเหลือหลายสิ่งหลายอย่างไปยังแนวหน้าของศึกเตียนเบียนฟู เช่น จักรยาน เรือ ช้าง ม้า และข้าว ช่วงปี ค.ศ. 1951 – 1954 มีผู้หญิงถึง 1,000,000 คนที่เข้าร่วมในการรบบแบบกองโจร กล่าวได้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวผู้หญิงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างชาติเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ชายต้องออกไปรบ หน้าที่ทุกอย่างในบ้านล้วนอยู่ในความรับผิดชอบของผู้หญิงทั้งสิ้น^{1*}

¹ Luu Thi Tuyet Van. (2004). Phu nu Vietnam gop phan tao nen chien thang Dien Bien Phu ความช่วยเหลือ และการทำศึกเตียนเบียนฟูของผู้หญิงเวียดนาม. in. *Ky niem 50 nam Chien thang lich su Dien Bien Phu va cong cuoc doi moi, Phat trien dat nuoc (1954 – 2004) ครบรอบ 50 ปี ประวัติศาสตร์ศึกเตียนเบียนฟู และการพัฒนาเปลี่ยนแปลงประเทศ.* pp. 1 – 8.

* ผู้วิจัยได้มีโอกาสพำนักอยู่กับครอบครัวของชาวเวียดนาม ได้สังเกตพบว่าสังคมของชาวเวียดนามให้ความสำคัญต่อผู้หญิงมาก ดังจะเห็นได้จากในวันสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะวันสตรี พบเห็นผู้ชายจำนวนมากทั้งเด็กและผู้ใหญ่เข้าร้านดอกไม้เพื่อเลือกซื้อช่อดอกไม้ไปให้กับผู้หญิงในครอบครัว ทำให้ราคาช่อดอกไม้ในเวียดนามมีราคาไม่แพง และหาซื้อได้ง่าย

นายพลหวอ เงวียน ซำบได้ยกย่องวีรบุรุษสงครามที่กล้าหาญในการสละชีพในศึกเดียนเบียนฟูว่ามีชาวไทหนึ่งคนหนึ่ง อายุ 20 ปี ชื่อว่า ฮว่าง วัน โน (Hoang Van No) เป็นนักสู้ชนเผ่าไทที่ได้รับฉายาว่า นักสู้ดาบปลายปืนผู้กล้าหาญ โดยไม่มีวีรกรรมคือ ได้สังหารพลร่วมฝรั่งเศสโดยการกระโดดออกจากสนามเพลาะและได้ใช้ดาบปลายปืนของเขาแทงเข้าไปที่อกของกลุ่มต่อสู้ วีรกรรมของฮว่าง วัน โนเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักสู้เวียดมินห์คนอื่นๆผู้ซึ่งต่างกระโดดออกจากสนามเพลาะและโจมตีข้าศึกอย่างว่องไวด้วยดาบปลายปืน ในครั้งที่ 5 โนได้จู่โจมพลร่วมฝรั่งเศสในระยะไกล และศัตรูก็ตัวใหญ่กว่าเขามาก ทำให้มีทหารฝรั่งเศสหนีออกไปได้ และได้ยิง ฮว่าง วัน โนเสียชีวิตในขณะที่ดาบปลายปืนของเขาเสียบลึกลงในอกของทหารศัตรูอีกคน¹

นอกจากบทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนามจะมีส่วนช่วยเหลือกองกำลังเวียดมินห์แล้ว คนไทยจากประเทศไทยก็มีส่วนช่วยเหลือการสู้รบครั้งนี้ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ รัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ได้ให้ความช่วยเหลือต่อขบวนการกู้ชาติเวียดนาม รัฐบาลไทยให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านอาวุธ ยุทโธปกรณ์ และการอนุญาตให้ตั้งสำนักงานผู้แทนรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามประจำประเทศไทย รวมถึงการอนุญาตให้กองกำลังเหวียด เกี้ยว* ที่ต่อต้านฝรั่งเศสใช้แผ่นดินไทยเป็นที่พักพิงเพื่อกลับไปสู้รบกับฝรั่งเศสต่อไป² อาวุธที่รัฐบาลไทยให้ความช่วยเหลือถูกกล่าวถึงจากชลบุรี ไปยังฉะเชิงเทรา และนำขึ้นรถไฟไปยังพระตะบองเพื่อมอบให้กับเวียดนาม โฮจิมินห์ได้มีหนังสือขอบคุณนายปรีดี พนมยงค์ และแจ้งว่าอาวุธที่ได้จากรัฐบาลไทยสามารถประกอบขึ้นส่วนอาวุธได้ 2 กองพัน และขอตั้งชื่อกองพันนั้นว่า กองพันแห่งสยามซึ่งอยู่ในกองพลทหารราบที่ 307³

สรุป

บทบาทด้านต่างๆของชนเผ่าไทในเวียดนามในศึกเดียนเบียนฟูเป็นหนึ่งในความสำคัญทางด้านยุทธปัจจัยที่กองกำลังของฝรั่งเศส และกองกำลังของเวียดมินห์ต้องการมีในกองกำลังของตนเอง เนื่องจากการทำศึก และการสู้รบในพื้นที่สูงบริเวณภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และภาคเหนือของเวียดนาม ถูกจำกัดด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ทำให้การคมนาคมขนส่งจาก

¹ Vo Nguyen Giap. (2004). *op. cit.* p. 173.

* เหวียด เกี้ยว หมายถึง ชาวเวียดนามอพยพ หรือ ชาวเวียดนามโพ้นทะเล

² รัญญาทิพย์ ศรีพนา. (2548). *เหวียด เกี้ยว ในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ไทย – เวียดนาม*. หน้า 252.

³ ชิบ จิตนิยม. 50 ปีเดียนเบียนฟู. *รายงานข่าวพิเศษ*. สถานีโทรทัศน์ไอทีวี. 3 – 7 พฤษภาคม 2547. 18.30 – 19.00.

เมืองหลวงมายังพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปด้วยความยากลำบาก และทำให้เสียเวลา ดังนั้น ฝรั่งเศส และ เวียดนาม จึงตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรมนุษย์ซึ่งได้แก่ ชนเผ่าต่างๆในท้องถิ่นซึ่ง รวมถึงคนไทยในพื้นที่ด้วย

ประเด็นเรื่องบทบาทชนเผ่าไทยในศึกเดียนเบียนฟู มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยเผ่าไทยต้องเข้ามามีบทบาทในสงคราม และมีบทบาทที่สำคัญต่อประวัติศาสตร์ชาติเวียดนาม เช่น ประเด็นเรื่องภูมิรัฐศาสตร์ของสิบสองจุไทย การเป็นเจ้าของพื้นที่ และประเด็นเรื่องการเมืองภายในของดินแดนไทยในเวียดนาม ที่มีความขัดแย้งระหว่างผู้นำชาวไทยขาว กับชาวไทยดำ เป็นต้น ชนเผ่าไทยมีบทบาทในด้านต่างๆที่มีส่วนช่วยกองกำลังของฝรั่งเศส และเวียดนาม อากิ การเข้าร่วมรบ และการเป็นแรงงานขนส่งสิ่งของมายังสมรภูมิ รวมถึงการมีส่วนช่วยเหลือด้านเสบียงอาหารที่มีความจำเป็นต่อการบำรุงกองทัพในการสู้รบเป็นอย่างมาก

ชนเผ่าไทยจึงมีบทบาทสำคัญประการหนึ่งในศึกเดียนเบียนฟูดังที่นายพลหวอ เงวียน ซำบได้บอกกล่าวว่า ชัยชนะครั้งนี้ไม่ได้เป็นชัยชนะของชาวเวียดนามเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงทุกชนชาติที่ได้ร่วมในศึกครั้งนี้ ซึ่งหนึ่งในชนชาติที่เข้าร่วมในศึกเดียนเบียนฟูก็คือ ชนชาติไทย อย่างไรก็ตามภายหลังการสู้รบสิ้นสุดลง ชนเผ่าไทยได้รับผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในเวลาต่อมาดังจะได้อธิบายต่อไป

บทที่ 3

ผลกระทบของชนเผ่าไทภายหลังศึกเตียนเบียนฟู

ภายหลังจากศึกเตียนเบียนฟูสิ้นสุดในปี ค.ศ. 1954 ชนเผ่าไทซึ่งเป็นประชากรในพื้นที่การสู้รบทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม ทั้งในเมืองเตียนเบียนฟูเอง และในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงต่างได้รับผล และผลกระทบจากศึกเตียนเบียนฟูเป็นอย่างมาก กล่าวคือได้มีชนเผ่าต่างๆรวมทั้งชนเผ่าไทจำนวนมากบาดเจ็บ ล้มตาย และสูญเสียสมาชิกในครอบครัวจากภัยของการสู้รบที่ใช้เวลายาวนานถึง 8 ปี เหตุการณ์ภายหลังการสู้รบจึงเป็นช่วงเวลาแห่งความบอบช้ำ และความสับสนวุ่นวายเป็นอย่างมาก ชนเผ่าไทที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ครั้งนี้มีทั้งชาวบ้าน และทหารที่เข้าร่วมรบกับฝ่ายฝรั่งเศส หรือแม้กระทั่งผู้ที่สนับสนุนเวียดนามห์ต่างก็ไม่มีใครรู้ชะตากรรมตนเองว่าจะเป็นอย่างไรรต่อไป จะเห็นได้ว่าชนเผ่าไทมีทางเลือกไม่มากนัก คือ ต้องอยู่ที่บ้านเกิดเมืองนอนของตนเองต่อไปโดยยอมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเวียดนามห์ หรือการหนีภัยโดยอพยพไปสู่ดินแดนแห่งใหม่

ผู้วิจัยศึกษาผลกระทบของการสู้รบต่อชนเผ่าไทภายหลังศึกเตียนเบียนฟู จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าศึกเตียนเบียนฟูส่งผลกระทบต่อชนเผ่าไทในด้านต่างๆ ดังนี้คือ มีการเคลื่อนย้ายอพยพภัยสงครามไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนอื่น ส่วนกลุ่มที่เลือกตั้งถิ่นฐานในบ้านเมืองของตนก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน เนื่องจากรัฐบาลเวียดนามห์ได้ยกเลิกระบบการปกครองแบบเก่าของชนเผ่าไท แล้วจัดให้มีการปกครองแบบใหม่ภายใต้การปกครองในระบอบสังคมนิยมโดยรัฐบาลกลาง รวมถึงเกิดผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าไทอีกด้วย

การอพยพของชาวไทยภายหลังการสิ้นสุดศึกเตียนเบียนฟู ค.ศ.1954

ภายหลังจากการพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสที่ศึกเตียนเบียนฟูส่งผลกระทบต่อชาวไทยที่อยู่ฝ่ายฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีทหารชาวไทยจำนวนมากพร้อมทั้งครอบครัว และชาวบ้านที่เข้าร่วมในกองทัพฝรั่งเศส ได้ตัดสินใจหนีภัยจากเวียดนามห์โดยหลบหนีไปยังชายแดนทางทิศตะวันตกเพื่อมุ่งหน้าสู่ประเทศลาวจำนวนหนึ่ง และบางส่วนของอพยพออกจากเตียนเบียนฟูได้กระจายออกไปยังภูมิภาคอื่นของเวียดนาม เช่น การอพยพลงไปยังดินแดนตอนใต้ เนื่องจากมีชาวไทยดำบางส่วนไม่ชอบ

คอมมิวนิสต์เวียดนามห์* ส่วนพวกชาวไทยที่อพยพเคลื่อนย้ายเข้าไปในประเทศลาวซึ่งประกอบด้วย กลุ่มทหาร และชาวบ้านประมาณ 1,400 คน ส่วนหนึ่งได้ถูกกองกำลังของเวียดนามห์ซุ่มสังหาร¹ แต่ยังมีชนเผ่าไทจำนวนหนึ่งสามารถเดินทางสู่ประเทศลาวได้เป็นผลสำเร็จ ในครั้งแรกพวกเขาได้เข้ามาอยู่ที่แขวงเชียงขวางของประเทศลาว ในครั้งนั้นทางราชการแขวงเชียงขวางจัดที่อยู่ให้ที่บ้านนางาม ซึ่งภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาจึงทำให้ไม่มีที่ดินเพียงพอสำหรับการจัดสรรให้ทำมาหากิน ต่อมา ชาวไทกลุ่มนี้จึงย้ายมาอยู่ที่บ้านอีไลซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองเวียงจันทน์ประมาณ 20 กิโลเมตร

ชุมชนชาวไทยในลาวได้ตั้งหลักแหล่ง โดยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ชาวไทรุ่นต่อมาได้ประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น รับราชการเป็นทหาร และพลเรือน เป็นพ่อค้า หรือบางคนมีโอกาสเดินทางไปศึกษาที่ต่างประเทศ ชาวไทเหล่านี้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เวียงจันทน์เป็นเวลาประมาณ 20 ปี² จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1965 ภายหลังจากที่รัฐบาลฝ่ายซ้ายขึ้นครองอำนาจเด็ดขาดในประเทศลาว และได้มีการนำเอาลัทธิคอมมิวนิสต์มาใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ โดยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเวียดนามเหนือ การปกครองในลัทธิใหม่ได้นำมาซึ่งความเดือดร้อนแก่ประชาชนชาวลาวเป็นอย่างมาก เช่น การให้ประชาชนเสียสละทรัพย์สินสมบัติของตนให้เป็นของรัฐบาลทั้งหมด การแบ่งแยกครอบครัว การจับข้าราชการ และบุคคลสำคัญไปสังฆมน การใช้ทหารลาว และทหารเวียดนามเหนือเข้าโจมตีชาวเขาเผ่าแม้ว สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุให้ข้าราชการทหาร ตำรวจ และประชาชนในประเทศลาวพยายามหนีเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นตามลำดับรวมทั้งเผ่าไทดำ ไทหนุง ลาว เวียดนาม และชาวเขาเผ่าแม้ว³ บรรดาชาวไทยที่ให้การสนับสนุนสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามในอินโดจีนจำนวนมากต่างหวาดกลัวภัยคอมมิวนิสต์จึงพากันอพยพเคลื่อนย้ายครอบครัวจากประเทศลาวเข้ามาสู่ประเทศไทย ในครั้งนั้นรัฐบาลไทยได้จัดให้ชาวไทยดำอยู่ที่ศูนย์ผู้อพยพร่วมกับชาวลาวที่จังหวัดหนองคาย มีชาวไทยดำประมาณสามพันถึงสี่พันคนแต่รัฐบาลไทยไม่ให้สิทธิ์การลี้ภัยทางการเมืองอย่างถาวรต่อกลุ่มผู้อพยพ⁴ เนื่องจากการอพยพหนีภัยคอมมิวนิสต์เข้ามาพำนักอยู่ในราชอาณาจักรไทยของชาวลาว กัมพูชา

---

* ในสมัยที่ไทยส่งทหารไปช่วยรัฐบาลเวียดนามได้รบกับเวียดนามเหนือเมื่อครั้งสงครามต่อต้านครั้งที่ 2 ระหว่างเวียดนามเหนือกับสหรัฐอเมริกา ทหารไทยได้พบกับชุมชนชาวไทยดำซึ่งตั้งชุมชนอยู่ที่อำเภอดงเหี้ย จังหวัดดำหลัด ม.บุษราได้บันทึกไว้ว่าพี่น้องชาวไทยดำต่างตื่นตื่นที่ได้เจอกับทหารไทย และได้เล่าว่าเดิมพวกเขาเป็นชาวเมืองแกลง หรือ เดียนเบียนฟู แต่เนื่องจากไม่ชอบคอมมิวนิสต์จึงอพยพหลบหนีภัยลงมาอยู่อาศัยในเวียดนามใต้เป็นจำนวนหลายพันคน...จาก ม.ศรีบุษรา. (2522). *ไทยดำรำพัน*. หน้า 134.

¹ มาเซียล ดัสเซ; และ ไพซุรย์ ดัสเซ. (2519). *เล่มเดิม*. หน้า 64.

² *แหล่งเดิม*. หน้า 49.

³ กระทรวงมหาดไทย. (2523). *ผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย*. หน้า 44 – 45.

⁴ www.iowatscouncil.org/program/folk-and-traditional-arts/iowa-roots/season-one/houng-baccam.shtml

และเวียดนามใต้ในขณะนั้นมีจำนวนหลายแสนคน จึงเกิดผลกระทบกระเทือนต่อประชาชน และรัฐบาลไทยทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ตลอดจนความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งปัญหาการดูแลผู้อพยพเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ประเทศไทยเป็นเพียงประเทศกำลังพัฒนาดังนั้นการดูแลผู้อพยพจากอินโดจีนจึงเป็นภาระที่หนักสำหรับรัฐบาลไทย รัฐบาลไทยจึงได้พยายามดำเนินการจัดส่งผู้อพยพกลับภูมิลำเนาเดิม รวมทั้งได้ติดต่อกับประเทศต่างๆ เพื่อขอให้ช่วยรับผู้อพยพเหล่านี้ไปอาศัยอยู่ในประเทศของตน¹

ในบรรดาผู้อพยพชาวไทยในค่ายผู้อพยพที่จังหวัดหนองคายได้มีการแบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มที่ประสงค์จะเดินทางกลับไปประเทศลาวซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเผ่าไทอื่นๆมากกว่าไทดำ และกลุ่มไทดำที่ต้องการเดินทางต่อไปในประเทศที่สาม อาทิ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา แคนาดา และออสเตรเลีย ทว่าชาวไทยดำในกลุ่มนี้เป็นผู้มีความรู้หรือความสามารถทำให้มีผู้ติดต่อรับไปทำงานครอบครัวชาวไทยดำที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทยได้ขอที่ดินทำกินกับรัฐบาลไทย และตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดหนองคายต่อไป²

สำหรับการลี้ภัยทางการเมืองของชาวไทยไปยังประเทศที่สาม ผู้วิจัยได้ติดตามข้อมูลพบว่ามีชุมชนของชาวไทยดำที่อพยพจากภัยสงครามเวียดนามส่วนหนึ่งได้มาตั้งถิ่นฐานที่เมืองเดมวง (Des Moines) รัฐไอโอวา (Iowa) ประเทศสหรัฐอเมริกา นับเป็นชุมชนไทดำในสหรัฐอเมริกาที่มีข้อมูล และมีระบบการจัดการชัดเจนที่สุด ปัจจุบันชาวไทยดำที่อยู่ในเมืองเดมวงได้มีการรวมตัวกันเป็นองค์กรเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมชาวไทยดำสำหรับผู้สนใจ และสำหรับชาวไทยดำรุ่นหลัง

¹ กระทรวงมหาดไทย. (2523). *เล่มเดิม*. หน้า 153 – 157.

² ม.ศรีบุษรา. (2522). *เล่มเดิม*. หน้า 49 – 50.

ผู้ที่มีบทบาทในกลุ่มผู้อพยพชาวไทยในสหรัฐอเมริกา คือ เอื่อง บักคำ (Houng Baccam) ซึ่งเป็นหนึ่งในชาวไทยที่อพยพไปยังสหรัฐอเมริกาได้เป็นตัวแทนของชาวไทยในรัฐไอโอวาทำงานอยู่ในสำนักงานให้บริการผู้ลี้ภัยของรัฐไอโอวา (Iowa bureau of refugee service)* เขาได้เล่าเรื่องราวส่วนตัวก่อนเดินทางมายังสหรัฐอเมริกาไว้ดังนี้

เอื่อง บักคำได้เกิดในหมู่บ้านหนึ่งของเมืองเปียง (Muong Pieng) จังหวัดเซินลาซึ่งเป็นหนึ่งในรัฐไทที่อยู่ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม หรือทางทิศใต้ของเมืองเดียนเบียนฟู ในปี ค.ศ. 1940 ต่อมาในปีค.ศ. 1952 ขณะที่เวียดนามกำลังทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศส ในเวลานั้นฝ่ายกองกำลังของเวียดมินห์ก็ได้ยึดครองพื้นที่ต่างๆมากมายในภาคเหนือ และภาคตะวันตกเฉียงเหนือ เวียดมินห์ได้บังคับให้ครอบครัวของเขาย้ายออกไปจากบ้านเกิด เอื่อง บักคำ ได้ถูกแยกจากพ่อแม่ เขาและพี่สาวถูกส่งขึ้นเครื่องบินเพื่อเดินทางไปยังกรุงฮานอยพร้อมกับผู้อพยพคนอื่นๆอีกเป็นจำนวนนับร้อยคน ต่อมาเขาได้พบกับพ่อแม่อีกครั้งในค่ายผู้อพยพ จากนั้นเขาและคนอื่นๆก็ได้อพยพเคลื่อนย้ายอีกบ่อยครั้งจนกระทั่งสุดท้ายได้อาศัยอยู่ในบริเวณวัดร้างแห่งหนึ่งในเวียดนาม ที่นั่นเอื่อง บักคำ และผู้อพยพคนอื่นๆได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ถึง 2 ปี มีการตั้งชุมชนขนาด 200 หลังคาเรือน มีโรงเรียนที่ดำเนินการสอนโดยนักบวชคาทอลิก จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1954 ซึ่งเป็นปีที่เวียดมินห์สามารถเอาชนะฝรั่งเศสในขั้นเด็ดขาดที่ศึกเดียนเบียนฟู ชาวไทจำนวนมากเดินทางอพยพเคลื่อนย้ายอีกครั้งไปยังประเทศลาว ซึ่งตรงกับเรื่องราวที่ ม.บุษราได้รับการถ่ายทอดจากชาวไทยที่อพยพในศูนย์ผู้อพยพจากประเทศลาวที่จังหวัดหนองคาย

เอื่อง บักคำกล่าวว่า การอพยพไปยังประเทศลาวได้ใช้เส้นทางที่เต็มไปด้วยภูเขา เป็นการเดินทางที่ลำบากมาก เนื่องจากในบริเวณหุบเขานั้นอุณหภูมิลดต่ำลงมากจนทำให้การเดินทางเป็นไปด้วยความยากลำบาก รัฐบาลลาวได้มอบที่ดินทำกินให้กับชาวไทยที่เมืองเวียงจันทน์ชาวไทยจึงได้ตั้งรกรากอยู่ที่นี้ประมาณ 20 ปี แต่เมื่อคอมมิวนิสต์สามารถครอบครองอินโดจีนได้ ทำให้สถานการณ์การเมืองภายในประเทศลาวย่ำแย่มากขึ้น เนื่องจากชาวไทยจำนวนมากเกรงว่าจะถูกปราบปรามจากกองกำลังของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ดังนั้นชาวไทยอีกกว่า 3,500 คนจึงได้ลี้ภัยทาง

---

* สำนักงานให้บริการผู้ลี้ภัยของรัฐไอโอวา (Iowa Department of Human Service bureau of refugee service) เป็นโครงการของผู้ว่าการรัฐโรเบิร์ต เรย์ เพื่อต้องการช่วยเหลือผู้อพยพชาวอินโดจีนถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากชาวเมืองไอโอวามากนักในระยะแรก แต่เรย์ก็ไม่ย่อท้อในการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ลี้ภัยจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มายังรัฐไอโอวา การดำเนินงานระยะแรกมีการลงข่าว และโฆษณามากมายเพื่อระดมกำลังความช่วยเหลือจากประชาชนชาวไอโอวาในการให้ความสนับสนุนกลุ่มผู้อพยพชาวไทย และในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1975 เครื่องบินสามลำแรกก็ได้เดินทางมาถึงรัฐไอโอวาพร้อมผู้อพยพชาวไทยกลุ่มแรกจำนวน 300 คน ข้อมูลจาก www.dhs.state.ia.us/refugee/bureau/history.asp

การเมืองอีกครั้ง ในครั้งนี้ชาวไทดำมีจุดหมายต่อมาก็คือ การเข้ามาขอความช่วยเหลือในประเทศไทย เอื่อง บักคำเป็นหนึ่งในผู้นำชาวไทดำที่ดำเนินการอพยพชาวไทมายังประเทศไทย การอพยพครั้งนี้ใช้เวลาประมาณสี่ถึงห้าเดือน ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือแบบถาวร แต่ชาวไทจำนวนมากไม่ต้องการเดินทางกลับไปยังประเทศลาวอีกแล้ว เพราะชาวไทดำหนีคอมมิวนิสต์มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952 และก็เหนื่อยล้าเป็นอย่างมาก ขณะนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาได้แสดงความประสงค์ที่จะรับผู้อพยพชาวไทจำนวนหนึ่งไปตั้งถิ่นฐาน โดยผู้ว่าการรัฐไอโอวาขณะนั้นคือ นายโรเบิร์ต เรย์ (Robert Ray's) เสนอรับผู้อพยพไปยังสหรัฐอเมริกาโดยแบ่งชาวไทดำออกเป็นสองกลุ่มในการเดินทาง และในหนึ่งกลุ่มมีชาวไทดำจำนวน 300 คน เอื่อง บักคำ และคนอื่นได้ขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาให้ครอบครัวชาวไทดำมีการรวมตัวกันเป็นชุมชนได้ นอกจากบทบาททางการเมืองแล้ว เอื่อง บักคำ ได้ส่งเสริมจารีตประเพณีของชาวไทดำ เช่น ในการเล่นดนตรี และการฟ้อนรำ เอื่อง บักคำ กล่าวว่า ก่อนที่ชาวไทดำจำนวนหนึ่งจะอพยพออกมาจากบ้านเกิดเมืองนอนของตน ชาวไทในเวียดนามมีการฟ้อนรำในท้องถิ่นต่างๆทั้งหมด 36 ชุด การฟ้อนรำนี้มีมาตั้งแต่ 200 – 300 ปีมาแล้ว ถึงแม้จะอยู่ในค่ายของผู้อพยพแต่ชาวไทดำก็พยายามถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม การฟ้อนรำ การขับร้อง และการเล่นดนตรีให้กับเด็กรุ่นใหม่เสมอ กลุ่มผู้อพยพชาวไทรู้ดีว่าเป็นการยากที่จะสนับสนุนประเพณีวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งประเพณีบางอย่างที่ยังเหลืออยู่ก็ได้ทำกันภายในกลุ่มผู้สนใจเท่านั้น ดังนั้นเมื่อไม่มีใครสนใจให้การอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม เอื่อง บักคำจึงได้เรียนการเล่นเครื่องดนตรีดิง ตาว (T'ing T'ao) ซึ่งเป็นเครื่องดีดที่ทำจากไม้เลื้อยชนิดหนึ่งรูปทรงคล้ายน้ำเต้า ให้เสียงดังกังวาน เล่นคล้ายกับกีตาร์ มี 2 สาย และมีคอยาว ดิง ตาวจะใช้เล่นคู่กับการฟ้อนรำ โดยชายหนุ่มจะเล่นระหว่างที่เกี่ยวพาราสิทิงสาว ซึ่งตัวของเอื่อง บักคำเองก็ได้ร่วมส่งเสริม และมีส่วนร่วมในการแสดงประเพณีการฟ้อนรำ¹ การทำงานร่วมกับรัฐเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของชาวไทดำในสหรัฐอเมริกา เอื่อง บักคำมีอาชีพเป็นครูสอนดนตรี และฟ้อนรำด้วย

ชุมชนชาวไทดำในรัฐไอโอวา มีโครงการที่จะสร้างหมู่บ้านคนไทยซึ่งเป็นโครงการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทดำเพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ และวิถีชีวิตแบบไท ซึ่งแม้ว่าชนเผ่าไทรุ่นใหม่ที่เกิดในสหรัฐอเมริกาจะมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมอเมริกันสมัยใหม่บ้างแล้วก็ตาม

¹ [www.iowatscouncil.org/program/folk-and-traditional-arts/iowa-roots/season-one/houng-](http://www.iowatscouncil.org/program/folk-and-traditional-arts/iowa-roots/season-one/houng-baccam.shtml)

ภาพประกอบ 42 การเฉลิมฉลองเนื่องในวันปีใหม่ของชาวไทยในรัฐไอโอวา สหรัฐอเมริกา
ที่มา <http://acbsia.tripod.com/taicommunity/index.html>

โครงการก่อสร้างหมู่บ้านวัฒนธรรมของชาวไทยจะถูกสร้างขึ้นบริเวณสวน เอ็ม แอล คิง จูเนียร์ (M.L.King Jr.) ในเมืองเดมวอง โครงการของชาวไทยที่ต้องการแสดงถึงวัฒนธรรมของตนเองต่อผู้ที่สนใจมีดังนี้เช่น

1. การสร้างซุ้มประตูทางเข้าหมู่บ้าน เพราะในอดีตชุมชนชาวไทยในแต่ละหมู่บ้านจะมีซุ้มประตูไว้เพื่อป้องกันการบุกรุกจากคนภายนอก และเป็นสถานที่ต้อนรับแขก มีการล้อมรอบอาณาเขตชุมชนด้วยรั้วต้นไม้

2. ภายในหมู่บ้านวัฒนธรรมมีการก่อสร้างพื้นที่สำหรับดำเนินกิจกรรมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์สำหรับคนไทย เช่น การจัดงานแต่งงานของคนไทย หรือ การเฉลิมฉลองต่างๆ ส่วนในวันธรรมดาจะใช้

พื้นที่เป็นสำนักงาน พิพิธภัณฑ์ ร้านขายของที่ระลึก ห้องสมุด ชั้นเรียนภาษา และวรรณกรรม การฟ้อนรำ และทำอาหารเป็นต้น

3. การใช้พื้นที่บริเวณสวนที่มีต้นไม้อยู่เดิมของสวนเอ็ม แอล คิง จูเนียร์ ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ป่าศักดิ์สิทธิ์ดังเช่นในหมู่บ้านของชาวไทยในอดีตที่แต่ละชุมชนจะมีพื้นที่ป่าศักดิ์สิทธิ์ไว้สำหรับวิญญานบรรพบุรุษ เพราะชาวไทยดำมีความเชื่อว่าป่าศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้านเป็นที่อยู่อาศัยของบรรพบุรุษ ทุกคนในชุมชนต่างให้ความเคารพยำเกรงและไม่รุกร้าล่วงเกินพื้นที่บริเวณนี้

4. ครอบครัวชาวไทยจำนวน 12 ครอบครัวต้องการสร้างบ้านพักในบริเวณทางใต้ของสวนเอ็ม แอล คิง จูเนียร์ ซึ่งพวกเขาจะสร้างบ้านเป็นแบบสมัยใหม่ แต่ประตู หรือระเบียงบ้านจะสร้างเป็นแบบไท เพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมไท

5. พื้นที่นอกจากนี้จัดเป็นการแสดงการทำนาปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ และการจัดนิทรรศการมีการปลูกพืชผัก และดอกไม้จากเอเชีย นักท่องเที่ยว และผู้มาเยี่ยมเยียนจะได้ร่วมสนุกในกิจกรรมต่างๆ ภายในหมู่บ้าน

นอกจากโครงการก่อสร้างหมู่บ้านวัฒนธรรมแล้ว ชุมชนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ยังมีการก่อตั้งกองทุนเพื่อรับบริจาคเงินจากชาวไทยดำทั่วโลก โครงการต่างๆของชาวไทยดำในรัฐไอโอวา มีประโยชน์ในด้านวัฒนธรรม และแผนการทางการศึกษา ประชาชนจากทุกรัฐในสหรัฐอเมริกาสามารถเดินทางมายังรัฐไอโอวาเพื่อการศึกษา การทำวิจัย และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับชาวไทยดำเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน¹

ผลจากศึกเตียนเบียนฟูทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายอพยพของคนในพื้นที่เกิดการสู้รบ ซึ่งมีชนเผ่าไทจำนวนหนึ่งตัดสินใจอพยพหนีมาตั้งถิ่นฐานใหม่ เช่น ไนลาว และเวียดนามใต้ และต้องอพยพเคลื่อนย้ายอีกครั้งภายหลังจากอินโดจีนอยู่ภายใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ทั้งหมด กลุ่มผู้อพยพจากประเทศลาวซึ่งรวมทั้งกลุ่มชนเผ่าไทที่เคยหนีจากศึกเตียนเบียนฟู ก็ได้ลี้ภัยสงครามเข้ามายังประเทศไทย จากนั้นจึงเดินทางต่อไปยังประเทศที่สาม อาทิ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ และออสเตรเลีย เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องมาจากรัฐบาลไทยไม่สามารถให้สิทธิการลี้ภัยถาวรได้

¹ <http://acbsia.tripod.com/taicommunity/id17.html>

ชนเผ่าไทภายใต้การปกครองของรัฐบาลเวียดนาม

สถานการณ์ภายหลังสิ้นสุดศึกที่เดียนเบียนฟูอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อนั้นมีความสับสนวุ่นวายเป็นอย่างมาก รัฐบาลเวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์ต้องผิดหวังเนื่องจากการเจรจาตกลงในสนธิสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1954* ไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ เพราะพันธมิตร คือ จีน และโซเวียต ไม่ให้การสนับสนุนเรื่องการรวมชาติของเวียดนาม ผลของข้อตกลงในสนธิสัญญาเจนีวาทำให้เวียดนามต้องถูกแบ่งเป็นสองส่วนอีกครั้งโดยการใช้เส้นขนานที่ 17 แบ่งเขตประเทศเวียดนามออกเป็นเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ โดยกำหนดจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 2 ปี และให้ฝรั่งเศสก็ถอนกองกำลังทั้งหมดออกจากเวียดนาม แต่สหรัฐอเมริกา ยังไม่ได้ยอมรับข้อตกลงเจนีวา จึงทำให้ในเวลาต่อมาสงครามต่อต้านครั้งที่ 2 ได้เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1954 – 1975 แต่เปลี่ยนคู่ต่อสู้จากฝรั่งเศสเป็นสหรัฐอเมริกาแทน

ผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่งต่อชนเผ่าไท คือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองชนเผ่าไทกลุ่มที่ยังคงตั้งถิ่นฐานอยู่ในเวียดนามต้องยอมรับระบอบการปกครองแบบใหม่ภายใต้การปกครองจากรัฐบาลเวียดนามเหนือ ภายหลังจากที่เวียดนามเหนือสามารถยึดครองพื้นที่ในภาคเหนือได้ทั้งหมด ดินแดนไทในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามก็ถูกจัดการปกครองแบบใหม่

รัฐบาลเวียดนามเหนือได้มีการจัดเขตการปกครองพื้นที่ชนกลุ่มน้อยในภาคตะวันตกเฉียงเหนือใหม่ เรียกว่า เขตปกครองตนเองไท – แม้ว (Khu Tu Tri Thai – Meo) มีเมืองไทที่ถูกรวมใน

* สาระสำคัญของสนธิสัญญาเจนีวาประกอบไปด้วย

1. ให้มีการหยุดยิงในเวียดนาม ลาว และกัมพูชา และให้มีคณะกรรมการระหว่างประเทศเพื่อควบคุมดูแลกิจการดังกล่าว
  2. ควบคุมดูแลการจัดการให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในลาว และกัมพูชาภายในปี ค.ศ. 1955 โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง
  3. ห้ามมิให้กองทหารต่างชาติเข้ามาตั้งในเวียดนาม ลาว และกัมพูชา
  4. ห้ามมิให้เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ทำข้อตกลงทางทหารกับต่างประเทศ
  5. ให้ใช้เส้นขนานที่ 17 แบ่งเขตเวียดนามเป็นสองส่วนชั่วคราว
  6. ให้ทุกฝ่ายที่เข้าร่วมประชุมเคารพในหลักการเรื่องเอกราช และบูรณภาพทางดินแดนของเวียดนาม โดยจัดให้มีการเจรจาระหว่างเวียดนามเหนือกับเวียดนามใต้เพื่อเตรียมการเลือกตั้งนับตั้งแต่วันที่ 20 กรกฎาคม ค.ศ. 1955 และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1956
  7. จัดทำข้อตกลงเรื่องการถอนทหารฝรั่งเศสออกจากเวียดนาม ลาว และกัมพูชา
- อ้างอิงจาก สุต จอนเจดิสิน. (2544). *เล่มเติม*. หน้า 202.

เขตปกครองนี้ได้แก่ เมืองล่อ เมืองสาบ เมืองเต็ก เมืองวาด เมืองมวก เมืองลา เมืองม่วย เมืองกวาง เมืองแกง เมืองไล เมืองแต้ เมืองสอ เมืองถาน เมืองน้ำมา เมืองสิงโห และ เมืองตัวจั่ว¹

เขตปกครองไทย – แม้วแบ่งการบริหารการปกครองออกเป็น

1. หัวหน้าเขตปกครอง (Chu Tich Khu) คือ ชาววันมิงห์ ซึ่งเดิมเป็นเจ้าของเมืองสาบ
2. เลขาธิการพรรคประจำเขตตะวันตกเฉียงเหนือ (Bi Thu Khu Uy Tay Bac) เป็นชาวเวียดนาม

ในปี ค.ศ. 1956 รัฐบาลเวียดนามได้เปลี่ยนชื่อเขตนี้เป็น เขตปกครองตนเองภาคตะวันตกเฉียงเหนือ (Khu Tu tri Tay Bac) เนื่องจากบริเวณเขตปกครองตนเองไท – แม้วนี้มีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอีกหลายกลุ่ม โดยเขตการปกครองแบ่งออกเป็น 3 จังหวัดใหญ่ๆ คือ

1. จังหวัดเหยีโหละ ได้แก่ เมืองบักเอียน และ 4 อำเภอ คือ ถานเอวียน วันเจิ่น หมู่ก่าง จ้าย และฟูเอียน
2. จังหวัดเซินลา ได้แก่ อำเภอมือกเจิว เอียนเจิว มายเซิน ชงม่า เซินลา และถ่านเจิว
3. จังหวัดไลเจิว ประกอบด้วย อำเภอต่างๆดังนี้ เตียนเปียนฟู เมืองไล เมืองแต้ เมืองสอ และตัวจั่ว

ในปี ค.ศ. 1975 รัฐบาลเวียดนามยกเลิกเขตปกครองตนเอง คงแบ่งการปกครองเป็นระดับจังหวัดเท่านั้น และยังได้ยุบจังหวัดเหยีโหละลงด้วย ดังนั้นจึงเหลือเพียง 2 จังหวัด คือ เซินลา และไลเจิว เขตอำเภอต่างๆของจังหวัดเหยีโหละก็ถูกจัดแบ่งใหม่ คือ

1. เมืองฟูเอียน และบักเอียน ให้ขึ้นกับจังหวัดไลเจิว
2. ถานเอวียน หมู่ก่างจ้าย วันเจิ่น ให้ขึ้นกับจังหวัดฮวางเลี่ยนเซิน ซึ่งตั้งขึ้นโดยรวมบางส่วนของหล่าวกาย เอียนบ้าย และเหยีโหละ

ต่อมาในปัจจุบันรัฐบาลได้จัดแบ่งอำเภอต่างๆนี้ใหม่ ให้ขึ้นอยู่กับจังหวัดเอียนบ้าย คือ หมู่ก่างจ้าย และวันเจิ่น มีฐานะเป็นอำเภอของจังหวัดเอียนบ้าย ซึ่งประกอบด้วย ลูกเอียน เอียนบิงห์ วันเอียน เจิ่นเอียน ตรัมตาว ทิซ้าเอียนบ้าย และทิซ้าเหยีโหละ ดังนั้นในจังหวัดเอียนบ้าย จึงมีดินแดนที่เคยเป็นเมืองของคนไท คือ อำเภอวันเจิ่น และทิซ้าเหยีโหละ

คนไทยในภาคตะวันตกเฉียงเหนือกระจายกันตั้งบ้านเรือนในเขตจังหวัดต่างๆทั้งหมด 7 จังหวัด คือ เห่งอาน ทานห์ฮวา ฮวาบิ่งห์ เซินลา ไลเจิว หล่าวกาย และเอียนบ้าย จังหวัดที่มีคนไทยอยู่มากที่สุด คือ เซินลา และไลเจิว

¹ ภัททิยา ยิมเรวัต. *เล่มเดิม*. หน้า 192 – 193.

ถิ่นที่อยู่ของคนไทแต่เดิมเรียกว่าเมืองนั้น ส่วนใหญ่จะมีฐานะเป็นอำเภอในปัจจุบันนี้ และเปลี่ยนชื่อเป็นภาษาเวียดนาม เช่น วันเจิ่น เอียนเจิว มายเซิน ถ่วนเจิว เป็นต้น การแบ่งเขตการปกครองของเวียดนามในปัจจุบันแบ่งเป็น¹

- บ่าน หรือ หล่าง (Ban หรือ Lang) คือ หมู่บ้าน
- เฟื่อง (Phuong) คือ เขต
- สา (Xa) เทียบได้กับระดับตำบล
- เฮวียน (Huyen) เทียบได้กับระดับอำเภอ มีศูนย์กลาง เรียกว่า เฮวียน (Huyen) หรือ ที่ (Thi) ที่สา (Thi Xa) หรือ ที่จั้น (Thi Tran)
- ดิ่ง (Tinh) คือ จังหวัด หรือบางครั้ง เรียกว่า แทงห์ โฟ (Thanh Pho)
- จุงเอื่อง (Trung Uong) หรือ จินฟู (Chinh phu) คือ รัฐบาลกลาง

การบริหารการปกครองแต่ละระดับมีหัวหน้าเรียกว่าจู้ติก (Chu Tich) ตำแหน่งผู้ช่วยเรียกว่า ผอจู้ติก (Pho chu tich) และตัวแทนคณะกรรมการพรรค เรียกว่าบีทือ (Bi Thu) ประจำในแต่ละระดับด้วย ส่วนหัวหน้าในระดับหมู่บ้านจะเรียกว่าเจื่องบ่าน (Truong Ban) ซึ่งโดยทั่วไปจะมีผู้ช่วย 1 หรือ 2 คนขึ้นอยู่กับขนาดของหมู่บ้าน และจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำหมู่บ้านเรียกว่า กงอาน (Cong an) ประมาณ 1 หรือ 2 คนเพื่อดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้านด้วย

ศึกเตียนเบียนฟู และการสู้รบหลายครั้งในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม ส่งผลให้ชนเผ่าไทในเวียดนามเข้ามามีส่วนร่วมในการสู้รบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากเป็นที่อยู่ในพื้นที่เหล่านั้น ผลจากการสู้รบส่งผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตของชาวไทเป็นอย่างมาก ทั้งไทขาว และไทดำ รวมถึงชนเผ่าไทกลุ่มอื่นๆ ในการดำเนินชีวิตในระยะเวลาต่อมา ถึงแม้ว่าในงานวิจัยชิ้นนี้จะได้กล่าวไว้ว่าบทบาทของชาวไทในศึกเตียนเบียนฟูนั้นมีชาวไทขาวให้การสนับสนุนกองทัพฝรั่งเศสเป็นจำนวนมาก และในขณะเดียวกันชาวไทดำก็ให้การสนับสนุนกองกำลังของฝ่ายเวียดมินห์ แต่เมื่อการสู้รบสิ้นสุดกลับพบว่าการอพยพของชาวไทไปยังพื้นที่หรือดินแดนอื่นไม่ได้ขึ้นกับข้อจำกัดทางเผ่าพันธุ์ของข้อมูลข้างต้นนัก ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการจัดการปกครองของรัฐบาลเวียดมินห์ต่อชุมชนชาวไทและชนกลุ่มน้อยทั้งหมดในภาคตะวันตกเฉียงเหนือภายหลังศึกเตียนเบียนฟู ไม่ได้มีการแบ่งแยกว่าชนเผ่าไทนั้นจะเป็นไทกลุ่มใด หากยอมรับอำนาจของรัฐบาลแล้วก็สามารถตั้งถิ่นฐานต่อไปได้ รวมถึงเยาวชนชาวไทได้รับการศึกษาแบบใหม่จากเวียดมินห์ทั้งหมด และระบบการเมืองการปกครองแบบศักดินาดั้งเดิมของชาวไทได้ถูกทำลายลงไปเช่นกัน ดังนั้นในกลุ่มผู้อพยพชาวไททั้งหมดที่ต้องการออกนอกประเทศเวียดนามก็จะมีทั้งกลุ่มชาวไทดำ ไทขาว และกลุ่มคนอื่นๆปะปน

¹ แหล่งเดิม. หน้า 194.

กันไป ซึ่งอาจเรียกว่า เป็นกลุ่มคนที่ไม่ยอมรับอำนาจการปกครองของเวียดนามห์ หรืออาจจะพูดได้อีก
 อย่างหนึ่งว่า บทบาทของชนเผ่าไทในศึกเดียนเบียนฟูนั้นเกิดจากทางเลือกที่ต้องการเพียงความอยู่
 รอดของชนเผ่าไทเท่านั้น ไม่ได้เกิดจากอุดมการณ์ที่ต้องการทำสงครามมากนัก ชนเผ่าไทแท้จริงเป็น
 เพียงกลุ่มชาวไร่ชาวนาธรรมดาที่ไม่มีความรอบรู้เรื่องภายนอกมากนัก ดังนั้นพวกเขาจึงเป็นเพียง
 ชาวบ้านที่ถูกสถานการณ์ชักนำให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในศึกเดียนเบียนฟูเพื่อสนับสนุนในการสู้รบ
 ให้กับกองกำลังของชาติที่มีอำนาจเหนือกว่าชนเผ่าของตนมากกว่า ซึ่งชนเผ่าไททั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่
 ยึดครองของฝรั่งเศส และเวียดนามห์ แต่อย่างไรก็ตามชนเผ่าไทสามารถให้ความช่วยเหลือกองทัพของ
 ทั้งสองฝ่ายเช่นเดียวกับชนเผ่าอื่นแต่ภายหลังการสู้รบสิ้นสุดคนไทกลุ่มใดหากไม่ชอบเวียดนามห์ก็จะ
 โดนปราบปรามทั้งหมด ดังนั้นในกลุ่มผู้อพยพจึงไม่ได้มีการแบ่งว่าเป็นไทกลุ่มใด และกลุ่มชาวไทที่
 เลือกอยู่ในบ้านเกิดตนเองต่อไปก็ไม่ได้มีเฉพาะแค่ไทดำ หรือไทขาว แต่มีชาวไทที่เลือกยอมรับวิธีการ
 ปกครองจากเวียดนามห์

การปกครองแบบใหม่ของรัฐบาลเวียดนามต่อดินแดนไทถูกเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม
 ของยุคสมัย จนในปัจจุบันการปกครองทั้งหมดก็ขึ้นตรงกับรัฐบาลกลางเวียดนาม เมืองที่เคยเป็นของ
 รัฐไทถูกจัดรวมกัน และแบ่งออกเป็นจังหวัดต่าง ๆ มีการบริหารงาน และตำแหน่งข้าราชการเป็นแบบ
 เวียดนามทั้งหมด

เศรษฐกิจชนเผ่าไทภายใต้การบริหารของรัฐบาลเวียดนาม

ภายใต้การบริหารงานทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลเวียดนาม ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อ
 ระบบเศรษฐกิจแบบเดิมของชนเผ่าไท จากเดิมที่ทำนา และส่งส่วยให้กับเจ้าเมืองคนไท แต่เมื่อ
 เปลี่ยนอำนาจผู้บริหารมาเป็นรัฐบาลเวียดนาม ทุกอย่างจึงต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับนโยบาย
 ทางการเมืองที่เป็นแบบคอมมิวนิสต์ นั่นคือ การยึดทุกอย่างคืนจากประชาชน และทำการจัดแบ่งให้
 เท่าเทียมโดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการ การยึดที่ดิน และทรัพย์สินของชาวบ้านมาเป็นของรัฐส่งผลให้ชนเผ่า
 ไทจำนวนหนึ่งถูกยึดที่ดิน ซึ่งเป็นสาเหตุให้อพยพไปอยู่ที่อื่น และไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครอง
 ของเวียดนามห์จึงอพยพออกจากพื้นที่เขตปกครองของเวียดนามห์ไปยังลาวดังที่แล่วกล่าวข้างต้น

เศรษฐกิจหมู่บ้านของชาวไทภายใต้การปกครองของรัฐบาลเวียดนามแม้ว่าเป็นแบบเดิม คือมี
 การทำนาเป็นหลัก แต่ภายหลังปี ค.ศ. 1955 มีการยึดที่นารวมเข้าเป็นระบบสหกรณ์ หรือ คอมมูน ที่
 นาถูกจัดเข้ารวมกันเป็นระบบสหกรณ์หมู่บ้าน คือ รวมกันเป็นของหมู่บ้าน ประชาชนทุกคนไม่ว่า
 หญิงชายจะต้องทำนาให้กับหมู่บ้านเรียกว่ากงเดียม (Cong Diem) ผลผลิตที่ได้จะเป็นของหมู่บ้าน
 การดำเนินนโยบายดังกล่าว คือ การจัดสรรตามระบบคอมมิวนิสต์

ถึงแม้ว่าชนเผ่าไทจะมีวิถีชีวิตที่ยังคงพึ่งพาเกษตรกรรมแบบเดิม แต่ระบบการจัดการด้านเศรษฐกิจมีความเปลี่ยนแปลง คือ ระบบการผลิตภายใต้รัฐบาลเวียดนามมีการใช้กลไกการตลาดมากขึ้น เนื่องจากจำเป็นต้องเพิ่มการผลิตข้าวให้เพียงพอต่อความต้องการของคนภายในประเทศ และการส่งขายยังต่างประเทศ เพื่อนำเงินทุนมาใช้ในการทำสงครามต่อต้านที่เกิดขึ้นอีกเป็นครั้งที่ 2 กับสหรัฐอเมริกาจนถึง ค.ศ. 1975

ในปี ค.ศ. 1968 รัฐบาลเวียดนามได้ยกเลิกระบบนี้ และแบ่งปันที่นาออกให้แต่ละครัวเรือน โดยแต่ละครอบครัวจะต้องจ่ายค่าเช่าให้กับทางการ ที่ดินยังเป็นของประเทศ รัฐบาลแบ่งให้ประชาชนเป็นเจ้าของเอาไว้ทำกินเท่านั้น ประชาชนไม่มีสิทธิ์ขายที่ดินทำกินนี้ได้ ในปัจจุบันแต่ละหมู่บ้านจะมีเจ้าหน้าที่ที่ดินรับผิดชอบดูแล โดยรัฐบาลได้จัดทำแผนที่ที่ดินทำกินของแต่ละจังหวัด โดยแบ่งออกเป็นที่ดินของแต่ละหมู่บ้านโดยรัฐบาลถือว่าเพื่อดำรงความยุติธรรม กล่าวคือ แต่ละครอบครัวจะมีที่ดินทำกินตามจำนวนแรงงาน และตามจำนวนสมาชิกที่แต่ละครอบครัวต้องเลี้ยงดู และเนื่องจากพื้นที่ทำกินนั้นมีความแตกต่างกันคือ พื้นที่ทั้งหมดจะมีความอุดมสมบูรณ์ไม่เท่ากัน จึงต้องมีการคละพื้นที่นาในการจัดแบ่งเพื่อให้แต่ละครอบครัวได้ผลผลิตอย่างเสมอภาคกัน การจัดแบ่งที่ดินทำกินนี้จะทำการจับฉลากกันในทุก 1-3 ปี แล้วแต่ละเขตการปกครอง ดังนั้นที่ดินทำกินของแต่ละครอบครัวก็จะเปลี่ยนไปตามจำนวนสมาชิกของครอบครัวที่อาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงหรืออาจจะเท่าเดิม ผลผลิตที่ได้จากการผลิตในแต่ละปีเป็นของผู้ผลิตถ้ามีจำนวนมากเกินความต้องการก็สามารถขายได้ รายได้ที่ได้มากก็จะเป็นของครอบครัวนั้นๆ อย่างไรก็ตามแต่ละครอบครัวจะต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินทำกินให้กับหมู่บ้านด้วย ซึ่งมักก็จะจ่ายเป็นข้าวเปลือกที่ผลิตได้ โดยหมู่บ้านจะจัดส่งข้าวเปลือกนี้ให้กับทางอำเภอต่อไป

ในส่วนของที่ดินทำกินในปัจจุบันรัฐบาลได้ผ่อนผันให้ประชาชนเป็นเจ้าของที่ดินได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในตัวจังหวัด หรือ อำเภอ คือ บริเวณที่เป็นศูนย์กลางซึ่งไม่ใช่พื้นที่ทำการเพาะปลูก และผู้ถือสิทธิ์ยังสามารถซื้อขายที่ดินเหล่านี้ได้ จากการเดินทางไปศึกษาภาคสนามที่เมืองเตียนเบียนฟู ผู้วิจัยมีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับชาวไทดำในพื้นที่เรื่องการจัดสรร และการซื้อขายที่ดินในปัจจุบัน โดยชาวไทกล่าวว่าสามารถซื้อขายที่ดินเพื่อปลูกสร้างบ้านได้

¹ ภัททิยา ยิมเรวัต. *เล่มเดิม*. หน้า 195.

อิทธิพลสังคม และวัฒนธรรมของเวียดนามต่อชนเผ่าไท

สังคมของชาวไทในเวียดนามได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากภายหลังจากการสิ้นสุดศึกเตียนเบียนฟู เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อระบบการเมืองการปกครองในเวลาต่อมา การปกครองของรัฐบาลเวียดนามเป็นการปกครองรวมศูนย์อำนาจทั้งหมดมาไว้ที่รัฐบาลกลาง ระบบการเมืองเดิมแบบศักดินาของชาวไทต้องล่มสลายลง วิถีชีวิตของชาวไทก็เปลี่ยนแปลงไป ไม่มีเพี้ยท้าว และเจ้าครองเมือง ดังเช่นในอดีตทุกคนมีสถานภาพทางสังคมเท่าเทียมกันตามระบบการเมืองการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ จากเดิมที่ชาวไทต้องคอยส่งส่วย หรือผลผลิตให้กับเจ้าครองเมือง และเพี้ยท้าวในเมืองก็เปลี่ยนไปเป็นการผลิตให้กับรัฐบาลกลางแทน ภายใต้การปกครองแบบใหม่ของรัฐบาลเวียดนามส่งผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ได้มีการแลกเปลี่ยนทางสังคม และวัฒนธรรมระหว่างชนกลุ่มน้อยเผ่าไท และชาวเวียดนาม ภายใต้นโยบายของรัฐบาลเวียดนามที่สนับสนุนให้มีการอพยพเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามไปตั้งภูมิลำเนาในบริเวณพื้นที่ภูเขาสูงของเวียดนาม แม้ว่าปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามยังคงเป็นแบบเดิมแต่ก็มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากมีชาวเวียดนามเคลื่อนย้ายอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกับชนเผ่าไทในเมืองต่าง ๆ ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามในปัจจุบันเพิ่มขึ้น

แอนดริว ฮาร์ดี (Andrew Hardy)* ได้อธิบายเกี่ยวกับการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวเวียดนามว่า ในขณะที่ดำเนินการทำสงครามต่อต้านกับฝรั่งเศส รัฐบาลเวียดนามเหนือได้ตระหนักถึงความสำคัญของชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ ในพื้นที่สูงของเวียดนามเนื่องจากเป็นบริเวณที่ไม่มีชาวเวียดนามอาศัยอยู่เลย ดังนั้นเมื่อเวียดนามเหนือเป็นฝ่ายชนะสงคราม และเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลจึงได้ดำเนินนโยบายสนับสนุนการอพยพเคลื่อนย้ายคนเวียดนามไปสู่พื้นที่สูง ซึ่งเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1954 โดยในขั้นแรกรัฐบาลได้ดำเนินการในพื้นที่สูงทางภาคเหนือก่อน จากนั้นจึงดำเนินการในพื้นที่สูงภาคกลางของเวียดนาม แต่ในความเป็นจริงการอพยพผู้คนได้กระทำมาตั้งแต่ช่วงที่เกิดสงครามแล้ว กล่าวคือประชาชนที่ร่วมมือกับกองทัพเวียดนามเหนือในการขนส่งสิ่งของเพื่อช่วยทหารแนวหน้าส่วนหนึ่งไม่ได้กลับลงมา แต่ได้ตั้งรกรากในพื้นที่สูง ในระหว่างสงครามต่อต้านฝรั่งเศสก่อนที่จะเกิดศึกเตียนเบียนฟู จึงมีการอพยพเคลื่อนย้ายคนไปยังพื้นที่สูงเป็นร้อยเป็นพันคนแล้ว¹ ผู้วิจัยได้มีโอกาสซักถามแอนดริว ฮาร์ดีที่สถาบันฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพาทิศว่า สาเหตุใดที่คนเวียดนามไม่ชอบอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่สูง แอนดริวฮาร์ดีให้คำตอบว่า คนเวียดนามกลัวภูเขาามาตั้งแต่ในอดีตเนื่องจากคนเวียดนามกลัวไข้ป่า

* ผู้อำนวยการสำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพาทิศ (Ecole Francaise D'Extreme – Orient) ศูนย์เมืองฮานอย ประเทศเวียดนาม

¹ Andrew Hardy. (2005). *Red Hill : Migrants and the State in the highlands of Vietnam*. p. 136.

หรือมาลาเรีย ข้อที่สองในเขตป่า และภูเขาเป็นที่อยู่อาศัยของชนกลุ่มน้อยที่มีมากมายหลายเผ่าพันธุ์ ตั้งแต่ภูเขาสูงทางภาคเหนือลงมาถึงภาคกลาง และภาคใต้ แต่ความคิดเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อฝรั่งเศสเข้ามาครอบครองอินโดจีน ฝรั่งเศสได้ใช้ป่าไม้ และภูเขาบางแห่งในการบังคับบัญชา ทำให้ชาวเวียดนามตระหนักถึงภัยที่กำลังคุกคามตนเองจึงเปลี่ยนแนวความคิดที่จะเข้าไปในป่าและภูเขา มากขึ้นเพื่อต่อสู้กับคนฝรั่งเศส

ตั้งแต่ปีค.ศ. 1945 เป็นต้นมามีชาวเวียดนามอพยพเข้าสู่ป่ามากขึ้นเพราะในป่าเป็นที่รวบรวมกำลังคนในการทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศสของกองกำลังฝ่ายเวียดมินห์ คำว่า “ป่าสีเขียว ภูเขาสีแดง” เป็นคำพูดในอดีตของชาวเวียดนามพูดกันเพื่อแสดงความกล้าในการเข้าไปใช้ชีวิตลำบากในป่าไม้ที่ แต่การที่รัฐบาลมีนโยบาย และโฆษณาชวนเชื่อเรื่องการเข้าไปตั้งรกรากถากถางป่าเพื่ออยู่อาศัยเป็นสิ่งที่ดีควรทำ และเป็นภาระที่ช่วยกอบกู้ชาติบ้านเมืองโดยพยายามเน้นให้ชัยชนะของศึกเดียนเบียนฟูซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่สูงของเวียดนามเป็นเสมือนชัยชนะแรกที่สร้างความฮึกเหิมภายในชาติเวียดนามอย่างยิ่ง และเป็นสัญลักษณ์ของวีรบุรุษที่ได้เข้าไปทำสงครามในพื้นที่สูง

ชาวเวียดนามบางคนที่เคยอพยพไปอยู่ในที่สูงแต่ต้องอพยพกลับมาอยู่ที่ราบอีกครั้ง พวกเขาบอกว่าต่อให้อยู่ในที่ราบต้องอดอยากไม่มีจะกินแค่ไหนพวกเขาก็ยอมที่จะอยู่ที่นั่นดีกว่าให้ไปตั้งรกรากในป่าและภูเขา แต่ด้วยนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจนโยบายการอพยพผู้คน จึงได้มีการเปลี่ยนทัศนคติว่าภูเขาสีแดงเป็นสัญลักษณ์ของคอมมิวนิสต์ในการจัดสรรคนเวียดนามให้เข้าไปในพื้นที่สูง ซึ่งเป็นพื้นที่ภายใต้การบริหาร และปกครองของคอมมิวนิสต์ส่นโยบายอพยพผู้คนชนชาติเวียดนามเข้าไปอาศัยรวมกันกับชนพื้นเมือง เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนในชาติ ภูเขาสีแดง หรือประเทศสีแดงจึงแสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลเวียดนามที่จะสร้างความเป็นประเทศให้มั่นคงภายหลังสงครามเวียดนามสิ้นสุดลง

ผู้วิจัยได้ไปศึกษาลงภาคสนามยังเมืองเดียนเบียนฟู และเดินทางผ่านเมืองของชนเผ่าไทหลายเมือง ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าถึงแม้ว่าในปัจจุบันบริเวณเมืองต่างๆที่ในอดีตเป็นของชาวไทย ชาวเวียดนามเข้ามาตั้งถิ่นฐานรวมกับชาวไทยเพิ่มขึ้น แต่การตั้งถิ่นฐานยังจำกัดอยู่เพียงบริเวณในตัวเมืองเท่านั้น เมื่อเดินทางออกไปยังชนบท ผู้วิจัยพบว่าชุมชนของประชากรส่วนมากเป็นชนเผ่าไทมากกว่าชาวเวียดนาม และในหมู่บ้านที่เป็นของชนเผ่าไทแทบจะไม่มีบ้านของคนเวียดนาม ซึ่งผิดกับในตัวเมืองที่มีชาวเวียดนามอยู่กันอย่างหนาแน่น

การอพยพเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามมาในพื้นที่เมืองเดียนเบียนฟูก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างชาวเวียดนาม และชนกลุ่มน้อยเผ่าไทในพื้นที่เมืองเดียนเบียนฟู ที่เห็นได้ชัดในทางวัตถุ คือ การที่คนไทยรับเอาสิ่งต่างๆของเวียดนามเข้ามาใช้ใน

ชีวิตประจำวัน เช่น การใส่หมวกงอบแบบชาวเวียดนาม หรือ การรับประทานอาหารเช้าเวียดนาม แต่ในขณะที่เดียวกันชนเผ่าไทก็ยังคงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมของตนเองไว้ อาทิ รูปแบบการสร้างบ้านเรือนยังเป็นแบบเดิม แต่ก็เริ่มมีคนไทสร้างบ้านติดพื้นแบบเวียดนามบ้าง สำหรับประเพณี ความเชื่อด้านการบูชาผีบรรพบุรุษเหมือนเดิม นอกจากนี้ยังได้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมมากขึ้นชาวเวียดนามเรียนรู้พูดภาษาของชนเผ่าไท ขณะเดียวกันก็มีคำศัพท์เวียดนามปะปนอยู่ในภาษาของชนเผ่าไทเพิ่มขึ้น

ภาพประกอบ 43 ภาพหญิงสาวชาวไทดำในตลาดเช้าใจกลางเมืองเตียนเบียนฟู
ที่มา ถ่ายโดยคุณกฤษณะ ทองแก้ว ที่ตลาดเมืองเตียนเบียนฟูเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007 ใน
การลงสำรวจภาคสนามพร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. พลับพลึง คงชนะ

ภาพประกอบ 44 ภาพแม่ค้าชาวเวียดนามในตลาดเช้าใจกลางเมืองเดียนเบียนฟู
ที่มา ถ่ายโดยคุณกฤษณะ ทองแก้ว ที่ตลาดเมืองเดียนเบียนฟูเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007 ใน
การลงสำรวจภาคสนามพร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. พลับพลึง คงชนะ

ปัจจุบันรัฐบาลเวียดนามให้ความสำคัญกับจังหวัดในภาคตะวันตกเฉียงเหนือมากขึ้น มีการช่วยเหลือ และพัฒนาคุณภาพชีวิตชนเผ่า ดังจะเห็นได้จากงานฉลองครบรอบ 50 ปีศึกเดียนเบียนฟู จิง ลอง เบียน (Trinh Long Bien) สมาชิกคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม และดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งจังหวัดไลเจิว ได้กล่าวถึงการพัฒนาเมืองเดียนเบียนฟูในหนังสือเดียนเบียนฟูทูเดย์ว่า¹ รัฐบาลให้ความสำคัญในการพัฒนาจังหวัดเดียนเบียนฟูให้ทันสมัย และมีจุดมุ่งหมายทำให้จังหวัดเดียนเบียนฟูกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์สงครามให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจเรื่องราวการสู้รบที่ศึกเมืองเดียนเบียนฟู และการได้

¹ Nguyen Xuan Thuy. (2004). *Dien Bien Phu - Today*. p. 5.

สัมผัสชนกลุ่มน้อยชาวไทยที่เป็นชนกลุ่มน้อยในพื้นที่เมืองเดียนเบียนฟูเพื่อเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในเวียดนามโดยตรง

เมืองเดียนเบียนฟูตั้งแต่เปลี่ยนสถานะเป็นจังหวัดเมื่อ ค.ศ. 1993 จังหวัดเดียนเบียนฟูมีโครงการพัฒนาหลายด้าน โดยจุดประสงค์เพื่อต้องการเพิ่มรายได้ให้กับประชากรภายในจังหวัดให้สูงขึ้น เนื่องจากจังหวัดเดียนเบียนฟูยังคงเป็นหนึ่งในหลายจังหวัดที่ประชากรยากจนที่สุด ในช่วง 10 กว่าปีมานี้รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในจังหวัดเดียนเบียนฟูมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 12% โครงสร้างเศรษฐกิจดีขึ้นจากการให้ความสำคัญในเรื่องของการทำธุรกิจ การให้บริการ การท่องเที่ยว เกษตรกรรม ป่าไม้ อุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์งานฝีมือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการพัฒนามากขึ้น และมีปริมาณบริการรองรับนักท่องเที่ยว 100,000 – 200,000 คนต่อปี¹

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการพัฒนามากขึ้น ประชากรมีคุณภาพชีวิตมาตรฐานเพิ่มขึ้นรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 1992 ระบบขนส่ง และการจราจรมีการปรับปรุงพัฒนาใหม่ และเนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปีศึกเดียนเบียนฟู รัฐบาลเวียดนามได้อนุมัติงบประมาณจำนวนมากเพื่อสร้างอนุสาวรีย์รำลึกศึกเดียนเบียนฟู และปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ภายในเมืองเดียนเบียนฟูใหม่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันให้มาท่องเที่ยวยังเมืองเดียนเบียนฟูให้มากขึ้น

---

¹ Nguyen Xuan Thuy. (2004). *op. cit.* p. 5.

ภาพประกอบ 45 อนุสาวรีย์ครบรอบ 50 ปี ศึกเดียนเบียนฟูเป็นรูปทหารอุ้มเด็กชนกลุ่มน้อยเผ่าไท
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007 ในการลงสำรวจภาคสนามที่เมืองเดียน
เบียนฟูพร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. พลัปลิ่ง คงชนะ

ภาพประกอบ 46 รูปปั้นหญิงสาวชาวเวียดนาม หญิงสาวชาวไทย และเยาวชนแสดงถึงความร่วมมือ
ร่วมใจ

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยที่สุสานทหารเวียดนามที่เสียสละชีพในศึกเดียนเบียนฟู เมื่อ 16 ธันวาคม
ค.ศ. 2006

ภาพประกอบ 47 ภาพชนเผ่าไทที่ช่วยขนส่งสัมภาระช่วยทหารเวียดนามในศึกเดียนเบียนฟู
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยที่อนุสาวรีย์รำลึกการสู้รบที่บ้านหนองใหญ่ เมืองเดียนเบียนฟูเมื่อ 17
ธันวาคม ค.ศ. 2006

ภาพประกอบ 48 รูปปั้นจำลองบทบาทชนเผ่าไทในการลำเลียงยุทโธปกรณ์ในศึกเดียนเบียนฟู
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยที่พิพิธภัณฑ์เมืองเดียนเบียนฟู เมื่อ 18 ธันวาคม ค.ศ. 2006

สรุป

เมืองเดียนเบียนฟูซึ่งครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์สงครามสร้างชาติเวียดนาม ได้กลายเป็นสมรภูมิรบที่มีความสำคัญต่อความรู้สึกของชาวเวียดนามทั้งชาติเป็นอย่างมาก คำว่าเดียนเบียนฟู กลายเป็นสัญลักษณ์ของความภาคภูมิใจแห่งชาติของชาวเวียดนาม ดังจะเห็นจากนโยบายการเกณฑ์ชาวเวียดนามมายังพื้นที่สูงก็มีการใช้ศึกเดียนเบียนฟูขึ้นมาเป็นประเด็นหลัก ให้ชาวเวียดนามผู้รักชาติต้องการเป็นเยี่ยงวีรบุรุษผู้เสียสละชีพในศึกเดียนเบียนฟู

ขณะเดียวกันศึกเดียนเบียนฟูทำให้เกิดผลกระทบของชาวไทยซึ่งเป็นคนในพื้นที่ ผลกระทบที่สำคัญคือ การอพยพของชาวไทยในเวียดนามเป็นจำนวนมากเพื่อหนีภัยจากการกวาดล้างของฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนาม แต่ในขณะเดียวกันก็มีความกังวลที่ว่าจะอยู่ในบ้านเกิดเมืองนอนของตนเองต่อไป ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเวียดนาม ปัจจุบันกลุ่มชาวไทยอพยพในต่างแดนมีความพยายามในการรวมกลุ่มคนไทยเพื่อต้องการฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองไม่ให้ถูกกลืนไปกับกระแสของสังคมสมัยใหม่ ส่วนชาวไทยในเวียดนามก็ยังคงยึดถือประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมภายใต้การปกครอง และการสนับสนุนของรัฐบาลกลางที่ไม่ใช่นโยบายดูดกลืนทางวัฒนธรรม แต่สนับสนุนให้ชนกลุ่มน้อยรักษาวัฒนธรรมของตน เช่น การจัดให้มีรายการโทรทัศน์ และรายการวิทยุของชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงชนเผ่าไทด้วย

การเปลี่ยนแปลงของนโยบายการเมืองส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชนเผ่าไท อันมีสาเหตุมาจากนโยบายของรัฐบาลเวียดนามที่สนับสนุนให้ชาวเวียดนามอพยพเคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่สูงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชาวเวียดนาม และชนเผ่าไท เพื่อสนองต่อนโยบายสร้างความสามัคคีของประชาชนภายในชาติ

ในพื้นที่ประวัติศาสตร์เมืองเดียนเบียนฟูผู้วิจัยพบว่ารัฐบาลกลางของเวียดนามให้ความสำคัญกับบทบาทชนกลุ่มน้อยชาวไทยในพื้นที่ในการมีส่วนร่วมทางประวัติศาสตร์ต่อการรบที่เดียนเบียนฟู สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ภายในเมืองเดียนเบียนฟูมีการแสดงให้เห็นถึงส่วนร่วมของชาวไทยในการร่วมรบกับกองทัพเวียดนาม เช่น ภาพวาด ภาพถ่าย รูปปั้น หรือการบันทึกคำขอบคุนชนกลุ่มน้อยเผ่าไทในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนทุกคนในเมืองเดียนเบียนฟูได้เกิดความสมัคคีสามัคคีและความภาคภูมิใจร่วมกันจากการมีส่วนร่วมในสถานที่ประวัติศาสตร์การสู้รบแห่งนี้ เมืองเดียนเบียนฟูจึงเป็นเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และมีชนเผ่าไทที่มีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเข้าใจชนกลุ่มน้อยเผ่าไทในเวียดนามได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 4

บทสรุป

ดินแดนของชนเผ่าไทเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของเวียดนาม เพราะสามารถปลูกข้าวได้ในปริมาณที่มาก ดังนั้นดินแดนแห่งนี้จึงเป็นที่ต้องการของฝรั่งเศส และเวียดนาม การที่ฝรั่งเศสต้องการดินแดนของเมืองไทไว้ในครอบครองนั้น นอกจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่แล้ว ที่ตั้งของเมืองไทยังอยู่ติดกับชายแดนจีน ซึ่งสามารถเดินทางไปตามแม่น้ำแดงได้ไม่ไกลก็ถึงตอนใต้ของประเทศจีน เนื่องจากจุดประสงค์ของฝรั่งเศสในการเข้ามาในอินโดจีนก็เพื่อต้องการแสวงหาเส้นทางการค้าแห่งใหม่ไปยังตอนใต้ของประเทศจีน

ในช่วงที่ฝรั่งเศสเข้ามายังอินโดจีน ดินแดนสิบสองจุไทเป็นประเทศราชของสยาม เนื่องจากดินแดนสิบสองจุไทเป็นประเทศราชของอาณาจักรล้านช้าง ดังนั้นเมื่อสยามมีอำนาจเหนืออาณาจักรล้านช้างจึงทำให้ดินแดนสิบสองจุไทก็ต้องขึ้นกับสยามด้วย แต่ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตทางการเมืองระหว่างสยาม และฝรั่งเศส ใน รศ. 112 ทำให้สยามต้องเสียดินแดนสิบสองจุไทให้กับฝรั่งเศสไปพร้อมกับพื้นที่บริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้วย ฝรั่งเศสเข้าทำการปกครองดินแดนสิบสองจุไท โดยยังคงยอมให้มีเจ้าเมืองคนไทปกครอง และบริหารกิจการภายในได้ดังเดิม แต่ให้อยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส

ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นสามารถเข้ายึดครองประเทศเวียดนามได้จากฝรั่งเศสแล้ว มีทหารฝรั่งเศสส่วนหนึ่งหนีการเข้ายึดครองอำนาจจากญี่ปุ่นโดยเลือกใช้เส้นทางป่าจากภาคกลางผ่านตรงมายังดินแดนของชนเผ่าไทจากนั้นจึงหลบหนีกองกำลังของทหารญี่ปุ่นเข้าไปยังประเทศจีน เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ภายใต้อาณัติการประชุมที่เมืองปอตสדם ประเทศเยอรมัน ค.ศ. 1945 ประเทศผู้นำฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งเป็นฝ่ายชนะสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งหนึ่งในประเทศนั้นมีฝรั่งเศสร่วมอยู่ด้วย ได้ตกลงว่าให้แบ่งเวียดนามออกเป็นสองส่วนที่เส้นขนานที่ 16 เวียดนามเหนือมอบหมายให้กองทัพจีนคณะชาติเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น ส่วนเวียดนามใต้มอบหมายให้กองกำลังของประเทศอังกฤษเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นที่เวียดนามใต้ แต่ในขณะนั้นสถานการณ์ภายในเวียดนามอยู่ในช่วงสับสนวุ่นวาย พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ภายใต้อาณัติของโฮจิมินห์ได้ก่อตั้ง ขบวนการเวียดนามห์ เพื่อรวบรวมประชาชนในการเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศส และอาจกล่าวได้ว่าขบวนการเวียดนามห์สามารถเอาชนะใจประชาชนได้ดีมากที่สุด เมื่อเทียบกับกลุ่มการเมืองกลุ่มอื่นที่ต่างกำลังแย่งชิงอำนาจอยู่ในขณะนั้น ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ซึ่งประกาศเอกราชก่อนที่จะมีการส่งทหารต่างชาติเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเวียดนาม แต่ด้วยความไม่เห็นชอบของชาติผู้นำ

สัมพันธมิตรในการประกาศเอกราชของโฮจิมินห์จึงไม่มีชาติใดให้การรับรองรัฐบาลภายใต้การนำของโฮจิมินห์

ฝรั่งเศสพยายามหาช่องทางในการกลับเข้ามายังอาณานิคมของตนเอง ภายใต้การสนับสนุนจากประเทศอังกฤษ แต่ก็ได้รับการขัดขวางเต็มที่จากกลุ่มชาวเวียดนามผู้รักชาติ ในช่วงเวลาก่อนที่ทหารต่างชาติจะเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น กองกำลังทหารฝรั่งเศสที่หนีไปยังตอนใต้ของประเทศจีนก็ได้เดินทางกลับมายังเวียดนาม แต่ก็ยังไม่กล้าที่จะไปตั้งศูนย์บัญชาการที่เมืองฮานอย ดังนั้นฝรั่งเศสจึงได้ตั้งศูนย์กลางอำนาจทางภาคเหนือขึ้นที่เมืองโลเจิว ซึ่งเป็นเมืองหลวงของชาวไท

การที่ฝรั่งเศสสามารถกลับมาตั้งศูนย์บัญชาการที่เมืองของชนเผ่าไทได้ นั่นก็เพราะว่าได้รับความร่วมมือจากเจ้าเมืองคนไท ที่ร่วมมือให้ความช่วยเหลือฝรั่งเศส ดังนั้นฝรั่งเศสจึงตอบแทนโดยก่อตั้งสหพันธรัฐไทขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการแยกชนกลุ่มน้อยเผ่าไทออกจากเวียดนาม ในการกลับเข้ามาของฝรั่งเศสครั้งนี้ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม และองค์กรเวียดนามอื่น ๆ ถึงแม้จะมีความพยายามเพื่อทำสนธิสัญญาเจรจาสันติภาพเพียงใด แต่ก็ไม่เป็นผล ดังนั้นสงครามต่อต้านฝรั่งเศสจึงเกิดขึ้น สงครามเวียดนามครั้งที่ 1 หรือสงครามต่อต้านฝรั่งเศสนั้นเกิดขึ้นหลายครั้ง และในหลายๆเมืองทางภาคเหนือของเวียดนาม จนกระทั่งมาถึงศึกครั้งสุดท้ายที่ฝรั่งเศสพ่ายแพ้ต่อกองกำลังของเวียดนามอย่างย่อยยับ และส่งผลให้มีการถอนกองกำลังของฝรั่งเศสทั้งหมดออกจากเวียดนาม ศึกที่มีชื่อเสียงครั้งนั้น คือ ศึกเดียนเบียนฟู

ศึกเดียนเบียนฟู มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์สมัยใหม่เป็นอย่างมาก ซึ่งนอกจากจะเป็นความภาคภูมิใจของชาวเวียดนามแล้ว ศึกเดียนเบียนฟู เป็นแรงบันดาลใจของชัยชนะในการสู้รบระหว่างชาติอาณานิคมเล็กๆ กับมหาอำนาจจักรวรรดินิยมตะวันตก ส่งผลให้ชาติอาณานิคมอื่นๆลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชเช่นเดียวกัน

ศึกเดียนเบียนฟู เกิดขึ้นเนื่องจากฝรั่งเศสภายใต้การนำของนายพล อองรี นาวาร์ ต้องการจะปราบกองกำลังของเวียดนามให้ได้อย่างเด็ดขาดภายในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้นฝรั่งเศสจึงได้เลือกเมืองเดียนเบียนฟู ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามใกล้ทางชายแดนลาว และจีน เป็นกองบัญชาการต่อสู้ เนื่องจากต้องการปกป้องลาวไม่ให้อยู่ภายใต้การยึดครองของเวียดนาม ภูมิประเทศของเดียนเบียนฟูมีลักษณะเป็นแอ่ง ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำมีความยาวประมาณ 18 – 20 กิโลเมตร กว้างประมาณ 7 – 8 กิโลเมตร แวดล้อมไปด้วยภูเขาสูงรอบทิศ ฝรั่งเศสมั่นใจว่าเป็นทำเลที่สามารถลวงข้าศึกให้เข้ามายังแอ่งที่ราบเพื่อทำลายได้ง่าย ฝรั่งเศสไม่คิดว่าฝ่ายกองกำลังของเวียดนามจะมีความสามารถในการแบกปืนใหญ่ขึ้นมาไว้บนภูเขาสูงรอบด้านได้ แต่ฝ่ายเวียดนามซึ่งรับรู้แผนการของฝ่ายฝรั่งเศสเป็นอย่างดีจึงได้วางแผนรับมือ และตอบโต้ฝรั่งเศสอย่างหนัก กองกำลังเวียดนามสามารถขนปืนใหญ่ขนาดต่างๆมาไว้บนภูเขาสูงรอบด้านของตัวเมืองเดียนเบียนฟูได้

และเมื่อเปิดการโจมตี ในไม่ช้ากองกำลังเวียดมินห์ก็สามารถเอาชนะฝรั่งเศสได้อย่างเด็ดขาดที่สมรภูมินี้ ถึงแม้ว่าจะเสียกำลังพลไปมากเพียงใดก็ตาม

ปัจจัยที่ทำให้ชนเผ่าไทเข้าร่วมในศึกเดียนเบียนฟูเนื่องเนื่องจากเป็นเจ้าของพื้นที่ นอกจากนี้ฝรั่งเศสได้จัดตั้งสหพันธรัฐไท ทำให้ชนเผ่าไทจำนวนมากเข้าร่วมกับกองทัพฝรั่งเศสทำหน้าที่คอยสนับสนุนการทำสงครามในภาคเหนือของเวียดนาม ทหารไทมีบทบาทช่วยเหลือการรบของฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความชำนาญในพื้นที่มากกว่าทหารต่างชาติ และยังมีความสามารถในการรบแบบประชิดตัว ชาวไทชาวแห่งเมืองไลเจิวได้เข้าร่วมในกองทัพฝรั่งเศสเป็นจำนวนมาก แต่คนไทดำที่เมืองเดียนเบียนฟูกลับไม่ให้ความช่วยเหลือฝรั่งเศสนัก เนื่องจากฝรั่งเศสได้มีการรื้อถอนบ้านของชาวไทดำจำนวนมากเพื่อมาไปสร้างค่ายสนามเพลาะทำให้ชาวไทดำจำนวนมากหันไปให้ความสนับสนุนกองกำลังของฝ่ายเวียดมินห์แทน

สาเหตุอีกประการที่ทำให้ชนเผ่าไทเกิดความแตกแยกมาจากตัวผู้นำของสหพันธรัฐไท คือ แดววัน ลอง ซึ่งเป็นผู้นำชาวไทขาวที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมในการปกครองเมืองของชาวไทหนัก เพราะผู้นำชาวไทขาวแห่งเมืองไลเจิวชอบกดขี่ชาวบ้านไทดำอยู่บ่อยครั้ง จึงทำให้เกิดความเกลียดชังขึ้นทั่วไปในหมู่บ้านของชาวไทดำ

ทางด้านฝ่ายกองกำลังของเวียดมินห์ได้ให้ความสำคัญต่อชนกลุ่มน้อยชาวไทไม่แพ้กองทัพฝรั่งเศสเช่นกัน เนื่องจากว่าฝ่ายกองกำลังของเวียดมินห์ก็มีกองทหารเผ่าไทใต้ และชาวไทดำซึ่งเป็นชาวบ้านในพื้นที่เมืองเดียนเบียนฟู และเมืองอื่นๆเข้ามาช่วยร่วมรบด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ยึดครองของเวียดมินห์ รวมทั้งชาวไท ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ความช่วยเหลือกองกำลังของเวียดมินห์ในการเดินทางไปสู่แนวหน้า

นายพล หวอ เงวียน ซำป กล่าวว่ ชัยชนะที่ศึกเดียนเบียนฟูไม่ได้เป็นแค่ชัยชนะของคนเวียดนามเท่านั้น แต่ยังเป็นชัยชนะของชนทุกเชื้อชาติที่มีส่วนร่วมในการทำศึกครั้งนั้นด้วย ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ ชนชาติไท

ชนชาติไทมีบทบาทโดยเข้าร่วมกับกองกำลังอาสาสมัครชาวเวียดนามซึ่งมีไม่น้อยว่า 2 แสน 6 หมื่นคนในการล่าเสียงยุทธปัจจัยเข้าไปยังสมรภูมิตเดียน เบียน ฟู ชนชาติไทได้ช่วยเหลือกองทัพเวียดมินห์ ได้แก่ ข้าว เนื้อสัตว์ และเป็นแรงงานขนส่งเสบียงอาหาร กระสุนปืน ฯลฯ

ภายหลังชัยชนะของกองทัพเวียดมินห์ที่ศึกเดียนเบียนฟู ส่งผลให้มีการเจรจาในสนธิสัญญาเจนีวา ทำให้ฝรั่งเศสต้องถอนกองกำลังออกจากเวียดนาม เหตุการณ์ภายหลังการสู้รบส่งผลกระทบโดยตรงต่อชาวไทในพื้นที่การสู้รบเป็นอย่างมาก ผลของศึกเดียนเบียนฟู ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมชาวไท ดังนี้คือ

1. ผลกระทบด้านการเคลื่อนย้ายประชากรชาวไทย

ผลจากการสู้รบส่งผลให้สถานการณ์ต่างๆ เกิดความสับสนเพราะชาวไทยจำนวนมากไม่รู้ชะตากรรมของตนเอง มีชาวไทยจำนวนมากทั้งไทดำ และไทขาว รวมถึงชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่น ต่างตัดสินใจอพยพย้ายถิ่นฐานเพราะเกรงกลัวการกวาดล้างของฝ่ายเวียดนาม ในขั้นแรกผู้อพยพชาวไทยลี้ภัยมายังประเทศลาว โดยทางการลาวให้ความช่วยเหลือในการหาที่ทำกิน และที่ตั้งถิ่นฐานให้ ยังเมืองเวียงจันทน์เมืองหลวงของลาว ชาวไทตั้งถิ่นฐานในลาวประมาณ 20 ปี คอมมิวนิสต์ก็ยึดครองลาวได้ดังเช่นในเวียดนาม และกัมพูชา ส่งผลให้ชาวไทยเกรงกลัวการกวาดล้างอีกครั้ง จึงได้ตัดสินใจอพยพย้ายถิ่นฐานอีกครั้ง โดยเดินทางมาขอความช่วยเหลือยังประเทศไทย ประเทศไทยไม่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างถาวร ชนเผ่าไทจึงต้องลี้ภัยต่อไปยังประเทศที่ 3 คือ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ และออสเตรเลีย แต่ในปัจจุบันชุมชนชาวไทยดำที่ใหญ่ และมีเครือข่ายมากที่สุดในรัฐไอโอวา ประเทศสหรัฐอเมริกา ชุมชนชาวไทยดำในรัฐไอโอวา พยายามส่งเสริม และอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่าไทไว้ไม่ให้สูญสลายไปพร้อมกับเวลา มีการจัดตั้งกองทุน และมีโครงการสร้างหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมประเพณี และแสดงวิถีชีวิตของชาวไทยดำให้กับผู้สนใจทางการศึกษา และวิจัยได้มีโอกาสสัมผัสเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชุมชนชาวไทยดำในต่างแดน

2. ผลกระทบทางด้านการเมืองการปกครอง

การยึดครองพื้นที่เมืองไทของกองกำลังฝ่ายเวียดนามที่แทนฝรั่งเศส ส่งผลให้สหพันธรัฐไทล่มสลาย ระบบการเมืองการปกครองแบบไทถูกทำลาย ชาวไทที่เลือกอยู่ในพื้นที่เดิมต้องยอมรับอำนาจการปกครองจากรัฐบาลเวียดนาม ซึ่งมีการให้ระบบการศึกษาใหม่ รวมถึงมีการยึดทรัพย์สินสิ่งต่างๆ จากชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมในระบบการปกครองแบบสังคมนิยม รูปแบบการปกครองแบบใหม่ถูกจัดให้เป็นเขตปกครองพิเศษไท – แม้ว ในระยะแรก แต่เนื่องจากภายในดินแดนเหล่านี้ไม่ได้มีแต่เฉพาะชนกลุ่มน้อยสองเผ่านี้เท่านั้นต่อมาจึงเป็นชื่อเป็น เขตปกครองตนเองภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และต่อมาจึงจัดระบบการปกครองเหมือนส่วนกลาง คือ แบ่งเป็นจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และมีตำแหน่งทางการเมืองเป็นแบบเวียดนาม

3. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของชนเผ่าไทในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามถึงแม้ว่าจะเหมือนเดิม นั่นคือการทำนา แต่เมื่ออยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเวียดนาม ภายหลังปี ค.ศ. 1955 เผ่าไทได้สูญเสียที่นาเนื่องจากมีการจัดการที่นาเข้าเป็นระบบสหกรณ์ หรือ คอมมูน ที่นาถูกจัดเข้ารวมกันเป็นระบบสหกรณ์หมู่บ้าน คือ รวมกันเป็นของหมู่บ้าน ประชาชนทุกคนไม่ว่าหญิงชายจะต้องทำนาให้กับหมู่บ้าน ผลผลิตที่ได้จะเป็นของหมู่บ้าน แต่ต่อมาในปี ค.ศ. 1968 ได้ยกเลิกระบบนี้ มีการแบ่งปันที่นาออกให้แต่ละครัวเรือน โดยแต่ละครอบครัวจะต้องจ่ายค่าเช่าให้กับทางการ ที่ดินยังเป็นของ

ประเทศ รัฐบาลแบ่งให้ประชาชนเป็นเจ้าของเอาไว้ทำกินเท่านั้น ประชาชนไม่มีสิทธิ์ขายที่ดินทำกินนี้ได้ แต่ในปัจจุบันสามารถซื้อขายที่ดินสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยได้ แนวโน้มเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปตามกลไกของตลาดมากขึ้น

4. ผลกระทบทางด้านสังคม และวัฒนธรรม

รัฐบาลเวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์ ในขณะที่กำลังทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศสได้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่สูงในภาคเหนือลงมาจนถึงภาคใต้ เนื่องจากบริเวณพื้นที่สูงเหล่านี้มีทรัพยากรทางธรรมชาติสมบูรณ์ แต่ประชากรชาวเวียดนามอาศัยอยู่อย่างเบาบาง เพราะพื้นที่เหล่านี้ส่วนมากเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายรณรงค์อพยพผู้คนให้ย้ายครัวเรือนมายังพื้นที่สูงเหล่านี้ โดยการพยายามนำเอาชัยชนะของเหล่าวีรชนที่ศึกเตียนเบียนฟู ซึ่งเป็นชัยชนะจากการสู้รบในบริเวณพื้นที่สูงของเวียดนาม ดังนั้นในระหว่างการใช้แรงงานขนส่งสิ่งของมายังแนวหน้าจะมีประชากรจำนวนหนึ่งไม่ได้กลับลงไปยังพื้นที่ล่าง ต่อมาเมื่อประชากรเวียดนามเพิ่มมากขึ้นจึงมีชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่สูง ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีชาวเวียดนามจำนวนมากอาศัยอยู่ร่วมกับชนกลุ่มน้อยในพื้นที่สูงของประเทศเวียดนามภายใต้นโยบายของรัฐบาลเวียดนามที่ต้องการสร้างความสามัคคีระหว่างคนในชาติให้มั่นคง และจากนโยบายนี้เองทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในชุมชนเผ่าไท ทางวัตถุ เช่น มีการรับเอาสิ่งของต่างๆ ของคนเวียดนามเข้ามา เช่น การใส่หมวกแบบชาวเวียดนาม หรือการรับประทานอาหารของเวียดนาม แต่ทั้งนี้คนไทยยังอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยแบบดั้งเดิมไว้ เช่น การเคารพบูชาผีบรรพบุรุษ ความเชื่อ และประเพณีต่างๆ เป็นต้น ส่วนชาวเวียดนามที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานร่วมกับชนเผ่าไทก็รับเอาวัฒนธรรมไทยมาใช้เช่นกัน อาทิ การรับประทานข้าวเหนียวในชีวิตประจำวัน หรือ การพูดภาษาของชาวไทย เป็นต้น

ในปัจจุบันรัฐบาลเวียดนามพยายามส่งเสริม และพัฒนาจังหวัดเตียนเบียนฟู ให้มีความเจริญมากขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งของเวียดนาม และพยายามให้ความสำคัญกับบทบาทของชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ที่เคยมีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์การรบที่เมืองเตียนเบียนฟู ชนเผ่าไทในเมืองเตียนเบียนฟูจึงมีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองเตียนเบียนฟูในฐานะชนเผ่าซึ่งมีประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่น่าสนใจในพื้นที่แห่งนี้

งานวิจัยชิ้นนี้มีอุปสรรคเกิดจากหลายปัจจัยด้วยกัน กล่าวคือแม้ว่าผู้วิจัยได้เรียนภาษาเวียดนาม แต่ก็ยังมีข้อจำกัด อาทิ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับชาวเวียดนาม หรือชาวไทยในประเทศเวียดนามยังไม่ถึงระดับแตกฉาน และข้อจำกัดทางข้อมูลที่เป็นเอกสารภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และภาษาเวียดนาม

งานวิจัยเรื่องบทบาทของชนเผ่าไทในเวียดนามในศึกเดียนเบียนฟู ค.ศ. 1946 – 1954 เป็นงานวิจัยที่เพิ่มพูนองค์ความรู้เรื่องชนเผ่าไทที่มีบทบาทด้านการช่วยเหลือทางการทหาร และการช่วยเหลือด้านอื่นๆ เช่น การใช้แรงงานคนของ หรือการจัดหาเสบียงให้กับกองกำลังของฝรั่งเศส และเวียดนามห์ รวมถึงผล และผลกระทบภายหลังการสู้รบสิ้นสุดว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใดในสังคมของชนเผ่าไทในเวียดนาม ผู้วิจัยคิดว่าเรื่องการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวไท และชนเผ่าอื่นๆจากศึกเดียนเบียนฟู มีความน่าสนใจ และน่าศึกษาค้นคว้า หากนักศึกษา หรือนักวิจัยที่สนใจเรื่องชนเผ่าไท หรือชนเผ่าอื่นๆในเวียดนามจะทำการศึกษาค้นคว้าต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

- กรมยุทธศึกษา. (2541). *ประวัติการรบของทหารไทยในสงครามเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- กรมศิลปากร. (2507). *ประชุมพงศาวดารเล่ม 14 (ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 22 – 25)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงมหาดไทย. (2523). *ผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ฟันนี่พับบลิชซิ่ง.
- กัญญา ลีลาชัย. (2544). *ประวัติศาสตร์ชนชาติไท*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- เขียน ธีระวิทย์. (2542). *เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. ม.ร.ว. (2511). *สงครามเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: อักษรบริการ
- จักรสิน พิเศษสาทร. (2519). *30 ปีของสงครามกู้อิสรภาพเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- เจริญ ไชยชนะ. (2511). *สงครามและสันติภาพในเวียดนาม*. พระนคร: โชคชัยเทเวศน์.
- ชาติชาย พถมานานนท์. (2539). *สงครามเวียดนาม(ค.ศ.1946-1975)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เชษฐ. (2511). *สงครามเวียดนามยุคแรก ค.ศ. 1889 – ค.ศ. 1954*. กรุงเทพฯ: มปท.
- ดีเด่น ณ ป้อมเพชร. (2517). *ศึกเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ธัญญาทิพย์ ศรีพนา. (2548). *เหวียด เกี่ยวในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ไทย – เวียดนาม*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิจ ทองโสภิต. (2516). *สงครามเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- ปรีชา ศรีวัลย์. (2548). *เวียดนาม การรบขั้นแตกหัก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พีรพล สงนุ้ย. (2545). *กรณีพิพาทไทย – ฝรั่งเศส ร.ศ. 112 ตามหลักฐานฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เพ็ญศรี ดูก. (2542). *การต่างประเทศกับเอกราช และอธิปไตยของไทย (ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงสิ้นสมัยจอมพลป.พิบูลสงคราม)*. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล.
- ภัททยา ยิมเรวัต. (2544). *ประวัติศาสตร์สิบสองจุไท*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.

- บัดดิงเจอร์, โจเซฟ. (2522). *ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม*. แปลจาก Vietnam : A Political History. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์ และ มนุษยศาสตร์.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2504). *เวียดนาม*. พระนคร: ก้าวหน้า.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2546). *สืบสานวัฒนธรรมชาติพันธุ์ – ไทสายใยจิตวิญญาณลุ่มน้ำดำ – แดง*. กรุงเทพฯ: หลักพิมพ์.
- มาเซียล ดัสเซ่; และ ไพฑูรย์ ดัสเซ่. (2519). *ปัญหาการเมืองของชนชาติเผ่าไทยในเอเชีย เวียดนาม พม่า จีน*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- ม.ศรีบุษรา. (2522). *ไทยดำรำพัน*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ และคณะ. (2545). *รายงานการวิจัยคนไทยในเวียดนาม : ภาษาและ วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2534). *ไทยน้อย ไทยใหญ่ ไทยสยาม*. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม.
- สว่าง วงศ์พัวพันธ์. (2520). *ฝรั่งเศสแพ้ที่เตียนเบียนฟู*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สุด จอนเจดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณาจักรฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร ปิติพัฒน์. (2544). *ศาสนาและความเชื่อไทดำในสิบสองจุไทย ประเทศเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. และคณะ. (2545). *ไต้ ไต และเกลาฮาน : กลุ่มชาติพันธุ์ไทในเวียดนามเหนือ*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. และ ฮวง เลื่อง. (2543). *คนไทยเมืองกว่า : ไทแดง และไทเมืองในประเทศเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: ส่องสยาม.
- สุวิทย์ ธีรศาสตร์. (2541). *ประวัติศาสตร์ลาว ค.ศ. 1779 – 1975*. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัย ประวัติศาสตร์สังคม และวัฒนธรรมชนชาติไท สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เสมอชัย พูลสุวรรณ และพิเชฐสายพันธ์. (2544). *คนไต และลาจี่ในภาคเหนือของเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2538). *การศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไท*. กรุงเทพฯ: อรุณสภา.
- เหียงน คัก เวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร*. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์.

- อมรา พงศาพิชญ์; พลศักดิ์ จิระไกรศิริ; และ ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2525). การศึกษาเปรียบเทียบผู้อพยพทางบกในค่ายอพยพคนลาว คนเขมร และคนเวียดนาม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันท์ธนา เมธานนท์. (2547). เวียดนามในทัศนะฝรั่งเศส: การสำรวจเชิงวิเคราะห์ผลงานวิชาการภาษาฝรั่งเศสเกี่ยวกับเวียดนาม ระหว่าง ค.ศ. 1884 – 2000. ขอนแก่นฯ: นานาคล้งวิทยา.
- ฮวง วัน จี. (2510). จากระบอบอาณานิคม สู่ระบอบคอมมิวนิสต์. แปลโดย ประเวศ ศรีพิพัฒน์. กรุงเทพฯ: โปธิ์สามต้นการพิมพ์.

วิทยานิพนธ์

- เชิดเกียรติ อัดถากร. (2532). ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม ค.ศ. 1925 – 1945. สารนิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. (ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ. (2516). วิกฤตกาลสยาม ร.ศ. 112. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ไพรัช เจียรนันท์. (2531). นโยบายต่างประเทศของเวียดนามต่อจีน ค.ศ. 1945 – 1979. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมพิศ ศิริประชัย. (2532). สังคมชาวนาเวียดนามสมัยจารีตตั้งแต่สมัยกบฏไตเซิน จนถึงรัชกาลจักรพรรดิมีนห์หม่าง ค.ศ. 1771 – 1840. สารนิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. (ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

วารสาร

- เก็ม จ่อง. (2533, มิ.ย. – พ.ย.). “คนไทยขาวและคนไทยดำ ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม : ชื่อที่นั่นสำคัญไฉน.” วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 11(1) : 144 – 171
- เจนวีแยฟว์ เดอ กาลาร์ต. (2547, ส.ค.). “หญิงแกร่งแห่งเตียนเบียนฟู”. ริดเดอร์ส ไตเจสท์. : 140 – 154.

- เชิดเกียรติ อัทธการ. (2531). ชานาเวียดนามกับการเข้าร่วมในขบวนการปฏิวัติ. *วารสารอักษรศิลปากร*. 11(2) : 121 – 137.
- ทวี สว่างปัญญางกูร. (2540, กรกฎาคม). คนไทในเวียดนาม : การแบ่งกลุ่ม. *ศิลปวัฒนธรรม*. 18(9) : 112 – 113.
- ทวี สว่างปัญญางกูร. (2534, ก.ค. – ก.ย.). “ระบบเมืองไทในเวียดนาม (The town system of the Tais in Vietnam).” *เมืองโบราณ* 17 (3) : 36 – 41.
- พิเชฐ สายพันธ์. (2542, สิงหาคม – ตุลาคม). “คนไท” บนเส้นทาง ๓ สายในเวียดนาม. *ไทยคดีศึกษา*. 16(1) : 38 – 50.
- อรรถ นันทจักร์. (2540, เมษายน). ไป “เมืองแก่น” มหานครของคนไทสอบต้นเค้าตำนาน “นาน้อย อ้อยหนู”. *ศิลปวัฒนธรรม*. 18(6) : 188 – 195.

โสตทัศนวัสดุ

- ชิบ จิตนิยม. 50 ปี เดียนเบียนฟู. *รายงานข่าวพิเศษ*. สถานีโทรทัศน์ไอทีวี. 3 – 7 พฤษภาคม 2547. 18.30 – 19.00.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

- ทีมงานโลกล้านนา. (2007). *ไทดำ*. สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2547, จาก www.lannaworld.com/nation/thaidam.htm.
- Iowa Council. (2007). *ประวัติของเฮียง บักคำ*. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2550, จาก www.iowascouncil.org/program/folk-and-traditional-arts/iowa-roots/season-one/houng-baccam.shtml.
- Iowa Department of Service. (2007). *สำนักงานให้บริการผู้อพยพในรัฐไอโอวา*. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2550, จาก www.dhs.state.ia.us/refugee/bureau/history.asp.
- Tai Community. (2007). *ชุมชนชาวไทดำในสหรัฐอเมริกา*. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2550, จาก <http://acbsia.tripod.com/taicomunity/index.html>.
- _____. (2007). *โครงการสร้างหมู่บ้านวัฒนธรรมของชาวไทดำในสหรัฐอเมริกา*. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2550, จาก <http://acbsia.tripod.com/taicomunity/id17.html>.

หนังสือภาษาอังกฤษ

- Dang Nghiem Van. (2001). *Ethnological and Religious Problems in Vietnam*. Hanoi: Social Sciences.
- Dang Nghiem Van; Chu Thai Son; & Luu Hung. (2000). *Ethnic Minorities in Vietnam*. Hanoi: The Gioi.
- Dienbienphu: Before – During – After*. (1975). Hanoi: Democratic Republic of Vietnam.
- Duiker William J. (1981). *The communist road to power in Vietnam*. USA: Westview.
- Fall, Bernard B. (1967). *Hell in a Very Small Place: The Siege of Dienbienphu*. Cambridge: Da Capo Press.
- Fall, Bernard B. (1984). *The two Viet – names: A political and military analysis*. USA: Wesview.
- Giap, Vo Nguyen. (1984). *Dienbienphu*. Hanoi: Foreign Languages Publishing House.
- Giap, Vo Nguyen. (2004). *Memoirs of war: The road to Dien Bien Phu*. Hanoi: The Gioi.
- Giap, Vo Nguyen. (2004). *Dien Bien Phu: Rendezvous with history*. Hanoi: The Gioi.
- Hardy Andrew. (2005). *Red Hill: Migrants and the state in the Highland of Vietnam*. Singapore: Nias.
- Hoang, Van Chi (1964). *From Colonialism to Communism : A Case History of North Vietnam*. New York : Arcade Publishing, Inc
- Hoang Luong. (2002). “Who are the “White Thai” “Black Thai” and “Red Thai” in Vietnam?”. In Proceeding of the 8th International conference on Thai Studies, Nakorn Phanom River View Hotel, , Nakorn Phanom Province (9-12 January).
- Huy, Nguyen Van; et al. (2006). *Vietnam : The great family of ethnic groups in vietnam*. Hanoi: Nha Xuat Ban Giao Duc.
- Huy, Nguyen Van. (1999). *Mosaïque culturelle des ethnies du Vietnam*. Hanoi: Nha Xuat Ban Giao Duc.
- Jules, Roy. (1967). *The Battle of Dienbienphu*. London: Faber and Faber.
- Jules Roy. (1965). *The Battle of Dienbienphu*. London: Faber and Faber.
- K.W. Taylor; and Whitemore K (editors). (1995). *Essays in to Vietnamese pasts*. New York: Cornell University.

- Kanow, Stanley. (1994). *Vietnam: A History*. London: Pimlico.
- _____. (1983). *Vietnam A History*. London : Century.
- King, C. Chen. (1969). *Vietnam And China , 1983 – 1954*. USA : Princeton University.
- Kunstadter, Peter. (1967). *Southeast Asian Tribes, Minorities, and Nations*. USA: Princeton University Press.
- Lowe, Peter. (edited). (1998). *The Vietnam War*. Hong Kong : Macmillan Press.
- L. Joann, Schrock.; et al. (1972). *Ethnographic Study Series : Minority Groups in North Vietnam*. Washington: U.S.Government Printing Office.
- Schrock, L. Joann. et.al. (1972). *Ethnographic study series : Minority Groups In North Vietnam*. Washington : U.S.Government Printing Office.
- Thomson, Virginia; and Richard, Adloff. (1955). *Minority Problems in Southeast Asia*. California: Stanford University Press.
- Thuy,Bui Bien. (2004). *Dien Bien Phu : Pictures and Events*. Hanoi: Nha Xuat Ban Tong Hop.
- Toan Nguyen Huy. (2006). *Vietnam The war of liberation (1945 – 1975)*. Hanoi: The Gioi.
- Van, Dang Nghiem; Son, Chu Thai; & Hung Luu. (2000). *Ethnic Minorities in Vietnam*. Hanoi: The Gioi.

หนังสือภาษาเวียดนาม

- Cam Trong. (2005). *Nguoi Thai คนไทย*. Ho Chi Minh: Nha Xuat Ban Tre.
- Dai Hoc Quoc Gia Ha Noi Trung Tam Nghien cuu Vietnam va Giao Luu Van Hoa Chuong Trinh Thai Hoc Viet Nam. (1998). *Van Hoa va Lich su Nguoi Thai O Vietnam ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมคนไทยในประเทศเวียดนาม*. Hanoi: Nha Xuat Ban Van Hoa Dan toc.
- Tap Ban Do Hanh Chinh Viet Nam แผนที่เวียดนาม*. (2000). Hanoi: Nha Xuat Ban Ban Do.
- Vien khoa Hoc Xa Hoi Vietnam. (2004). *Ky niem 50 nam Chien thang lich su Dien Bien Phu va cong cuoc doi moi, Phat trine dat nuoc (1954 – 2004) ครบรอบ 50 ปีประวัติศาสตร์ คึกเดียนเบียนฟู และการพัฒนาเปลี่ยนแปลงประเทศ ค.ศ. 1954 – 2004* . Vietnam: Vien khoa Hoc Xa Hoi Vietnam.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบเรียนภาษาไทยคำ

พยางค์ 1
Lesson

_____ ๑ _____

aa

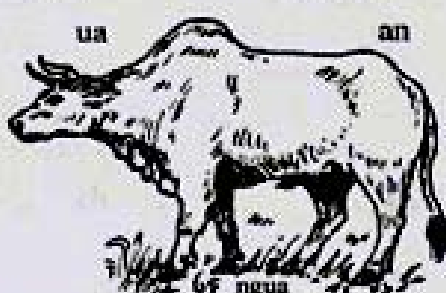

ก ๑ ⇒ ก๑

k aa kaa

_____ ๕ _____

ua

ค ๕ ⇒ ค๕

'k an kan

_____ ๕ _____

kh ua khua

ค ๕ ⇒ ค๕

'kh an 'khan

_____ ๑ _____

hng aa hngaa

ท ๑ ⇒ ท๑

ng ua ngua

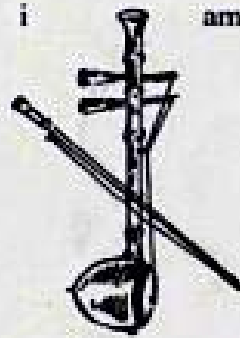
ค๕ ค๑ ค๕ ค๑ ค๕ ค๑ ค๕ ค๑ ท๕ ท๑

'kan khaa 'kaa khua 'khua khaa ngua kua hngaa

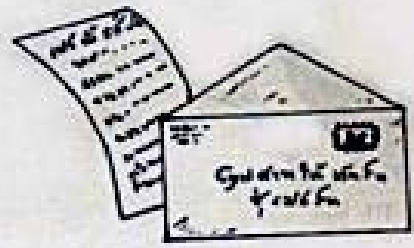
พยางค์ 2

Lesson

i   am   u   ie   o

ā 'so

ḡ su

ḡ i ⇒ ḡi
 ch   i   chi

ḡ am ⇒ ḡam
 'ch   am   'cham

s u ⇒ su
 s   u   su

s ie ⇒ sie
 's   ie   'sie

hgn o ⇒ hgno
 hgn   o   hgno

gn o ⇒ gno
 gn   o   gno

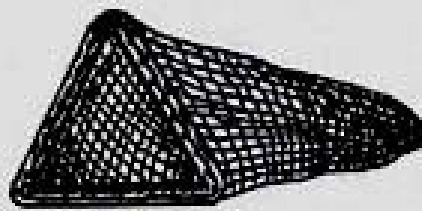
ḡ hgn   ḡ s   ḡ am   ḡ ie   ḡ o   ḡ am   ḡ ie   ḡ o
 su   hgno   gno sie   cham 'sie   si 'chi so 'cham 'so

บทที่ 3

Lesson

1   ๕   ๖   ๗   ๘   ๙   ๑
 aa   ua   an   i   am   u   ie   o

ก   ข   ค   ก   ห   ง   จ   ฉ   ส   ซ   ห   ก
 k   'k   kh   'kh   hng   ng   ch   'ch   s   's   hgn   gn

กข๑ kaasaa

ก๑ kie

กข๑   ก๑   ข๑   ค๑   คข๑   จ๑   ฉ๑
 kaasaa   'chi   ngaa   si   'so   si   'kam   si   saa   'chua   ngua

คข๑   ก๑   กข๑   กข๑   กข๑   ข๑   ข๑
 'kan   khaa   'cham   'ko   gnaa   gno   khaa   kie   'kaa   khua   sua   sie

ค๑   ข๑   กข๑   กข๑   กข๑   กข๑   กข๑
 'ku   si   'so   ko   saa   'chaa   ngaa   'kam   sie   hngaa   kam   'ko   kaa

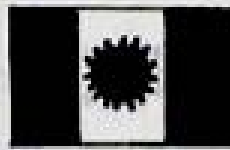
พยางค์ 4

Lesson

ue oe ee e

(X) sue

(เ้) 'koe

(แ) 'se

ue d ⇒ due

oe 'd ⇒ 'doe

ee t ⇒ tee

e 't ⇒ 'te

ue th ⇒ thue

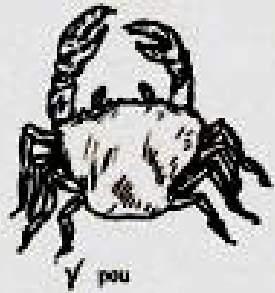
ee 'th ⇒ 'thee

due kaa 'tee 'kam the 'ko 'koe dam ke se

'soe ngua 'che dam di 'choe si saa 'se 'ku chee

ພາສາ 5

Lesson

ou   au

ໄປ   ໄປ ປອ
hn   ou   hnou

ນ   ນ ປອ   ນ ປອ
n   au   nau

ບ   ບ ປອ   ບ ປອ
b   au   bau

ບ   ບ ປອ   ບ ປອ
'b   au   'bau

ປ   ປ ປອ   ປ ປອ
p   ou   pou

ປ   ປ ປອ   ປ ປອ
'p   ou   'pou

ໄປ ປອ   ບ ປອ   ບ ປອ   ປ ປອ   ທ ປອ   ບ ປອ   ບ ປອ
hnou   'pau   'bau   pua   hua   pau   buc hnou

ໄປ   ບ   ປ   ທ   ບ   ປ   ທ   ປ   ປ
hno   'po   'pou   hnue   be   mu   'pu   hua   pou   nua

ພາສາ 7

Lesson

ai ae oo

ai r fai

ໝາ ຈາຍ hmaa nai

ai f 'fai

r ie 'fie

ae hm hmae

oo m moo

oo j joo

ae j 'jae

fai fau 'fai 'fie pai naa 'faa hmai

'sai jaa mi too hmaa nai 'jae ko saa

ພາບ 8

Lesson

ເວົ້າໂຕ

ກ ຈ ນ ງ ທີ ໒ ວ ງ ກ ຂ ດ ທ

ຊ ກ ດ ມ ນ ງ ຍ ທ ນ ວ

ພ ວ ພ ຜ ພ ພ ທ ນ ວ ວ

າ ຮ ນ ັ ັ ັ ັ

າ ັ ັ ັ ັ ັ ັ

າ ັ ັ

ກາພີ ທີ່ພີ ຈາດ ລາ ລາ ທ ກ ນາເຈີ

ຊາ ຈຸນ ຈາດ ຈາ ຜາ ພີ ພີ ັ ັ ັ ັ ັ ັ

ເຊີ ດາ ດ ັ ັ ັ ັ ັ ັ ັ ັ ັ ັ

ເຮີ ຈາ ຈາ ທາ ັ ັ ັ ັ ັ ັ ັ ັ ັ ັ

ພາລ໌ 9

Lesson

ຫ

hl

ຢ

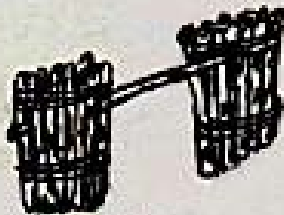
l

ຫວ

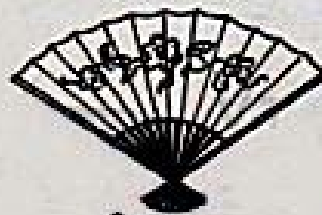
hv

ວ

v

ຫຸ່ ຫຼາ

ວີ ວີ

ຫວີ ຫວີ

ຫາ ຫ ເຫ ຫຸ່ ຫຼາ ຫາ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ
 ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ
 ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ
 ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ
 ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ
 ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ ຫຸ່ ຫຼາ

ພາບ 10

Lesson

ຫ	ທ	ອ	ອຸ
h	h	o	'o

ຫ ຫອ

ເທ ຫອ

ຫາ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ
 ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ
 ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ
 ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ
 ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ
 ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ
 ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ ຫຸ

พยางค์ 11

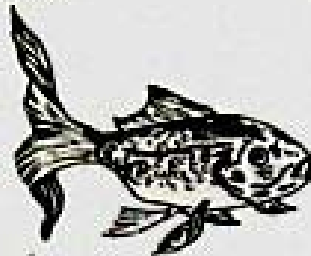
Lesson

พยางค์ 11
1

พยางค์ 11
2

$\begin{matrix} \text{ป} \\ \text{aa} \end{matrix} \xrightarrow{1} \begin{matrix} \text{ป} \\ \text{aa} \end{matrix}$

$\begin{matrix} \text{ป} \\ \text{aa} \end{matrix} \xrightarrow{2} \begin{matrix} \text{ป} \\ \text{aa} \end{matrix}$

พยางค์ 11

พยางค์ 11

พยางค์ 11

ปาก ปาด ป่า ปัก ปัก ปัก ปัก
 ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก
 ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก
 ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก
 ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก ปัก

บทที่ 12

Lesson

ค

น

ล

'koon

nung (1)

laai sam(สาม สั)

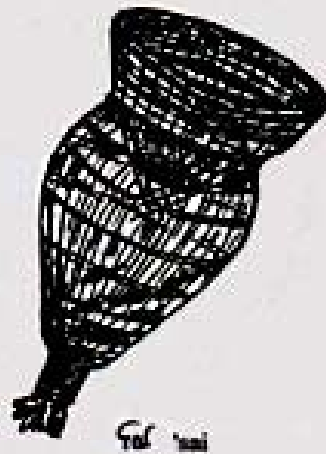
ค ๑๖ ภา ๑๖ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒
 ค ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓
 ค ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔
 ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖
 ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘
 ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐
 ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒
 ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔
 ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕

พยางค์ 13

Lesson

๑๖ ๑๗ ๑๘

๑๖ ๑๗ ๑๘ คน นาน
 ๑๖ ๑๗ ๑๘ ชู ชู นาน
 แขน นาน ๑๖ ๑๗
 ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙
 ชู ชู นาน ๑๖ ๑๗
 ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙

๑๖ ๑๗

๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙

๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙
 ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙
 ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙
 ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙

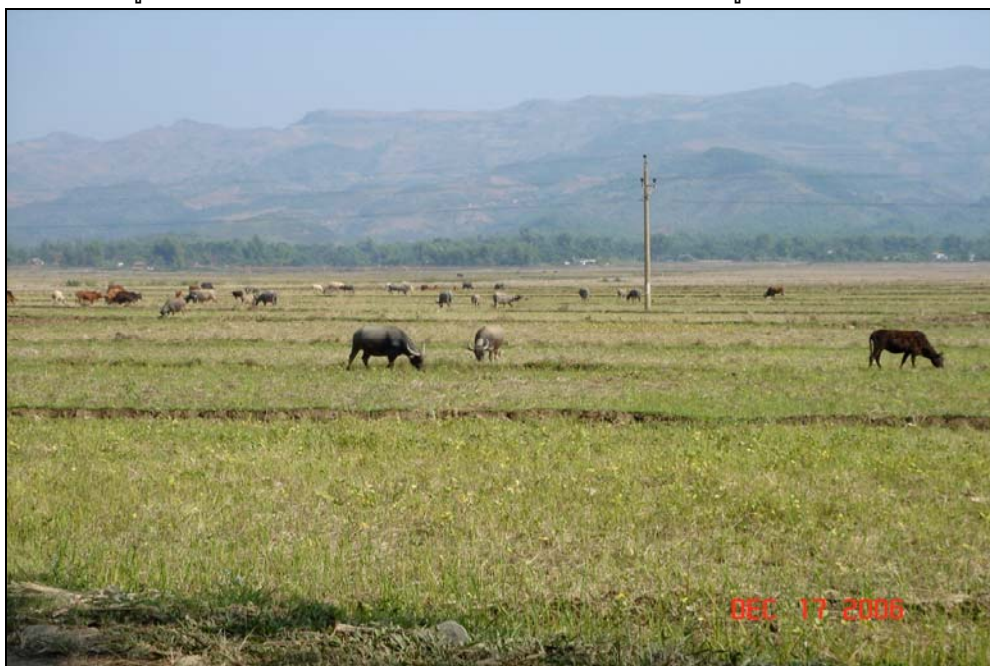

ภาคผนวก ข

ภาพการสำรวจภาคสนามที่เมืองเตียนเบียนฟู สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ภาพประกอบ 1 ลักษณะแอ่งที่ราบภายในเมืองเตียนเบียนฟู
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 2006 ณ เมืองเตียนเบียนฟู

ภาพประกอบ 2 ในศึกเตียนเบียนฟูเวียดนามห์ตั้งกองกำลังอยู่บนภูเขาที่รายล้อมเมืองเตียนเบียนฟู
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 2006 ณ เมืองเตียนเบียนฟู

ภาพประกอบ 3 สุสานทหารเวียดนามผู้สละชีพในการบุกบ้อม A1 โดยการใช้ระเบิดเปิดทาง
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 2006 ณ เมืองเดียนเบียนฟู

ภาพประกอบ 4 หลุมระเบิดขนาดใหญ่ที่บ้อม A1 ที่ซึ่งทหารเวียดนามทิ้งจำนวนมากสละชีพในการซุ่มดัก
มาได้ดินพร้อมกับระเบิดที่มีน้ำหนักถึง 960 กิโลกรัม เพื่อยึดบ้อมศูนย์กลางแห่งนี้
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 2006 ณ เมืองเดียนเบียนฟู

ภาพประกอบ 5 บริเวณสนามเพลาะที่ทำงานของนายพลเดอกาสตรีย์ ในภาพแสดงการยอมจำนนของฝรั่งเศส โดยมีนายพลเดอกาสตรีย์เดินออกมายอมรับความพ่ายแพ้
ที่มาถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 2006 ณ เมืองเตียนเบียนฟู

ภาพประกอบ 6 หมู่บ้านชาวไทดำในเมืองเตียนเบียนฟู ในภาพแสดงวิถีชีวิตของชาวไทดำ
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 2006

ภาพประกอบที่ 7 สะพานเมืองแฉง ที่ซึ่งกองกำลังเวียดมินห์ใช้บุกเข้ามาโจมตีป้อมค่ายฝรั่งเศสภายในเมือง
เตียนเบียนฟู

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 2006

ภาพประกอบ 8 ครอบครัวชาวไทดำที่เมืองเตียนเบียนฟู

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย ในการลงสำรวจภาคสนามพร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. พลับพลึง คงชนะ เมื่อวันที่
4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007

ภาพประกอบ 9 ในภาพแสดงการต้อนรับของชาวไทดำ โดยการดื่มเหล้าพื้นบ้าน เจ้าของบ้านชาวไทดำถ่ายรูปร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. พลับพลึง คงชนะ ที่หมู่บ้านหนองใหญ่ เมืองเดียนเบียนฟู

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย ในการลงสำรวจภาคสนามพร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. พลับพลึง คงชนะ เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007

ภาพประกอบ 10 มี้ออาหารที่ชาวไทดำจัดเลี้ยงคณะผู้วิจัย
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย ในการลงสำรวจภาคสนามพร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. พลับพลึง คงชนะ เมื่อวันที่
4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007

ภาพประกอบ 11 ชาวไทดำพาคณะผู้วิจัยสำรวจหมู่บ้าน
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย ในการลงสำรวจภาคสนามพร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. พลัฒ์พลึง คงชนะ เมื่อวันที่
4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาว ชัญญชิตา ศิริจันโท
วันเดือนปีเกิด	29 ธันวาคม พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	532 หมู่ 7 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนสุนรรารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนสุนรรารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2543	ศศ.บ. ประวัติศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จังหวัดปัตตานี
พ.ศ.2550	ศศ.ม. ประวัติศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ